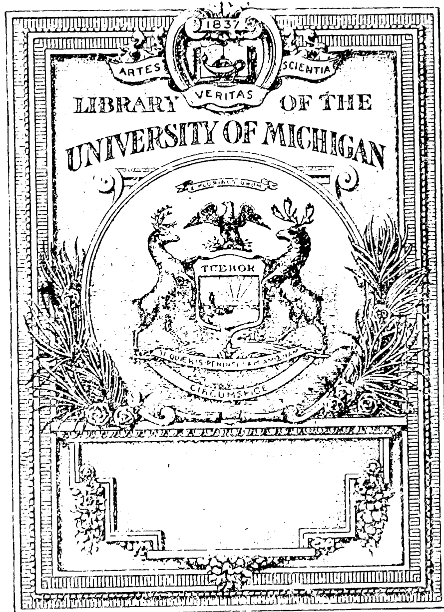
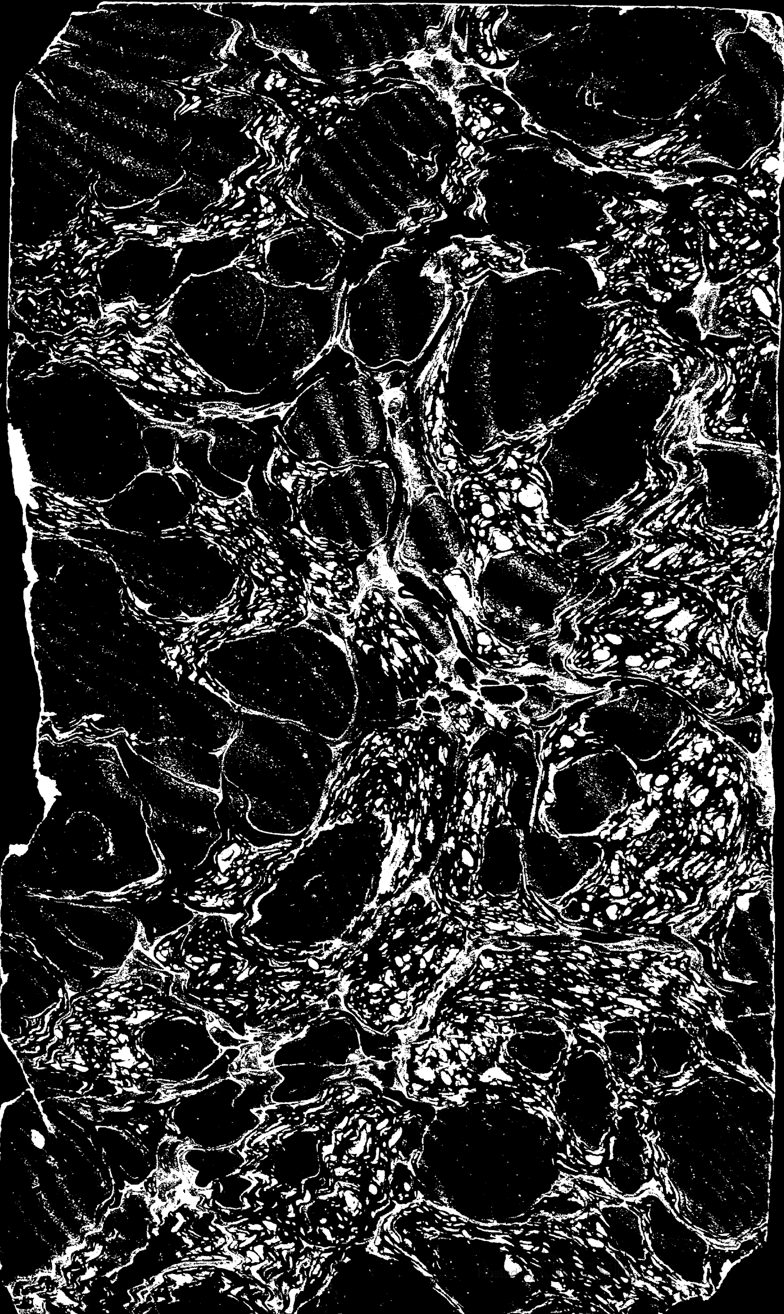

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

Verð: 1 kr.

Íslendinga sögur.

11.

Laxdæla saga.

Búið hefir til prentunar
Valdimar Ásmundarson.

Reykjavík.

Kostnaðarmaður: **Sigurður Kristjánsson.**

1895.

LAXDÆLA SAGA.

BÚIÐ HEFIR TIL PRENTUNAR

VALD. ÁSMUNDARSON.

REYKJAVÍK.

KOSTNAÐARMAÐUR: *SIGURÐUR KRISTJÁNSSON.*

1895.

FÉLAGSPRENTSMIÐJAN.

FORMÁLI.

Laxdæla saga hefir áðr komið út þrisvar á prenti, og eru það þó í rauninni að eins tvær útgáfur. Fyrst er sagan prentuð í Khöfn 1826 og gefin út af nefnd Árna Magnússonar. Fylgir þeirri útgáfu latnesk þýðing eftir Þorleif Guðmundsson Repp. Í annað sinn er sagan endrprentuð eftir þessari útgáfu á Akreyri 1867 með for mála eftir dr. Jón Þorkelsson rektor. Þar er einungis breytt stafsetningu og fáeinar athugasemdir settar neðanmáls. Þriðja sinn er Laxdæla prentuð í Kaupmannahöfn 1889—91 og gefin út af „Samfund til udgivelse af gammel nordisk literatur". Dr. Kr. Kålund hefir unnið að þeirri útgáfu og er hún mjög vönduð.

Hin fyrri útgáfa er gefin út eftir skinnbók þeirri í Safni Árna Magnússonar, nr. 132 fol., sem nefnd er Möðruvallabók, og er hennar nokkuð getið í formálanum fyrir Kormáks sögu. Möðruvallabók er talin rituð skömmu eftir 1300.

Jón Sigurðsson hefir ætlað að gefa út Laxdælu eftir Möðruvallabók með stafsetningu handritsins. Textinn er fullbúinn til prentunar, og er það handrit nú í safni hans á Landsbókasafninu nr. 125 fol.

Annað aðalhandrit sögunnar enn Möðruvallabók er

komið af Vatnshyrnu, skinnbók, sem brann í Kaupmannahöfn 1728. Afskriftir af því handriti hafa verið lítt kunnar þar til er Kålund gaf út Laxdælu. Hann hefir gefið söguna út eftir handriti, sem eflaust er afskrift af Vatnshyrnu. Þetta handrit er nr. 225, 4to., í safni íslenzka Bókmentafélagsins í Khöfn, og hefir Hákon kaupmaðr Bjarnason á Bíldudal gefið það félaginu. Þetta er mjög merkilegt handrit, enn á það vandar endann. — Annað handrit samkynja (ættað frá Vatnshyrnu) er og í sama safni, nr. 310, 4to., sem Sigmundr Mattíasson á Seyðisfirði (nú í Ameríku) hefir gefið félaginu. Þar er endir sögunnar óskaddr, og er þannig til heil afskrift af Laxdælu úr Vatnshyrnu. Þetta virðist einnig vera gott handrit. Dr. Kålund hefir þó ekki notað það við útgáfu sína af Laxdælu, af því að hann vissi ekki af því fyrr enn um seinan.

Að þessi tvö pappírshandrit af Laxdælu hafa geymzt í eign einstakra manna hér á landi fram á vora daga, sannar bæði, að menn glata ekki öllu slíku hér, svo að nauðsyn beri til að sópa því öllu úr landi og hitt, að merkileg pappírshandrit af fornritum geta enn dulizt hér á landi.

Auk þessara hinna helztu handrita af Laxdælu eru til ýms brot af henni á skinni erlendis og mörg pappírshandrit. Þau handrit af Laxdælu, sem eru hér á Landsbókasafninu, eru, að sögn Pálma Pálssonar, aðstoðarbókvarðar, öll komin af Möðruvallabók, og sama er að segja um þau tvö handrit af sögunni, sem eru í safni Bókmentafélagsins í Reykjavík (A 9 a (= B III 3 a) og B 39).

Er annað þeirra skrifað af Einari Bjarnasyni á Mælifelli, enn hitt mun vera frá 18. öld.

Elzta brot af Laxdælu er í Safni Á. M. nr. 162 D_2, eitt skinnblað, sem talið er ritað á síðari hlut 13. aldar. Annað elzta brot af Laxdælu er í 162 D_1 í sama safni, og er það eldra enn Möðruvallabók (ritað um 1300), enda ber að mestu saman við hana.

Líkindi eru til, að handrit það sem D_2 er úr sé nákomnast elzta frumriti Laxdælu, enn öll þau handrit, sem talin eru skyld D_2, eru annaðhvort svo breytt eða óheil, að sagan verðr ekki gefin út eftir þeim.

Stafsetningin á D_2 er mjög fornleg. Þar er gerðr greinarmunr á *œ* og *æ*, sagnendingin *st* er þar *sk*, *ð* er ritað í staðinn fyrir *d*, t. d. í *fjölði* og *sæmð*, *-legr* er ritað í staðinn fyrir *-ligr* (sem annars er algengt í hinum yngri fornritum, enn er nú aftr orðið *-legr)* o. s. frv.

Sú útgáfa, sem hér kemr af Laxdælu, er að mestu prentuð eftir Kålunds útgáfu, nema orðum hefir verið breytt á stöku stað, einkum þar sem álitið var, að handrita orðamunrinn neðanmáls væri réttari enn textinn.

Stuttr kafli í enda sögunnar, sem Kålund hefir tilfært aftan við formála útgáfu sinnar eftir hdr. nr. 310 4to í safni ísl. Bókmentafél. í Khöfn, hefir ekki verið tekinn til greina við þessa útgáfu, úr því ekki var kostr á að nota alt handritið, sem að líkindum er þess vert, að því væri gaumr gefinn. Þess má þó geta, að þar er orðamunr nokkur. Bolli segir við Þorstein (á bls. 260 í þessari útgáfu): „*ek gef mér lítit um slíka hluti, man ok eigi torveldi at ryðja þessu þegar í dóm kemr. Þat mun*

ok sannara, sagði Þorsteinn, at hafa eigi hér þessa gjöf við, því at ek munda hafa gefit þér hrossin, þó at eigi hefði þetta í orðit . . .". „Þá kýstu þat", sagði Þorsteinn, „er öllum oss gegnir verr, því at þótt Helgi sé lítilsverðr, þá er hann mér þó hendilangr".

Aldr Laxdæla sögu má nokkuð ráða af D2, það er að segja, hve snemma sagan hefir verið færð í letr, enn glöggvast sést það á ýmsu í sögunni sjálfri, svo og því, að Eyrbyggja saga vitnar til Laxdæla sögu, enn Eyrbyggja saga er talin rituð um 1250. Í 78. kap. Laxdælu (á 243. bls. í þessari útgáfu) er nefndr Ketill Hermundarson, „er ábóti var að Helgafelli", enn Ketill ábóti dó 1220. — Sagan er því fyrst skrásett á árunum milli 1220 og 1250. Höfundrinn hefir að öllum líkindum verið prestr við Breiðafjörð sunnanfram eða munkr á Helgafelli.

Því verðr ekki neitað, að frásögnin í Laxdælu er ekki allstaðar áreiðanleg í söguiegu tilliti, og hafa því þeir menn, sem á síðari árum hafa risið upp erlendis til að gera sögur vorar tortryggilegar, véfengt hana í mörgum atriðum. Frásagnirnar um Ketil flatnef, hirðmensku Höskuldar, Hrúts og Óláfs pá, móðerni Óláfs pá og ferð hans til Írlands, vist Kjartans með Óláfi konungi Tryggvasyni og vinátta hans og Ingibjargar konungs systur, þykir þeim alt ósennilegt. Enn engin gild rök eru færð gegn þessum atriðum. Þá þykja þeir Hrapparnir grunsamlegir menn, einkanlega þar sem hinn þriðji Hrappr er í Njálu, og þeir eru allir lyndislíkir, enn ekki er óeðlilegt, að menn, sem bera sama nafn, geti oft verið

líkir, með því að þeir eru oft af sömu ætt. Þá þykja sumar frásagnirnar um Þorkel Eyjólfsson miðr trúlegar, einkanlega það, að hann hafi ætlað að byggja svo stóra kirkju að Helgafelli sem kirkjan var í Niðarósi, og er það fært á móti, að kirkjuviðrinn hafi ekki getað verið svo mikill, þar sem sagan segir, að viðrinn hafi verið dreginn norðan „meir enn á tuttugu hestum“ (þrjátíu hestum“ hafa sum hdr., sbr. hinar eldri útg. af Laxdælu, og er það tekið upp í þessa útgáfu). Enn þótt hestarnir hefði ekki verið yfir 20, hefði mátt draga á þeim mikla viðu, þar sem Þorkell var að flutningnum frá því skömmu eftir jól og fram á langaföstu, enda er líklegt, að sleðar hafi að einhverju leyti verið notaðir til að aka viðunum. Það þykir ennfremr ótrúlegt, að Óláfr konungr hafi verið svo stórgjöfull við Þorkel sem sagan segir, að hann hafi gefið honum „tíu tigi marka brends silfrs“ (þ. e. um 30000 kr. í vorum peningum). Enn sagan fullyrðir heldr ekkert um það, segir það einungis „alsagt“.

Eins og þegar er sagt, hafa flestar þessar rengingar við lítil rök að styðjast. Öðru máli er að gegna um það, sem sagan segir frá Bolla Bollasyni. Þar er auðsjáanlega ranghermt og ýkt. Eftir er Bolli Bollason kemr til sögunnar, gerist sagan miklu óáreiðilegri enn áðr, og þá fer tímatalið mjög út um þúfur.

Upphaflega hefir Laxdæla saga ekki verið lengri enn til enda 78. kap., enda er svo í handritum þeim sem næst standa hinni elztu gerð sögunnar, sem enda kapítulann með þessum orðum: „Ok lýkr þar nú sögunni“. Bolla

þáttr, sem hefst með 79. kap., er síðar tilbúinn, enn þó ekki miklu yngri enn sagan. Þessi þáttr er alveg óáreiðilegr; að minsta kosti vóru þeir menn, sem við hann koma, fyrir löngu dauðir, þegar Bolli Bollason var uppi. Höfundrinn hefir verið norðlenzkr og líklega átt heima í Svarfaðardal eða þar í grend.

Frásögn Laxdælu um utanför Hrúts er blönduð málum, þannig, að það sem Laxdæla segir um dvöl hans í Noregi, á við hina fyrri dvöl hans þar meðan hann var ungr (sbr. Njálu). Enn frásagnirnar um Kjartan er lítil ástæða til að rengja, þótt söguritarinn dragi ef til vill nokkuð hans taum, þar sem Óláfs sögu Tryggvasonar ber saman við frásögn Laxdælu.

Í nokkurum pappírshandritum, sem virðast skyld hinu elzta handritsbroti af Laxdælu, er frásögnin um sverðstuldinn í Hjarðarholti nokkuð frábrugðin hinni venjulegu sögu. Þar stendr svo í einu hdr. (og fleirum með nokkurum orðamun):

Óláfr mælti: „Hér skulu vit fara kyrt at þessu máli ok þetta ekki í hávaða hafa, svá hér verði beinaspjöll at, því at fáir munu hafa verit í þessu illræði, enn göngum nú ok lítum eftirboðsmenn, og ef þessi maðr verðr á vegi þínum eða okkrum, er sverðit hefir gert þjófstolit, þá munu vit finna mikinn hvimt á honum, enn ef nökkurir hafa skotizt í burt, þeir er setit hafa at boði váru um hríð, þá gera þeir ærit ljósa greiðslu um þetta mál". Síðan líta þeir feðgar yfir liðit ok sakna þriggja manna, Þórólfs Ósvífrssonar ok sona Þórhöllu. Þá lét Óláfr ríða eftir þeim; þar til valðist Beinir hinn sterki við

fimta mann. Snjór var fallinn, svá at sá til spora. Ok þá er þeir Beinir koma inn at Fáskrúð (önnur hdr. hafa *Ljáskurð), sá þeir hvar þeir Þórólfr fóru; þeir sjá þá ok eftirreiðina. Þeir Þórólfr vóru þá komnir inn til Hálsaklifs* (eða *Hálgaklifs*, önnur hdr.: *Hagaklifs*) *ok sneru þá inn í skóginn. Þeir Beinir sóttu þá fast eftir; bar þat eitt þá við, at eigi varð fundr þeira, at keldótt var at ríða ok skógótt; enn þeir Þórólfr höfðu þá hleypt hestana ok taka þá á fæti undan. Beinir fann sverðit konungsnaut í keldu ofan bert. Þeir sneru heim eftir þat. Tók Kjartan við sverðinu".*

Þessi frásögn er að sumu leyti sennilegri enn hin venjulega frásögn, enda er hún fornleg, og að hún sé gömul má ráða af því, að hún kemr fram í hinu færeyska kvæði „Kjartanstættir", sem hlýtr að vera mjög gamalt. Enda benda orðin í Fornmannasögum II 226 á þessa frásögn, þar sem stendr „er eftir þeim var riðit". Það eitt er athugavert við þessa frásögu, að hér er Beinir hinn sterki nefndr í stað Áns hvíta.

Dr. Kålund gerir lítið úr áreiðileik Laxdælu í sögulegu tilliti, enn virðist fara of laugt í sumum atriðum. Þannig er fráleitt að segja, að það sé „romantisk udsmykning", sem „aldrig har hart noget tilsvarende på Island", að Guðrún Ósvífrsdóttir hafi átt laukagarð. Laukagarða er víða getið hér á landi í fornöld, og á Hólum í Hjaltadal er nefndr laukagarðr fram á daga Jóns biskups Arasonar. Sæmundr Eyjólfsson heldr, að ‚laukagarðr' hafi verið alment nafn á matjurtagarði (Búnaðarrit VII 9.).

Tímatals villur eru talsverðar í Laxdælu, og kemr

tímatal hennar víða ekki heim við önnur sögurit, svo sem Noregs konunga sögur og Ísl. Annála. Einkum er það skeikult, sem snertir viðburði og menn í öðrum löndum. Þó kemr Laxdælu saman við fornensk eða írsk fornrit þannig, að þau geta manna, sem Laxdæla nefnir, svo sem Þorsteins rauðs (Oistin), sem fellr um 875 o. fl. Mýrkjartans nafnið er írskt konunganafn (Muircertach). Einn af þeim konungum, er báru þetta nafn, var höfuðkonungr á tímabilinu 926—943, enn aðrir eru smákonungar, er sumir vóru uppi um sama leyti. Einn af þeim var drepinn 963. Ekkert er á móti því, að Melkorka gæti verið dóttir einhvers af þessum konungum.

Í tímatals ágrip það sem stendr hér aftan við formálann eru þau ártöl sett, sem líklegust þykja, enn áreiðanleg má ekki telja nema sum af þeim. Einkum er tímatalið óáreiðanlegt í síðara hlut sögunnar, eftir er Bolli Bollason kemr til sögunnar, enda er óvíst nær hann er fæddr. Mun hann vera fæddr fyrr enn í sögunni segir. Víg Helga Harðbeinssonar og Þorgils Höllusonar hljóta að hafa farið fram fyrr enn sagan segir, enda er ólíklegt að hefndin eftir Bolla hafi dregizt mörg ár. Sama er að segja um gifting Þorkels Eyjólfssonar. Utanför Þorkels Eyjólfssonar og Gellis sonar hans hefir og verið nokkuru fyrr enn sagan segir.

Enn eins og áðr er sagt, koma Fornmannasögur víða allvel heim við Laxdælu, svo sem frásagnirnar um þá Kjartan og Bolla. Bolla Þorleikssyni er enda lízt greinilegar í Fornmannasögum enn í Laxdælu. Í Fornmannasögum stendr:

„Bolli var mikill maðr vexti ok allstyrkr, fríðr sýnum, réttnefjaðr ok heldr langleitr, þykkvarraðr ok þó ekki munnljótr, grunneygðr ok þó ekki opineygðr, ok lágu fagrt augun. Ljósjarpr var hann á hár; manna hermannligastr ok hinn mesti skartsmaðr“.

Af því að efnið í Laxdælu er svo skáldlegt, hefir það orðið yrkisefni útlendra skálda. Hið elzta kvæði út af Laxdælu eru Kjartansþættir (Kjartanstættir), gamalt færeyskt kvæði, sem prentað er í „Færöiske kvæder“, sem út eru gefin af V. U. Hammershaimb. Þá má og nefna sjónleik eftir Oehlenschlæger „Kjartan og Gudrún“ og söguljóð eftir hið nafnkunna enska skáld William Morris „The Lovers of Gudrún“ o. fl. Loks hefir Brynjólfr Jónsson frá Minnanúpi ort söguljóðin „Guðrún Ósvífrsdóttir“, sem prentuð eru í Reykjavík 1892. — Rímur af Laxdæla sögu hefir ort séra Eiríkr Bjarnason, síðast prestr á Hvalsnesi († 1791), 50 að tölu, og er handrit af þeim í safni Jóns Sigurðssonar á Landsbókasafninu, nr. 46 4to. — Í rímum þessum, sem séra Eiríkr hefir ort í elli sinni á Seltjarnarnesi, er frásögnin lík og í þeim handritaflokki Laxdælu, sem einna er elztr að kyni. Þar er líka sögnin um sverðstuldinn í Hjarðarholti samkvæm þeirri, er tilfærð er hér að framan.

Höfundr Laxdælu hefir verið ágætr söguritari að mörgu leyti, og eru ýmsir kaflar í sögunni mæta vel ritaðir. Lyndiseinkunnir kvennanna, Guðrúnar Ósvífrsdóttur, Hrefnu, Þorgerðar Egilsdóttur og Þuríðar Óláfsdóttur eru skýrlega sýndar. Mörg af samtölunum eru ágætlega rituð, svo sem samtal Guðrúnar við Snorra Sturluson um

hefndina eftir Bolla og samtal hennar við Þorgils Höllu-son um sama efni. Þá eru og mannlýsingarnar skemtilegar, svo sem lýsingarnar á mönnum þeim er sóttu Helga Harðbeinsson, þótt þær lýsingar sé ef til vill ekki fyllilega samkvæmar þeim tíma, er sagan gerðist á.

Jón Sigurðsson heldr, að höfundr Laxdælu gæti verið Brandr prior hinn fróði, eða Guðmundr prestr Brandsson í Hjarðarholti († 1151), sem var mjög merkr maðr og í biskupskjörum með Klængi. Sá Guðmundr var sonr Brands Gísla sonar, Eyjólfs sonar, Þorkels sonar Alviðrukappa, Þórðar sonar, Haralds sonar hárfagra? (sbr. Landnámu II, 27). — Þó þykir Jóni Sigurðssyni einna líklegast að sagan í þeirri mynd, sem hún nú er í, væri samin af Torfa presti Guðmundarsyni, sem var prestr í Hjarðarholti um 1230. Það kemr líka bezt heim við þann tíma, er sagan er fyrst í letr færð.

Gunnars þáttr Þiðranda bana hefir áðr verið gefinn út með Laxdælu; fylgir bæði í Kaupmannahafnarútgáfunni fyrri og í Akreyrarútgáfunni, enn ekki í útgáfu Kålunds. Með því að þessi þáttr er alveg sérstakr og aðalviðburðirnir í honum fara fram í Austfirðingafjórðungi, langt frá þeim stöðum, er Laxdæla saga gerðist á, var ekki ástæða til að láta hann fylgja sögunni, þótt Bolla þáttr sé hafðr með, af því hann fylgir sögunni í flestum handritum.

Annars er svo til ætlazt, að allir slíkir ‚þættir' komi út í sérstökum bindum af þessum Íslendingasögum, og er því von á þeim, eða nokkurum af þeim, áðr mjög langt líðr.

Staða-rannsóknir Sigurðar Vigfússonar, sem lesa má um á víð og dreif í Árbók Fornleifafélagsins, koma allvel heim að því er kemr til Laxdæla sögu. Staðalýsingarnar og örnefnin standa heima við það sem nú er, nema hvað skógarnir, sem sagan talar um, eru nú að mestu eyddir, enda hafa þegar verið eyddir í fornöld. Í Dölum var og rauðablástr mikill í fornöld, sem fundizt hafa menjar af á þessari öld, svo sem rauðablástrssmiðjan í Ljárskógum, sem lýst er í Árbók fornleifafélagsins, og hefir það eitt með öðru spilt skógunum.

TÍMATAL.

Unnr djúpúðga kemr til Íslands	um 892.
Unnr djúpuðga deyr	— 900.
Fæddr Óláfr pái	— 938.
Ólafr pái fer í fóstr að Goddastöðum 7 vetra	— 945.
Druknun Þorsteins surts	950—60.
Útkoma Hrúts	um 945.
Melkorka giftist Þorbirni skrjúp. Utanferð Óláfs pá	— 955.
Óláfr pái heimsækir Harald konung gráfeld og Gunnhildi. Fer til Írlands og finnr Mýrkjartan konung afa sinn og fer síðan til Noregs	955—57.
Óláfr pái er með Noregs konungi um vetrinn og fer um vorið til Íslands	957—58.
Óláfr pái giftist Þorgerði	um 959.
Reistr bær í Hjarðarholti	— 960.
Höskuldr Dala-Kollsson deyr	— 972.
Fæddr Kjartan Óláfsson	— 970.

Óláfr pái fer utan í annað sinn	. um 975.
Fæddr Þorkell Eyjólfsson	. — 979.
Utanför Kjartans og Bolla . . .	. 996—97.
Kjartan dvelr í Noregi. Útkoma Bolla með Gizuri og Hjalta .	. 997—99.
Kristni lögtekin á alþingi	1000.
Útkoma Kjartans	1001.
Haustboð í Hjarðarholti. Gripastuldr .	1002.
Víg Kjartans Óláfssonar	1003.
Fæddr Þorleikr Bollason . . .	1001—1003.
Dauði Óláfs pá	1006.
Víg Bolla Þorleikssonar	1007.
Guðrún Ósvífrsdóttir flytr að Helgafelli	1008.
Víg Helga Harðbeinssonar . . .	fyrir 1010?
Dauði Ósvífrs og Gests Oddleifssonar	— 1010?
Víg Þorgils Höllusonar	. — 1010?
Guðrún Ósvífrsdóttir giftist Þorkeli Eyjólfssyni	. — 1010?
(Utanför Þorkels Eyjólfssonar).	
Druknan Þorkels Eyjólfssonar . . .	1026.
Útkoma Bolla Bollasonar	1030.
Dauði Snorra goða	1031.
Dauði Gellis Þorkelssonar	1073.

Eins og áðr er sagt, er það víst, að víg Helga Harðbeinssonar, víg Þorgils Höllusonar og gifting Guðrúnar Ósvífrsdóttur hefir verið fyrr enn í sögunni segir, og mikil líkindi eru

til, að Guðrún hafi giftzt Þorkatli Eyjólfssyni 1008, eða sama árið og hún fluttist að Helgafelli og hafi þau þá farið að búa þar. Væri nú Gellir sonr þeirra fæddr 1008 eða 1009, þá kemr það vel heim, að hann væri 12 ára, er Þorkell Eyjólfsson fór til Noregs með hann, og að það hafi verið 1020, því að þá var Óláfr konungr í Niðarósi um vetrinn, og enn fremr kemr það heim við það sem annálar segja, að Gellir dæi hálfsjötugr 1073.

Laxdæla saga.

Ketill flatnefr hét maðr, son Bjarnar bunu. Hann var hersir ríkr í Noregi ok kynstórr. Hann bjó í Raumsdal í Raumsdælafylki; þat er milli Sunnmærar ok Norðmærar. Ketill flatnefr átti Yngvildi, dóttur Ketils veðrs, ágæts manns; þeira börn váru fimm; hét einn Björn enn austræni, annarr Helgi bjólan. Þórunn hyrna hét dóttir Ketils, er átti Helgi hinn magri son Eyvindar austmanns ok Raförtu dóttur Kjarvals Írakonungs. Unnr en djúpúðga var enn dóttir Ketils, er átti Óláfr hvíti Ingjaldsson, Fróðasonar ens frækna, er Svertlingar drápu. Jórunn mannvitsbrekka hét enn dóttir Ketils. Hon var móðir Ketils hins fiskna, er nam land í Kirkjubæ. Hans son var Ásbjörn, faðir Þorsteins, föður Surts, föður Sighvats lögsögumanns.

2. Á ofanverðum dögum Ketils hófst ríki Haralds konungs hins hárfagra, svá at engi

fylkiskonungr þreifst í landinu né annat stórmenni, nema hann réði einn nafnbótum þeira. Enn er Ketill fregn þetta, at Haraldr konungr hafði honum slíkan kost ætlat sem öðrum ríkismönnum at hafa frændr óbætta, enn gerr þó at leigumanni sjálfr, — síðan stefnir hann þing við frændr sína, og hóf svá mál sitt: „Kunnig hafa yðr verit skifti vár Haralds konungs, ok þarf eigi þau at inna, því at oss berr meiri nauðsyn til að ráða um vandkvæði þau, er vér eigum fyrir höndum. Sannspurðan hefi ek fjandskap Haralds konungs til vár. Sýnist mér svá, at vér munim eigi þaðan trausts bíða; lízt mér svá sem oss sé tveir kostir gervir, at flýja land eða vera drepnir hverr í sínu rúmi; em ek ok þess fúsari at hafa slíkan dauðdaga sem frændr mínir, enn eigi vil ek yðr leiða í svá mikil vandkvæði með einræði mínu, því at mér er kunnigt skaplyndi frænda minna ok vina, at þér vilit eigi við oss skiljast, þótt mannraun sé í nökkur at fylgja mér“. Björn son Ketils svarar: „Skjótt mun ek birta minn vilja. Ek vil gera að dæmum göfigra manna ok flýja land þetta; þykkjumst ek ekki af því vaxa, þótt ek bíða heiman þræla Haralds konungs, ok elti þeir oss af eignum várum eða þiggja af þeim dauða með öllu“. At þessu var gerr góðr rómr ok þótti drengilega talat. Þetta ráð var bundit, at þeir mundu af landi fara, því at synir Ketils

fýstu þessa mjök, enn engi mælti á móti. Björn ok Helgi vildu til Íslands fara, því at þeir þóttust þaðan mart fýsilegt fregit hafa; sögðu þar landkosti góða, ok þurfti ekki fé at kaupa; kölluðu vera hvalrétt mikinn ok laxveiðar, enn fiskastöð öllum missarum. Ketill svarar: „Í þá veiðistöð kem ek aldregi á gamals aldri“. Sagði Ketill þá sína ætlan, at hann var fúsari vestr um haf; kvaðst þar virðast mannlífi gott. Váru honum þar víða lönd kunnig, því at hann hafði þar víða herjat.

3. Eftir þetta hafði Ketill boð ágætt. Þá gifti hann Þórunni hyrnu dóttur sína Helga hinum magra, sem fyrr var ritat. Eftir þat býr Ketill ferð sína ór landi vestr um haf. Unnr dóttir hans fór með honum ok margir aðrir frændr hans. Synir Ketils heldu þat sama sumar til Íslands ok Helgi magri mágr þeira. Björn Ketilsson kom skipi sínu vestr í Breiðafjörð, ok sigldi inn eftir firðinum ok nær hinu syðra landinu, þar til er fjörðr skarst inn í landit; enn fjall hátt stóð á nesinu fyrir innan fjörðinn. Enn ey lá skamt frá landinu. Björn segir, at þeir mundu eiga þar dvöl nökkura. Björn gekk á land upp með nökkura menn, ok reikaði fram með sjónum; var þar skamt í milli fjalls ok fjöru; honum þótti þar byggilegt. Þar fann Björn reknar öndvegissúlur sínar í einni vík; þótti þeim þá ávísat um bústaðinn. Síðan tók Björn sér þar land alt á millum Stafár ok Hraun-

fjarðar, ok bjó þar er síðan heitir í Bjarnarhöfn. Hann var kallaðr Björn enn austræni. Hans kona var Gjaflaug, dóttir Kjallaks ens gamla; þeira synir váru þeir Óttarr ok Kjallakr. Hans son var Þorgrímr, faðir Víga-Styrs og Vermundar, enn dóttir Kjallaks hét Helga; hana átti Vestarr á Eyri, son Þórólfs blöðruskalla, er nam Eyri. Þeira son var Þorlákr faðir Steinþórs á Eyri. Helgi bjólan kom skipi sínu fyrir sunnan land, ok nam Kjalarnes alt á milli Kollafjarðar ok Hvalfjarðar, ok bjó at Esjubergi til elli. Helgi hinn magri kom skipi sínu fyrir norðan land ok nam Eyjafjörð allan á milli Sigluness ok Reynisness ok bjó í Kristnesi. Frá þeim Helga ok Þórunni er komit Eyfirðingakyn.

4. Ketill flatnefr kom skipi sínu við Skotland ok fekk góðar viðtökur af tignum mönnum, því að hann var frægr maðr ok stórættaðr, ok buðu honum þann ráðakost þar, sem hann vildi hafa. Ketill staðfestist þar ok annat frændlið hans nema Þorsteinn dótturson hans. Hann lagðist þegar í hernað ok herjaði víða um Skotland ok fekk jafnan sigr. Síðan gerði hann sætt við Skota, og eignaðist hálft Skotland, ok varð konungr yfir. Hann átti Þuríði Eyvindardóttur, systur Helga ens magra. Skotar heldu eigi lengi sættina, því at þeir sviku hann í trygð. Svá segir Ari Þorgilsson enn fróði um

líflát Þorsteins, at hann felli á Katanesi. Unnr djúpúðga var á Katanesi, er Þorsteinn fell son hennar; ok er hon frá þat. at Þorsteinn var látinn, enn faðir hennar andaðr, þá þóttist hon þar enga uppreist fá mundu. Eftir þat lætr hon gera knörr í skógi á laun; ok er skipit var algert, þá bjó hon skipit ok hafði auð fjár. Hon hafði í brott með sér alt frændlið sitt þat er á lífi var, ok þykkjast menn varla dæmi til finna, at einn kvenmaðr hafi komizt í brott ór þvílíkum ófriði með jafnmiklu fé ok föruneyti. Má af því marka, at hon var mikit afbragð annarra kvenna. Unnr hafði ok með sér marga þá menn, er mikils váru verðir ok stórættaðir. Maðr er nefndr Kollr, er einna var mest verðr af föruneyti Unnar; kom mest til þess ætt hans; hann var hersir at nafni. Sá maðr var ok í ferð með Unni, er Hörðr hét; hann var enn stórættaðr maðr ok mikils verðr. Unnr heldr skipinu í Orkneyjar, þegar er hon var búin; þar dvaldist hon litla hríð. Þar gifti hon Gró, dóttur Þorsteins rauðs; hon var móðir Greilaðar, er Þorfinnr jarl átti, son Torf-Einars jarls, sonar Rögnvalds Mæra jarls; þeira son var Hlöðvér, faðir Sigurðar jarls, föður Þorfinns jarls, ok er þaðan komit kyn allra Orkneyinga jarla. Eftir þat helt Unnr skipi sínu til Færeyja, ok átti þar enn nökkura dvöl; þar gifti hon aðra dóttur Þorsteins; sú hét Ólof; þaðan er komit kyn

hit ágæzta í því landi, er þeir kalla Götuskeggja.

5. Nú býst Unnr í brott ór Færeyjum, ok lýsir því fyrir skipverjum sínum, at hon ætlar til Íslands; hon hefir með sér Óláf feilan son Þorsteins rauðs, ok systur hans þær er ógiftar váru. Eftir þat lætr hon í haf, ok verðr vel reiðfara, ok kemr skipi sínu fyrir sunnan land á Vikrarskeið. Þar brjóta þau skipit í spán. Menn allir heldust ok fé. Síðan fór hon á fund Helga bróður síns með tuttugu menn. Ok er hon kom þar, gekk hann á mót henni ok bauð henni til sín við tíunda mann. Hon svarar reiðulega ok kvaðst eigi vitat hafa at hann væri slíkt lítilmenni, ok ferr í brott. Ætlar hon nú at sækja heim Björn bróður sinn í Breiðafjörð; ok er hann spyrr til ferða hennar, þá ferr hann í mót henni með fjölmenni, ok fagnar henni vel, ok bauð henni til sín með öllu liði sínu, því at hann kunni veglyndi systur sinnar. Þat líkaði henni allvel, ok þakkaði honum stórmensku sína. Hon var þar um vetrinn, ok var henni veitt it stórmannligsta, því at efni váru gnóg enn eigi fé sparat. Ok um várit fór hon yfir Breiðafjörð ok kom at nesi nökkuru, ok átu þar dagverð; þar er síðan kallat Dögurðarnes, ok gengr þar af Meðalfellsströnd. Síðan helt hon skipi sínu inn eftir Hvammsfirði ok kom þar at nesi einu ok átti

þar dvöl nökkura. Þar tapaði Unnr kambi sínum; þar heitir síðan Kambsnes. Eftir þat fór hon um alla Breiðafjarðardali, ok nam sér lönd svo víða sem hon vildi. Síðan helt Unnr skipi sínu í fjarðarbotninn; váru þar reknar á land öndvegissúlur hennar. Þótti henni þá auðvitað, hvar hon skyldi bústað taka. Hon lætr bæ reisa þar er síðan heitir í Hvammi ok bygði þar. Þat sama vár, er Unnr setti bú saman í Hvammi, fekk Kollr Þorgerðar dóttur Þorsteins rauðs. Þat boð kostaði Unnr; lætr hon Þorgerði heiman fylgja Laxárdal allan, ok setti hann þar bú saman fyrir sunnan Laxá. Var Kollr hinn mesti tilkvæmdamaðr. Þeira son var Höskuldr.

6. Eftir þat gefr Unnr fleirum mönnum af landnámi sínu. Herði gaf hún Hörðadal allan út til Skrámuhlaupsár. Hann bjó á Hörðabólstað ok var mikill merkismaðr ok kynsæll. Hans son var Ásbjörn auðgi, er bjó í Örnólfsdal á Ásbjarnarstöðum; hann átti Þorbjörgu dóttur Miðfjarðar-Skeggja. Þeira dóttir var Ingibjörg, er átti Illugi enn svarti; þeira synir váru þeir Hermundr ok Gunnlaugr ormstunga; þat er kallat Gilsbekkingakyn. Unnr mælti við sína menn: „Nú skulu þér taka ömbun verka yðvarra; skortir oss nú ok eigi föng til at gjalda yðr starf yðvart ok góðvilja. Enn yðr er þat kunnigt, at ek hefi frelsi gefit þeim

manni, er Erpr heitir, syni Melduns jarls; fór þat fjarri um svá stórættaðan mann, at ek vilda at hann bæri þrælsnafn“. Síðan gaf Unnr honum Sauðafellslönd á millum Tunguár ok Miðár. Hans börn váru þau Ormr ok Ásgeirr, Gunnbjörn ok Halldís, er átti Dala-Álfr. Sökkólfi gaf hon Sökkólfsdal ok bjó hann þar til elli. Hundi hét lausingi hennar; hann var skozkr at ætt; honum gaf hon Hundadal. Ósk hét hin fjórða dóttir Þorsteins rauðs; hon var móðir Þorsteins surts ens spaka, er fann sumarauka. Þórhildr hét en fimta dóttir Þorsteins. Hon var móðir Álfs í Dölum; telr mart manna kyn sitt til hans. Hans dóttir var Þorgerðr kona Ara Mássonar á Reykjanesi, Atla sonar, Úlfs sonar ens skjálga ok Bjargar Eyvindardóttur, systur Helga ens magra; þaðan eru komnir Reyknesingar. Vigdís hét en sétta dóttir Þorsteins rauðs ok þaðan eru komnir Höfðamenn í Eyjafirði.

7. Óláfr feilan var yngstr barna Þorsteins. Hann var mikill maðr ok sterkr, fríðr sýnum ok atgervimaðr enn mesti; hann mat Unnr um fram alla menn, ok lýsti því fyrir mönnum, at hon ætlaði Óláfi allar eignir eftir sinn dag í Hvammi. Unnr gerðist þá mjök ellimóð; hon kallaði til sín Óláf feilan ok mælti: „Þat hefir mér komit í hug, frændi, at þú munir staðfesta ráð þitt ok kvænast“. Óláfr tók því vel ok

kveðst hennar forsjá hlíta mundu um þat mál. Unnr mælti: „Svá hefi ek helzt ætlat, at boð þitt muni vera at áliðnu sumri þessu, því at þá er auðveldast at afla allra tilfanga, því at þat er nær minni ætlan, at vinir várir muni þá mjök fjölmenna hingat, því at ek ætla þessa veizlu síðasta at búa“. Óláfr svarar: „Þetta er vel mælt; enn þeirar einnar konu ætla ek at fá, at sú ræni þik hvárki fé né ráðum“. Þat sama haust fekk Óláfr feilan Álfdísar; þeira boð var í Hvammi. Unnr hafði mikinn fékostnað fyrir veizlunni, því at hon lét víða bjóða tignum mönnum ór öðrum sveitum. Hon bauð Birni bróður sínum ok Helga bróður sínum bjólan; kómu þeir fjölmennir. Þar kom Dala-Kollr mágr hennar ok Hörðr ór Hörðadal ok mart annat stórmenni. Boðit var allfjölment, ok kom þó hvergi nærri svá mart manna sem Unnr hafði boðit fyrir því at Eyfirðingar áttu farveg langan. Elli sótti þá fast at Unni, svá at hon reis ekki upp fyrir miðjan dag, enn hon lagðist snemma niðr. Engum manni leyfði hon at sækja ráð at sér þess á milli er hon fór at sofa á kveldit ok hins er hon var klædd; reiðulega svarar hon, ef nökkur spurði at mætti hennar. Þann dag svaf Unnr í lengra lagi, enn þó var hon á fótum, er boðsmenn kómu, ok gekk á móti þeim ok fagnaði frændum sínum ok vinum með sæmd; kvað þá ástsamlega gert hafa, er

þeir höfðu sótt þangat langan veg — „nefni ek til þess Björn ok Helga, ok öllum vil ek yðr þökk kunna, er hér eruð komnir“. Síðan gekk Unnr inn í skála ok sveit mikil með henni. Ok er skálinn var alskipaðr fanst mönnum mikit um, hversu veizla sú var skörulegt. Þá mælti Unnr: „Björn kveð ek at þessu bróður minn ok Helga ok aðra frændr mína ok vini; bólstað þenna með slíkum búnaði, sem nú megu þér sjá, sel ek í hendr Óláfi frænda mínum til eignar ok forráða“. Eftir þat stóð Unnr upp ok kvaðst ganga mundu til þeirar skemmu, sem hon var vön at sofa í; bað at þat skyldi hverr hafa at skemtan, sem þá væri næst skapi, enn mungát skyldi skemta alþýðunni. Svá segja menn, at Unnr hafi verit bæði há ok þrekleg; hon gekk hart utar eftir skálanum; fundust mönnum orð um, at konan var enn virðuleg. Drukku menn um kveldit, þangat til at mönnum þótti mál at sofa. Enn um daginn eftir gekk Óláfr feilan til svefnstofu Unnar frændkonu sinnar; ok er hann kom í stofuna, sat Unnr upp við hægindin. Hon var þá önduð. Gekk Óláfr eftir þat í skála ok sagði tiðendi þessi. Þótti mönnum mikils um vert, hversu Unnr hafði haldit virðingu sinni til dauðadags; var nú drukkit alt saman brullaup Óláfs ok erfi Unnar. Ok enn síðasta dag boðsins var Unnr flutt til haugs þess er henni var búinn. Hon

var lögð í skip í hauginum, ok mikit fé var í haug lagt með henni; var eftir þat aftr kastaðr haugrinn. Óláfr feilan tók þá við búi í Hvammi ok allri fjárvarðveizlu at ráði þeira frænda sinna, er hann höfðu heimsótt. Enn er veizluna þrýtr gefr Óláfr stórmannlegar gjafir þeim mönnum, er þar váru mest virðir áðr á brott fóru. Óláfr gerðist ríkr maðr ok höfðingi mikill; hann bjó í Hvammi til elli. Börn þeira Óláfs ok Álfdísar váru Þórðr gellir, er átti Hróðnýju dóttur Miðfjarðar-Skeggja — þeira synir váru þeir Eyjólfr grái, Þórarinn fylsenni, Þorkell kuggi; — dóttir Óláfs feilans var Þóra, er átti Þorsteinn þorskabítr, son Þórólfs mostrarskeggs; þeira synir váru Börkr enn digri ok Þorgrímr faðir Snorra goða. — Helga hét önnur dóttir Óláfs, hana átti Gunnarr Hlífarson — þeira dóttir var Jófríðr, er átti Þóroddr son Tungu-Odds, enn síðan Þorsteinn Egilsson; Þórunn hét enn dóttir hans; hana átti Hersteinn son Þorkels Blund-Ketilssonar; — Þórdís hét hin þriðja dóttir Óláfs; hana átti Þórarinn Ragabróðir lögsögumaðr. — Í þann tíma, er Óláfr bjó í Hvammi, tekr Dala-Kollr mágr hans sótt ok andaðist. Höskuldr son Kolls var á ungum aldri, er faðir hans andaðist; hann var fyrr fullkominn at hyggju enn vetratölu. Höskuldr var vænn maðr ok gervilegr. Hann tók við föðurleifð sinni ok búi; er sá bær við hann

kendr, er Kollr hafði búit á; hann var kallaðr síðan á Höskuldsstöðum. Brátt varð Höskuldr vinsæll í búi sínu, því at margar stoðar runnu undir, bæði frændr ok vinir, er Kollr faðir hans hafði sér aflat. Enn Þorgerðr Þorsteinsdóttir móðir Höskulds var þá enn ung kona ok en vænsta. Hon nam eigi yndi á Íslandi eftir dauða Kolls; lýsir hon því fyrir Höskuldi syni sínum, at hon vill fara utan með fjárhlut þann sem hon hlaut. Höskuldr kvaðst þat mikit þykkja, ef þau skulu skilja, enn kvaðst þó eigi mundu þetta gera at móti henni, heldr enn annat. Síðan kaupir Höskuldr skip hálft til handa móður sinni, er uppi stóð í Dögurðarnesi. Réðst Þorgerðr þar til skips með miklum fjárhlut. Enn eftir þat siglir Þorgerðr á haf ok verðr skip þat vel reiðfara ok kemr við Noreg. Þorgerðr átti í Noregi mikit ætterni ok marga göfga frændr; þeir fögnuðu henni vel ok buðu henni alla kosti þá sem hon vildi með þeim þiggja. Hon Þorgerðr tók því vel ok segir, at þat er hennar ætlan at staðfestast þar í landi. Þorgerðr var eigi lengi ekkja áðr maðr varð til at biðja hennar. Sá er nefndr Herjólfr; hann var lendr maðr at virðingu, auðigr ok mikilsvirðr. Herjólfr var mikill maðr ok sterkr; ekki var hann fríðr maðr sýnum ok þó enn sköruligsti í yfirbragði; allra manna var hann bezt vígr. Ok er at þessum málum var setit, átti Þorgerðr svör at

veita, er hon var ekkja; ok með frænda sinna ráði veikst hon eigi undan þessum ráðahag ok giftist Þorgerðr Herjólfi, ok ferr heim til bús með honum; takast með þeim góðar ástir. Sýnir Þorgerðr þat brátt af sér, at hon er enn mesti skörungr; ok þykkir ráðahagr hans nú miklu betri enn áðr ok virðulegri, er hann hefir fengið slíkrar konu sem Þorgerðr var.

8. Þau Herjólfr ok Þorgerðr höfðu eigi lengi ásamt verit áðr þeim varð sonar auðit. Sá sveinn var vatni ausinn ok nafn gefit, ok var kallaðr Hrútr. Hann var snemmindis mikill ok sterkr, er hann óx upp; var hann ok hverjum manni betr í vexti, hár ok herðibreiðr, miðmjór ok limaðr vel með höndum ok fótum. Hrútr var allra manna fríðastr sýnum, eftir því sem verit höfðu þeir Þorsteinn móðurfaðir hans eða Ketill flatnefr; enn mesti var hann atgervimaðr fyrir allra hluta sakir. Herjólfr tók sótt ok andaðist; þat þótti mönnum mikill skaði. Eftir þat fýstist Þorgerðr til Íslands ok vildi vitja Höskulds sonar síns, því at hon unni honum um alla menn fram, enn Hrútr var eftir með frændum sínum vel settr. Þorgerðr bjó ferð sína til Íslands ok sækir heim Höskuld son sinn í Laxárdal. Hann tók sæmilega við móður sinni; átti hon auð fjár ok var með Höskuldi til dauðadags. Fám vetrum síðar tók

Þorgerðr banasótt ok andaðist. Höskuldr tók fé alt, enn Hrútr bróðir hans átti hálft.

9. Í þenna tíma réð Noregi Hákon Aðalsteinsfóstri. Höskuldr var hirðmaðr hans; hann var jafnan sinn vetr hvárt með Hákoni konungi eða at búi sínu; var hann nafnfrægr maðr bæði í Noregi ok á Íslandi. Björn hét maðr; hann bjó í Bjarnarfirði ok nam þar land; við hann er kendr fjörðrinn. Sá fjörðr skerst í land norðr frá Steingrímsfirði, ok gengr þar fram háls í milli. Björn var stóræettaðr maðr, ok auðigr at fé. Ljúfa hét kona hans; þeira dóttir var Jórunn; hon var væn kona ok ofláti mikill; hon var ok skörungr mikill í vitsmunum. Sá þótti þá kostr beztr í öllum Vestfjörðum. Af þessi konu hefir Höskuldr frétt, ok þat með, at Björn var beztr bóndi á öllum Ströndum. Höskuldr reið heiman með tíunda mann, ok sækir heim Björn bónda í Bjarnarfjörð. Höskuldr fekk þar góðar viðtökur, því at Björn kunni góð skil á honum. Síðan vekr Höskuldr bónorð, enn Björn svarar því vel, ok kveðst þat hyggja, at dóttir hans mundi eigi vera betr gift, enn veik þó til hennar ráða. Enn er þetta mál var við Jórunni rætt, þá svarar hon á þá leið: „Þann einn spurdaga höfum vér til þín Höskuldr, at vér viljum þessu vel svara, því at vér hyggjum, at fyrir þeiri konu sé vel sét, er þér er gift, enn þó mun

faðir minn mestu af ráða, því at ek mun því samþykkjast hér um, sem hann vill". Enn hvárt sem at þessum málum var setit lengr eða skemr, þá varð þat af ráðit, at Jórunn var föstnuð Höskuldi með miklu fé; skyldi brullaup þat vera á Höskuldsstöðum. Ríðr Höskuldr nú í brott við svá búit ok heim til bús síns, ok er nú heima til þess er boð þetta skyldi vera; sækir Björn norðan til boðsins með fríðu föruneyti. Höskuldr hefir ok marga fyrir boðsmenn, bæði vini sína ok frændr, ok er veizla þessi hin sköruligsta; enn er veizluna þraut, þá ferr hverr heim til sinna heimkynna með góðri vináttu ok sæmilegum gjöfum. Jórunn Bjarnardóttir sitr eftir á Höskuldsstöðum, ok tekr við búsumsýslu með Höskuldi; var þat brátt auðsét á hennar högum, at hon mundi vera vitr ok vel at sér ok margs vel kunnandi, ok heldr skapstór jafnan; vel var um samfarar þeira Höskulds ok ekki mart hversdaglega. Höskuldr gerist nú höfðingi mikill. Hann var ríkr ok kappsamr, ok skorti eigi fé; þótti hann í engan stað minni fyrir sér enn Kollr faðir hans. Höskuldr ok Jórunn höfðu eigi lengi ásamt verit áðr þeim varð barna auðit. Son þeira var nefndr Þorleikr; hann var elztr barna þeira; annarr hét Bárðr. Dóttir þeira hét Hallgerðr, er síðan var kölluð langbrók; önnur dóttir þeira hét Þuríðr. Öll váru börn þeira efnileg. Þorleikr

var mikill maðr ok sterkr ok enn sýniligsti, fálátr ok óþýðr; þótti mönnum sá svipr um hans skaplyndi sem hann mundi verða engi jafnaðarmaðr. Höskuldr sagði þat jafnan, at hann mundi mjök líkjast í ætt þeira Strandamanna. Bárðr Höskuldsson var ok skörulegr maðr sýnum ok vel sterkr; þat bragð hafði hann á sér sem hann mundi líkari verða föðurfrændum sínum. Bárðr var hægr maðr í uppvexti sínum ok vinsæll maðr. Höskuldr unni honum mest allra barna sinna. Stóð nú ráðahagr Höskulds með miklum blóma ok virðingu. Þenna tíma gifti Höskuldr Gró systur sína Véleifi gamla. Þeira son var Hólmgöngu-Bersi.

10. Hrappr hét maðr, er bjó í Laxárdal fyrir norðan ána gegnt Höskuldsstöðum. Sá bær hét síðan á Hrappsstöðum; þar er nú auðn. Hrappr var Sumarliða son ok kallaðr Víga-Hrappr; hann var skozkr at föðurætt, enn móðurkyn hans var alt í Suðreyjum, ok þar var hann fæðingi; mikill maðr var hann ok sterkr; ekki vildi hann láta sinn hlut, þó at manna munr væri nökkurr, ok fyrir þat er hann var ódæll, sem ritat var, enn vildi ekki bæta þat er hann misgerði, þá flýði hann vestan um haf ok keypti sér þá jörð er hann bjó á; kona hans hét Vigdís, ok var Hallsteins dóttir; son þeira hét Sumarliði. Bróðir hennar hét Þorsteinn surtr, er þá bjó í Þórsnesi, sem fyrr var

ritat; var þar Sumarliði at fóstri, ok var enn efniligsti maðr. Þorsteinn hafði verit kvángaðr; kona hans var þá önduð. Dætr átti hann tvær; hét önnur Guðríðr, enn önnur Ósk. Þorkell trefill átti Guðríði, er bjó í Svignaskarði; hann var höfðingi mikill ok vitringr; hann var Rauða-Bjarnarson, enn Ósk dóttir Þorsteins var gefin breiðfirzkum manni; sá hét Þórarinn. Hann var hraustr maðr ok vinsæll, ok var með Þorsteini mági sínum, því at Þorsteinn var þá hniginn ok þurfti umsýslu þeira mjök. Hrappr var flestum mönnum ekki skapfeldr, ok var hann ágangssamr við nábúa sína; veik hann á þat stundum fyrir þeim, at þeim mundi þungbýlt verða í nánd honum, ef þeir heldi nökkurn annar fyrir betra mann enn hann. Enn bændr allir tóku eitt ráð, at þeir fóru til Höskulds, ok sögðu honum sín vandræði. Höskuldr bað sér segja, ef Hrappr gerir þeim nökkut mein, — „því hvárki skal hann ræna mik mönnum né fé“.

11. Þórðr goddi hét maðr, er bjó í Laxárdal fyrir norðan á. Sá bær heitir síðan á Goddastöðum. Hann var auðmaðr mikill. Engi átti hann börn. Keypt hafði hann jörð þá er hann bjó á. Hann var nábúi Hrapps, ok fekk oft þungt af honum. Höskuldr sá um með honum, svá at hann helt bústað sínum. Vigdís hét kona hans, ok var Ingjalds dóttir Óláfs sonar feilans. Bróðurdóttir var hon Þórð-

ar gellis, enn systurdóttir Þórólfs rauðnefs frá Sauðafelli. Þórólfr var hetja mikil ok átti góða kosti. Frændr hans gengu þangat jafnan til trausts. Vigdís var meir gefin til fjár enn brautargengis. Þórðr átti þræl þann, er út kom með honum; sá hét Ásgautr. Hann var mikill maðr ok gervilegr, enn þótt hann væri þræll kallaðr, þá máttu fáir taka hann til jafnaðarmanns við sik, þótt frjálsir héti, ok vel kunni hann at þjóna sínum yfirmanni. Fleiri átti Þórðr þræla, þó at þessi sé einn nefndr. Þorbjörn hét maðr; hann bjó í Laxárdal it næsta Þórði upp frá bæ hans ok var kallaðr skrjúpr; auðigr var hann at fé; mest var þat í gulli ok silfri; mikill maðr var hann vexti ok rammr at afli; engi var hann veifiskati við alþýðu manns. Höskuldi Dala-Kollssyni þótti þat ávanta um rausn sína, at honum þótti bær sinn húsaðr verr enn hann vildi. Síðan kaupir hann skip at hjaltneskum manni. Þat skip stóð uppi í Blönduósi. Þat skip býr hann, ok lýsir því, at hann ætlar utan, enn Jórunn varðveitir bú ok börn þeira. Nú láta þeir í haf, ok gefr þeim vel ok tóku Noreg heldr sunnarlega, kómu við Hörðaland, þar sem kaupstaðrinn í Björgvin er síðan. Hann setr upp skip sitt, ok átti þar mikinn frænda afla, þótt eigi sé hér nefndir. Þá sat Hákon konungr í Víkinni. Höskuldr fór ekki á fund Hákonar konungs, því at frændr

hans tóku þar við honum báðum höndum. Var kyrt allan þann vetr.

12. Þat varð til tíðenda um sumarit öndvert at konungr fór í stefnuleiðangr austr í Brenneyjar, ok gerði frið fyrir land sitt, eftir því sem lög stóðu til it þriðja hvert sumar. Sá fundr skyldi vera lagðr höfðingja í milli at setja þeim málum, er konungar áttu um at dæma. Þat þótti skemtanarför at sækja þann fund, því at þangat kómu menn nær af öllum löndum, þeim er vér höfum tíðendi af. Höskuldr setti fram skip sitt; vildi hann ok sækja fund þenna, því at hann hafði eigi fundit konung á þeim vetri. Þangat var ok kaupstefnu at sækja. Fundr þessi var allfjölmennr; þar var skemtan mikil, drykkjur ok leikar ok alls kyns gleði. Ekki varð þar til stórtíðenda; marga hitti Höskuldr þar frændr sína þá sem í Danmörku váru. Ok einn dag, er Höskuldr gekk at skemta sér með nökkura menn, sá hann tjald eitt skrautlegt fjarri öðrum búðum. Höskuldr gekk þangat ok í tjaldit, ok sat þar maðr fyrir í guðvefjar klæðum, ok hafði gerzkan hatt á höfði. Höskuldr spurði þann mann at nafni. Hann nefndist Gilli, — „enn þá kannast margir við ef heyra kenningarnafn mitt; ek em kallaðr Gilli enn gerzki“. Höskuldr kvaðst oft hafa heyrt hans getit; kallaði hann þeira manna auðgastan, sem verit höfðu í kaupmannalögum.

Þá mælti Höskuldr: „Þú munt hafa þá hluti at selja oss, er vér viljum kaupa?“ Gilli spyrr, hvat þeir vilja kaupa förunautar. Höskuldr segir, at hann vill kaupa ambátt nökkura, — „ef þú hefir at selja“. Gilli svarar: „Þar þykizt þér leita mér meinfanga um þetta, er þér falið þá hluti, er þér ætlið mik eigi til hafa, enn þat er þó eigi ráðit, hvárt svá berr til“. Höskuldr sá, at um þvera búðina var fortjald. Þá lyfti Gilli tjaldinu, ok sá Höskuldr, at tólf konur sátu fyrir innan tjaldit. Þá mælti Gilli, at Höskuldr skyldi þangat ganga ok líta á, ef hann vildi nökkura kaupa af þessum konum. Höskuldr gerir svá. Þær sátu allar saman um þvera búðina. Höskuldr hyggr at vandlega at konum þessum; hann sá at kona sat út við tjaldskörina; sú var illa klædd. Höskuldi leizt konan fríð sýnum ef nökkut mátti á sjá. Þá mælti Höskuldr: „Hversu dýr skal sjá kona, ef ek vil kaupa?“ Gilli svarar: „Þú skalt reiða fyrir hana þrjár merkr silfrs“. „Svá virði ek“, segir Höskuldr, „sem þú munir þessa ambátt gera heldr dýrlagða, því at þetta er þriggja verð“. Þá svarar Gilli: „Rétt segir þú þat, at ek met hana dýrra enn aðrar; kjós nú einhverja af þessum ellifu ok gjalt þar fyrir mörk silfrs, enn þessi sé eftir í minni eign“. Höskuldr segir: „Vita mun ek fyrst, hversu mikit silfr er í sjóð þeim, er ek hefi á belti mér“, —

biðr Gilla taka vágina, enn hann leitar að sjóðnum. Þá mælti Gilli: „Þetta mál skal fara óvélt af minni hendi, því at á er ljóðr mikill um ráð konunnar; vil ek at þú vitir þat, Höskuldr, áðr vit sláim kaupi þessu“. Höskuldr spyrr, hvat þat væri. Gilli svarar: „Kona þessi er ómála; hefi ek marga vega leitat mála við hana, ok hefi ek aldri fengit orð af henni; er þat at vísu mín ætlan, at þessi kona kunni eigi at mæla“. Þá segir Höskuldr: „Lát fram reizluna ok sjám, hvat vegi sjóðr sá er ek hefi hér“. Gilli gerir svá. Reiða nú silfrit ok váru þat þrjár merkr vegnar. Þá mælti Höskuldr: „Svá hefir nú tiltekizt, at þetta mun verða kaup okkart; tak þú fé þetta til þín, enn ek mun taka við konu þessi; kalla ek at þú hafir drengilega af þessu máli haft, því at vísu vildir þú mik eigi falsa í þessu“. Síðan gekk Höskuldr heim til búðar sinnar; þat sama kveld rekti Höskuldr hjá henni. Enn um morguninn eftir, er menn fóru í klæði sín, mælti Höskuldr: „Lítt sér stórlæti á klæðabúnaði þeim, er Gilli enn auðgi hefir þér fengit; er þat ok satt at honum var meiri raun at klæða tólf enn mér eina“. Síðan lauk Höskuldr upp kistu eina ok tók upp góð kvenmanns klæði ok seldi henni; var þat ok allra manna mál, at henni semdi góð klæði. Enn er höfðingjar höfðu þar mælt þeim málum, sem þá stóðu lög til, var

slitit fundi þessum. Síðan gekk Höskuldr á fund Hákonar konungs ok kvaddi hann virðulega, sem skaplegt var. Konungr sá við honum ok mælti: „Tekit mundu vér hafa kveðju þinni Höskuldr, þóttu hefðir nökkuru fyrr oss fagnat, ok svá skal enn vera“.

13. Eftir þetta tók konungr með allri blíðu Höskuldi ok bað hann ganga á sitt skip, — „ok ver með oss meðan þú vill í Noregi vera“. Höskuldr svarar: „Hafið þökk fyrir boð yðvart, enn nú á ek þetta sumar mart at starfa; hefir þat mjök til haldit, er ek hefi svá lengi dvalizt at sækja yðvarn fund, at ek ætlaða at afla mér húsaviðar“. Konungr bað hann halda skipinu til Víkrinnar. Höskuldr dvaldist með konungi um hríð. Konungr fekk honum húsavið ok lét ferma skipit. Þá mælti konungr til Höskulds: „Eigi skal dvelja þik hér með oss lengr enn þér líkar, enn þó þykir oss vandfengit manns í rúm þitt“. Síðan leiddi konungr Höskuld til skips ok mælti: „At sómamanni hefi ek þik reyndan, ok nær er þat minni ætlan, at þú siglir nú it síðasta sinn af Noregi, svá at ek sjá hér yfirmaðr“. Konungr dró gullhring af hendi sér, þann er vá mörk, og gaf Höskuldi, ok sverð gaf hann honum annan grip, þat er til kom hálf mörk gulls. Höskuldr þakkaði konungi gjafirnar, ok þann allan sóma, er hann hafði fram lagit. Síðan

stígr Höskuldr á skip sitt ok siglir til hafs. Þeim byrjaði vel ok kómu at fyrir sunnan land; sigldu síðan vestr fyrir Reykjanes ok svá fyrir Snæfellsnes ok inn í Breiðafjörð. Höskuldr lendi í Laxárósi; lætr þar bera farm af skipi sínu ok setja upp skipit fyrir innan Laxá ok gerir þar hróf at, ok sér þar tóftina sem hann lét gera hrófit. Þar tjaldaði hann búðir, ok er þat kallaðr Búðardalr. Síðan lét Höskuldr flytja heim viðinn, ok var þat hægt, því at eigi var löng leið. Ríðr Höskuldr eftir þat heim við nökkura menn ok fær viðtökur góðar, sem ván er; þar hafði ok fé vel haldizt síðan. Jórunn spurði, hver kona sú væri, er í för var með honum. Höskuldr svarar: „Svá mun þér þykkja, sem ek svara þér skætingu; ek veit eigi nafn hennar“. Jórunn mælti: „Þat mun tveimr skifta, at sá kvittr mun loginn, er fyrir mik er kominn, eða þú munt hafa talat við hana jafnmart sem spurt hafa hana at nafni“. Höskuldr kvaðst þess eigi þræta mundu, ok segir henni it sanna, ok bað þá þessi konu virkta ok kvað þat nær sínu skapi, at hon væri heima þar at vistarfari. Jórunn mælti: „Eigi mun ek deila við frillu þína, þá er þú hefir flutt af Noregi, þótt hon kynni eigi góðar návistir, enn nú þykki mér þat allra sýnzt, ef hon er bæði dauf ok mállaus“. Höskuldr svaf hjá húsfreyju sinni hverja nótt síðan hann kom heim, enn

hann var fár við frilluna. Öllum mönnum var auðsætt stórmensku-mót á henni, ok svá þat, at hon var engi afglapi. Ok á ofanverðum vetri þeim fæddi frilla Höskulds sveinbarn. Síðan var Höskuldr þangat kallaðr, ok var honum sýnt barnit; sýndist honum sem öðrum, at hann þóttist eigi sét hafa vænna barn né stórmannlegra. Höskuldr var at spurðr, hvat sveinninn skyldi heita. Hann bað sveininn kalla Óláf, því at þá hafði Óláfr feilan andazt litlu áðr, móðurbróðir hans. Óláfr var afbragð flestra barna. Höskuldr lagði ást mikla við sveininn. Um sumarit eftir mælti Jórunn, at frillan mundi upp taka verknað nökkurn eða fara í brott ella. Höskuldr bað hana vinna þeim hjónum ok gæta þar við sveins síns. Enn þá er sveinninn var tvævetr, þá var hann almæltr ok rann einn saman, sem fjögra vetra gömul börn. Þat var til tíðenda einn morgun er Höskuldr var gengin út at sjá um bæ sinn; veðr var gott; skein sól ok var lítt á loft komin; hann heyrði mannamál; hann gekk þangat til, sem lækr fell fyrir túnbrekkunni; sá hann þar tvá menn ok kendi; var þar Óláfr sonr hans ok móðir hans; fær hann þá skilit, at hon var eigi mállaus, því at hon talaði þá mart við sveininn. Síðan gekk Höskuldr at þeim ok spyrr hana at nafni, ok kvað henni ekki mundu stoða at dyljast lengr. Hon

kvað svá vera skyldu. Setjast þau niðr á túnbrekkuna. Síðan mælti hon: „Ef þú vill nafn mitt vita, þá heiti ek Melkorka“. Höskuldr bað hana þá segja lengra ætt sína. Hon svarar: „Mýrkjartan heitir faðir minn; hann er konungr á Írlandi. Ek var þaðan hertekin fimtán vetra gömul“. Höskuldr kvað hana helzti lengi hafa þagat yfir svá góðri ætt. Síðan gekk Höskuldr inn ok sagði Jórunni hvat til nýlundu hafði gerzt í ferð hans. Jórunn kvaðzt eigi vita, hvat hon segði satt; kvað sér ekki um kynjamenn alla, ok skilja þau þessa ræðu; var Jórunn hvergi betr við hana enn áðr, enn Höskuldr nökkuru fleiri; ok litlu síðar er Jórunn gekk at sofa, togaði Melkorka af henni, ok lagði skóklæðin á gólfit. Jórunn tók sokkana ok keyrði um höfuð henni. Melkorka reiddist ok setti hnefann á nasar henni, svá at blóð varð laust. Höskuldr kom at ok skildi þær. Eftir þat lét hann Melkorku í brott fara, ok fekk henni þar bústað uppi í Laxárdal; þar heitir síðan á Melkorkustöðum, — þar er nú auðn, — þat er fyrir sunnan Laxá. Setr Melkorka þar bú saman; fær Höskuldr þar til bús alt þat er hafa þurfti, ok fór Óláfr son þeira með henni. Brátt sér þat á Óláfi, er hann óx upp, at hann mundi verða mikit afbragð annarra manna fyrir vænleiks sakir ok kurteisi.

14. Ingjaldr hét maðr; hann bjó í Sauðeyjum; þær liggja á Breiðafirði. Hann var kallaðr Sauðeyjargoði. Hann var auðigr maðr ok mikill fyrir sér. Hallr hét bróðir hans; hann var mikill maðr ok efnilegr. Hann var félítill maðr. Engi var hann nytjungr kallaðr af flestum mönnum. Ekki váru þeir bræðr samþykkir oftast; þótti Ingjaldi Hallr lítt vilja sik semja í sið dugandi manna, enn Halli þótti Ingjaldr lítt vilja sitt ráð hefja til þroska. Veiðistöð sú liggr á Breiðafirði, er Bjarneyjar heita; þær eyjar eru margar saman ok váru mjök gagnauðgar. Í þann tíma sóttu menn þangat mjök til veiðifangs; var ok þar fjölmenni mjök öllum missarum. Mikit þótti spökum mönnum undir því, at menn ætti gott saman í útverjum; var þat þá mælt, at mönnum yrði ógæfra um veiðifang, ef missáttir yrði; gáfu ok flestir menn at því góðan gaum. Þat er sagt eitthvert sumar, at Hallr bróðir Ingjalds Sauðeyjargoða kom í Bjarneyjar ok ætlaði til fangs; hann tók sér skipan með þeim manni er Þórólfr hét. Hann var breiðfizkr maðr, ok hann var nálega lausingi einn félauss, ok þó frálegr maðr. Hallr er þar um hríð, ok þykkist hann mjök fyrir öðrum mönnum. Þat var eitt kveld at þeir koma at landi Hallr ok Þórólfr, ok skyldu skifta fengi sínu; vildi Hallr bæði kjósa ok deila, því at hann þóttist þar meiri

maðr fyrir sér. Þórólfr vildi eigi láta sinn hlut, ok var allstórorðr; skiftust þeir nökkurum orðum við, ok þótti sinn veg hvárum; þrífr þá Hallr upp höggjárn, er lá hjá honum, ok vill færa í höfuð Þórólfi; nú hlaupa menn í milli þeira ok stöðva Hall, enn hann var enn óðasti, ok gat þó engu á leið komit at því sinni, ok ekki varð fengi þeira skift. Réðst nú Þórólfr á brott um kveldit, enn Hallr tók einn upp fang þat er þeir áttu báðir, því at þá kendi at ríkismunar. Fær nú Hallr sér mann í stað Þórólfs á skipit ok heldr nú til fangs sem áðr. Þórólfr unir illa við sinn hlut; þykkist hann mjök svívirðr vera í þeira skiftum; er hann þar þó í eyjunum ok hefir þat at vísu í hug sér at rétta þenna krók, er honum var svá nauðulega beygðr. Hallr uggir ekki at sér, ok hugsar þat, at engir menn muni þora at halda til jafns við hann þar í átthaga hans. Þat var einn góðan veðrdag, at Hallr reri ok váru þeir þrír á skipi; bítr vel á um daginn; róa þeir heim at kveldi ok eru mjök kátir. Þórólfr hefir njósn af athöfn Halls um daginn, ok er staddr í vörum um kveldit, þá er þeir Hallr koma at landi. Hallr reri í hálsi fram; hann hleypr fyrir borð ok ætlar at taka við skipinu, ok er hann hleypr á land, þá er Þórólfr þar nær staddr ok höggr til hans þegar; kom höggit á hálsinn við herðarnar ok fýkr af höfuðit. Þórólfr snýr á brott

eftir þat, enn þeir félagar Halls styrma yfir honum. Spyrjast nú þessi tíðendi um eyjarnar, víg Halls, ok þykkja þat mikil tíðendi, því at maðr var kynstórr, þótt hann hefði engi auðnumaðr verit. Þórólfr leitar nú á brott ór eyjunum, því at hann veit þar engra þeira manna ván, er skjóli muni skjóta yfir hann eftir þetta stórvirki. Hann átti þar ok enga frændr, þá er hann mætti sér traustS af vænta, enn þeir menn sátu nær, er vís ván var at um líf hans mundu sitja, ok höfðu mikit vald, svá sem var Ingjaldr Sauðeyjargoði bróðir Halls. Þórólfr fekk sér flutning inn til meginlands. Hann ferr mjök huldu höfði. Er ekki afsagt hans ferð áðr hann kemr einn dag at kveldi á Goddastaði. Vigdís kona Þórðar godda var nökkut skyld Þórólfi, ok sneri hann því þangat til bæjar; spurn hafði Þórólfr af því áðr, hversu þar var háttat, at Vigdís var meiri skörungr í skapi enn Þórðr bóndi hennar; ok þegar um kveldit er Þórólfr var þar kominn, gengr hann til fundar við Vigdísi, ok segir henni til sinna vandræða ok biðr hana ásjá. Vigdís svarar á þá leið hans máli: „Ekki dyljumst ek við skuldleika okkra; þykki mér ok þann veg at eins verk þetta, er þú hefir unnit, at kalla þik ekki at verra dreng; enn þó sýnist mér svá sem þeir menn muni veðsetja bæði sik ok fé sitt, er þér veita ásjá, svá stórir menn sem hér munu veita eftirsjár;

enn Þórðr bóndi minn“, segir hon, „er ekki garpmenni mikit, enn órráð vár kvenna verða jafnan með lítilli forsjá ef nökkurs þarf við, enn þó nenni ek eigi með öllu at víkjast undan við þik, alls þú hefir þó hér til nökkurrar ásjá ætlat“. Eftir þat leiðir Vigdís hann í útibúr eitt, ok biðr hann þar bíða sín; setr hon þar lás fyrir. Síðan gekk hon til Þórðar ok mælti: „Hér er kominn maðr til gistingar sá er Þórólfr heitir, enn hann er skyldr mér nökkut; þættist hann þurfa hér lengri dvöl ef þú vildir at svá væri“. Þórði kvaðst ekki vera um manna setur; bað hann hvílast þar um daginn eftir, ef honum væri ekki á höndum, enn verða í brottu sem skjótast elligar. Vigdís svarar: „Veitt hefi ek honum áðr gisting, ok mun ek þau orð eigi aftr taka, þótt hann eigi sér eigi jafna vini alla“. Eftir þat sagði hon Þórði vígit Halls, ok svá þat at Þórólfr hafði vegit hann, er þá var þar kominn. Þórðr varð styggr við þetta; kvaðst þat víst vita, at Ingjaldr mundi mikit fé taka af honum fyrir þessa björg, er nú var veitt honum, — „ef hér hafa hurðir verit loknar eftir þessum manni“. Vigdís svarar: „Eigi skal Ingjaldr fé taka af þér fyrir einnar nætr björg, því at hann skal hér vera í allan vetr“. Þórðr mælti: „Þann veg máttu mér mest upptefla, ok at móti er þat mínu skapi, at slíkr óhappamaðr sé hér“. Enn þó var Þór-

ólfr þar um vetrinn. Þetta spurði Ingjaldr, er eftir bróður sinn átti at mæla. Hann býr ferð sína í Dali inn at áliðnum vetri, setti fram ferju er hann átti. Þeir váru tólf saman; þeir sigla vestan útnyrðing hvassan ok lenda í Laxárósi um kveldit; setja upp ferjuna, enn fara á Goddastaði um kveldit, ok koma ekki á óvart; er þar tekit vel við þeim. Ingjaldr brá Þórði á mál ok sagði honum erendi sitt, at hann kveðst þar hafa spurt til Þórólfs bróðurbana síns. Þórðr kvað þat engu gegna. Ingjaldr bað hann eigi þræta, — „ok skulu vit eiga kaup saman, at þú sel mér manninn fram ok lát mik eigi þurfa þraut til, enn ek hefi hér þrjár merkr silfrs, er þú skalt eignast; upp mun ek ok gefa þér sakir þær, er þú hefir gert á hendr þér í björgun við Þórólf". Þórði þótti féit fagrt, enn var heitit uppgjöf um sakir þær, er hann hafði áðr kvítt mest, at hann mundi féskurð af hljóta. Þórðr mælti þá: „Nú mun ek sveipa af fyrir mönnum um tal okkart, enn þetta mun þó verða kaup okkart". Þeir sváfu til þess er áleið nóttina ok var stund til dags.

15. Síðan stóðu þeir Ingjaldr upp ok klæddust. Vigdís spurði Þórð, hvat í tali hefði verit með þeim Ingjaldi um kveldit. Hann kvað þá mart talat hafa, enn þat samit, at uppi skyldi vera rannsókn, enn þau ór málinu, ef Þórólfr hittist eigi þar, — „lét ek nú Ásgaut þræl minn

fylgja manninum á brott". Vigdísi kvaðst ekki vera um lygi; kvað sér ok leitt vera, að Ingjaldr snakaði um hús hennar, enn bað hann þó þessu ráða; síðan rannsakaði Ingjaldr þar ok hitti eigi þar manninn. Í þann tíma kom Ásgautr aftr, ok spurði Vigdís hvar hann skildist við Þórólf. Ásgautr svarar: „Ek fylgda honum til sauðahúsa várra, sem Þórðr mælti fyrir". Vigdís mælti: „Mun nökkut meir á götu Ingjalds enn þetta, þá er hann ferr til skips? ok eigi skal tilhætta, hvárt þeir hafa eigi þessa ráðagerð saman borit í gærkveld; vil ek at þú farir þegar, ok fylgir honum í brott sem tíðast; skaltu fylgja honum til Sauðafells á fund Þórólfs. Með því at þú gerir svá sem ek býð þér, skaltu nökkut eftir taka; frelsi mun ek þér gefa ok fé þat, at þú sér færr hvert er þú vill". Ásgautr játtaði því, ok fór til sauðahússins ok hitti þar Þórólf; hann bað þá fara á brott sem tíðast. Í þenna tíma ríðr Ingjaldr af Goddastöðum, því at hann ætlaði at heimta þá verð fyrir silfrit, ok er hann var kominn ofan frá bænum, þá sjá þeir tvá menn fara í móti sér, ok var þar Ásgautr ok Þórólfr. Þetta var snimma um morgininn, svá at lítt var lýst af degi. Þeir Ásgautr ok Þórólfr váru komnir í svá mikinn klofa, at Ingjaldr var á aðra hönd, enn Laxá á aðra hönd. Áin var ákaflega mikil; váru höfuðísar

at báðum megin, enn gengin upp eftir miðju, ok var áin allill at sækja. Þórólfr mælti við Ásgaut: „Nú þykki mér sem vit munim eiga tvá kosti fyrir höndum; sá er kostr annarr, at bíða þeira hér við ána ok verjast eftir því sem okkr endist hreysti til ok drengskapr; enn þó er þess meiri ván, at þeir Ingjaldr sæki líf okkart skjótt; sá er annarr kostr at ráða til árinnar, ok mun þat þykkja þó enn með nökkurri hættu". Ásgautr biðr hann ráða; kvaðst nú ekki munu við hann skiljast, — „hvert ráð sem þú vill upptaka hér um". Þórólfr svarar: „Til árinnar munu vit leita" — og svá gera þeir; búa sik sem léttilegast. Eftir þat ganga þeir ofan fyrir höfuðísinn ok leggjast til sunds, ok með því at menn váru hraustir, ok þeim varð lengra lífs auðit, þá komast þeir yfir ána ok upp á höfuðísinn öðrum megin. Þat er mjök jafnskjótt er þeir eru komnir yfir ána, at Ingjaldr kemr at öðrum megin at ánni ok förunautar hans. Þá tekr Ingjaldr til orða ok mælti til förunauta sinna: „Hvat er nú til ráðs? Skal ráða til árinnar eða eigi"? Þeir sögðu at hann mundi ráða, sögðust ok hans forsjá mundu hlíta at; þó sýndist þeim áin óyfirfærileg. Ingjaldr kvað svá vera, — „ok munu vér frá hverfa ánni". Enn er þeir Þórólfr sjá þetta, at þeir Ingjaldr ráða eigi til árinnar, þá vinda þeir fyrst klæði sín ok búa sik til göngu, og ganga þann dag allan;

koma at kveldi til Sauðafells. Þar var vel við þeim tekit, því at þar var allra manna gisting. Ok þegar um kveldit gengr Ásgautr á fund Þórólfs rauðnefs, ok sagði honum alla vöxtu sem á váru um þeira erindi, at Vigdís frændkona hans hafði þenna mann sent honum til halds ok trausts, er þar var kominn; sagði honum alt, hvé farit hafði með þeim Þórði godda; þar með berr hann fram jartegnir þær, er Vigdís hafði sent til Þórólfs. Þórólfr svarar á þá leið: „Ekki mun ek dyljast við jartegnir þessar; mun ek at vísu taka við þessum manni at orðsending hennar; þykki mér Vigdísi þetta mál drengilega hafa farit; er þat mikill harmr, at þvílík kona skal hafa svá óskörulegt gjaforð; skaltu Ásgautr dveljast hér þvílíka hríð sem þér líkar“. Ásgautr kvaðst ekki lengi þar mundu dveljast. Þórólfr tekr nú við nafna sínum og gerist hann hans fylgdarmaðr, enn þeir Ásgautr skiljast góðir vinir, ok ferr Ásgautr heimleiðis. Nú er at segja frá Ingjaldi, at hann snýr heim á Goddastaði, þá er þeir Þórólfr höfðu skilizt; þar váru þá komnir menn af næstum bæjum at orðsending Vigdísar; váru þar eigi færi karlar fyrir enn tuttugu. Enn er þeir Ingjaldr koma á bæinn, þá kallar hann Þórð til sín ok mælti við hann: „Ódrengilega hefir þér farit til vár, Þórðr“, segir hann, „því at vér höfum þat fyrir satt, at þú hafir mann-

inum á brott skotit". Þórðr kvað hann eigi satt hafa á höndum sér um þetta mál; kemr nú upp öll þeira ráðagerð, Ingjalds ok Þórðar; vill Ingjaldr nú hafa fé sitt, þat er hann hafði fengit Þórði í hendr. Vigdís var þá nær stödd tali þeira, ok segir þeim farit hafa sem maklegt var; biðr Þórð ekki halda á fé þessu, — „því at þú Þórðr", sagði hon, „hefir þessa fjár ódrengilega aflat". Þórðr kvað hana þessu ráða mundu vilja. Eftir þetta gengr Vigdís inn ok til erkr þeirar er Þórðr átti, ok finnr þar í niðri digran fésjóð; hon tekr upp sjóðinn ok gengr út með ok þar til er Ingjaldr var, ok biðr hann taka við fénu. Ingjaldr verðr við þetta léttbrúnn ok réttir höndina at móti fésjóðnum. Vigdís hefr upp fésjóðinn ok rekr á nasar honum, svá at þegar fell blóð á jörð; þar með velr hon honum mörg hæðileg orð, ok þat með at hann skal þetta fé aldregi fá síðan; biðr hann á brott fara. Ingjaldr sér sinn kost þann hinn bezta at verða á brottu sem fyrst, ok gerir hann svá, ok léttir eigi ferð sinni fyrr enn hann kemr heim, ok unir illa við sína ferð.

16. Í þenna tíma kemr Ásgautr heim. Vigdís fagnar honum vel, ok frétti hversu góðar viðtökur þeir hefði at Sauðafelli. Hann lætr vel yfir, ok segir henni ályktarorð þau er Þórólfr hafði mælt. Henni hugnaðist þat vel, — „hefir þú nú, Ásgautr", segir hon, „vel farit

með þínu efni ok trúlega; skaltu nú ok vita skjótlega til hvers þú hefir unnit; ek gef þér frelsi, svá at þú skalt frá þessum degi frjáls maðr heita; hér með skaltu taka við fé því er Þórðr tók til höfuðs Þórólfi frænda mínum; er nú féit betr niðr komit“. Ásgautr þakkaði henni þá gjöf með fögrum orðum. Þetta sumar eftir tekr Ásgautr sér fari í Dögurðarnesi, ok lætr skip þat í haf; þeir fá veðr stór ok ekki langa útivist, taka þeir Noreg; síðan ferr Ásgautr til Danmerkr ok staðfestist þar ok þótti hraustr drengr, ok endir þar sögu frá honum. Enn eftir ráðagerð þeira Þórðar godda ok Ingjalds Sauðeyjargoða, þá er þeir vildu ráða bana Þórólfi frænda Vigdísar, lét hon þar fjandskap í móti koma, ok sagði skilit við Þórð godda, ok fór hon til frænda sinna ok sagði þeim þetta. Þórðr gellir tók ekki vel á þessu ok var þó kyrt. Vigdís hafði eigi meira fé á brott af Goddastöðum enn gripi sína. Þeir Hvammverjar létu fara orð um, at þeir ætluðu sér helming fjár þess, er Þórðr goddi hafði at varðveita. Hann verðr við þetta klökkr mjök, ok ríðr þegar á fund Höskulds ok segir honum til vandræða sinna. Höskuldr mælti: „Skotit hefir þér þá skelk í bringu, er þú hefir eigi átt at etja við svá mikit ofrefli“. Þá bauð Þórðr Höskuldi fé til liðveizlu ok kvaðst eigi mundu smátt á sjá. Höskuldr segir: „Reynt

er þat, at þú vill at engi maðr njóti fjár þíns, svá at þú sættist á þat". Þórðr svarar: „Eigi skal nú þat þó, því at ek vil gjarna, at þú takir handsölum á öllu fénu. Síðan vil ek bjóða Óláfi syni þínum til fóstrs ok gefa honum alt fé eftir minn dag, því at ek á engan erfingja hér á landi, ok hygg ek at þá sé betr komit féit heldr enn frændr Vigdísar skelli hrömmum yfir". Þessu játtaði Höskuldr ok lætr binda fastmælum. Þetta líkaði Melkorku þungt; þótti fóstrit oflágt. Höskuldr kvað hana eigi sjá kunna, — „er Þórðr gamall maðr ok barnlauss, ok ætla ek Óláfi alt fé eftir hans dag; enn þú mátt hitta hann ávalt er þú vilt". Síðan tók Þórðr við Óláfi sjau vetra gömlum ok leggr við hann mikla ást. Þetta spyrja þeir menn er mál áttu við Þórð godda, ok þótti nú fjárheimtan komin fastlegar enn áðr. Höskuldr sendi Þórði gelli góðar gjafir ok bað hann eigi styggjast við þetta, því at þeir máttu engi fé heimta af Þórði fyrir laga sakir; kvað Vigdísi engar sakir hafa fundit Þórði, þær er sannar væri, ok til brautgangs mætti metast, — „ok var Þórðr eigi at verr mentr, þótt hann leitaði sér nökkurs ráðs at koma þeim manni af sér, er settr var á fé hans, ok svá var sökum horfinn sem hrísla eini". Enn er þessi orð kómu til Þórðar frá Höskuldi ok þar með stórar fégjafir, þá sefaðist Þórðr gellir, ok

kvaðst þat hyggja, at þat fé væri vel komit, er Höskuldr varðveitti, ok tók við gjöfum, ok var þetta kyrt síðan ok um nökkuru færa enn áðr. Óláfr vex upp með Þórði godda ok gerist mikill maðr ok sterkr; svá var hann vænn maðr, at eigi fekst hans jafningi. Þá er hann var tólf vetra gamall, reið hann til þings, ok þótti mönnum þat mikit erendi ór öðrum sveitum, at undrast, hversu hann var ágætlega skapaðr. Þar eftir helt Óláfr sik at vápnabúnaði ok klæðum. Var hann því auðkendr frá öllum mönnum. Miklu var ráð Þórðar godda betra síðan Óláfr kom til hans. Höskuldr gaf honum kenningarnafn, ok kallaði pá. Þat nafn festist við hann.

17. Þat er sagt frá Hrapp, at hann gerðist úrigr viðreignar; veitti nú nábúum sínum svá mikinn ágang, at þeir máttu varla halda hlut sínum fyrir honum. Hrappr gat ekki fang á Þórði fengit síðan Óláfr færðist á fætr. Hrappr hafði skaplyndi it sama enn orkan þvarr, því at elli sótti á hendr honum, svá at hann lagðist í rekkju af. Þá kallaði Hrappr til sín Vigdísi konu sína ok mælti: „Ekki hefi ek verit kvellisjúkr“, segir hann, „er ok þat líkast, at þessi sótt skili várar samvistur; enn þá at ek em andaðr, þá vil ek mér láta gröf grafa í eldhúsdyrum, ok skal mik niðr setja standanda þar í dyrunum; má ek þá enn vendi-

legar sjá yfir hýbýli mín". Eftir þetta deyr Hrappr. Svá var með öllu farit sem hann hafði fyrir sagt, því at hon treystist eigi öðru. Enn svá illr sem hann var viðreignar, þá er hann lifði, þá jók nú miklu við, er hann var dauðr, því at hann gekk mjök aftr. Svá segja menn, at hann deyddi flest hjón sín í aftrgöngunni. Hann gerði mikinn ómaka þeim flestum er í nánd bjuggu; var eyddr bærinn á Hrappsstöðum. Vigdís kona Hrapps réðst vestr til Þorsteins surts bróður síns; tók hann við henni ok fé hennar. Nú var enn sem fyrr, at menn fóru á fund Höskulds ok sögðu honum til þeira vandræða, er Hrappr gerir mönnum, ok biðja hann nökkut ór ráða. Höskuldr kvað svá vera skyldu, ferr með nökkura menn á Hrappsstaði ok lætr grafa upp Hrapp ok færa hann í brott þar er sízt væri fjárgangr í nánd eða mannaferðir. Eftir þetta nemast af heldr aftrgöngur Hrapps. Sumarliði son Hrapps tók fé eftir hann, ok var bæði mikit ok frítt. Sumarliði gerði bú á Hrappsstöðum um várit eftir, ok er hann hafði þar litla hríð búit, þá tók hann ærsl ok dó litlu síðar. Nú á Vigdís móðir hans at taka þar ein fé þetta alt; hon vill eigi fara til landsins á Hrappsstöðum; tekr nú Þorsteinn surtr fé þetta undir sik til varðveizlu. Þorsteinn var þá hniginn nökkut ok þó enn hraustasti ok vel hress.

18. Í þann tíma hófust þeir upp til mannvirðingar í Þórsnesi frændr Þorsteins, Börkr enn digri ok Þorgrímr bróðir hans. Brátt fanst þat á, at þeir bræðr vildu þá vera þar mestir menn ok mest metnir, ok er Þorsteinn finnr þat, þá vill hann eigi við þá bægjast; lýsir því fyrir mönnum, at hann ætlar at skifta um bústað, ok ætlaði at fara bygðum á Hrappsstaði í Laxárdal. Þorsteinn surtr bjó ferð sína af várþingi, enn smali var rekinn eftir ströndinni. Þorsteinn skipaði ferju ok gekk þar á með tólfta mann; var þar Þórarinn mágr hans, ok Ósk Þorsteinsdóttir ok Hildr hennar dóttir, er enn fór með þeim, ok var hon þrevetr. Þorsteinn tók útsynning hvassan; sigla þeir inn at straumum í þann straum, er hét Kolkistustraumr; sá er í mesta lagi þeira strauma, er á Breiðafirði eru; þeim tekst siglingin ógreitt; heldr þat mest til þess, at þá var komit útfall sjávar, enn byrinn ekki vinveittr, því at skúraveðr var á, ok var hvast veðrit, þá er rauf, enn vindlítið þess í milli. Þórarinn stýrði, ok hafði aktaumana um herðar sér, því at þröngt var á skipinu; var hirzlum mest hlaðit ok varð hár farmrinn, enn löndin váru nær; gekk skipit lítit, því at straumrinn gerðist óðr at móti; síðan sigla þeir á sker upp ok brutu ekki at. Þorsteinn bað fella seglit sem skjótast; bað menn taka forka ok ráða af skipinu. Þessa

ráðs var freistat ok dugði eigi, því at svá var djúpt á bæði borð, at forkarnir kendu eigi niðr, ok varð þar at bíða atfalls; fjarar nú undan skipinu. Þeir sá sel í strauminum um daginn, meira miklu enn aðra. Hann fór í hring um skipit um daginn, ok var ekki fitjaskammr; svá sýndist þeim öllum sem mannsaugu væri í honum. Þorsteinn bað þá skjóta selinn. Þeir leita við ok kom fyrir ekki. Síðan fell sjór at. Ok er nær hafði, at skipit mundi fljóta, þá rekr á hvassviðri mikit ok hvelfir skipinu, ok drukkna nú menn allir, þeir er þar váru á skipinu, nema einn maðr. Þann rak á land með viðum; sá hét Guðmundr; þar heita síðan Guðmundareyjar. Guðríðr átti at taka arf eftir Þorstein surt föður sinn, er átti Þorkell trefill. Þessi tíðendi spyrjast víða, druknun Þorsteins surts ok þeira manna, er þar höfðu látizt. Þorkell sendir þegar orð þessum manni Guðmundi, er þar hafði á land komit, ok er hann kemr á fund Þorkels, þá slær Þorkell við hann kaupi á laun, at hann skyldi svá greina frásögn um líflát manna, sem hann segði fyrir. Því játti Guðmundr. Heimtir nú Þorkell af honum frásögn um atburð þenna, svá at margir menn váru hjá. Þá segir Guðmundr svá, kvað Þorstein hafa fyrst druknat, þá Þórarin mág hans, — þá átti Hildr at taka féit, því at hon var dóttir Þórarins, — þá kvað

hann meyna drukna, því at þar næst var Ósk hennar arfi, móðir hennar, ok lézt hon þeira síðast; bar þá féit alt undir Þorkel trefil, því at Guðríðr kona hans átti fé at taka eftir systur sína. Nú reiðist þessi frásögn af Þorkatli ok hans mönnum, enn Guðmundr hafði áðr nökkut öðruvís af sagt. Nú þótti þeim frændum Þórarins nökkut efanleg sjá saga, ok kölluðust eigi mundu trúnað á leggja raunarlaust, ok töldu þeir sér fé hálft við Þorkel, enn Þorkell þykkist einn eiga ok bað gera til skírslu at sið þeira. Þat var þá skírsla í þat mund, at ganga skyldi undir jarðarmen, þat er torfa var ristin ór velli. Skyldu endarnir torfunnar vera fastir í vellinum, enn sá maðr, er skírsluna skyldi fram flytja, skyldi þar ganga undir. Þorkell trefill grunar nökkut, hvárt þannig mun farit hafa um líflát manna, sem þeir Guðmundr höfðu sagt it síðara sinn. Ekki þóttust heiðnir menn minna eiga í ábyrgð, þá er slíka hluti skyldi fremja, enn nú þykkjast eiga kristnir menn, þá er skírslur eru gervar. Þá varð sá skírr, er undir jarðarmen gekk, ef torfan fell eigi á hann. Þorkell gerði ráð við tvá menn, at þeir skyldi sik láta á skilja um einhvern hlut ok vera þar nær staddir, þá er skírslan væri frömd ok koma við torfuna svá mjök, at allir sæi at þeir feldi hana. Eftir þetta ræðr sá til, er skírsluna skyldi af höndum inna, ok

jafnskjótt sem hann var kominn undir jarðarmenit, hlaupast þessir menn at mót með vápnum, sem til þess váru settir, mætast þeir hjá torfubugnum ok liggja þar fallnir, ok fellr ofan jarðarmenit sem ván var. Síðan hlaupa menn í millum þeira ok skilja þá; var þat auðvelt, því at þeir börðust með engum háska. Þorkell trefill leitaði orðróms um skírsluna; mæltu nú allir hans menn, at vel mundi hlítt hafa, ef engir hefði spillt. Síðan tók Þorkell lausafé alt, enn löndin leggjast upp á Hrappsstöðum.

19. Nú er frá Höskuldi at segja, at ráð hans er virðulegt; var hann höfðingi mikill. Hann varðveitti mikit fé, er átti Hrútr Herjólfsson bróðir hans. Margir menn mæltu þat, at nökkut mundu ganga skorbíldar í fé Höskulds, ef hann skyldi vandlega útgjalda móðurarf hans. Hrútr er hirðmaðr Haralds konungs Gunnhildarsonar, ok hafði af honum mikla virðing; helt þat mest til þess, at hann gafst bezt í öllum mannraunum; enn Gunnhildr drotning lagði svá miklar mætr á hann, at hon helt engan hans jafningja innan hirðar, hvárki í orðum né öðrum hlutum. Enn þó at mannjafnaðr væri hafðr ok til ágætis manna talat, þá var þat öllum mönnum auðsætt, at Gunnhildi þótti hyggjuleysi til ganga eða öfund, ef nökkurum manni var til Hrúts jafnat. Með því at Hrútr

átti at vitja til Íslands fjárhlutar mikils ok göfigra frænda, þá fýsist hann at vitja þess; býr nú ferð sína til Íslands. Konungr gaf honum skip at skilnaði ok kallaðist hann reynt hafa at góðum dreng. Gunnhildr leiddi Hrút til skips ok mælti: „Ekki skal þetta lágt mæla at ek hefi þik reyndan at miklum ágætismanni, því at þú hefir atgervi jafnframt hinum beztum mönnum hér í landi, enn þú hefir vitsmuni langt um fram“. Síðan gaf hon honum gullhring ok bað hann vel fara; brá síðan skikkjunni at höfði sér ok gekk snúðigt heim til bæjar; enn Hrútr stígr á skip ok siglir í haf. Honum byrjaði vel ok tók Breiðafjörð. Hann siglir inn at eyjum. Síðan siglir hann inn Breiðasund ok lendir við Kambsnes ok bar bryggjur á land. Skipkváman spurðist ok svá þat, at Hrútr Herjólfsson var stýrimaðr. Ekki fagnar Höskuldr þessum tíðendum ok eigi fór hann á fund hans. Hrútr setr upp skip sitt ok býr um. Þar gerði hann bæ, er síðan heitir á Kambsnesi. Síðan reið Hrútr á fund Höskulds ok heimtir móðurarf sinn. Höskuldr kvaðst ekki fé eiga at gjalda, kvað eigi móður sína hafa farit félausa af Íslandi, þá er hon kom til móts við Herjólf. Hrúti líkar illa ok reið í brott við svá búit. Allir frændr Hrúts gera sæmilega til hans aðrir enn Höskuldr. Hrútr bjó þrjá vetr á Kambsnesi ok heimtir jafnan fé at

Höskuldi á þingum eða öðrum lögfundum ok var vel talaðr; kölluðu þat flestir, at Hrútr hefði rétt at mæla; enn Höskuldr flutti þat, at Þorgerðr var eigi at hans ráði gift Herjólfi; enn lézt vera lögráðandi móður sinnar, ok skilja við þat. Þat sama haust eftir fór Höskuldr at heimboði til Þórðar godda. Þetta spyrr Hrútr ok reið hann á Höskuldsstaði við tólfta mann. Hann rak á brott naut tuttugu; jafnmörg lét hann eftir. Síðan sendi hann mann til Höskulds ok bað segja, hvort eftir fé var at leita. Húskarlar Höskulds hlupu þegar til vápna, ok váru ger orð þeim er næstir váru ok urðu þeir fimtán saman; reið hverr þeira svá sem mátti hvatast. Þeir Hrútr sá eigi fyrr eftirreiðina, enn þeir áttu skamt til garðs á Kambsnesi. Stíga þeir Hrútr þegar af baki ok binda hesta sína, ok ganga fram á mel nökkurn ok sagði Hrútr, at þeir mundu þar við taka; kvaðst þat hyggja, þótt seint gengi fjárheimtan við Höskuld, at eigi skyldi þat spyrjast, at hann rynni fyrir þrælum hans. Förunautar Hrúts sögðu, at liðsmunr mundi vera. Hrútr kvaðst þat ekki hirða; kvað þá því verrum förum fara skyldu sem þeir væri fleiri. Þeir Laxdælir hljópu nú af hestum sínum ok bjuggust nú við. Hrútr bað þá ekki meta muninn ok hleypr í móti þeim. Hann hafði hjálm á höfði, enn sverð brugðit í hendi, enn skjöld í annarri. Hann var

vígr allra manna bezt. Svá var Hrútr þá óðr, at fáir gátu fylgt honum. Börðust vel hvárirtveggju um hríð, enn brátt fundu þeir Laxdælir þat, at þeir áttu þar eigi við sinn maka, sem Hrútr var, því at þá drap hann tvá menn í einu athlaupi. Síðan báðu Laxdælir sér griða. Hrútr kvað þá víst hafa skyldu grið. Húskarlar Höskulds váru þá allir sárir, þeir er uppi stóðu; enn fjórir váru drepnir. Hrútr fór heim ok var nökkut sárr, enn förunautar hans lítt eða ekki, því at hann hafði sik mest frammi haft. Er þat kallaðr Orrostudalr síðan þeir börðust þar. Síðan lét Hrútr afhöggva féit. Þat er sagt frá Höskuldi, at hann kippir mönnum at sér, er hann spyrr ránit, ok reið hann heim. Þat var mjök jafnskjótt, at húskarlar hans koma heim; þeir sögðu sínar ferðir ekki sléttar. Höskuldr verðr við þetta óðr, ok kveðst ætla at taka eigi oftar af honum rán ok manntjón; safnar hann mönnum þann dag allan at sér. Síðan gekk Jórunn húsfreyja til tals við hann ok spyrr at um ráðagerð hans. Hann segir: „Litla ráðagerð hefir ek stofnat, enn gjarna vilda ek, at annat væri oftar at tala enn um dráp húskarla minna“. Jórunn svarar: „Þessi ætlan er ferleg, ef þú ætlar at drepa slíkan mann, sem bróðir þinn er; enn sumir menn kalla, at eigi sé sakleysi í, þótt Hrútr hefði fyrr þetta fé heimt; hefir hann þat nú sýnt, at hann

vill eigi vera hornungr lengr þess er hann átti, eftir því sem hann átti kyn til. Nú mun hann hafa eigi fyrr þetta ráð upp tekit, at etja kappi við þik, enn hann mun vita sér nökkurs trausts ván af hinum meirum mönnum, því at mér er sagt, at farit munu hafa orðsendingar í hljóði milli Þórðar gellis ok Hrúts; mundi mér slíkir hlutir þykkja ísjáverðir; mun Þórði þykkja gott at veita at slíkum hlutum, er svá brýn eru málaefni; veiztu ok þat, Höskuldr, síðan er mál þeira Þórðar godda ok Vigdísar urðu, at ekki verðr slík blíða á með ykkr Þórði gelli sem áðr, þóttu kæmir í fyrstu af þér með fégjöfum fjandskap þeira frænda; hygg ek ok þat, Höskuldr", segir hon, „at þeim þykkir þú þar raunmjök sitja yfir sínum hlut ok son þinn Óláfr. Nú þætti oss hitt ráðlegra, at þú byðir Hrúti bróður þínum sæmilega, því at þar er fangs ván af frekum úlfi; vænti ek þess, at Hrútr taki því vel ok líklega, því at mér er maðr sagðr vitr; mun hann þat sjá kunna, at þetta er hvárstveggja ykkar sómi". Höskuldr sefaðist mjök við fortölur Jórunnar; þykkir honum þetta vera sannlegt. Fara nú menn í milli þeira, er váru beggja vinir, ok bera sættarorð af Höskulds hendi til Hrúts, enn Hrútr tók því vel; kvaðst at vísu vilja semja við Höskuld; kvaðst þess löngu hafa verit búinn, at þeir semdi sína frændsemi eftir því sem vera

ætti, ef Höskuldr vildi honum rétts unna. Hrútr kvaðst ok Höskuldi vilja unna sóma fyrir afbrigði þau, er hann hafði gert af sinni hendi. Eru nú þessi mál sett, ok samit í milli þeira bræðra Höskulds ok Hrúts; taka þeir nú upp frændsemi sína góða heðan í frá. Hrútr gætir nú bús síns ok gerist mikill maðr fyrir sér, enn ekki var hann afskiftinn um flesta hluti, enn vildi ráða því er hann hlutaðist til. Hrútr þokaði nú bústað sínum ok bjó þar sem nú heitir á Hrútsstöðum alt til elli; hof átti hann í túninu, ok sér þess enn merki; þat er nú kallat Tröllaskeið; þar er nú þjóðgata. Hrútr kvángaðist ok fekk konu þeirar er Unnr hét, dóttir Marðar gígju. Unnr gekk frá honum; þar af hefjast deilur þeira Laxdæla ok Fljótshlíðinga. Aðra konu átti Hrútr þá er Þorbjörg hét; hon var Ármóðsdóttir. Átt hefir Hrútr hina þriðju konu ok nefnum vér hana eigi. Sextán sonu átti Hrútr ok tíu dætr við þessum tveim konum. Svá segja menn, at Hrútr væri svá á þingi eitt sumar, at fjórtán synir hans væri með honum; því er þessa getit, at þat þótti vera rausn mikil ok afli; allir váru gervilegir synir hans.

20. Höskuldr sitr nú í búi sínu ok gerist hniginn á enn efra aldr, enn synir hans eru nú þroskaðir. Þorleikr gerir bú á þeim bæ, er heitir á Kambsnesi, ok leysir Höskuldr út fé

hans. Eftir þetta kvángast hann, ok fekk konu þeirar er Gjaflaug hét, dóttir Arnbjarnar Sleitu-Bjarnarsonar ok Þorlaugar Þórðardóttur frá Höfða. Þat var göfigt kvánfang; var Gjaflaug væn kona ok ofláti mikill. Þorleikr var engi dældarmaðr ok enn mesti garpr. Ekki lagðist mjök á með þeim frændum Hrúti ok Þorleiki. Bárðr son Höskulds var heima með feðr sínum; hafði hann þá umsýslu ekki minnr enn Höskuldr. Dætra Höskulds er hér eigi getit mjök; þó eru menn frá þeim komnir. Óláfr Höskuldsson er nú ok frumvaxti, ok er allra manna fríðastr sýnum, þeira er menn hafi sét. Hann bjó sik vel at vápnum ok klæðum. Melkorka móðir Óláfs bjó á Melkorkustöðum, sem fyrr var ritat. Höskuldr veik meir af sér umsjá um ráðahag Melkorku enn verit hafði; kvaðst honum þat þykkja ekki síðr koma til Óláfs sonar hennar; enn Óláfr kvaðst henni veita skyldu sína ásjá, slíka sem hann kunni at veita henni. Melkorku þykkir Höskuldr gera svívirðilega til sín; hefir hon þat í hug sér, at gera þá hluti nökkura, er honum þætti eigi betr. Þorbjörn skrjúpr hafði mest veitt umsjá um bú Melkorku; vakit hafði hann bónorð við hana, þá er hon hafði skamma stund búit, enn Melkorka tók því fjarri. Skip stóð uppi á Borðeyri í Hrútafirði. Örn hét stýrimaðr. Hann var hirðmaðr Haralds konungs Gunnhildarsonar.

Melkorka vekr tal við Óláf son sinn þá er þau finnast, at hon vill at hann fari utan at vitja frænda sinna göfugra — „því at ek hefi þat satt sagt, at Mýrkjartan er at vísu faðir minn ok er hann konungr Íra; er þér ok hægt at ráðast til skips á Borðeyri“. Óláfr segir: „Talat hefi ek þetta fyrir föður mínum, ok hefir hann lítt á tekit; er þanneg ok fjárhag fóstra míns háttat, at þat er meir í löndum ok kvikfé, enn hann eigi íslenzka vöru liggjandi fyrir“. Melkorka svarar: „Eigi nenni ek at þú sér ambáttar sonr kallaðr lengr, ok ef þat nemr við förinni, at þú þykkist hafa fé oflítit, þá mun ek heldr þat til vinna, at giftast Þorbirni, ef þú ræðst þá til ferðar, heldr enn áðr; því at ek ætla at hann leggi fram vöruna, svá sem þú kant þér þörf til, ef hann náir ráðahag við mik; er þat ok til kostar, at Höskuldi muni þá tveir hlutir illa líka, þá er hann spyrr hvárttveggja, at þú ert af landi farinn, enn ek manni gift“. Óláfr bað móður sína eina ráða. Síðan ræddi Óláfr við Þorbjörn, at hann vildi taka vöru af honum at láni ok gera mikit at. Þorbjörn svarar: „Þat mun því at eins, nema ek ná ráðahag við Melkorku, þá væntir mik, at þér sé jafnheimilt mitt fé, sem þat er þú hefir at varðveita“. Óláfr kvað þat þá mundu at ráði gert; töluðu þá með sér þá hluti, er þeir vildu, ok skyldi þetta fara alt af hljóði.

Höskuldr ræddi við Óláf, at hann mundi ríða til þings með honum. Óláfr kvaðst þat eigi mega fyrir búsýslu; kvaðst vilja láta gera lambhaga við Laxá. Höskuldi líkar þetta vel, er hann vill um búit annast. Síðan reið Höskuldr til þings, enn snúit var at brullaupi á Lambastöðum ok réð Óláfr einn máldaga. Óláfr tók þrjá tigu hundraða vöru af óskiftu, ok skyldi þar ekki fé fyrir koma. Bárðr Höskuldsson var at brullaupi ok vissi þessa ráðagerð með þeim. Enn er boði var lokit, þá reið Óláfr til skips ok hitti Örn stýrimann ok tók sér þar fari. Enn áðr enn þau Melkorka skildist, selr hon í hendr Óláfi fingrgull mikit ok mælti: „Þenna grip gaf faðir minn mér at tannfé, ok vænti ek at hann kenni, ef hann sér“. Enn fekk hon honum í hönd kníf ok belti, ok bað hann selja fóstru sinni, — „get ek at hon dylist eigi við þessar jartegnir“. Ok enn mælti Melkorka: „Heiman hefi ek þik búit svá sem ek kann bezt ok kent þér írsku at mæla, svá at þik mun þat eigi skifta, hvar þik berr at Írlandi“. Nú skilja þau eftir þetta. Þegar kom byrr á, er Óláfr kom til skips, ok sigla þeir þegar í haf.

21. Nú kemr Höskuldr heim af þingi ok spyrr þessi tíðendi. Honum líkar heldr þung. lega; enn með því at vandamenn hans áttu hlut í, þá sefaðist hann ok lét vera kyrt. Þeim Óláfi byrjaði vel ok tóku Noreg. Örn

fýsir Óláf at fara til hirðar Haralds konungs; kvað hann gera til þeira góðan sóma, er ekki váru betr mentir enn Óláfr var. Óláfr kvaðst þat mundu af taka. Fara þeir Óláfr ok Örn nú til hirðarinnar ok fá þar góðar viðtökur. Vaknar konungr þegar við Óláf fyrir sakir frænda hans, ok bauð honum þegar með sér at vera. Gunnhildr lagði mikil mæti á Óláf, er hon vissi, at hann var bróðurson Hrúts; enn sumir menn kölluðu þat, at henni þætti þó skemtan at tala við Óláf, þótt hann nyti ekki annarra at. Óláfr ógladdist er á leið vetrinn. Örn spyrr, hvat honum væri til ekka. Óláfr svarar: „Ferð á ek á höndum mér at fara vestr um haf, ok þætti mér mikit undir, at þú ættir hlut í, at sú yrði farin sumarlangt“. Örn bað Óláf þess ekki fýsast; kvaðst ekki vita vánir skipa þeira, er um haf vestr mundu ganga. Gunnhildr gekk á tal þeira ok mælti: „Nú heyri ek ykkr þat tala, sem eigi hefir fyrr við borit, at sinn veg þykkir hvárum“. Óláfr fagnar vel Gunnhildi ok lætr eigi niðr falla talit. Síðan gengr Örn á brott, enn þau Gunnhildr taka þá tal; segir Óláfr þá ætlan sína ok svá hvat honum lá við, at koma fram ferðinni; segist vita með sannendum, at Mýrkjartan konungr var móðurfaðir hans. Þá mælti Gunnhildr: „Ek skal fá þér styrk til ferðar þessar, at þú megir fara svá ríkulega sem

þú vilt". Óláfr þakkar henni orð sín. Síðan lætr Gunnhildr búa skip ok fær menn til; bað Óláf ákveða, hve marga menn hann vill hafa með sér vestr um hafit. Enn Óláfr kvað á sex tigu manna ok kvað þó þykkja miklu skifta, at þat lið væri líkara hermönnum enn kaupmönnum. Hon kvað svá vera skyldu; ok er Örn einn nefndr með Óláfi til ferðarinnar. Þetta lið var allvel búit. Haraldr konungr ok Gunnhildr leiddu Óláf til skips, ok sögðust mundu leggja til með honum hamingju sína með vingan þeiri annarri, er þau höfðu til lagt; sagði Haraldr konungr, at þat mundi auðvelt, því at þau kölluðu engan mann vænlegra hafa komit af Íslandi á þeira dögum. Þá spurði Haraldr konungr, hvé gamall maðr hann væri. Óláfr svarar: „Nú em ek átján vetra". Konungr mælti: „Miklir ágætismenn eru slíkt sem þú ert, því at þú ert enn lítit af barnsaldri, ok sæk þegar á várn fund, er þú kemr aftr". Síðan bað konungr ok Gunnhildr Óláf vel fara. Stigu síðan á skip, ok sigla þegar á haf; þeim byrjaði illa um sumarit; hafa þeir þokur miklar, enn vinda litla ok óhagstæða þá sem váru, rak þá víða um hafit; váru þeir flestir innan borðs at á kom hafvilla. Þat varð um síðir, at þoku hóf af höfði, ok gerðust vindar á; var þá tekit til segls. Tókst þá umræða, hvert til Írlands mundi at leita ok urðu menn

eigi ásáttir á þat. Örn var til móts, enn mestr hluti manna mælti í gegn, ok kváðu Örn allan villast, ok sögðu þá ráða eiga er fleiri váru. Síðan var skotit til ráða Óláfs, enn Óláfr segir: „Þat vil ek, at þeir ráði sem hygnari eru; því verr þykki mér sem oss muni duga heimskra manna ráð, er þau koma fleiri saman. Þótti þá ór skorit, er Óláfr mælti þetta, ok réð Örn leiðsögu þaðan í frá. Sigla þeir þá nætr ok daga, ok hafa jafnan byrlítit. Þat var einhverja nótt, at varðmenn hljópu upp ok báðu menn vaka sem tíðast; kváðust sjá land svá nær sér, at þeir stungu nær stafni at, enn seglit var uppi ok alllítit veðrit at. Menn hlaupa þegar upp, ok bað Örn beita á brott frá landinu ef þeir mætti. Óláfr segir: „Ekki eru þau efni á um várt mál, því at ek sé at boðar eru alt fyrir skutstafn, ok felli seglit sem tíðast; enn gerum ráð vár, þá er ljóss dagr er ok menn kenna land þetta“. Síðan kasta þeir akkerum, ok hrífa þau þegar við. Mikil er umræða um nóttina, hvar þeir mundu at komnir; enn er ljóss dagr var, kendu þeir at þat var Írland. Örn mælti þá: „Þat hygg ek, at vér hafim ekki góða atkvámu, því at þetta er fjarri höfnum þeim eða kaupstöðum, er útlendir menn skulu hafa frið, því at vér erum nú fjaraðir uppi svá sem hornsíl, ok nær ætla ek þat lögum þeira Íra, þótt þeir kalli fé

þetta, er vér höfum með at fara, með sínum föngum, því at heita láta þeir þat vágrek, er minnr er fjarat frá skutstafni". Óláfr kvað ekki til mundu saka, — „enn sét hefi ek, at mannsafnaðr er á land upp í dag, ok þeim Írum þykkir um vert skipkvámu þessa; hugða ek at í dag, þá er fjaran var, at hér gekk upp óss við nes þetta, ok fell þar óvandlega sjór út ór ósinum. Enn ef skip várt er ekki sakat, þá munum vér skjóta báti várum ok flytja skip várt þangat". Leira var undir, þar er þeir höfðu legit um strengina, ok var ekki borð sakat í skipi þeira. Flytjast þeir Óláfr þangat ok kasta þar akkerum. Enn er á líðr daginn, þá drífr ofan mannfjöldi mikill til strandar. Síðan fara tveir menn á báti til skipsins. Þeir spyrja, hverir fyrir ráði skipi þessu. Óláfr mælti ok svarar á írsku, sem þeir mæltu til. Enn er Írar vissu, at þeir váru norrænir menn, þá beiðast þeir laga, at þeir skyldu ganga frá fé sínu, ok mundi þeim þá ekki gert til auvisla, áðr konungr ætti dóm á þeira máli. Óláfr kvað þat lög vera, ef engi væri túlkr með kaupmönnum — „enn ek kann yðr þat með sönnu at segja at þetta eru friðmenn; enn þó munu vér eigi uppgefast at óreyndu". Írar æpa þá heróp, ok vaða út á sjóinn ok ætla at leiða upp skipit undir þeim; var ekki djúpara, enn þeim tók undir hendr, eða í bróklinda þeim er

stærstir váru. Pollrinn var svá djúpr, þar er skipit flaut, at eigi kendi niðr. Óláfr bað þá brjóta upp vápn sín ok fylkja á skipinu alt á millum stafna. Stóðu þeir ok svá þykt at alt var skarat með skjöldum. Stóð spjótsoddr út hjá hverjum skjaldarsporði. Óláfr gekk þá fram í stafninn ok var svá búinn, at hann var í brynju ok hafði hjálm á höfði gullroðinn. Hann var girðr sverði ok váru gullrekin hjöltin. Hann hafði krókaspjót í hendi höggtekið ok allgóð mál í. Rauðan skjöld hafði hann fyrir sér, ok var dregit á leó með gulli. Enn er Írar sjá viðbúning þeira, þá skýtr þeim skelk í bringu ok þykkir þeim eigi jafnauðvelt féfang, sem þeir hugðu til. Hnekkja Írar nú ferðinni ok hlaupa saman í eitt þorp. Síðan kemr kurr mikill í lið þeira, ok þykkir þeim nú auðvitat, at þetta var herskip, ok muni vera miklu fleiri skipa ván. Gera nú skyndilega orð til konungs; var þat ok hægt, því at konungr var þá skamt í brott þaðan á veizlum. Hann ríðr þegar með sveit manna þar til sem skipit var. Eigi var lengra á millum landsins ok þess, er skipit flaut, enn vel mátti nema tal millum manna. Oft höfðu Írar veitt þeim árásir með skotum ok varð þeim Óláfi ekki mein at. Óláfr stóð með þessum búningi, sem fyrr var ritat, ok fanst mönnum mart um, hversu skörulegr sjá maðr var, er þar var skipsforingi. Enn er

skipverjar Óláfs sjá mikit riddaralið ríða til þeira ok var it fræknligsta, þá þagna þeir, því at þeim þótti mikill liðsmunr við at eiga. Enn er Óláfr heyrði þenna kur, sem í sveit hans gerðist, bað hann þá herða hugina, — „því at nú er gott efni í váru máli, heilsa þeir Írar nú Mýrkjartani konungi sínum“. Síðan riðu þeir svá nær skipinu, at hvárir máttu skilja, hvat aðrir töluðu. Konungr spyrr, hverr skipi stýrði. Óláfr segir nafn sitt, ok spurði, hverr sá væri enn vasklegi riddari, er hann átti þá tal við. Sá svarar: „Ek heiti Mýrkjartan“. Óláfr mælti: „Hvárt ertu konungr Íra?“ Hann kvað svá vera. Þá spyrr konungr almæltra tíðenda. Óláfr leysti vel ór þeim tíðendum öllum, er hann var spurðr. Þá spurði konungr, hvaðan þeir hefði út látit, eða hverra menn þeir væri. Ok enn spyrr konungr vandlegar um ætt Óláfs enn fyrrum, því at konungr fann, at þessi maðr var ríklátr ok vildi eigi segja lengra enn hann spurði. Óláfr segir: „Þat skal yðr kunnigt gera, at vér ýttum af Noregi, enn þetta eru hirðmenn Haralds konungs Gunnhildarsonar, er hér eru innan borðs. Enn yðr er þat frá ætt minni at segja, herra, at faðir minn býr á Íslandi, er Höskuldr heitir, — hann er stórættaðr maðr —, enn móðurkyn mitt vænti ek at þér munið sét hafa fleira enn ek, því at Melkorka heitir móðir mín, ok

er mér sagt með sönnu, at hon sé dóttir þín, konungr, ok þat hefir mik til rekit svá langrar ferðar, ok liggr mér nú mikit við, hver svör þú veitir mínu máli“. Konungr þagnar ok á tal við menn sína; spyrja vitrir menn konung, hvat gegnast muni í þessu máli, er sjá maðr segir. Konungr svarar: „Auðsætt er þat á Óláfi þessum, at hann er stórættaðr maðr, hvárt sem hann er várr frændi eða eigi, ok svá þat, at hann mælir allra manna bezt írsku“. Eftir þat stóð konungr upp ok mælti: „Nú skal veita svör þínu máli, at ek vil öllum yðr grið gefa skipverjum; enn um frændsemi þá, er þú telr við oss, munu vér tala fleira, áðr enn ek veita því andsvör“. Síðan fara bryggjur á land, ok gengr Óláfr á land ok förunautar hans af skipinu. Finst þeim Írum nú mikit um, hversu víglegir þessir menn eru. Fagnar Óláfr þá konungi vel, ok tekr ofan hjálminn ok lýtr konungi; enn konungr tekr honum þá með allri blíðu. Taka þeir þá tal með sér; flytr Óláfr þá enn sitt mál af nýju ok talar bæði langt erendi ok snjalt. Lauk svá málinu, at hann kvaðst þar hafa gull þat á hendi, er Melkorka seldi honum at skilnaði á Íslandi, — „ok sagði svá, at þú, konungr, gæfir henni at tannfé“. Konungr tók við ok leit á gullit ok gerðist rauðr mjök ásýndar. Síðan mælti konungr: „Sannar eru jartegnir; enn fyrir engan mun

eru þær ómerkilegri, er þú hefir svá mikit ættarbragð af móður þinni, at vel má þik þar af kenna. Ok fyrir þessa hluti, þá vil ek at vísu við ganga þinni frændsemi, Óláfr, at þeira manna vitni, er hér eru hjá ok tal mitt heyra; skal þat ok fylgja, at ek vil þér bjóða til hirðar minnar með alla þína sveit; enn sómi yðvarr mun þar við liggja, hvert mannkaup mér þykkir í þér, þá er ek reyni þik meir". Síðan lætr konungr fá þeim hesta til reiðar, enn hann setr menn til at búa um skip þeira ok annast varnat þann er þeir áttu. Konungr reið þá til Dýflinnar, ok þykkja mönnum þetta mikil tíðendi, er þar var dótturson konungs í för með honum, þeirar er þaðan var fyrir löngu hertekin, fimtán vetra gömul. Enn þó brá fóstru Melkorku mest við þessi tíðendi, er þá lá í kör ok sótti bæði at stríð ok elli; enn þó gekk hon þá staflaust á fund Óláfs. Þá mælti konungr til Óláfs: „Hér er nú fóstra Melkorku ok mun hon vilja hafa tíðendasögn af þér um hennar hag". Óláfr tók við henni báðum höndum ok setti kerlingu á kné sér ok sagði, at fóstra hennar sat í góðum kostum á Íslandi. Þá seldi Óláfr henni knífinn ok beltit ok kendi kerling gripina ok varð grátfegin; kvað þat bæði vera, at sonr Melkorku var skörulegr, — „enda á hann til þess varit". Var kerling hress þann vetr allan.

Konungr var lítt í kyrrsæti, því at þá var jafnan herskátt um vestrlönd; rak konungr af sér þann vetr víkinga ok úthlaupsmenn. Var Óláfr með sveit sína á konungs skipi ok þótti sú sveit heldr úrig viðskiftis, þeim er í móti váru. Konungr hafði þá tal við Óláf ok hans félaga ok alla ráðagerð, því at honum reyndist Óláfr bæði vitr ok framgjarn í öllum mannraunum. Enn at áliðnum vetri stefndi konungr þing ok varð allfjölment. Konungr stóð upp ok talaði. Hann hóf svo mál sitt: „Þat er yðr kunnigt, at hér kom sá maðr í fyrra haust, er dótturson minn er, enn þó stórættaðr í föðurkyn; virðist mér Óláfr svá mikill atgervimaðr ok skörungr, at vér eigim eigi slíkra manna hér kost. Nú vil ek bjóða honum konungdóm eftir minn dag, því at Óláfr er betr til yfirmanns fallinn enn mínir synir“. Óláfr þakkar honum boð þetta með mikilli snild ok fögrum orðum, enn kvaðst þó eigi mundu á hætta, hversu synir hans þyldu þat, þá er Mýrkjartans misti við; kvað betra vera at fá skjóta sæmd enn langa svívirðing; kvaðst til Noregs fara vilja, þegar skipum væri óhætt at halda á millum landa; kvað móður sína mundu hafa lítit yndi, ef hann kæmi eigi aftr. Konungr bað Óláf ráða. Síðan var slitit þinginu. Enn er skip Óláfs var albúit, þá fylgir konungr Óláfi til skips ok gaf honum spjót gullrekit ok

sverð búit ok mikit fé annat. Óláfr beiddist at flytja fóstru Melkorku á brott með sér. Konungr kvað þess enga þörf ok fór hon eigi. Stigu þeir Óláfr á skip sitt, ok skiljast þeir konungr með allmikilli vingan. Eftir þat sigla þeir Óláfr á haf. Þeim byrjaði vel ok tóku Noreg, ok er Óláfs för allfræg; setja nú upp skipit. Fær Óláfr sér hesta ok sækir nú á fund Haralds konungs með sínu föruneyti.

22. Óláfr Höskuldsson kom nú til hirðar Haralds konungs ok tók konungr honum vel, enn Gunnhildr miklu betr. Þau buðu honum til sín ok lögðu þar mörg orð til. Óláfr þiggr þat, ok fara þeir Örn báðir til konungs hirðar. Leggr konungr ok Gunnhildr svá mikla virðing á Óláf, at engi útlendr maðr hafði slíka virðing af þeim þegit. Óláfr gaf konungi og Gunnhildi marga fáséna gripi, er hann hafði þegit á Írlandi vestr. Haraldr gaf Óláfi at jólum öll klæði skorin af skarlati. Sitr nú Óláfr um kyrt um vetrinn, ok um várit, er á leið, taka þeir tal milli sín konungr ok Óláfr; beiddist Óláfr orlofs af konungi at fara út til Íslands um sumarit. „Á ek þangat at vitja“, segir hann, „göfugra frænda“. Konungr svarar: „Þat væri mér næst skapi, at þú staðfestist með mér ok tækir hér allan ráðakost slíkan, sem þú vilt sjálfr“. Óláfr þakkaði konungi þann sóma, er hann bauð honum, enn kvaðst þó gjarna vilja fara til Íslands, ef

þat væri eigi at móti konungs vilja. Þá svarar konungr: „Eigi skal þetta gera óvinveitt við þik, Óláfr; fara skaltu í sumar út til Íslands, því at ek sé, at hugir þínir standa til þess mjök; enn enga önn né starf skaltu hafa fyrir um búnað þinn; skal ek þat annast“. Eftir þetta skilja þeir talit. Haraldr konungr lætr fram setja skip um várit; þat var knörr; þat skip var bæði mikit ok gott; þat skip lætr konungr ferma með viði ok búa með öllum reiða; ok er skipit var búit, lætr konungr kalla á Óláf ok mælti: „Þetta skip skaltu eignast Óláfr; vil ek eigi, at þú siglir af Noregi þetta sumar svá, at þú sér annarra farþegi“. Óláfr þakkaði konungi með fögrum orðum sína stórmensku. Eftir þat býr Óláfr ferð sína, ok er hann er búinn ok byr gefr, þá siglir Óláfr í haf ok skiljast þeir Haraldr konungr með hinum mesta kærleik. Óláfi byrjaði vel um sumarit. Hann kom skipi sínu í Hrútafjörð á Borðeyri. Skipkoma spyrst brátt ok svá þat, hverr stýrimaðr er. Höskuldr fregn útkvámu Óláfs sonar síns ok verðr feginn mjök ok ríðr þegar norðr til Hrútafjarðar með nökkura menn; verðr þar fagnafundr með þeim feðgum; bauð Höskuldr Óláfi til sín; hann kvaðst þat þiggja mundu. Óláfr setr upp skip sitt, enn fé hans er norðan flutt. Enn er þat er sýslat, ríðr Óláfr norðan við tólfta mann ok heim á Höskuldsstaði. Höskuldr

fagnar blíðlega syni sínum. Bræðr hans taka ok með blíðu við honum ok allir frændr hans; þó var flest um með þeim Bárði. Óláfr varð frægr af ferð þessi. Þá var ok kunnigt gert kynferði Óláfs, at hann var dótturson Mýrkjartans Írakonungs. Spyrst þetta um alt land ok þar með virðing sú, er ríkir menn höfðu á hann lagt, þeir er hann hafði heimsótt. Óláfr hafði ok mikit fé út haft, ok er nú um vetrinn með feðr sínum. Melkorka kom brátt á fund Óláfs sonar síns. Óláfr fagnar henni með allri blíðu. Spyrr hon mjök margs af Írlandi; fyrst at feðr sínum ok öðrum frændum sínum. Óláfr segir slíkt, er hon spyrr. Brátt spurði hon, ef fóstra hennar lifði. Óláfr kvað hana at vísu lifa. Melkorka spyrr þá, hví hann vildi eigi veita henni eftirlæti þat, at flytja hana til Íslands. Þá svarar Óláfr: „Ekki fýstu menn þess, móðir, at ek flytta fóstru þína af Írlandi“. „Svá má vera“, segir hon. Þat fanst á, at henni þótti þetta mjök í móti skapi. Þau Melkorka ok Þorbjörn áttu son einn, ok er sá nefndr Lambi; hann var mikill maðr ok sterkr ok glíkr feðr sínum yfirlits ok svá at skaplyndi. Enn er Óláfr hafði verit um vetr á Íslandi ok er vár kom, þá ráða þeir feðgar um ráðagerðir sínar. „Þat vilda ek Óláfr“, segir Höskuldr, „at þér væri ráðs leitat ok tækir síðan við búi fóstra þíns á Goddastöðum; er þar enn

fjárafli mikill; veittir síðan umsýslu um bú þat með minni umsjá". Óláfr svarar: „Lítt hefi ek þat hugfest hér til; veit ek eigi, hvar sú kona sitr, er mér sé mikit happ í at geta; máttu svá til ætla, at ek mun framarla á horfa um kvánfangit; veit ek ok þat gerla, at þú munt þetta eigi fyrr hafa upp kveðit, enn þú munt hugsat hafa, hvar þetta skal niðr koma". Höskuldr mælti: „Rétt getr þú. Maðr heitir Egill. Hann er skalla-Grímsson. Hann býr á Borg í Borgarfirði. Egill á sér dóttur, þá er Þorgerðr heitir; þessarrar konu ætla ek þér til handa at biðja, því at þessi kostr er albeztr í öllum Borgarfirði ok þó at víðara væri; er þat ok vænna, at þér yrði þá efling at mægðum við þá Mýramenn". Óláfr svarar: „Þinni forsjá mun ek hlíta hér um, ok vel er mér at skapi þetta ráð, ef við gengist; enn svá máttu ætla fyrir, ef þetta mál er uppborit ok gangist eigi við, at mér mun illa líka". Höskuldr segir: „Til þess munum vér ráða at bera þetta mál upp". Óláfr biðr hann ráða. Líðr nú til þings framan. Höskuldr býst nú heiman ok fjölmennir mjök. Óláfr son hans er í för með honum. Þeir tjalda búð sína. Þar var fjölment. Egill skalla-Grímsson var á þingi. Allir menn höfðu á máli, er Óláf sá, hversu fríðr maðr hann var ok fyrirmannlegr. Hann var vel búinn at vápnum ok klæðum.

23. Þat er sagt einn dag, er þeir feðgar Höskuldr ok Óláfr gengu frá búð ok til fundar við Egil. Egill fagnar þeim vel, því at þeir Höskuldr váru mjök málkunnir. Höskuldr vekr nú bónorðit fyrir hönd Óláfs ok biðr Þorgerðar. Hon var ok þar á þinginu. Egill tók þessu máli vel; kvaðst hafa góða frétt af þeim feðgum, — „veit ek ok Höskuldr“, segir Egill, „at þú ert ættstórr maðr ok mikils verðr, enn Óláfr er frægr af ferð sinni; er ok eigi kynlegt, at slíkir menn ætli framarla til, því at hann skortir eigi ætt né fríðleika; enn þó skal nú þetta við Þorgerði ræða, því þat er engum manni færi at fá Þorgerðar án hennar vilja“. Höskuldr mælti: „Þat vil ek, Egill, at þú ræðir þetta við dóttur þína“. Egill kvað svá vera skyldu. Egill gekk nú til fundar við dóttur sína ok tóku þau tal saman. Þá mælti Egill: „Maðr heitir Óláfr ok er Höskuldsson, ok er hann nú frægstr maðr einn hverr. Höskuldr faðir hans hefir vakit bónorð fyrir hönd Óláfs ok beðit þín. Hefi ek því skotit mjök til þinna ráða; vil ek nú vita svör þín; enn svá lízt oss, sem slíkum málum sé vel felt at svara, því at þetta gjaforð er göfugt“. Þorgerðr svarar: „Þat hefi ek þik heyrt mæla, at þú ynnir mér mest barna þinna; enn nú þykki mér þú þat ósanna, ef þú vill gifta mik ambáttarsyni, þótt hann sé vænn ok mikill áburðarmaðr“. Egill segir: „Eigi

ertu um þetta jafnfréttin sem um annat; hefir þú eigi þat spurt, at hann er dótturson Mýrkjartans Írakonungs? Er hann miklu betr borinn í móðurkyn enn föðurætt, ok væri oss þat þó fullboðit". Eigi lét Þorgerðr sér þat skiljast. Nú skilja þau talit, ok þykkir nökkut sinn veg hváru. Annan dag eftir gengr Egill til búðar Höskulds ok fagnar Höskuldr honum vel. Taka nú tal saman. Spyrr Höskuldr, hversu gengit hafi bónorðsmálin. Egill lét lítt yfir; segir alt, hversu farit hafði. Höskuldr kvað fastlega horfa, — „enn þó þykki mér þér vel fara". Ekki var Óláfr við tal þeira. Eftir þat gengr Egill á brott. Fréttir Óláfr nú hvat liði bónorðsmálum. Höskuldr kvað seinlega horfa af hennar hendi. Óláfr mælti: „Nú er sem ek sagða þér, faðir, at mér mundi illa líka, ef ek fenga nökkur svívirðingarorð at móti; réttu meir, er þetta var upp borit; nú skal ek ok því ráða, at eigi skal hér niðr falla; er þat ok satt, at sagt er, at úlfar eta annars erindi; skal nú ok ganga þegar til búðar Egils". Höskuldr bað hann því ráða. Óláfr var búinn á þá leið, at hann var í skarlatsklæðum, er Haraldr konungr hafði gefit honum. Hann hafði á höfði hjálm gullroðinn ok sverð búit í hendi, er Mýrkjartan konungr hafði gefit honum. Nú ganga þeir Höskuldr ok Óláfr til búðar Egils; gengr Höskuldr fyrir enn Óláfr þegar

eftir. Egill fagnar þeim vel, ok sezt Höskuldr niðr hjá honum, enn Óláfr stóð upp ok litaðist um. Hann sá hvar kona sat á pallinum í búðinni. Sú kona var væn ok stórmannleg ok vel búin; vita þóttist hann, at þar mundi vera Þorgerðr dóttir Egils. Óláfr gengr at pallinum ok sezt niðr hjá henni. Þorgerðr heilsar þessum manni, ok spyrr, hverr hann sé. Óláfr segir nafn sitt ok föður síns — „mun þér þykkja djarfr gerast ambáttarsonrinn, er hann þorir at sitja hjá þér ok ætlar at tala við þik". Þorgerðr svarar: „Þat muntu hugsa, at þú munt þykkjast hafa gert meiri þoranraun enn tala við konur". Síðan taka þau tal milli sín, ok tala þau þann dag allan. Ekki heyra aðrir menn til tals þeira, ok áðr þau sliti talinu er til heimtr Egill ok Höskuldr. Tekst þá af nýju ræða um bónorðsmálit Óláfs. Víkr Þorgerðr þá til ráða föður síns. Var þá þetta mál auðsótt ok fóru þá þegar festar fram. Varð þeim þá unt af metorða Laxdælum, því at þeim skyldi færa heim konuna. Var ákveðin brullaupsstefna at Höskuldsstöðum at sjau vikum sumars. Eftir þat skilja þeir Egill ok Höskuldr ok ríða þeir feðgar heim á Höskuldsstaði, ok eru heima um sumarit, ok er alt kyrt. Síðan var stofnat til boðs á Höskuldsstöðum, ok ekki til sparat, enn ærin váru efni. Boðsmenn koma at ákveðinni stefnu. Váru þeir Borg-

firðingar allfjölmennir. Var þar Egill ok Þorsteinn son hans. Þar var ok brúðr í för ok valit lið ór heraðinu. Höskuldr hafði ok fjölment fyrir. Veizla var allsköruleg; váru menn með gjöfum á brott leiddir. Þá gaf Óláfr Agli sverðit Mýrkjartansnaut ok varð Egill allléttbrúnn við gjöfina. Alt var þar tíðendalaust, ok fara menn heim.

24. Þau Óláfr ok Þorgerðr váru á Höskuldsstöðum, ok takast þar ástir miklar. Auðsætt var þat öllum mönnum, at hon var skörungr mikill, enn fáskiftin hversdaglega; enn þat varð fram at koma, er Þorgerðr vildi, til hvers sem hon hlutaðist. Óláfr ok Þorgerðr váru ýmist þann vetr á Höskuldsstöðum eða með fóstra hans. Um várit tók Óláfr við búi á Goddastöðum. Þat sumar tók Þórðr goddi sótt þá, er hann leiddi til bana. Óláfr lét verpa haug eftir hann í nesi því, er gengr fram í Laxá, er Drafnarnes heitir. Þar er garðr hjá ok heitir Haugsgarðr. Síðan drífa menn at Óláfi ok gerðist hann höfðingi mikill. Höskuldr öfundaði þat ekki, því at hann vildi jafnan, at Óláfr væri at kvaddr öllum stórmálum. Þat var bú risulegast í Laxárdal, er Óláfr átti. Þeir váru bræðr tveir með Óláfi, er hvárrtveggi hét Án; var annarr kallaðr Án enn hvíti, enn annarr Án svarti; Beinir enn sterki var enn þriði; þessir váru smiðar Óláfs ok allir hraustir menn. Þorgerðr ok

Óláfr áttu dóttur er Þuríðr hét. Lendur þær er Hrappr hafði átt, lágu í auðn, sem fyrr var ritat. Óláfi þóttu þær vel liggja; ræddi fyrir föður sínum eitt sinn, at þeir mundi gera menn á fund Trefils með þeim erendum, at Óláfr vill kaupa at honum löndin á Hrappsstöðum ok aðrar eignir þær er þar fylgja. Þat var auðsótt, ok var þessu kaupi slungit, því at Trefill sá þat, at honum var betri ein kráka í hendi enn tvær í skógi. Var þat at kaupi með þeim, at Óláfr skyldi reiða þrjár merkr silfrs fyrir löndin. Enn þat var þó ekki jafnaðarkaup, því at þat váru víðar lendur ok fagrar ok mjök gagnauðgar. Miklar laxveiðar ok selveiðar fylgdu þar; váru þar ok skógar miklir nökkuru ofar enn Höskuldsstaðir eru, fyrir norðan Laxá. Þar var höggvit rjóðr í skóginum, ok þar var nálega til gers at ganga, at þar safnaðist saman fé Óláfs, hvárt sem veðr váru betri eða verri. Þat var á einu hausti, at í því sama holti lét Óláfr bæ reisa ok af þeim viðum, er þar váru höggnir í skóginum, enn sumt hafði hann af rekaströndum. Þessi bær var risulegr. Húsin váru auð um vetrinn. Um várit eftir fór Óláfr þangat bygðum, ok lét áðr saman reka fé sitt ok var þat mikill fjöldi orðinn, því at engi maðr var þá auðgari at kvikfé í Breiðafirði. Óláfr sendir nú orð feðr sínum, at hann stæði úti ok sæi ferð hans þá

er hann fór á þenna nýja bæ, ok hefði orðheill fyrir. Höskuldr kvað svo vera skyldu. Óláfr skipar nú til; lætr reka undan fram sauðfé þat er skjarrast var; þá fór búsmali þar næst. Síðan váru rekin geldneyti; klyfjahross fóru í síðara lagi. Svá var skipat mönnum með fé þessu, at þat skyldi engan krók rísta. Var þá ferðarbroddrinn kominn á þenna bæ enn nýja, er Óláfr reið ór garði af Goddastöðum, ok var hvergi hlið í milli. Höskuldr stóð úti með heimamenn sína. Þá mælti Höskuldr, at Óláfr son hans skyldi þar velkominn ok með tíma á þenna enn nýja bólstað — „ok nær er þat mínu hugboði, at þetta gangi eftir, at lengi sé hans nafn uppi". Jórunn húsfreyja segir: „Hefir ambáttarson sjá auð til þess, at uppi sé hans nafn". Þat var mjök jafnskjótt, at húskarlar höfðu ofan tekit klyfjar af hrossum ok þá reið Óláfr í garð. Þá tekr hann til orða: „Nú skal mönnum skeyta forvitni um þat, er jafnan hefir verit um rætt í vetr, hvat sjá bær skal heita; hann skal heita í Hjarðarholti". Þetta þótti mönnum vel til fundit af þeim atburðum, er þar höfðu orðit. Óláfr setr nú bú saman í Hjarðarholti; þat varð brátt risulegt; skorti þar ok engi hlut; óxu nú mjök metorð Óláfs; báru til þess margir hlutir; var Óláfr manna vinsælstr, því at þat er hann skifti sér af um mál manna, þá undu allir vel við sinn hlut.

Faðir hans helt honum mjök til virðingar. Óláfi var ok mikil efling at tengdum við Mýramenn. Óláfr þótti göfgastr sona Höskulds. Þann vetr, er Óláfr bjó fyrst í Hjarðarholti, hafði hann mart hjóna ok vinnumanna; var skift verkum með húskörlum; gætti annarr geldneyta, enn annarr kúneyta. Fjósit var brott í skóg eigi allskamt frá bænum. Eitt kveld kom sá maðr at Óláfi, er geldneyta gætti, ok bað hann fá til annan mann at gæta nautanna — „enn ætla mér önnur verk". Óláfr svarar: „Þat vil ek at þú hafir en sömu verk þín". Hann kvaðst heldr brott vilja. „Ábóta þykki þér þá vant", segir Óláfr; „nú mun ek fara í kveld með þér, er þú bindr inn naut, ok ef mér þykkir nökkur várkunn til þessa, þá mun ek ekki at telja, — ella muntu finna á þínum hlut í nökkuru". Óláfr tekr í hönd sér spjótit gullrekna, konungsnaut, gengr nú heiman ok húskarl með honum; snjór var nökkurr á jörðu; koma þeir til fjóssins ok var þat opit. Ræddi Óláfr at húskarl skyldi inn ganga — „enn ek mun reka at þér nautin, enn þú bitt eftir". Húskarl gengr at fjósdurunum. Óláfr finnr eigi fyrr, enn hann hleypr í fang honum. Spyrr Óláfr, hví hann færi svá fæltilega. Hann svarar: „Hrappr stendr í fjósdurunum ok vildi fálma til mín, enn ek em saddr á fangbrögðum við hann". Óláfr gengr þá at durunum ok leggr spjótinu til hans.

Hrappr tekr höndum báðum um fal spjótsins ok snarar af út, svá at þegar brotnar skaftit. Óláfr vill þá renna á Hrapp, enn Hrappr fór þar niðr, sem hann var kominn. Skilr þar með þeim; hafði Óláfr skaft, enn Hrappr spjótit. Eftir þetta binda þeir Óláfr inn nautin ok ganga heim síðan. Óláfr sagði nú húskarli, at hann mun honum eigi sakir á gefa þessi orðasemi. Um morgininn eftir ferr Óláfr heiman ok þar til er Hrappr hafði dysjaðr verit, ok lætr þar til grafa. Hrappr var þá enn ófúinn. Þar finnr Óláfr spjót sitt. Síðan lætr hann gera bál; er Hrappr brendr á báli; ok er aska hans flutt á sjá út. Heðan frá verðr engum manni mein at aftrgöngu Hrapps.

25. Nú er at segja frá sonum Höskulds. Þorleikr Höskuldsson hafði verið farmaðr mikill ok var með tignum mönnum, þá er hann var í kaupferðum, áðr hann settist í bú, ok þótti merkilegr maðr; verit hafði hann ok í víkingu, ok gaf þar góða raun fyrir karlmensku sakir. Bárðr Höskuldsson hafði ok verit farmaðr, ok var vel metinn, hvar sem hann kom, því at hann var enn bezti drengr ok hófsmaðr um alt. Bárðr kvángaðist ok fekk breiðfirzkrar konu, er Ástríðr hét; var hon kyngóð. Son Bárðar var Þórarinn, enn dóttir hans Guðný, er átti Hallr son víga-Styrs, ok er frá þeim

kominn mikill áttbogi. Hrútr Herjólfsson gaf frelsi þræli sínum, þeim er Hrólfr hét, ok þar með fjárhlut nökkurn ok bústað at landamæri þeira Höskulds, ok lágu svá nær landamerkin, at þeim Hrýtlingum hafði yfirskotizt um þetta, ok höfðu þeir settan lausingjann í land Höskulds. Hann græddi þar brátt mikit fé. Höskuldi þótti þetta mikit í móti skapi, er Hrútr hafði sett lausingjann við eyra honum; bað lausingjann gjalda sér fé fyrir jörðina, þá er hann bjó á, — því at þat er mín eign". Lausinginn ferr til Hrúts, ok segir honum alt tal þeira. Hrútr bað hann engan gaum at gefa ok gjalda ekki fé Höskuldi. „Veit ek eigi", segir hann, „hvárr okkar átt hefir land þetta". Ferr nú lausinginn heim ok sitr í búi sínu rétt sem áðr. Litlu síðar ferr Þorleikr Höskuldsson at ráði föður síns með nökkura menn á bæ lausingjans, taka hann ok drepa, enn Þorleikr eignaði sér fé þat alt ok föður sínum, er lausinginn hafði grætt. Þetta spurði Hrútr, ok líkar illa ok sonum hans. Þeir váru margir þroskaðir, ok þótti sá frændabálkr óárennilegr. Hrútr leitaði laga um mál þetta, hversu fara ætti, ok er þetta mál var rannsakat af lögmönnum, þá gekk þeim Hrúti lítt í hag, ok mátu menn þat mikils, er Hrútr hafði sett lausingjann niðr á óleyfðri jörðu Höskulds, ok hafði hann grætt þar fé; hafði Þorleikr drepit hann

á eignum þeira feðga. Undi Hrútr illa við sinn hlut ok var þó samt. Eftir þetta lætr Þorleikr bæ gera at landamæri þeira Hrúts ok Höskulds, ok heitir þat á Kambsnesi. Þar bjó Þorleikr um hríð, sem fyrr var sagt. Þorleikr gat son við konu sinni. Sá sveinn var vatni ausinn ok nafn gefit ok kallaðr Bolli. Var hann enn vænligsti maðr snemma.

26. Höskuldr Dala-Kollsson tók sótt í elli sinni; hann sendi eftir sonum sínum ok öðrum frændum. Ok er þeir kómu, mælti Höskuldr við þá bræðr Bárð ok Þorleik: „Ek hefi tekit þyngd nökkura; hefi ek verið ósóttnæmr maðr; hygg ek, at þessi sótt muni leiða mik til bana, enn nú er, svá sem ykkr er kunnigt, at þit eruð menn skilgetnir ok eiguð at taka allan arf eftir mik, enn sá er son minn enn þriði, at eigi er eðliborinn. Nú vil ek beiða ykkr bræðr, at Óláfr sé leiddr til arfs ok taki fé at þriðjungi við ykkr“. Bárðr svarar fyrri ok sagði, at hann mundi þetta gera eftir því sem faðir hans vildi, — „því at ek vænti mér sóma af Óláfi í alla staði, því heldr sem hann er féríkari“. Þá mælti Þorleikr: „Fjarr[illegible] er þat mínum vilja, at Óláfr sé arf-ge[illegible]gr gerr; hefir Óláfr ærit fé áðr; hefir þú, fa[illegible]r marga þína muni til gefna ok lengi mj[illegible]fnat með oss bræðrum; mun ek eigi upp[illegible] þann sóma með sjálfvild, er ek em

til borinn". Höskuldr mælti: „Eigi munu þit vilja ræna mik lögum, at ek gefa tólf aura syni mínum, svá stórættaðum í móðurkyn, sem Óláfr er". Þorleikr játtar því. Síðan lét Höskuldr taka gullhring Hákonarnaut, hann vá mörk, ok sverðit konungsnaut, er til kom hálf mörk gulls, ok gaf Óláfi syni sínum, ok þar með giftu sína ok þeira frænda; kvaðst eigi fyrir því þetta mæla, at eigi vissi hann, at hon hafði þar staðar numit. Óláfr tekr við gripunum ok kvaðst til mundu hætta, hversu Þorleiki líkaði. Honum gazt illa at þessu, ok þótti Höskuldr hafa haft undirmál við sik. Óláfr svarar: „Eigi mun ek gripina lausa láta, Þorleikr, því at þú leyfðir þvílíka fégjöf við vitni; mun ek til þess hætta, hvárt ek fæ haldit". Bárðr kvaðst vilja samþykkja ráði feðr síns. Eftir þetta andaðist Höskuldr. Þat þótti mikill skaði, fyrst at upphafi sonum hans ok öllum tengdamönnum þeira ok vinum. Synir hans láta verpa haug virðulegan eftir hann. Lítit var fé borit í haug hjá honum. Enn er því var lokit, þá taka þeir bræðr tal um þat, at þeir muni efna til erfis eftir föður sinn, því at þat var þá tízka í þann mund. Þá mælti Óláfr: „Svá lízt mér sem ekki megi sv[illegible]tt at þessi veizlu snúa, ef hon skal svá [illegible]g verða, sem oss þætti sóma; er nú m[illegible]ðit haustit, enn ekki auðvelt at afla fanga[illegible] mun

ok flestum mönnum þykkja torvelt, þeim er langt eigu til at sækja, á haustdegi, ok vís ván, at margir komi eigi, þeir er vér vildim helzt at kæmi. Mun ek nú til þess bjóðast í sumar á þingi, at bjóða mönnum til boðs þessa; mun ek leggja fram kostnað at þriðjungi til veizlunnar“. Þessu játta þeir bræðr, enn Óláfr ferr nú heim. Þeir Þorleikr ok Bárðr skifta fé með sér; hlýtr Bárðr föðurleifð þeira, því at til þess heldu fleiri menn, því at hann var vinsælli. Þorleikr hlaut meir lausafé. Vel var með þeim bræðrum Óláfi ok Bárði ok blítt, enn heldr stygt með þeim Óláfi ok Þorleiki. Nú líðr sjá enn næsti vetr ok kemr sumar, ok líðr at þingi. Búast þeir Höskuldssynir nú til þings. Var þat brátt auðsætt, at Óláfr mundi mjök vera fyrir þeim bræðrum. Ok er þeir kómu til þings, tjalda þeir búð sína ok bjuggust um vel ok kurteislega.

27. Þat er sagt einn dag, þá er menn ganga til Lögbergs, þá stendr Óláfr upp, ok kveðr sér hljóðs ok segir mönnum fyrst fráfall föður síns — „eru hér nú margir menn, frændr hans ok vinir. Nú er þat vili bræðra minna, at ek bjóða yðr til erfis eftir Höskuld föður várn, öllum goðorðsmönnum, því at þeir munu flestir enir gildari menn, er í tengdum váru bundnir við hann; skal ok því lýsa, at engi skal gjafalaust á brott fara enna meiri

manna. Þar með viljum vér bjóða bændum ok hverjum er þiggja vill, sælum ok veslum; skal sækja hálfsmánaðar veizlu á Höskuldsstaði, þá er tíu vikur eru til vetrar", Ok er Óláfr lauk sínu máli, þá var góðr rómr gerr, ok þótti þetta erendi stórum skörulegt. Ok er Óláfr kom heim til búðar, sagði hann bræðrum sínum þessa tilætlan. Þeim fanst fátt um, ok þótti ærit mikit við haft. Eftir þingit ríða þeir bræðr heim. Líðr nú sumarit. Búast þeir bræðr við veizlunni. Leggr Óláfr til óhneppilega at þriðjungi, ok er veizlan búin með hinum beztum föngum. Var mikit til aflat þessar veizlu, því at þat var ætlat, at fjölment mundi koma. Ok er at veizlu kemr, er þat sagt, at flestir virðingamenn koma, þeir sem heitit höfðu. Var þat svá mikit fjölmenni, at þat er sögn manna flestra, at eigi skyrti níu hundruð. Þessi hefir önnur veizla fjölmennust verit á Íslandi, enn sú önnur, er Hjaltasynir gerðu erfi eftir föður sinn; þar váru tólf hundruð. Þessi veizla var en sköruligsta at öllu, ok fengu þeir bræðr mikinn sóma, ok var Óláfr mest fyrirmaðr. Óláfr gekk til móts við báða bræðr sína um fégjafir; var ok gefit öllum virðingamönnum. Ok er flestir menn váru í brottu farnir, þá víkr Óláfr til máls við Þorleik bróður sinn ok mælti: „Svá er, frændi, sem þér er kunnigt, at með okkr hefir verit ekki mart; nú

vilda ek til þess mæla, at vit betraðim frændsemi okkra; veit ek, at þér mislíkar, er ek tók við gripum þeim, er faðir minn gaf mér á deyjanda degi; nú ef þú þykkist af þessu vanhaldinn, þá vil ek þat vinna til heils hugar þins, at fóstra son þinn, ok er sá kallaðr æ minni maðr, er öðrum fóstrar barn". Þorleikr tekr þessu vel, ok sagði sem satt er, at þetta er sæmilega boðit. Tekr nú Óláfr við Bolla, syni Þorleiks. Þá var hann þrevetr. Skiljast þeir nú með enum mesta kærleik, ok ferr Bolli heim í Hjarðarholt með Óláfi. Þorgerðr tekr vel við honum; fæðist Bolli þar upp, ok unna þau honum eigi minna enn sínum börnum.

28. Óláfr ok Þorgerðr áttu son. Sá sveinn var vatni ausinn ok nafn gefit. Lét Óláfr kalla hann Kjartan eftir Mýrkjartani móðurföður sínum. Þeir Bolli ok Kjartan váru mjök jafngamlir. Enn áttu þau fleiri börn. Son þeira hét Steinþórr ok Halldórr, Helgi, ok Höskuldr hét enn yngsti son Óláfs. Bergþóra hét dóttir þeira Óláfs ok Þorgerðr ok Þorbjörg. Öll váru börn þeira mannvæn, er þau óxu upp. Í þenna tíma bjó hólmgöngu-Bersi í Saurbæ, á þeim bæ, er í Tungu heitir. Hann ferr á fund Óláfs ok bauð Halldóri syni hans til fóstrs. Þat þiggr Óláfr ok ferr Halldórr heim með honum. Hann var þá vetrgamall. Þat sumar

tekr Bersi sótt ok liggr lengi sumars. Þat er sagt einn dag, er menn váru at heyverki í Tungu, enn þeir tveir inni Halldórr ok Bersi, — lá Halldórr í vöggu, — þá fellr vaggan undir sveininum ok hann ór vöggunni á gólfit. Þá mátti Bersi eigi til fara. Þá kvað Bersi þetta:

(1) Liggjum báðir
í lamasessi
Halldórr ok ek,
höfum engi þrek;
veldr elli mér,
enn æska þér,
þess batnar þér,
enn þeygi mér.

Síðan koma menn ok taka Halldór upp af gólfinu, enn Bersa batnar. Halldórr fæddist þar upp ok var mikill maðr ok vasklegr. Kjartan Óláfsson vex upp heima í Hjarðarholti. Hann var allra manna fríðastr, þeira er fæðst hafa á Íslandi: hann var mikilleitr og velfarinn í andliti, manna bezt eygðr ok ljóslitaðr; mikit hár hafði hann, ok fagrt sem silki, ok fell með lokkum, mikill maðr ok sterkr, eftir sem verit hafði Egill móðurfaðir hans, eða Þórólfr. Kjartan var hverjum manni betr á sik kominn svá at allir undruðust, þeir er sá hann; betr var hann ok vígr enn flestir menn aðrir; vel var hann hagr ok syndr manna bezt; allar íþróttir hafði hann mjök umfram aðra menn;

hverjum manni var hann lítillátari, ok vinsæll, svá at hvert barn unni honum; hann var léttúðigr ok mildr af fé. Óláfr unni mest Kjartani allra barna sinna. Bolli fóstbróðir hans var mikill maðr; hann gekk næst Kjartani um allar íþróttir ok atgervi; sterkr var hann ok fríðr sýnum, kurteislegr ok enn hermannligsti, mikill skartsmaðr. Þeir unnust mikit fóstbræðr. Sitr Óláfr nú at búi sínu svá at vetrum skifti eigi allfám.

29. Þat er sagt eitt vár, at Óláfr lýsti því fyrir Þorgerði, at hann ætlar utan, — „vil ek, at þú varðveitir bú okkart ok börn“. Þorgerðr kvað sér lítit vera um þat, enn Óláfr kvaðst ráða mundu. Hann kaupir skip, er uppi stóð vestr í Vaðli. Óláfr fór utan um sumarit, ok kemr skipi sínu við Hörðaland. Þar bjó sá maðr skamt á land upp, er hét Geirmundr gnýr, ríkr maðr ok auðigr ok víkingr mikill; ódældarmaðr var hann ok hafði nú sezt um kyrt, ok var hirðmaðr Hákonar jarls ens ríka. Geirmundr ferr til skips ok kannast brátt við Óláf, því at hann hafð[illegible] heyrt hans getit. Geirmundr býðr Óláfi til [illegible]eð svá marga menn, sem hann vildi. [illegible]r Óláfr, ok ferr til vistar með sétta m[illegible] Hásetar Óláfs vistast þar um Hörðalan[illegible]eirmundr veitir Óláfi vel. Þar var bær risu[illegible] ok mart manna. Var þar gleði mikil um vetrinn. Enn er á leið vetrinn, sagði Ó-

láfr Geirmundi skyn á um erendi sín, at hann vill afla sér húsaviðar; kvaðst þykkja mikit undir at hann fengi gott viðaval. Geirmundr svarar: „Hákon jarl á bezta mörk, ok veit ek víst, ef þú kemr á hans fund, at þér mun sú innan handar, því at jarl fagnar vel þeim mönnum, er eigi eru jafnvel mentir sem þú, Óláfr, ef hann sækja heim“. Um várit byrjar Óláfr ferð sína á fund Hákonar jarls; tók jarl við honum ágæta vel ok bauð Óláfi með sér at vera svá lengi sem hann vildi. Óláfr segir jarli, hversu af stóðst um ferð hans — „vil ek þess beiða yðr, herra, at þér létið oss heimila mörk yðra at höggva húsavið“. Jarl svarar: „Ósparat skal þat, þóttu fermir skip þitt af þeim viði, er vér munum gefa þér, því at vér hyggjum, at ossi sæki eigi heim hversdaglega slíkir menn af Íslandi“. Enn at skilnaði gaf jarl honum exi gullrekna, ok var þat en mesta gersemi. Skildust síðan með enum mesta kærleik. Geirmundr skipar jarðir sínar á laun ok ætlar út til Íslands um sumarit á skipi Óláfs. Leynt hefir hann þessu alla menn. Eigi vissi Ó[illegible]yrr enn Geirmundr flutti fé sitt til skips Ó[illegible] ok var þat mikill auðr. Óláfr mælti: „Eigi[illegible] þú fara á mínu skipi, ef ek hefða fy[illegible]t, því at vera ætla ek þá munu nökku[illegible] Íslandi, at betr gegndi, at þik sæi aldri, [illegible] nú er þú ert hér kominn við svá mikit fé, þá

nenni ek eigi at reka þik aftr sem búrakka". Geirmundr segir: „Eigi skal aftr setjast, þóttu sér heldr stórorðr; því at ek ætla at fá at vera yðvarr farþegi". Stíga þeir Óláfr á skip ok sigla í haf. Þeim byrjaði vel, ok tóku Breiðafjörð; bera nú bryggjur á land í Laxárósi. Lætr Óláfr bera viðu af skipi ok setr upp skipit í hróf þat er faðir hans hafði gera látit. Óláfr bauð Geirmundi til vistar með sér. Þat sumar lét Óláfr gera eldhús í Hjarðarholti meira ok betra enn menn hefði fyrr sét. Váru þar markaðar ágætlegar sögur á þiliviðinum ok svá á ræfrinu. Var þat svá vel smíðat, at þá þótti miklu skrautlegra, er eigi váru tjöldin uppi. Geirmundr var fáskiftinn hversdaglega, óþýðr við flesta; enn hann var svá búinn jafnan, at hann hafði skarlatskyrtil rauðan ok gráfeld yztan ok bjarnskinnshúfu á höfði, sverð í hendi; þat var mikit vápn ok gott, tannhjölt at; ekki var þar borit silfr á, enn brandrinn var hvass ok beið hvergi ryð á. Þetta sverð kallaði hann Fótbít, ok lét þat aldregi hendi firr ganga. Geirmundr hafði skamma hríð þar verit, áðr hann feldi hug til Þuríðar, dóttur Óláfs, ok vekr hann bónorð við Óláf, enn hann veitti afsvör. Síðan berr Geirmundr fé undir Þorgerði, til þess at hann næði ráðinu. Hon tók við fénu, því at eigi var smám framlagt. Síðan vekr Þorgerðr þetta mál við Óláf.

Hon segir ok sína ætlan, at dóttir þeira muni eigi betr verða gefin, — „því at hann er garpr mikill, auðigr ok stórlátr“. — Þá svarar Óláfr: „Eigi skal þetta gera í móti þér heldr enn annat, þótt ek væra fúsari at gifta Þuríði öðrum manni“. Þorgerðr gengr í brott ok þykkir gott orðit sitt erendi; sagði nú svá skapat Geirmundi. Hann þakkaði henni sín tillög ok skörungskap. Vekr nú Geirmundr bónorðit í annat sinn við Óláf, ok var þat nú auðsótt. Eftir þat fastnar Geirmundr sér Þuríði, ok skal boð vera at áliðnum vetri í Hjarðarholti. Þat boð var allfjölment, því at þá var algert eldhúsit. Þar var at boði Úlfr Uggason, ok hafði ort kvæði um Óláf Höskuldsson ok um sögur þær, er skrifaðar váru á eldhúsinu, ok færði hann þar at boðinu. Þetta kvæði er kallat Húsdrápa ok er vel ort. Óláfr launaði vel kvæðit. Hann gaf ok stórgjafir öllu stórmenni, er hann hafði heim sótt. Þótti Óláfr vaxit hafa af þessi veizlu.

30. Ekki var mart um i samförum þeira Geirmundar ok Þuríðar; var svá af beggja þeira hendi. Þrjá vetr var Geirmundr með Óláfi, áðr hann fýstist í brott ok lýsti því, at Þuríðr mundi eftir vera ok svá dóttir þeira, er Gróa hét. Sú mær var þá vetrgömul; enn fé vill Geirmundr ekki eftir leggja. Þetta líkar þeim mæðgum stórilla, ok segja til Óláfs,

enn Óláfr mælti þá: „Hvat er nú Þorgerðr? er austmaðrinn eigi jafnstórlátr nú sem um haustit, þá er hann bað þik mægðarinnar“? Kómu þær engu á leið við Óláf, því at hann var um alla hluti samningarmaðr; kvað ok mey skyldu eftir vera, þar til er hon kynni nökkurn farnað. Enn at skilnaði þeira Geirmundar gaf Óláfr honum kaupskipit með öllum reiða. Geirmundr þakkar honum vel, ok sagði gefit allstórmannlega. Síðan býr hann skipit ok siglir út ór Laxárósi léttan landnyrðing, ok fellr veðrit, er þeir koma út at eyjum. Hann liggr út við Öxney hálfan mánuð, svá at honum gefr eigi í brott. Í þenna tíma átti Óláfr heimanför at annast um reka sína. Síðan kallar Þuríðr dóttir hans til sín húskarla; bað þá fara með sér. Hon hafði ok með sér meyna; tíu váru þau saman. Hon lætr setja fram ferju, er Óláfr átti. Þuríðr bað þá sigla ok róa út eftir Hvammsfirði. Ok er þau koma út at eyjum, bað hon þá skjóta báti útbyrðis, er stóð á ferjunni. Þuríðr sté á bátinn ok tveir menn aðrir, enn hon bað þá gæta skips er eftir váru, þar til er hon kæmi aftr. Hon tók meyna í faðm sér ok bað þá róa yfir strauminn, þar til er þau mætti ná skipinu. Hon greip upp nafar ór stafnlokinu, ok seldi í hendr förunaut sínum öðrum; bað hann ganga á knarrarbátinn ok bora, svá at ófærr væri, ef þeir þyrfti skjótt

til at taka. Síðan lét hon sik flytja á land ok hafði meyna í faðmi sér; þat var í sólar upprás. Hon gengr út eftir bryggju ok svá í skipit. Allir menn váru í svefni. Hon gekk at húðfati því er Geirmundr svaf í. Sverðit Fótbítr hekk á hnykkistafnum. Þuríðr setr nú meyna Gróu í húðfatit, enn greip upp Fótbít ok hafði með sér. Síðan gengr hon af skipinu ok til förunauta sinna. Nú tekr mærin at gráta. Við þat vaknar Geirmundr ok sezt upp ok kennir barnit, ok þykkist vita, af hverjum rifjum vera mun. Hann sprettr upp ok vill þrífa sverðit ok missir, sem ván var; gengr út á borð ok sér, at þau róa frá skipinu. Geirmundr kallar á menn sína ok bað þá hlaupa í bátinn ok róa eftir þeim. Þeir gera svá, ok er þeir eru skamt komnir, þá finna þeir at sjár kolblár fellr at þeim; snúa nú aftr til skips. Þá kallar Geirmundr á Þuríði ok bað hana aftr snúa ok fá honum sverðit Fótbít, — „enn tak við mey þinni ok haf heðan með henni fé svá mikit sem þú vilt“. Þuríðr segir: „Þykki þér betra enn eigi at ná sverðinu?“ Geirmundr svarar: „Mikit fé læt ek annat, áðr mér þykkir betra at missa sverðit“. Hon mælti: „Þá skaltu aldri fá þat; hefir þér mart ódrengilega farit til vár; mun nú skilja með okkr“. Þá mælti Geirmundr: „Ekki happ mun þér í verða, at hafa með þér sverðit“. Hon kvaðst til þess

mundu hætta. „Þat læt ek þá um mælt“, segir Geirmundr, „at þetta sverð verði þeim manni at bana í yðvarri ætt, er mestr er skaði at ok óskaplegast komi við“. Eftir þetta ferr Þuríðr heim í Hjarðarholt. Óláfr var ok þá heim kominn ok lét lítt yfir hennar tiltekju; enn þó var kyrt. Þuríðr gaf Bolla frænda sínum sverðit Fótbít, því at hon unni honum eigi minna enn bræðrum sínum; bar Bolli þetta sverð lengi síðan. Eftir þetta byrjaði þeim Geirmundi; sigla þeir í haf, ok koma við Noreg um haustit. Þeir sigla á einni nótt í boða fyrir Staði; týnist Geirmundr ok öll skipshöfn hans. Ok lýkr þar frá Geirmundi at segja.

31. Óláfr Höskuldsson sat í búi sínu í miklum sóma, sem fyrr var ritat. Guðmundr hét maðr Sölmundarson. Hann bjó í Ásbjarnarnesi norðr í Víðidal. Guðmundr var auðigr maðr; hann bað Þuríðar, ok gat hana með miklu fé. Þuríðr var vitr kona ok skapstór ok skörungr mikill. Hallr hét son þeira ok Barði, Steinn ok Steingrímr. Guðrún hét dóttir þeira ok Ólof. Þorbjörg, dóttir Óláfs, var kvenna vænst ok þrekleg; hon var kölluð Þorbjörg digra, ok var gift vestr í Vatnsfjörð Ásgeiri Knattarsyni. Hann var göfugr maðr. Þeira son var Kjartan, faðir Þorvalds, föður Þórðar, föður Snorra, föður Þorvalds. Þaðan er komit Vatnsfirðinga kyn. Síðan átti Þorbjörgu Vermundr Þor-

grímsson; þeira dóttir var Þorfinna, er átti Þorsteinn Kuggason. Bergþóra Óláfsdóttir var gift vestr í Djúpafjörð Þórhalli goða. Þeira son var Kjartan, faðir smið-Sturlu. Hann var fóstri Þórðar Gilssonar. Óláfr pái átti marga kostgripi í gangandi fé. Hann átti uxa góðan, er Harri hét, apalgrár at lit, meiri enn önnur naut. Hann hafði fjögr horn; váru tvau mikil ok stóðu fagrt, et þriðja stóð í loft upp, et fjórða stóð ór enni ok niðr fyrir augu honum; þat var brunnvaka hans; hann krapsaði sem hross. Einn fellivetr mikinn gekk hann ór Hjarðarholti ok þangað sem nú heita Harrastaðir í Breiðafjarðardali; þar gekk hann um vetrinn með sextán nautum, ok kom þeim öllum á gras; um várit gekk hann heim í haga þar sem heitir Harraból í Hjarðarholtslandi. Þá er Harri var átján vetra gamall, þá fell brunnvaka hans af höfði honum, ok þat sama haust lét Óláfr höggva hann. Ena næstu nótt eftir dreymdi Óláf, at kona kom at honum; sú var mikil ok reiðuleg. Hon tók til orða: „Er þér svefns?“ Hann kvaðst vaka. Konan mælti: „Þér er svefns, enn þó mun fyrir hitt ganga. Son minn hefir þú drepa látit ok koma ógerviligan mér til handa, ok fyrir þá sök skaltu eiga at sjá þinn son alblóðgan af mínu tilstilli; skal ek ok þann til velja, er ek veit at þér er ófalastr“. Síðan

hvarf hon á brott. Óláfr vaknaði ok þóttist sjá svip konunnar. Óláfi þótti mikils um vert drauminn ok segir vinum sínum ok varð ekki ráðinn, svá at honum líki. Þeir þóttu honum bezt um tala, er þat mæltu, at þat væri draumskrök, er fyrir hann hafði borit.

32. Ósvífr hét maðr, ok var Helgason, Óttars sonar Bjarnar sonar ens austræna Ketils sonar flatnefs, Bjarnar sonar bunu. Móðir Ósvífrs hét Niðbjörg, hennar móðir Kaðlín, dóttir göngu-Hrólfs öxna-Þórissonar; hann var hersir ágætr austr í Vík; því var hann svá kallaðr, at hann átti eyjar þrjár ok átta tigu yxna í hverri. Hann gaf eina eyna ok yxnina með Hákoni konungi, ok varð sú gjöf allfræg. Ósvífr var spekingr mikill; hann bjó at Laugum í Sælingsdal. Laugabær stendr fyrir norðan Sælingsdalsá gegnt Tungu. Kona hans hét Þórdís, dóttir Þjóðólfs lága. Óspakr hét son þeira, annarr Helgi, þriði Vandráðr, fjórði Torráðr, fimti Þórólfr. Allir váru þeir vígligir menn. Guðrún hét dóttir þeira; hon var kvenna vænst, er upp óxu á Íslandi, bæði at ásjánu ok vitsmunum. Guðrún var kurteis kona, svá at í þann tíma þótti alt barnavípr, þat er aðrar konur höfðu í skarti hjá henni. Allra kvenna var hon kænst ok bezt orði farin; hon var örlynd kona. Sú kona var á vist með Ósvífri, er Þórhalla hét ok var kölluð en málga;

hon var nökkut skyld Ósvífri. Tvá sonu átti hon; hét annarr Oddr, enn annarr Steinn; þeir váru knálegir menn ok váru mjök grjótpálar fyrir búi Ósvífrs. Málgir váru þeir sem móðir þeira, enn óvinsælir; þó höfðu þeir mikit hald af sonum Ósvífrs. Í Tungu bjó sá maðr, er Þórarinn hét, son Þóris sælings; hann var góðr búandi. Þórarinn var mikill maðr ok sterkr; hann átti lendur góðar, enn minna lausafé. Ósvífr vildi kaupa at honum lendur, því at hann hafði landeklu, enn fjölda kvikfjár. Þetta fór fram, at Ósvífr keypti at Þórarni af landi hans alt frá Gnúpuskörðum ok eftir dalnum tveim megin til Stakkagils; þat eru góð lönd ok kostig. Hann hafði þangat selför. Jafnan hafði hann hjónmart; var þeira ráðahagr enn virðuligsti. Vestr í Saurbæ heitir bær á Hóli; þar bjuggu mágar þrír. Þorkell hvelpr ok Knútr váru bræðr ok ættstórir menn. Mágr þeira átti bú með þeim, sá er Þórðr hét. Hann var kendr við móður sína ok kallaðr Ingunnarson. Faðir Þórðar var Glúmr Geirason. Þórðr var vænn maðr ok vasklegr, gerr at sér, ok sakamaðr mikill. Þórðr átti systur þeira Þorkels, er Auðr hét; ekki var hon væn kona né gervileg. Þórðr unni henni lítit; hafði hann mjög slægzt til fjár, því at þar stóð auðr mikill saman. Var bú þeira gott, síðan Þórðr kom til ráða með þeim.

33. Gestr Oddleifsson bjó vestr á Barðaströnd í Haga. Hann var höfðingi mikill ok spekingr at viti, framsýnn um marga hluti, vel vingaðr við alla ena stærri menn, ok margir sóttu ráð at honum. Hann reið hvert sumar til þings, ok hafði jafnan gistingarstað á Hóli. Einhverju sinni bar enn svá til, at Gestr reið til þings ok gisti á Hóli. Hann býst um morgininn snimma, því at leið var löng; hann ætlaði um kveldit í Þykkvaskóg til Ármóðs, mágs síns; hann átti Þórunni systur Gests; þeira synir váru þeir Örnólfr ok Halldórr. Gestr ríðr nú um daginn vestan ór Saurbæ ok kemr til Sælingsdalslaugar ok dvelst þar um hríð. Guðrún kom til laugar ok fagnar vel Gesti frænda sínum. Gestr tók henni vel ok taka þau tal saman, ok váru þau bæði vitr ok orðig. Enn er á líðr daginn, mælti Guðrún: „Þat vilda ek, frændi, at þú riðir til vár í kveld með allan flokk þinn; er þat ok vili feðr míns, þótt hann unni mér virðingar at bera þetta erendi, ok þat með, at þú gistir hér hvert sinn, er þú ríðr vestr eða vestan“. Gestr tók þessu vel, ok kvað þetta skörulegt erendi; enn kvaðst þó mundu ríða, svá sem hann hafði ætlat. Guðrún mælti: „Dreymt hefir mik mart í vetr, enn fjórir eru þeir draumar, er mér afla mikillar áhyggju, enn engi maðr hefir þá svá ráðit, at mér líki, ok bið ek þó

eígi þess, at þér sé í vil ráðnir". Gestr mælti þá: „Seg þú drauma þína; vera má, at vér gerim af nökkut". Guðrún segir: „Úti þóttumst ek vera stödd við læk nökkurn ok hafða ek krókfald á höfði ok þótti mér illa sama, ok var ek fúsari at breyta faldinum, enn margir töldu um, at ek skylda þat eigi gera. Enn ek hlýdda ekki á þat, ok greip ek af höfði mér faldinn ok kastaði ek út á lækinn, ok var þessi draumr eigi lengri". Ok enn mælti Guðrún: „Þat var upphaf at öðrum draum, at ek þóttumst vera stödd hjá vatni einu; svá þótti mér, sem kominn væri silfrhringr á hönd mér, ok þóttumst ek eiga ok einkarvel sama. Þótti mér þat vera allmikil gersemi ok ætlaða ek lengi at eiga, ok er mér váru minstar vánir, þá rendi hringrinn af hendi mér ok á vatnit, ok sá ek hann aldri síðan. Þótti mér sjá skaði miklu meiri, enn ek mætta at glíkendum ráða, þótt ek hefða einum grip týnt. Síðan vaknaða ek". Gestr svarar þessu einu: „Era sjá draumr minni". Enn mælti Guðrún: „Sá er enn þriði draumr minn, at ek þóttumst hafa gullhring á hendi ok þóttumst ek eiga hringinn, ok þótti mér bættr skaðinn; kom mér þat í hug, at ek munda þessa hrings lengr njóta enn ens fyrra; enn eigi þótti mér sjá gripr því betr sama, sem gull er dýrra enn silfr. Síðan þóttumst ek falla ok vilja styðja mik með hendinni, enn gullhringrinn

mætti steini nökkurum ok stökk í tvá hluti, ok þótti mér dreyra ór hlutunum. Þat þótti mér líkara harmi enn skaða, er ek þóttumst þá bera eftir; kom mér þá í hug, at brestr hafði verit á hringnum, ok þá er ek hugða at brotunum eftir, þá þóttumst ek sjá fleiri brestina á, ok þótti mér þó sem heill mundi, ef ek hefða betr til gætt, ok var eigi þessi draumr lengri". Gestr svarar: „Ekki fara í þurð draumarnir". Ok enn mælti Guðrún: „Sá var enn fjórði draumr minn, at ek þóttumst hafa hjálm á höfði af gulli ok var settr mjök gimsteinum. Ek þóttumst eiga þá gersemi; enn þat þótti mér helzt at, at hann var nökkurs til þungr; því at ek fekk varla valdit, ok bar ek halt höfuðit, ok gaf ek þó hjálminum enga sök á því, ok ætlaða ekki at lóga honum, enn þó steyptist hann af höfði mér ok út á Hvammsfjörð, ok eftir þat vaknaða ek Eru þér nú sagðir draumarnir allir". Gestr svarar: „Glögt fæ ek sét, hvat draumar þessir eru, enn mjök mun þér samstaft þykkja, því at ek mun næsta einn veg alla ráða: bændr mantu eiga fjóra, ok væntir mik þá, er þú ert enum fyrsta gift, at þat sé þér ekki girndarráð. Þar er þú þóttist hafa mikinn fald á höfði ok þótti þér illa sama, þar muntu lítit unna honum, ok þar er þú tókst af höfði þér faldinn ok kastaðir á vatnit, þar muntu ganga frá honum. Því kalla

menn á sæ kastat, er maðr lætr eign sína ok tekr ekki í mót". Ok enn mælti Gestr: „Sá var draumr þinn annarr, at þú þóttist hafa silfrhring á hendi; þar muntu vera gift öðrum manni ágætum; þeim muntu unna mikit ok njóta skamma stund; kemr mér ekki þat at óvörum, þóttu missir hann með druknun, ok eigi geri ek þann draum lengra. Sá var enn þriði draumr þinn, at þú þóttist hafa gullhring á hendi. Þar muntu eiga enn þriðja bónda. Ekki mun sá því meira verðr, sem þér þótti sá málmrinn torgætri ok dýrri, enn nær er þat mínu hugboði, at í þat mund muni orðit siðaskifti, ok mun sá þinn bóndi hafa tekit við þeim sið, er vér hyggjum at miklu sé háleitari. Enn þar er þér þótti hringrinn í sundr stökkva, nökkut af þinni vangeymslu, ok sátt blóð koma ór hlutunum, þá mun sá þinn bóndi vera veginn; muntu þá þykkjast glögt sjá þá þverbresti, er á þeim ráðahag hafa verit". Ok enn mælti Gestr: „Sá er enn fjórði draumr þinn, at þú þóttist hafa hjálm á höfði af gulli ok settr gimsteinum, ok varð þér þungbærr; þar munt þú eiga enn fjórða bónda. Sá mun vera mestr höfðingi, ok mun bera heldr ægishjálm yfir þér. Ok þar er þér þótti hann steypast út á Hvammsfjörð, þá man hann þann sama fjörð fyrir hitta á enum efsta degi síns lífs. Geri ek nú þenna draum ekki lengra". Guð-

rúnu setti dreyrrauða, meðan draumarnir váru ráðnir; enn engi hafði hon orð um, fyrr enn Gestr lauk sínu máli. Þá segir Guðrún: „Hitta mundir þú fegri spár í þessu máli, ef svá væri í hendr þér búit af mér, enn haf þó þökk fyrir, er þú hefir ráðit draumana. Enn mikit er til at hyggja, ef þetta alt skal eftir ganga“. Guðrún bauð þá Gesti af nýju, at hann skyldi þar dveljast um daginn; kvað þá Ósvífr mart spaklegt tala mundu. Hann svarar: „Ríða mun ek sem ek hefi á kveðit. Enn segja skaltu föður þínum kveðju mína, ok seg honum þau mín orð, at koma mun þar, at skemmra mun í milli bústaða okkarra Ósvífrs, ok mun okkr þá hægt um tal, ef okkr er þá leyft at talast við“. Síðan fór Guðrún heim, enn Gestr reið í brott ok mætti heimamanni Óláfs við túngarð. Hann bauð Gesti í Hjarðarholt at orðsending Óláfs. Gestr kvaðst vilja finna Óláf um daginn, enn gista í Þykkvaskógi. Snýr húskarl þegar heim ok segir Óláfi svá skapat. Óláfr lét taka hesta, ok reið hann í móti Gesti við nökkura menn. Þeir Gestr finnast inn við sjá. Óláfr fagnar honum vel ok bauð honum til sín með allan flokk sinn. Gestr þakkar honum boðit ok kvaðst ríða mundu á bæinn ok sjá hýbýli hans, enn gista Ármóð. Gestr dvaldist litla hríð ok sá þó víða á bæinn ok lét vel yfir; kvað eigi þar fé til sparat bæjar þess. Óláfr reið á

leið með Gesti til Laxár. Þeir fóstbræðr höfðu verit á sundi um daginn. Réðu þeir Óláfssynir mest fyrir þeiri skemtun; margir váru ungir menn af öðrum bæjum á sundi. Þá hlupu þeir Kjartan ok Bolli af sundi, er flokkrinn reið at; váru þá mjök klæddir, er þeir Gestr ok Óláfr riðu at. Gestr leit á þessa ena ungu menn um stund, ok sagði Óláfi, hvar Kjartan sat ok svá Bolli, ok þá rétti Gestr spjótshalann at sérhverjum þeira Óláfssona, ok nefndi þá alla, er þar váru; enn margir váru þar aðrir menn allvænlegir, þeir er þá váru af sundi komnir, ok sátu á árbakkanum hjá þeim Kjartani. Ekki kvaðst Gestr þekkja ættarbragð Óláfs á þeim mönnum. Þá mælti Óláfr: „Eigi má ofsögum segja frá vitsmunum þínum, Gestr, er þú kennir óséna menn, ok þat vil ek at þú segir mér, hverr þeira enna ungu manna mun mestr verða fyrir sér“. Gestr svarar: „Þat mun mjök ganga eftir ástríki þínu, at um Kjartan mun þykkja mest vert, meðan hann er uppi“. Síðan keyrði Gestr hestinn ok reið í brott, enn nökkuru síðar ríðr Þórðr hinn lági, son hans, hjá honum ok mælti: „Hvat berr nú þess við, faðir minn, er þér hrynja tár?“ Gestr svarar: „Þarfleysa er at segja þat, enn eigi nenni ek at þegja yfir því, er á þínum dögum mun fram koma, enn ekki kemr mér at óvörum, þótt Bolli standi yfir höfuðsvörðum Kjartans, ok hann vinni

sér þá ok höfuðbana, ok er þetta ilt at vita um svá mikla ágætismenn“. Síðan riðu þeir til þings, ok er kyrt þingit.

34. Þorvaldr hét maðr, son Halldórs Garpdalsgoða. Hann bjó í Garpsdal í Gilsfirði, auðigr maðr ok engi hetja. Hann bað Guðrúnar Ósvífrsdóttur á alþingi, þá er hon var fimtán vetra gömul. Því máli var eigi fjarri tekit, enn þó sagði Ósvífr, at þat mundi á kostnm finna, at þau Guðrún váru eigi jafnmenni. Þorvaldr talaði óharðfærilega, kvaðst konu biðja, enn ekki fjár. Síðan var Guðrún föstnuð Þorvaldi ok réð Ósvífr einn máldaga, ok svá var skilt, at Guðrún skyldi ein ráða fyrir fé þeira, þegar er þau koma í eina rekkju ok eiga alls helming, hvárt er samfarar þeira væri lengri eða skemmri. Hann skyldi ok kaupa gripi til handa henni, svá at engi jafnfjáð kona ætti betri gripi, enn þó mætti hann halda búi sínu fyrir þær sakir. Ríða menn nú heim af þingi. Ekki var Guðrún at þessu spurð, ok heldr gerði hon sér at þessu ógetit, ok var þó kyrt. Brúðkaup var í Garpsdal at tvímánuði. Lítt unni Guðrún Þorvaldi ok var erfið í gripakaupum. Váru engar gersimar svá miklar á Vestfjörðum, at Guðrúnu þætti eigi skaplegt at hon ætti, enn galt þó fjandskap Þorvaldi, ef hann keypti eigi, hversu dýrar sem metnar váru. Þórðr Ingunnarson gerði sér dátt við þau Þorvald ok

Guðrúnu ok var þar löngum, ok fell þar mörg umræða á um kærleika þeira Þórðar ok Guðrúnar. Þat var eitt sinn, at Guðrún beiddi Þorvald gripa kaups. Þorvaldr kvað hana ekki hóf at kunna, ok sló hana kinnhest. Þá mælti Guðrún: „Nú gaftu mér þat er oss konum þykkir miklu skifta, at vér eigim vel at gert, enn þat er litaraft gott, ok af hefir þú mik ráðit brekvísi við þik“. Þat sama kveld kom Þórðr þar. Guðrún sagði honum þessa svívirðingu ok spurði hann, hverju hon skyldi þetta launa. Þórðr brosti at ok mælti: „Hér kann ek gott ráð til. Gerðu honum skyrtu og brautgangs höfuðsmátt, ok seg skilit við hann fyrir þessar sakir“. Eigi mælti Guðrún í móti þessu, ok skilja þau talit. Þat sama vár segir Guðrún skilit við Þorvald, ok fór heim til Lauga. Síðan var gert féskifti þeira Þorvalds ok Guðrúnar, ok hafði hon helming fjár alls, ok var nú meira enn áðr. Tvá vetr höfðu þau ásamt verit. Þat sama vár seldi Ingunn land sitt í Króksfirði, þat sem síðan heitir á Ingunnarstöðum, ok fór vestr á Skálmarnes; hana hafði átt Glúmr Geirason, sem fyrr var ritat. Í þenna tíma bjó Hallsteinn goði á Hallsteinsnesi fyrir vestan Þorskafjörð; hann var ríkr maðr ok meðallagi vinsæll.

35. Kotkell hét maðr, er þá hafði út komit fyrir litlu. Gríma hét kona hans. Þeira synir

váru þeir Hallbjörn slíkisteinsauga ok Stígandi. Þessir menn váru suðreyskir. Öll váru þau mjök fjölkunnig ok enir mestu seiðmenn. Hallsteinn goði tók við þeim ok setti þau niðr at Urðum í Skálmarfirði, ok var þeira bygð ekki vinsæl. Þetta sumar fór Gestr til þings ok fór á skipi til Saurbæjar, sem hann var vanr. Hann gisti á Hóli í Saurbæ. Þeir mágar léðu honum hesta sem fyrr var vant. Þórðr Ingunnarson var þá í för með Gesti, ok kom til Lauga í Sælingsdal. Guðrún Ósvífrsdóttir reið til þings ok fylgdi henni Þórðr Ingunnarson. Þat var einn dag, er þau riðu yfir Bláskógaheiði, — var á veðr gott; þá mælti Guðrún: „Hvárt er þat satt, Þórðr, at Auðr kona þín er jafnan í brókum ok setgeri í, enn vafit spjörrum mjök í skúa niðr?“ Hann kvaðst ekki hafa til þess fundit. „Lítit bragð mun þá at“, segir Guðrún, „ef þú finnr eigi, ok fyrir hvat skal hon þá heita bróka-Auðr?“ Þórðr mælti: „Vér ætlum hana litla hríð svá hafa verit kallaða“. Guðrún svarar: „Hitt skiftir hana enn meira, at hon eigi þetta nafn lengi síðan“. Eftir þat kómu menn til þings; er þar alt tíðendalaust. Þórðr var löngum í búð Gests ok talaði jafnan við Guðrúnu. Einn dag spurði Þórðr Ingunnarson Guðrúnu, hvat konu varðaði, ef hon væri í brókum jafnan svá sem karlar. Guðrún svarar: „Slíkt víti á konum at skapa

fyrir þat á sitt hóf sem karlmanni, ef hann hefir höfuðsmátt svá mikla, at sjái geirvörtur hans berar, brautgangssök hvárttveggja". Þá mælti Þórðr: „Hvárt ræðr þú mér, at ek segi skilit við Auði hér á þingi eða í heraði, ok geri ek þat við fleiri manna ráð, því at menn eru skapstórir, þeir er sér mun þykkja misboðit í þessu?" Guðrún svarar stundu síðar: „Aftans bíðr óframs sök". Þá spratt Þórðr þegar upp ok gekk til Lögbergs ok nefndi sér vátta at. Hann segir skilit við Auði, ok fann þat til saka, at hon skarst í setgeirabrækr sem karlmenn. Bræðrum Auðar líkar illa ok er þó kyrt. Þórðr ríðr af þingi með þeim Ósvífrs sonum. Enn er Auðr spyrr þessi tíðendi, þá mælti hon:

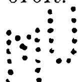
„Vel er ek veit þat,
var ek ein um látin".

Síðan reið Þórðr til féskiftis vestr til Saurbæjar með tólfta mann ok gekk þat greitt, því at Þórði var óspart um, hversu fénu var skift. Þórðr rak vestan til Lauga mart búfé. Síðan bað hann Guðrúnar. Var honum þat mál auðsótt við Ósvíf, enn Guðrún mælti ekki í móti Brullaup skyldi vera at Laugum at tíundu viku sumars; var sú veizla allsköruleg. Samför þeira Þórðar ok Guðrúnar var góð. Þat eitt helt til, at þeir Þorkell hvelpr ok Knútr fóru eigi málum á hendr Þórði Ingunnarsyni, at þeir fengu

eigi styrk til. Annat sumar eftir höfðu Hólsmenn selför í Hvammsdal; var Auðr at seli. Laugamenn höfðu selför í Lambadal; sá gengr vestr í fjöll af Sælingsdal. Auðr spyrr þann mann, er smalans gætti, hversu oft hann fyndi smalamann frá Laugum. Hann kvað þat jafnan vera, sem líklegt var, því at háls einn var á milli seljanna. Þá mælti Auðr: „Þú skalt hitta í dag smalamann frá Laugum ok máttu segja mér, hvat manna er at vetrhúsum eða í seli, ok ræð alt vingjarnlega til Þórðar, sem þú átt at gera“. Sveinninn heitr at gera svá sem hon mælti. Enn um kveldit, er smalamaðr kom heim, spurði Auðr tíðenda. Smalamaðrinn svarar: „Spurt hefi ek þau tiðendi, er þér munu þykkja góð, at nú er breitt hvílugólf milli rúma þeira Þórðar ok Guðrúnar; því at hon er í seli, enn hann heljast á skálasmið, ok eru þeir Ósvífr tveir at vetrhúsum“. „Vel hefir þú njósnat“, segir hon, „ok haf söðlat hesta tvá er menn fara at sofa“. Smalasveinn gerði sem hon bauð, ok nökkuru fyrir sólarfall sté Auðr á bak, ok var hon þá at vísu í brókum. Smalasveinn reið öðrum hesti ok gat varla fylgt henni; svá knúði hon fast reiðina. Hon reið suðr yfir Sælingsdalsheiði, ok nam eigi staðar fyrr enn undir túngarði at Laugum. Þá sté hon af baki, enn bað smalasveininn gæta hestanna, meðan hon gengi til húss. Auðr gekk

at dyrum ok var opin hurð; hon gekk til eldhúss ok at lokrekkju þeiri, er Þórðr lá í ok svaf. Var hurðin fallin aftr, enn eigi lokan fyrir. Hon gekk í lokrekkjuna, enn Þórðr svaf ok horfði í loft upp. Þá vakti Auðr Þórð, enn hann snerist á hliðina, er hann sá, at maðr var kominn. Hon brá þá saxi ok lagði á Þórði ok veitti honum áverka mikla, ok kom á höndina hægri, ok varð hann sárr á báðum geirvörtum; svá lagði hon til fast, at saxit nam í beðinum staðar. Síðan gekk Auðr brott ok til hests ok hljóp á bak ok reið heim eftir þat. Þórðr vildi upp spretta, er hann fekk áverkann, ok varð þat ekki, því at hann mæddi blóðrás. Við þetta vaknaði Ósvífr ok spyrr, hvat títt væri. Enn Þórðr kvaðst orðinn fyrir áverka nökkurum. Ósvífr spyrr, ef hann vissi hverr á honum hefði unnit, ok stóð upp, ok batt um sár hans. Þórðr kvaðst ætla, at þat hefði Auðr gert. Ósvífr bauð at ríða eftir henni; kvað hana fámenna til mundu hafa farit ok væri henni skapat víti. Þórðr kvað þat fjarri skyldu fara; sagði hana slíkt hafa atgert sem hon átti. Auðr kom heim í sólar upprás, ok spurðu þeir bræðr hennar, hvert hon hefði farit. Auðr kvaðst farit hafa til Lauga, ok sagði þeim hvat til tíðenda hafði gerzt í förum hennar. Þeir létu vel yfir, ok kváðu of lítit mundu at orðit. Þórðr lá lengi í sárum, ok greru vel

bringu sárin, enn sú höndin varð honum hvergi betri til taks enn áðr. Kyrt var nú um vetrinn. Enn eftir um várit kom Ingunn móðir Þórðar vestan af Skálmarnesi. Hann tók vel við henni. Hon kvaðst vilja ráðast undir áraburð Þórðar; kvað hon Kotkel ok konu hans ok sonu gera sér óvært í fjárránum ok fjölkyngi, enn hafa mikit traust af Hallsteini goða. Þórðr veikst skjótt við þetta mál, ok kvaðst hafa skyldu rétt af þjófum þeim, þótt Hallsteinn væri at móti; snarast þegar til ferðar við tíunda mann. Ingunn fór ok vestr með honum. Hann hafði ferju ór Tjaldanesi. Síðan heldu þau vestr til Skálmarness. Þórðr lét flytja til skips alt lausafé, þat er móðir hans átti þar, enn smala skyldi reka fyrir innan fjörðu. Tólf váru þau alls á skipi. Þar var Ingunn ok önnur kona. Þórðr kom til bæjar Kotkels með tíunda mann. Synir þeira Kotkels váru eigi heima. Síðan stefndi hann þeim Kotkatli ok Grímu ok sonum þeira um þjófnað ok fjölkyngi ok lét varða skóggang. Hann stefndi sökum þeim til alþingis, ok fór til skips eftir þat. Þá kómu þeir Hallbjörn ok Stígandi heim, er Þórðr var kominn frá landi, ok þó skamt. Sagði Kotkell þá sonum sínum, hvat þar hefði í gerzt. Þeir bræðr urðu óðir við þetta, ok kváðu menn ekki hafa fyrr gengit í berhögg við þau um svá mikinn fjandskap. Síðan lét Kotkell gera seið-

hjall mikinn; þau færðust þar á upp öll; þau kváðu þar harðsnúin fræði; þat váru galdrar. Því næst laust á hríð mikilli. Þat fann Þórðr Ingunnarson ok hans förunautar, þar sem hann var á sæ staddr, ok til hans var gert veðrit. Keyrir skipit vestr fyrir Skálmarnes. Þórðr sýndi mikinn hraustleik í sæliði. Þat sá þeir menn, er á landi váru, at hann kastaði því öllu, er til þunga var, utan mönnum; væntu þeir menn, er á landi váru, Þórði þá landtöku, því at þá var affarit þat sem skerjóttast var. Síðan reis boði skamt frá landi, sá er engi maðr mundi at fyrr hefði uppi verit, ok laust skipit svá, at þegar horfði upp kjölrinn. Þar druknaði Þórðr ok alt föruneyti hans, enn skipit braut í spón; ok rak þar kjölinn, er síðan heitir Kjalarey. Skjöld Þórðar rak í þá ey, er Skjaldarey er kölluð; lík Þórðar rak þar þegar á land ok hans förunauta. Var þar haugr orpinn at líkum þeira, þar er síðan heitir Haugsnes.

36. Þessi tíðendi spyrjast víða ok mælast illa fyrir. Þóttu þat ólífismenn, er slíka fjölkyngi frömdu, sem þau Kotkell höfðu þá lýst. Mikit þótti Guðrúnu at um líflát Þórðar, ok var hon þá eigi heil ok mjök framat. Guðrún fæddi svein; sá var vatni ausinn ok kallaðr Þórðr. Í þenna tíma bjó Snorri goði at Helgafelli. Hann var frændi Ósvífrs ok vin; áttu

þau Guðrún þar mikit traust. Þangat fór Snorri goði at heimboði. Þá tjáði Guðrún þetta vandkvæði fyrir Snorra, enn hann kvaðst mundu veita þeim at málum, þá er honum sýndist, enn bauð Guðrúnu barnfóstr til hugganar við hana. Þetta þá Guðrún ok kvaðst hans forsjá hlíta mundu. Þessi Þórðr var kallaðr köttr, faðir Stúfs skálds. Síðan ferr Gestr Oddleifsson á fund Hallsteins goða, ok gerði honum tvá kosti: at hann skyldi reka í brott þessa fjölkunnigu menn, ella kvaðst hann mundu drepa þá, — „ok er þó of seinat". Hallsteinn kaus skjótt, ok bað þau heldr í brott fara, ok nema hvergi staðar fyrir vestan Dalaheiði, ok kvað réttara, at þau væri drepin. Síðan fóru þau Kotkell í brott ok höfðu eigi meira fé enn stóðhross fjögr; var hestrinn svartr; hann var bæði mikill ok vænn ok reyndr at vígi. Ekki er getit um ferð þeira, áðr þau koma á Kambsnes til Þorleiks Höskuldssonar. Hann falar at þeim hrossin, því at hann sá, at þat váru afreksgripir. Kotkell svarar: „Gera skal þér kost á því; tak við hrossunum, enn fá mér bústað nökkurn hér í nánd þér". Þorleikr mælti: „Munu þá eigi heldr dýr hrossin? því at ek hefi þat spurt, at þér munuð eiga heldr sökótt hér í heraði". Kotkell svarar: „Þetta muntu mæla til Laugamanna". Þorleikr kvað þat satt vera. Þá mælti Kotkell: „Þat horfir þó nökkut annan

veg við um sakir við Guðrúnu ok bræðr hennar, enn þér hefir sagt verit; hafa menn ausit hrópi á oss fyrir enga sök, ok þigg stóðhrossin fyrir þessar sakir; ganga ok þær einar sögur frá þér, at vér munim eigi uppi orpin fyrir sveitarmönnum hér, ef vér höfum þitt traust“. Þorleikr slæst nú í málinu ok þóttu honum fögr hrossin; enn Kotkell flutti kænlega málit. Þá tók Þorleikr við hrossunum. Hann fekk þeim bústað á Leiðólfsstöðum í Laxárdal. Hann birgði þau ok um búfé. Þetta spyrja Laugamenn, ok vilja synir Ósvífrs þegar gera til þeira Kotkels ok sona hans. Ósvífr mælti: „Höfum vér nú ráð Snorra goða ok spörum þetta verk öðrum; því at skamt mun líða, áðr búar Kotkels munu eiga spánýjar sakir við þá, ok mun, sem vert er, Þorleiki mest mein at þeim; munu þeir margir hans óvinir af stundu, er hann hefir áðr haft stundan af; enn eigi mun ek letja yðr at gera slíkt mein þeim Kotkatli, sem yðr líkar, ef eigi verða aðrir til at elta þau ór heraði eða taka af lífi með öllu, um þat er þrír vetr eru liðnir“. Guðrún ok bræðr hennar sögðu svá vera skyldu. Ekki unnust þau Kotkell mjök fyrir, enn hvártki þurftu þau um vetrinn at kaupa hey né mat, ok var sú bygð óvinsæl. Eigi treystust menn at raska kosti þeira fyrir Þorleiki.

37. Þat var eitt sumar á þingi, er Þorleikr

sat í búð sinni, at maðr einn mikill gekk í búðina inn. Sá kvaddi Þorleik, enn hann tók kveðju þessa manns, ok spurði hann at nafni, eða hvaðan hann væri. Hann kvaðst Eldgrímr heita ok búa í Borgarfirði á þeim bæ, er heita Eldgrímsstaðir, enn sá bær er í dal þeim er skerst vestr í fjöll milli Múla ok Grísartungu. Sá er nú kallaðr Grímsdalr. Þorleikr segir: „Heyrt hefi ek þín getit at því, at þú sér ekki lítilmenni“. Eldgrímr mælti: „Þat er erendi mitt hingat, at ek vil kaupa at þér stóðhrossin þau en dýru, er Kotkell gaf þér í fyrra sumar“. Þorleikr svarar: „Eigi eru föl hrossin“. Eldgrímr mælti: „Ek býð þér jafnmörg stóðhross við, ok meðalauka nökkurn, ok munu margir mæla, at ek bjóða við tvenn verð“. Þorleikr mælti: „Engi em ek mangsmaðr; því at þessi hross fær þú aldregi, þóttu bjóðir við þrenn verð“. Eldgrímr mælti: „Eigi mun þat logit, at þú munt vera stórr ok einráðr; munda ek þat ok vilja, at þú hefðir óríflegra verðit, enn nú hefir ek þér boðit, ok létir þú hrossin eigi at síðr“. Þorleikr roðnaði mjök við þessi orð ok mælti: „Þurfa muntu, Eldgrímr, at ganga nær, ef þú skalt kúga af mér hrossin“. Eldgrímr mælti: „Ólíklegt þykki þér þat, at þú munir verða halloki fyrir mér; enn þetta sumar mun ek fara at sjá hrossin, hvárr okkarr sem þá hlýtr þau at eiga þaðan í frá“. Þor-

leikr segir: „Gerr sem þú heitr, ok bjóð mér engan liðsmun“. Síðan skilja þeir talit. Þat mæltu menn, er heyrðu, at hér væri maklega ákomit um þeira skifti. Síðan fóru menn heim af þingi, ok var alt tíðendalaust. Þat var einn morgin snimma, at maðr sá út á Hrútsstöðum at Hrúts bónda Herjólfssonar, enn er hann kom inn, spurði Hrútr tíðenda. Sá kveðst engi tíðendi kunna at segja önnur, enn hann kveðst sjá mann ríða handan um vaðla ok þar til, er hross Þorleiks váru, — „ok sté maðrinn af baki, ok höndlaði hrossin“. Hrútr spurði, hvar hrossin væri þá. Húskarl mælti: „Vel höfðu þau enn haldit haganum, þau stóðu jafnt í engjum þínum fyrir neðan garð“. Hrútr svarar: „Þat er satt, at Þorleikr frændi er jafnan ómeskinn um beitingar, ok enn þykki mér líkara, at eigi sé at hans ráði hrossin rekin á brott“. Síðan spratt Hrútr upp í skyrtu ok línbrókum, ok kastaði yfir sik grám feldi ok hafði í hendi bryntröll gullrekit, er Haraldr konungr gaf honum. Hann gekk út nökkut snúðigt ok sá, at maðr reið at hrossunum fyrir neðan garð. Hrútr gekk í móti honum ok sá, at Eldgrímr rak hrossin. Hrútr heilsaði honum. Eldgrímr tók kveðju hans, ok heldr seint. Hrútr spurði, hvert hann skyldi reka hrossin. Eldgrímr svarar: „Ekki skal þik því leyna; enn veit ek frændsemi með ykkr Þorleiki; enn svá em ek eftir hrossunum

kominn, at ek ætla honum þau aldri síðan. Hefi ek ok þat efnt, sem ek hét honum á þingi, at ek hefi ekki með fjölmenni farit eftir hrossunum". Hrútr segir: „Engi er þat frami, þóttu takir hross í brott, enn Þorleikr liggi í rekkju sinni ok sofi; efnir þú þat þá bezt, er þit yrðuð á sáttir, ef þú hittir hann, áðr þú ríðr ór heraði með hrossin". Eldgrímr mælti: „Ger þú Þorleik varan við, ef þú vill, því at þú mátt sjá, at ek hefi svá heiman búizt, at mér þótti vel, at fund okkarn Þorleiks bæri saman", — ok hristi krókaspjótit, er hann hafði í hendi; hann hafði ok hjálm á höfði, ok var gyrðr sverði, skjöld á hlið; hann var í brynju. Hrútr mælti: „Heldr mun ek annars á leita, enn fara á Kambsnes, því at mér er fótr þungr; enn eigi mun ek láta ræna Þorleik, ef ek hefi föng á því, þótt eigi sé mart i frændsemi okkarri". Eldgrímr mælti: „Er eigi þat, at þú ætlir at taka af mér hrossin"? Hrútr svarar: „Gefa vil ek þér önnur stóðhross til þess, at þú látir þessi laus, þótt þau sé eigi jafngóð sem þessi". Eldgrímr mælti: „Bezta talar þú, Hrútr, enn með því at ek hefi komit höndum á hrossin Þorleiks, þá muntu þau hvártki plokka af mér með mútugjöfum né heitan". Þá svarar Hrútr: „Þat hygg ek, at þú kjósir þann hlut til handa báðum okkr, er verr muni gegna". Eldgrímr vill nú skilja, ok hrökkvir hestinn; enn er Hrútr

sá þat, reiddi hann upp bryntröllit ok setr milli herða Eldgrími, svá at þegar slitnaði brynjan fyrir, enn bryntröllit hljóp út um bringuna; fell Eldgrímr dauðr af hestinum, sem ván var. Síðan huldi Hrútr hræ hans. Þar heitir Eldgrímsholt suðr frá Kambsnesi. Eftir þetta ríðr Hrútr ofan á Kambsnes, ok segir Þorleiki þessi tíðendi. Hann brást reiðr við, ok þóttist vera mjök svívirðr í þessu tilbragði; enn Hrútr þóttist hafa sýnt við hann mikinn vinskap. Þorleikr kvað þat bæði vera, at honum hefði ilt tilgengit, enda mundi eigi gott í móti koma. Hrútr kvað hann mundu því ráða; skiljast þeir með engri blíðu. Hrútr var þá áttræðr, er hann drap Eldgrím, ok þótti hann míkit hafa vaxit af þessu verki. Ekki þótti Þorleiki Hrútr því betra af verðr, at hann væri miklaðr af þessu verki; þóttist hann glögt skilja, at hann mundi hafa borit af Eldgrími, ef þeir hefði reynt með sér, svá lítit sem fyrir hann lagðist. Fór Þorleikr nú á fund landseta sinna Kotkels ok Grímu, ok bað þau gera nökkurn hlut, þann er Hrúti væri svívirðing at. Þau tóku undir þetta léttlega, ok kváðust þess vera albúin. Síðan ferr Þorleikr heim. Enn litlu síðar gera þau heimanferð sína Kotkell ok Gríma, ok synir þeira. Þat var um nótt; þau fóru á bæ Hrúts ok gerðu þar seið mikinn. Enn er seiðlætin kómu upp, þá þóttust þeir eigi skilja,

er inni váru, hverju gegna mundi; enn fögr var sú kveðandi at heyra. Hrútr einn kendi þessi læti, ok bað engan mann út sjá á þeiri nótt, — „ok haldi hverr vöku sinni, er má, ok mun oss þá ekki til saka, ef svá er með farit". Enn þó sofnuðu allir menn. Hrútr vakti lengst, enn sofnaði þó. Kári hét son Hrúts, er þá var tólf vetra gamall, ok var hann efnilegastr sona Hrúts. Hann unni honum mikit. Kári sofnaði nær ekki, því at til hans var leikr gerr; honum gerðist ekki mjök vært. Kári spratt upp ok sá út; hann gekk á seiðinn ok fell þegar dauðr niðr. Hrútr vaknaði um morgininn ok hans heimamenn, ok saknaði sonar síns. Fanst hann örendr skamt frá durum. Þetta þótti Hrúti enn mesti skaði, ok lét verpa haug eftir Kára. Síðan ríðr hann á fund Óláfs Höskuldssonar, ok segir honum þau tíðendi, er þar höfðu gerzt. Óláfr varð óðr við þessi tíðendi, ok segir verit hafa mikla vanhyggju, er þeir höfðu látit setja slík illmenni et næsta sér, sem þau Kotkell váru. Sagði ok Þorleik hafa sér illan hlut af deilt af málum við Hrút; enn kvað þó meira at orðit, enn hann mundi vilja. Óláfr kvað þá þegar skyldu drepa þau Kotkel ok konu hans ok sonu, — „er þó ofseinat nú". Þeir Óláfr ok Hrútr fara með fimtán menn. Enn er þau Kotkell sjá mannareið at bæ sínum, þá taka þau undan í fjall

upp. Þar varð Hallbjörn slíkisteinsauga tekinn ok dreginn belgr á höfuð honum; þegar váru þá fengnir menn til gæzlu við hann, enn sumir sóttu eftir þeim Kotkatli ok Grímu ok Stíganda upp á fjallit. Þau Kotkell ok Gríma urðu áhend á hálsinum milli Haukadals ok Laxárdals. Váru þau þar barið grjóti í hel, ok var þar ger at þeim dys ór grjóti, ok sér þess merki, ok heitir þat Skrattavarði. Stígandi tók undan suðr af hálsinum til Haukadals, ok þar hvarf hann þeim. Hrútr ok synir hans fóru til sjávar með Hallbjörn. Þeir settu fram skip ok reru frá landi með hann; síðan tóku þeir belg af höfði honum, enn bundu stein við hálsinn. Hallbjörn rak þá skygnur á landit, ok var augnalag hans ekki gott. Þá mælti Hallbjörn: „Ekki var oss þat tímadagr, er vér frændr kómum á Kambsnes þetta til móts við Þorleik. „Þat mæli ek um“, segir hann, „at Þorleikr eigi þar fá skemtanardaga heðan í frá ok öllum verði þungbýlt, þeim sem í hans rúm setjast“. Mjök þykkir þetta ákvæði á hafa hrinit. Síðan drektu þeir honum ok reru til lands. Litlu síðar ferr Hrútr á fund Óláfs frænda síns, ok segir honum, at hann vill eigi hafa svá búit við Þorleik, ok bað hann fá sér menn til at sækja heim Þorleik. Óláfr svarar: „Þetta samir eigi, at þér frændr leggizt hendr á: hefir þetta tekizt ógiftusamlega Þorleiki til handar.

Viljum vér heldr leita um sættir með ykkr; hefir þú oft þíns hluta beðit vel ok lengi". Hrútr segir: „Ekki er slíks at leita; aldri mun um heilt með okkr gróa, ok þat munda ek vilja, at eigi byggim vit báðir lengi í Laxárdal heðan í frá". Óláfr svarar: „Eigi mun þér þat verða hlýðisamt, at ganga framar á hendr Þorleiki, enn mitt leyfi er til; enn ef þú gerir þat, þá er eigi ólíklegt, at mæti dalr hóli". Hrútr þykkist nú skilja, at fast mun fyrir vera. Ferr heim, ok líkar stórilla. Ok er kyrt at kalla. Ok sitja menn um kyrt þau missari.

38. Nú er at segja frá Stíganda. Hann gerðist útilegumaðr ok illr viðreignar. Þórðr hét maðr, hann bjó í Hundadal; hann var auðigr maðr ok ekki mikilmenni. Þat varð til nýlundu um sumarit í Hundadal, at fé nytjaðist illa, enn kona gætti fjár þar. Þat fundu menn, at hon varð gripa auðig ok hon var löngum horfin, svá at menn vissu eigi hvar hon var. Þórðr bóndi lætr henni nauðga til sagna, ok er hon verðr hrædd, þá segir hon, at maðr kemr til fundar við hana, — „sá er mikill", segir hon, „ok sýnist mér vænlegr". Þá spyrr Þórðr hversu brátt sá maðr mundi koma til fundar við hana. Hon kvaðst vænta, at þat mundi brátt vera. Eftir þetta ferr Þórðr á fund Óláfs ok segir honum, at Stígandi mun eigi langt þaðan í brott; biðr hann til fara með sína

menn ok ná honum. Óláfr bregðr við skjótt ok ferr í Hundadal; er þá ambáttin heimt til tals við hann. Spyrr þá Óláfr, hvar bæli Stíganda væri. Hon kvaðst þat eigi vita. Óláfr bauð at kaupa at henni, ef hon kæmi Stíganda í færi við þá; þessu kaupa þau saman. Um daginn ferr hon at fé sínu; kemr þá Stígandi til móts við hana; hon fagnar honum vel ok býðr at skoða í höfði honum. Hann leggr höfuðit í kné henni ok sofnar skjótlega. Þá skreiðist hon undan höfði honum ok ferr til móts við þá Óláf, ok segir þeim, hvar þá var komit. Fara þeir til Stíganda ok ræða um með sér, at hann skal eigi fara sem bróðir hans, at hann skyldi þat mart sjá, er þeim yrði mein at; taka nú belg ok draga á höfuð honum. Stígandi vaknaði við þetta ok bregðr nú engum viðbrögðum, því at margir menn váru nú um einn; rauf var á belgnum, ok getr Stígandi sét öðrum megin í hlíðina; þar var fagrt landsleg ok grasloðit; enn því var líkast, sem hvirfilvindr kæmi, at sneri um jörðinni, svá at aldregi síðan kom þar gras upp. Þar heitir nú á Brennu. Síðan berja þeir Stíganda grjóti í hel, ok þar var hann dysjaðr. Óláfr efnir vel við ambáttina, ok gaf henni frelsi, ok fór hon heim í Hjarðarholt. Hallbjörn slíkisteinsauga rak upp ór brimi litlu síðar enn honum var drekt. Þar heitir Knarrarnes, sem hann var kasaðr, ok gekk

hann aftr mjök. Sá maðr er nefndr, er Þorkell skalli hét; hann bjó í Þykkvaskógi á föðurleifð sinni; hann var fullhugi mikill ok rammr at afli. Eitt kveld var vant kýr í Þykkvaskógi; fór Þorkell at leita ok húskarl hans með honum; þat var eftir dagsetr, enn tunglskin var á. Þorkell mælti, at þeir mundu skifta með sér leitinni; ok er Þorkell var einn saman staddr, þá þóttist hann sjá á holtinu fyrir sér kú, ok er hann kemr at, þá var þat Slíkisteinsauga, enn eigi kýr. Þeir runnust á allsterklega; fór Hallbjörn undan, ok er Þorkel varði minst, þá smýgr hann niðr í jörðina ór höndum honum. Eftir þat fór Þorkell heim. Húskarlinn var heim kominn ok hafði hann fundit kúna; ekki varð síðan mein at Hallbirni. Þorbjörn skrjúpr var þá andaðr ok svá Melkorka; þau liggja bæði í kumli í Laxárdal, enn Lambi son þeira bjó þar eftir. Hann var garpr mikill ok hafði mikit fé. Meira var Lambi virðr af mönnum enn faðir hans fyrir sakir móðurfrænda sinna; vel var í frændsemi þeira Óláfs. Líðr nú enn næsti vetr eftir dráp Kotkels. Um várit eftir hittust þeir bræðr, Óláfr ok Þorleikr; spurði Óláfr, hvárt Þorleikr ætlaði at halda búi sínu. Þorleikr segir, at svá var. Óláfr mælti: „Hins vilda ek beiða yðr, frændi, at þér breytið ráðahag yðrum ok færið utan; muntu þar þykkja sómamaðr, sem þú kemr; enn ek hygg um

Hrút frænda okkarn, at hann þykkist kulda af kenna af skiftum yðrum; er mér lítit um, at hætta til lengr, at þit sitizt svá nær; er Hrútr aflamikill, enn synir hans ofsamenn einir ok garpar; þykkjumst ek vant við kominn fyrir frændsemis sakir, ef þér deilið illdeildum, frændr mínir". Þorleikr mælti: „Ekki kvíði ek því, at ek geta eigi haldit mér réttum fyrir Hrúti ok sonum hans, ok mun ek eigi fyrir því af landi fara; enn ef þér þykkir miklu máli skifta, frændi, ok þykkist þú þar um í miklum vanda sitja, þá vil ek gera fyrir þín orð; því at þá unda ek bezt mínu ráði, er ek var utanlendis; veit ek ok, at þú munt ekki at verr gera til Bolla sonar míns, þó at ek sjá hvergi í nánd, ok honum ann ek mest manna". Óláfr svarar: „Þá hefir þú vel af þessu máli, ef þú gerir eftir bæn minni; ætla ek mér þat at gera heðan í frá sem hegat til, er til Bolla kemr, ok vera til hans eigi verr enn til minna sona". Eftir þetta skilja þeir bræðr með mikilli blíðu. Þorleikr selr nú jarðir sínar ok verr fénu til utanferðar; hann kaupir skip, er uppi stóð í Dögurðarnesi. Enn er hann var búinn með öllu, sté hann á skip út ok kona hans ok annat skuldalið. Skip þat verðr vel reiðfara ok taka Noreg um haustit; þaðan ferr hann suðr til Danmerkr, því at hann festi ekki yndi í Noregi; váru látnir frændr hans ok vinir, enn

sumir ór landi reknir. Síðan helt Þorleikr til Gautlands. Þat er flestra manna sögn, at Þorleikr ætti lítt við elli at fást, ok þótti þó mikilsverðr, meðan hann var uppi. Ok lúkum vér þar sögu frá Þorleiki.

39. Þat var þá jafnan tíðhjalat í Breiðafjarðardölum um skifti þeira Hrúts ok Þorleiks, at Hrútr hefði þungt af fengit Kotkatli ok sonum hans. Þá mælti Ósvífr til Guðrúnar ok bræðra hennar — bað þau á minnast, hvárt þá væri betr ráðit, at hafa þar lagit sjálfa sik í hættu við heljarmenn slíka, sem þau Kotkell váru. Guðrún mælti: „Eigi er sá ráðlauss, faðir, er þinna ráða á kost“. Óláfr sat nú í búi sínu með miklum sóma, ok eru þar allir synir hans heima ok svá Bolli frændi þeira ok fóstbróðir. Kjartan var mjök fyrir sonum Óláfs. Þeir Kjartan ok Bolli unnust mest; fór Kjartan hvergi þess er eigi fylgdi Bolli honum. Kjartan fór oft til Sælingsdalslaugar; jafnan bar svá til, at Guðrún var at laugu; þótti Kjartani gott at tala við Guðrúnu, því at hon var bæði vitr ok málsnjöll. Þat var allra manna mál, at með þeim Kjartani ok Guðrúnu þætti vera mest jafnræði þeira manna, er þá óxu upp. Vinátta var ok mikil með þeim Óláfi ok Ósvífri, ok jafnan heimboð, ok ekki því minnr, at kært gerðist með enum yngrum mönnum. Eitt sinn ræddi Óláfr við Kjartan:

„Eigi veit ek“, segir hann, „hví mér er jafnan svá hugstætt, er þú ferr til Lauga ok talar við Guðrúnu; enn eigi er þat fyrir því, at eigi þætti mér Guðrún fyrir öllum konum öðrum, ok hon ein er svá kvenna, at mér þykki þér fullkosta. Nú er þat hugboð mitt, enn eigi vil ek þess spá, at vér frændr ok Laugamenn berim eigi allsendis gæfu til um vár skifti“. Kjartan kvaðst eigi vilja gera í móti vilja föður síns, þat er hann mætti við gera; enn kvaðst vænta, at þetta mundi betr takast, enn hann gat til. Heldr Kjartan teknum hætti um ferðir sínar; fór Bolli jafnan með honum. Líða nú þau missari.

40. Ásgeirr hét maðr ok var kallaðr æðikollr. Hann bjó at Ásgeirsá í Víðidal; hann var son Auðunar skökuls. Hann kom fyrst sinna kynsmanna til Íslands; hann nam Víðidal. Annarr son Auðunar hét Þorgrímr hærukollr; hann var faðir Ásmundar, föður Grettis. Ásgeirr æðikollr átti fimm börn. Son hans hét Auðunn, faðir Ásgeirs, föður Auðunar, föður Egils, er átti Úlfeiði dóttur Eyjólfs ens halta; þeira son var Eyjólfr, er veginn var á alþingi. Annarr son Ásgeirs hét Þorvaldr. Hans dóttir var Dalla, er átti Ísleifr byskup; þeira son var Gizorr byskup. Enn þriði son Ásgeirs hét Kálfr. Allir váru synir Ásgeirs vænlegir menn. Kálfr Ásgeirsson var þann tíma í förum ok

þótti enn nýzti maðr. Dóttir Ásgeirs hét Þuríðr. Hon var gift Þorkatli kugga, syni Þórðar gellis; þeira son var Þorsteinn. Önnur dóttir Ásgeirs hét Hrefna; hon var vænst kvenna norðr þar í sveitum ok vel vinsæl. Ásgeirr var mikill maðr fyrir sér. Þat er sagt eitt sinn, at Kjartan Óláfsson byrjaði ferð sína suðr til Borgarfjarðar; ekki er getit um ferð hans fyrr enn hann kom til Borgar. Þar bjó þá Þorsteinn Egilsson móðurbróðir hans. Bolli var í ferð með honum, því at svá var ástúðigt með þeim fóstbræðrum, at hvárgi þóttist nýta mega, at þeir væri eigi ásamt. Þorsteinn tók við Kjartani með allri blíðu; kvaðst þökk kunna, at hann væri þar lengr enn skemr. Kjartan dvelst at Borg um hríð. Þetta sumar stóð skip uppi í Gufuárósi. Þat skip átti Kálfr Ásgeirsson. Hann hafði verit um vetrinn á vist með Þorsteini Egilssyni. Kjartan segir Þorsteini í hljóði, at þat var mest erendi hans suðr þangat, at hann vildi kaupa skip hálft at Kálfi — „er mér á því hugr at fara utan“, — ok spyrr Þorstein, hversu honum virðist Kálfr. Þorsteinn kvaðst hyggja, at hann væri góðr drengr — „er þat várkunn mikil, frændi“, segir Þorsteinn, „at þik fýsi at kanna annarra manna siðu; mun þín ferð verða merkileg með nökkuru móti. Eigu frændr þínir mikit í hættu, hversu þér tekst ferðin“. Kjartan kvað vel

takast munu. Síðan kaupir Kjartan skip hálft at Kálfi, ok gera helmingarfélag. Skal Kjartan koma til skips, þá er tíu vikur eru af sumri. Gjöfum var Kjartan útleiddr frá Borg. Ríða þeir Bolli heim síðan. Enn er Óláfr frétti þessa ráðabreytni, þá þótti honum Kjartan þessu hafa skjótt ráðit, ok kvaðst þó eigi bregða mundu. Litlu síðar ríðr Kjartan til Lauga, ok segir Guðrúnu utanferð sína. Guðrún mælti: „Skjótt hefir þú þetta ráðit, Kjartan“. Hefir hon þar um nökkur orð, þau er Kjartan mátti skilja, at Guðrún lét sér ógetit at þessu. Kjartan mælti: „Lát þér eigi þetta mislíka; ek skal gera annan hlut, svá at þér þykki vel“. Guðrún mælti: „Entu þetta; því at ek mun brátt yfir því lýsa“. Kjartan bað hana svá gera. Guðrún mælti: „Þá vil ek fara utan með þér í sumar, ok hefir þú þá yfirbætt við mik þetta bráðræði; því at ekki ann ek Íslandi“. „Þat má eigi vera“, segir Kjartan; „bræðr þínir eru óráðnir, enn faðir þinn gamall, ok eru þeir allri forsjá sviftir, ef þú ferr af landi á brott, ok bíð mín þrjá vetr“. Guðrún kvaðst um þat mundu engu heita, ok þótti sinn veg hváru þeira, ok skildu með því. Reið Kjartan heim. Óláfr reið til þings um sumarit. Kjartan reið með föður sínum vestan ór Hjarðarholti, ok skildust í Norðrárdal. Þaðan reið Kjartan til skips, ok Bolli frændi hans var í för með hon-

um. Tíu váru þeir íslenzkir menn saman alls, er í ferð váru með Kjartani ok engi vildi skiljast við Kjartan fyrir ástar sakir. Ríðr Kjartan til skips við þetta föruneyti. Kálfr Ásgeirsson fagnar þeim vel. Mikit fé höfðu þeir utan Kjartan ok Bolli. Halda þeir nú á búnaði sínum, ok þegar er býr gaf, sigla þeir út eftir Borgarfirði léttan byr ok góðan, ok síðan í haf. Þeim byrjaði vel, tóku Noreg norðarla, ok halda inn til Þrándheims, ok hittu þar menn at máli ok spurðu tíðenda. Þeim var sagt, at höfðingjaskifti var orðit í landinu. Var Hákon jarl frá fallinn, enn Óláfr konungr Tryggvason til kominn, ok hafði allr Noregr fallit í hans vald. Óláfr konungr bauð siðaskifti í Noregi. Gengu menn allmisjafnt undir þat. Þeir Kjartan lögðu inn til Niðaróss skipi sínu. Í þenna tíma váru margir menn íslenzkir í Noregi, þeir er virðingamenn váru. Lágu þar fyrir bryggjunum þrjú skip, er íslenzkir menn áttu öll. Eitt skip átti Brandr enn örvi, son Vermundar Þorgrímssonar. Annat skip átti Hallfreðr vandræðaskáld. Þriðja skip áttu bræðr tveir; hét annarr Bjarni, enn annarr Þórhallr; þeir váru synir Breiðár-Skeggja austan ór Fljótshlíð. Þessir menn allir höfðu ætlat um sumarit út til Íslands, enn konungr hafði lagt farbann fyrir skip þessi öll; því at þeir vildu eigi taka við sið þeim er hann bauð. Allir íslenzkir menn fagna vel Kjartani, enn

þó Brandr bezt; því at þeir váru mjök kunnir áðr. Báru nú Íslendingar saman ráð sín, ok kom þat ásamt með þeim, at níta sið þeim er konungr bauð, ok höfðu þessir allir samband, þeir sem fyrr váru nefndir. Þeir Kjartan lögðu nú skipinu við bryggjur ok ruddu skipit, ok störfuðu fyrir fé sínu. Óláfr konungr var í bænum. Hann spyrr skipkvámu þessa ok þat með, at þar munu þeir menn margir á skipi, er mikilhæfir eru. Þat var um haustit einn góðan veðrdag, at menn fóru ór bænum til sunds á ána Nið; þeir Kjartan sjá þetta. Þá mælti Kjartan til sinna félaga, at þeir mundu fara til sundsins at skemta sér um daginn. Þeir gera svá. Einn maðr lék þar miklu bezt. Þá spyrr Kjartan Bolla, ef hann vili freista sunds við bæjarmanninn. Bolli svarar: „Ekki ætla ek þat mitt færi“. „Eigi veit ek, hvar kapp þitt er nú komit“, segir Kjartan, „ok skal ek þá til“. Bolli svarar: „Þat máttu gera, ef þér líkar“. Kjartan fleygir sér nú út á ána ok at þessum manni, er bezt er sundfærr, ok færir niðr þegar, ok heldr niðri um hríð; lætr Kjartan þenna upp, ok er þeir hafa eigi lengi uppi verit, þá þrífr sá maðr til Kjartans ok keyrir hann niðr ok eru niðri ekki skemr, enn Kjartani þótti hóf at; koma enn upp; engi höfðust þeir orð við. Et þriðja sinn fara þeir niðr, ok eru þeir þá miklu lengst

niðri; þykkist Kjartan nú eigi skilja, hversu sjá leikr mun fara, ok þykkist Kjartan aldri komit hafa í jafn-rakkan stað fyrr; þar kemr at lyktum, at þeir koma upp ok leggjast til lands. Þá mælti bæjarmaðrinn: „Hverr er þessi maðr?“ Kjartan sagði nafn sitt. Bæjarmaðr mælti: „Þú ert sundfærr vel, eða ertu at öðrum íþróttum jafnvel búinn sem at þessi?“ Kjartan svarar ok heldr seint: „Þat var orð á, þá er ek var á Íslandi, at þar færi aðrar eftir; enn nú er lítils um þessa vert“. Bæjarmaðr mælti: „Þat skiftir nökkuru, við hvern þú hefir átt; eða hví spyrr þú mik engis?“ Kjartan mælti: „Ekki hirði ek um nafn þitt“. Bæjarmaðr segir: „Bæði er, at þú ert gervilegr maðr, enda lætr þú allstórlega; enn eigi því síðr skaltu vita nafn mitt, eða við hvern þú hefir sundit þreytt. Hér er Óláfr konungr Tryggvason“. Kjartan svarar engu, ok snýr þegar í brott skikkjulauss. Hann var í skarlatskyrtli rauðum. Konungr var þá mjök klæddr; hann kallar á Kjartan ok bað hann eigi svá skjótt fara. Kjartan víkr aftr ok heldr seint. Þá tekr konungr af herðum sér skikkju góða ok gaf Kjartani; kvað hann eigi skikkjulausan skyldu ganga til sinna manna. Kjartan þakkar konungi gjöfina ok gengr til sinna manna ok sýnir þeim skikkjuna. Ekki létu hans menn vel yfir þessu; þóttu Kjartan mjök hafa gengit

á konungs vald; ok er nù kyrt. Veðráttu gerði harða um haustit; váru frost mikil ok kuldar. Heiðnir menn segja þat eigi undarlegt, at veðrátta léti illa — „geldr at nýbreytni konungs ok þessa ens nýja siðar, er goðin hafa reiðzt“. Íslendingar váru allir saman um vetrinn í bænum; var Kjartan mjök fyrir þeim. Veðrátt batnar, ok kómu menn fjölment þá til bæjarins at orðsending Óláfs konungs. Margir menn höfðu við kristni tekit í Þrándheimi, enn hinir váru þó miklu fleiri, er í móti váru. Einn hvern dag átti konungr þing í bænum út á eyrum, ok talaði trú fyrir mönnum, langt erendi ok snjalt. Þrændr höfðu her manns, ok buðu konungi bardaga í mót. Konungr kvað þá vita skyldu, at hann þóttist átt hafa við meira ofrefli, enn berjast þar við þorpara í Þrándheimi. Skaut þá bóndum skelk í bringu, ok lögðu alt á konungs vald, ok var mart fólk þá skírt. Enn síðan var slitit þinginu. Þetta sama kveld sendir konungr menn til herbergis Íslendinga, ok bað þá verða vísa, hvat þeir talaði. Þeir gera svá; var þar inn at heyra glaumr mikill. Þá tók Kjartan til orða ok mælti til Bolla: „Hversu fúss ertu, frændi, at taka við trú þeiri, er konungr býðr?“ Ekki em ek þess fúss“, svarar Bolli, „því at mér lízt siðr þeira veyklegr mjök“. Kjartan spyrr: „Þótti yðr konungrinn í engum hótum hafa við þá er eigi

vildu undirganga hans vilja?“ Bolli svarar: „At vísu þótti oss konungr ganga ór skugga um þat, at þeir mundu miklum afarkostum mæta af honum“. „Engis manns nauðungarmaðr vil ek vera“, segir Kjartan, „meðan ek má upp standa ok vápnum valda; þykki mér þat ok lítilmannlegt, at vera tekinn sem lamb ór stekk eða melrakki ór gildru; þykki mér hinn kostr miklu betri, ef maðr skal þó deyja, at vinna þat nökkut áðr, er lengi sé uppi haft síðan“. Bolli spyrr: „Hvat viltu gera?“ „Ekki mun ek því leyna“, segir Kjartan, „brenna konunginn inni“. „Ekki kalla ek þetta lítilmannlegt“, segir Bolli, „enn eigi mun þetta framgengt verða, at því er ek hygg; mun konungr vera giftudrjúgr ok hamingjumikill; hann hefir ok örugg varðhöld dag ok nótt“. Kjartan kvað áræðit flestum bila, þótt allgóðir karlmenn væri. Bolli kvað þat vant at sjá, hverjum hugar þyrfti at frýja; enn margir tóku undir, at þetta væri þarfleysutal. Ok er konungsmenn höfðu þessa varir orðit, þá fóru þeir í brott, ok segja konungi þetta tal alt. Um morgininn eftir vill konungr þing hafa. Er nú til stefnt öllum íslenzkum mönnum, ok er þingit var sett, þá stóð konungr upp, ok þakkaði mönnum þangatkvámu, þeim er hans vinir vildu vera ok við trú höfðu tekit. Hann heimti til tals við sik Íslendinga. Konungr spyrr, ef þeir

vildi skírn taka. Þeir ræma þat lítt. Konungr segir, at þeir mundi þann kost velja sér til handa, er þeim gegndi verr, — „eða hverjum yðrum þótti þat ráðlegast at brenna mik inni?“ Þá svarar Kjartan: „Þat munu þér ætla, at sá muni eigi einurð til hafa við at ganga, er þat hefir mælt; enn hér máttu þann sjá“. „Sjá má ek þik“, segir konungr, „ok eigi smáráðan; enn eigi mun þér þess auðit verða at standa yfir höfuðsvörðum mínum, ok ærna hefir þú sök til þess, þóttu heitaðist eigi við fleiri konunga inni at brenna, fyrir þá sök, er þér væri et betra kent; enn fyrir þat er ek vissa eigi, hvárt hugr fylgdi máli þínu, enn drengilega við gengit, þá skal þik eigi af lífi taka fyrir þessa sök; kann ok vera, at þú haldir því betr trúna, sem þú mælir meir í móti henni enn aðrir: kann ek ok þat at skilja, at þat mun skipshöfnum skifta, at þann dag munu við trú taka, er þú lætr ónauðigr skírast; þykki mér ok á því líkendi, at frændr yðrir ok vinir munu mjök á þat hlýða, hvat þér talið fyrir þeim, er þér komið út til Íslands; er þat ok nær mínu hugboði, at þú, Kjartan, hafir betra sið, er þú siglir af Noregi, enn þá er þú komt hegat. Farið nú í friði ok í griðum, hvert er þér vilið, af þessum fundi; skal eigi pynda yðr til kristni at sinni; því at guð mælir svá, at hann vill, at engi komi nauðigr til hans“. Var góðr rómr

gerr at máli konungs, ok þó mest af kristnum mönnum. Enn heiðnir menn mátu við Kjartan, at hann skyldi svara sem hann vildi. Þá mælti Kjartan: „Þakka viljum vér yðr, konungr, er þér gefið oss góðan frið, ok þanneg máttu oss mest teygja at taka við trúnni, at gefa oss upp stórsakir, enn mælið til alls í blíðu, þar sem þér hafið þenna dag alt ráð várt í hendi, er þér vilið, ok þat ætla ek mér, at taka því at eins við trú í Noregi, at ek meta lítils Þór enn næsta vetr, er ek kem til Íslands“. Þá segir konungr ok brosti at: „Þat sér á yfirbragði Kjartans, at hann þykkist eiga meira traust undir afli sínu ok vápnum, heldr enn þar sem er Þórr ok Óðinn“. Síðan var slitit þinginu. Margir menn eggjuðu konung, er stund var í milli, at nauðga þeim Kjartani til trúarinnar, ok þótti óráðlegt at hafa svá marga heiðna menn nær sér. Konungr svarar reiðulega, kvaðst þat hyggja, at margir mundi þeir kristnir, er eigi mundu þeir jafnháttagóðir sem Kjartan eða sveit hans, — „ok skal slíkra manna lengi bíða“. Konungr lætr mart nytsamlegt vinna þann vetr; lætr hann kirkju gera ok auka mjök kaupstaðinn; sú kirkja var ger at jólum. Þá mælti Kjartan, at þeir mundi ganga svá nær kirkju, at þeir mætti sjá atferði siðar þess, er kristnir menn höfðu; tóku margir undir ok sögðu þat vera mundu mikla

skemtan. Gengr Kjartan nú með sína sveit ok Bolli; þar er ok Hallfreðr í för ok mart manna af Íslendingum. Konungr talaði trú fyrir mönnum, bæði langt erendi ok snjalt, ok gerðu kristnir menn góðan róm at hans máli. Enn er þeir Kjartan váru gengnir í herbergi sín, tekst umræða mikil, hverneg þeim hefði á litizt konunginn nú, er kristnir menn kalla næst enni mestu hátíð, — „því at konungr sagði, svá at vér máttum heyra, at sá höfðingi hafi í nótt borinn verit, er vér skulum nú á trúa, ef vér gerum eftir því, sem konungr býðr oss". Kjartan segir: „Svá leizt mér vel á konung et fyrsta sinn, er ek sá hann, at ek fekk þat þegar skilt, at hann var enn mesti ágætismaðr, ok þat hefir haldizt jafnan síðan, er ek hefi hann á mannfundum sét, enn miklu bezt leizt mér þó í dag á hann, ok öll ætla ek oss þar við liggja vár málskifti, at vér trúum þann vera sannan guð, sem konungr býðr, ok fyrir engan mun má konungi nú tíðara til vera, at ek taka við trúnni, enn mér er at láta skírast, ok þat eina dvelr, er ek geng nú eigi þegar á konungs fund, er framorðit er dags, því at nú mun konungr yfir borðum vera, enn sá dagr mun dveljast, er vér sveitungar látum allir skírast". Bolli tók vel undir þetta ok bað Kjartan einn ráða þeira máli. Viðræðu þeira Kjartans hafði konungr fyrri spurt, enn borðin væri í brottu;

því at hann átti trúnað í hvers þeira herbergi enna heiðnu manna. Konungrinn verðr allglaðr við þetta ok mælti: „Sannat hefir Kjartan orðskviðinn, at hátíðir eru til heilla beztar“. Ok þegar um morgininn snimma, er konungr gekk til kirkju, mætti Kjartan honum á strætinu með mikilli sveit manna. Kjartan kvaddi konung með mikilli blíðu ok kvaðst eiga skyld erendi við hann. Konungr tók vel kveðju hans, ok kvaðst hafa spurt af et ljósasta um hans erendi, — „ok mun þér þetta mál auðsótt“. Kjartan bað þá ekki dvala við at leita at vatninu ok kvað þó mikils mundu við þurfa. Konungr segir ok brosti við: „Já, Kjartan“, segir hann, „eigi mundi okkr hér um harðfæri skilja, þóttu værir nökkuru kaupdýrri“. Síðan váru þeir Kjartan ok Bolli skírðir ok öll skipshöfn þeira ok fjöldi annarra manna. Þetta var annan dag jóla fyrir tíðir. Síðan bauð konungr Kjartani í jólaboð sitt ok svá Bolla frænda hans. Þat er sögn flestra manna, at Kjartan hafi þann dag gerzt handgenginn Óláfi konungi, er hann var færðr ór hvítaváðum ok þeir Bolli báðir. Hallfreðr var eigi skírðr þann dag, því at hann skildi þat til, at konungr sjálfr skyldi halda honum undir skírn. Konungr lagði þat til annan dag eftir. Kjartan ok Bolli váru með Óláfi konungi þat er eftir var vetrarins. Konungr mat Kjartan um fram alla

menn fyrir sakir ættar sinnar ok atgervi, ok er þat alsagt, at Kjartan væri þar svá vinsæll, at hann átti sér engan öfundarmann innan hirðar. Var þat ok allra manna mál, at engi hefði slíkr maðr komit af Íslandi sem Kjartan. Bolli var ok enn vaskasti maðr ok metinn vel af góðum mönnum. Líðr nú vetr sjá, ok er várar, búast menn ferða sinna, svá hverr sem ætlaði.

41. Kálfr Ásgeirsson gengr til fundar við Kjartan ok spyrr, hvat hann ætlaði ráða sinna um sumarit. Kjartan svarar: „Þat ætlaða ek helzt, at vit mundim halda skipi okkru til Englands, því at þangat er nú góð kaupstefna kristnum mönnum. Enn þó vil ek finna konung, áðr enn ek ráða þetta til staðar, því at hann tók lítt á um ferð mína, þá er okkr varð um rætt á vári“. Síðan gekk Kálfr á brott, enn Kjartan til máls við konung ok fagnar honum vel. Konungr tók honum með blíðu ok spurði, hvat í tali hefði verit með þeim félögum. Kjartan segir, hvat þeir hefði helzt ætlat. Enn kvað þó þat sitt erendi til konungs, at biðja sér orlofs um sína ferð. Konungr svarar: „Þann kost mun ek þér gera á því, Kjartan, at þú farir til Íslands út í sumar ok brjótir menn til kristni þar annathvárt með styrk eða ráðum. Enn ef þér þykkir sú för torsóttleg, þá vil ek fyrir engan mun láta hendr af þér;

því at ek virði, at þér sé betr hent at þjóna tignum mönnum, heldr enn gerast hér at kaupmanni“. Kjartan kaus heldr at vera með konungi, enn fara til Íslands ok boða þeim trúna, kvaðst eigi deila vilja ofrkappi við frændr sína, — „er þat ok líkara um föður minn ok aðra höfðingja, þá sem frændr mínir eru nánir, at þeir sé eigi at strangari í at gera þinn vilja, at ek sjá í yðru valdi í góðum kostum“. Konungr segir: „Þetta er bæði keyrit hyggilega ok mikilmannlega“. Konungr gaf Kjartani öll klæði nýskorin af skarlati; sömdu honum þau, því at þat sögðu menn, at þeir hafi jafnmiklir menn verit, þá er þeir gengu undir mál, Óláfr konungr ok Kjartan. Óláfr konungr sendi til Íslands hirðprest sinn, er þang-Brandr hét; hann kom skipi sínu í Álftafjörð, ok var með Síðu-Halli um vetrinn at Þváttá, ok boðaði mönnum trú, bæði með blíðum orðum ok hörðum refsingum. Þang-Brandr vá tvá menn, þá er mest mæltu í móti. Hallr tók trú um várit ok var skírðr þváttdaginn fyrir páska ok öll hjón hans, ok þá lét Gizurr hvíti skírast ok Hjalti Skeggjason ok margir aðrir höfðingjar. Enn þó váru þeir miklu fleiri, er í móti mæltu, ok gerðist þá trautt óhætt með heiðnum mönnum ok kristnum. Gerðu höfðingjar ráð sitt, at þeir mundu drepa þang-Brand ok þá menn, er honum vildu veita forstöð. Fyrir þessum ófriði stökk þang-

Brandr til Noregs, ok kom á fund Óláfs konungs, ok sagði honum, hvat til tíðenda hafði borit í sinni ferð, ok kvaðst þat hyggja, at eigi mundi kristni viðgangast á Íslandi. Konungr verðr þessu reiðr mjök ok kvaðst þat ætla, at margir Íslendingar mundu kenna á sínum hlut, nema þeir riði sjálfir á vit sín. Þat sama sumar varð Hjalti Skeggjason sekr á þingi um goðgá. Runólfr Úlfsson sótti hann, er bjó í Dal undir Eyjafjöllum, enn mesti höfðingi. Þat sumar fór Gizurr utan ok Hjalti með honum, taka Noreg ok fara þegar á fund Óláfs konungs. Konungr tekr þeim vel ok kvað þá hafa vel ór ráðit ok bauð þeim með sér at vera, ok þat þiggja þeir. Þá hafði Svertingr son Runólfs ór Dal verit í Noregi um vetrinn, ok ætlaði til Íslands um sumarit; flaut þá skip hans fyrir bryggjum albúit ok beið byrjar. Konungr bannaði honum brottferð; kvað engi skip skyldu ganga til Íslands þat sumar. Svertingr gekk á konungs fund ok flutti mál sitt, bað sér orlofs, ok kvað sér miklu máli skifta, at þeir bæri eigi farminn af skipinu. Konungr mælti ok var þá reiðr: „Vel er, at þar sé son blótmannsins, er honum þykkir verra" — ok fór Svertingr hvergi. Var þann vetr alt tíðendalaust. Um sumarit eftir sendi konungr þá Gizur hvíta ok Hjalta Skeggjason til Íslands at boða trú enn af nýju, enn hann tók fjóra

menn at gíslum eftir: Kjartan Óláfsson, Halldór, son Guðmundar ens ríka, ok Kolbein son Þórðar Freys-goða ok Sverting, son Runólfs ór Dal. Þá ræðst ok Bolli til farar með þeim Gizuri ok Hjalta. Síðan gengr hann at hitta Kjartan frænda sinn ok mælti: „Nú em ek búinn til ferðar, ok munda ek bíða þín enn næsta vetr, ef at sumri væri lauslegra um þína ferð enn nú; enn vér þykkjumst hitt skilja, at konungr vill fyrir engan mun þik lausan láta. Enn höfum þat fyrir satt, at þú munir fátt þat, er á Íslandi er til skemtanar, þá er þú sitr á tali við Ingibjörgu konungs systur“. Hon var þá með hirð Óláfs konungs ok þeira kvenna fríðust, er þá váru í landi. Kjartan svarar: „Haf ekki slíkt við; enn bera skaltu frændum várum kveðju mína ok svá vinum“.

42. Eftir þat skiljast þeir Kjartan ok Bolli. Gizurr ok Hjalti sigla af Noregi ok verða vel reiðfara; koma at þingi í Vestmannaeyjar ok fara til meginlands; eigu þar stefnur ok tal við frændr sína. Síðan fara þeir til alþingis ok töldu trú fyrir mönnum, bæði langt erendi ok snjalt, ok tóku þá allir menn trú á Íslandi. Bolli reið í Hjarðarholt af þingi með Óláfi frænda sínum; tók hann við honum með mikilli blíðu. Bolli reið til Lauga at skemta sér, þá er hann hafði litla hríð verit heima; var honum þar vel fagnat. Guðrún spurði vandlega um

9*

ferðir hans; enn því næst at Kjartani. Bolli leysti ofléttlega ór því öllu, er Guðrún spurði; kvað alt tíðendalaust um ferðir sínar — „enn þat er kemr til Kjartans, þá er þat með miklum ágætum at segja satt frá hans kosti; því at hann er í hirð Óláfs konungs ok metinn þar umfram hvern mann. Enn ekki kemr mér at óvörum, þó at hans hafi hér í landi litlar nytjar ena næstu vetr“. Guðrún spyrr þá, hvárt nökkut heldi til þess annat enn vinátta þeira konungs. Bolli segir, hvert orðtak manna var á um vináttu þeira Kjartans ok Ingibjargar, konungs systur, ok kvað þat nær sinni ætlan, at konungr mundi heldr gifta honum Ingibjörgu, enn láta hann lausan, ef því væri at skifta. Guðrún kvað þat góð tíðendi — „enn því at eins er Kjartani fullboðit, ef hann fær góða konu“, ok lét þá þegar falla niðr talit, gekk á brott ok var allrauð, enn aðrir grunuðu, hvárt henni þætti þessi tíðendi svá góð, sem hon lét vel yfir. Bolli er heima í Hjarðarholti um sumarit ok hafði mikinn sóma fengit í ferð þessi; þótti öllum frændum hans ok kunningjum mikils um vert hans vaskleik. Bolli hafði ok mikit fé út haft. Hann kom oft til Lauga ok var á tali við Guðrúnu. Eitt sinn spurði Bolli Guðrúnu, hversu hon mundi svara, ef hann bæði hennar. Þá segir Guðrún skjótt: „Ekki þarftu slíkt at ræða, Bolli, engum manni mun ek giftast, með-

an ek spyrr Kjartan á lífi“. Bolli svarar: „Þat hyggjum vér, at þú verðir at sitja nökkura vetr mannlaus, ef þú skalt bíða Kjartans; mundi hann ok kost hafa átt at bjóða mér þar um nökkut erendi, ef honum þætti þat allmiklu máli skifta“. Skiftust þau nökkurum orðum við, ok þótti sinn veg hváru. Síðan ríðr Bolli heim.

43. Nökkuru síðar ræðir Bolli við Óláf frænda sinn ok mælti: „Á þá leið er, frændi, komit, at mér væri á því hugr at staðfesta ráð mitt ok kvángast. Þykkjumst ek nú vera fullkominn at þroska; vilda ek til hafa þessa máls þitt orðafullting ok framkvæmd; því at þeir eru hér flestir menn, at mikils munu virða þín orð“. Óláfr svarar: „Þær eru flestar konur, at vér munum kalla at þeim sé fullboðit, þar er þú ert; muntu ok eigi hafa þetta fyrr upp kveðit, enn þú munt hafa statt fyrir þér, hvar niðr skal koma“. Bolli segir: „Ekki mun ek mér ór sveit á brott biðja konu, meðan svá nálægir eru góðir ráðakostir. Ek vil biðja Guðrúnar Ósvífrsdóttur; hon er nú frægst kvenna“. Óláfr svarar: „Þar er þat mál, at ek vil engan hlut at eiga; er þér, Bolli, þat í engan stað ókunnara enn mér, hvert orðtak á var um kærleika með þeim Kjartani ok Guðrúnu. Enn ef þér þykkir þetta allmiklu máli skifta, þá mun ek leggja engan meinleika til,

ef þetta semst með yðr Ósvífri; eða hefir þú þetta mál nökkut rætt við Guðrúnu“? Bolli kvaðst hafa á vikit um sinnsakir, ok kvað hana hafa ekki mjök á tekit — „vænti ek þó, at Ósvífr muni mestu um ráða þetta mál“. Óláfr kvað hann með mundu fara, sem honum líkaði. Eigi miklu síðar ríðr Bolli heiman ok með honum synir Óláfs, Halldórr ok Steinþórr; váru þeir tólf saman; þeir ríða til Lauga. Ósvífr fagnar þeim vel ok synir hans. Bolli kvaddi Ósvíf til máls við sik ok hefr upp bónorð sitt ok bað Guðrúnar dóttur hans. Enn Ósvífr svarar á þá leið: „Svá er sem þú veizt, Bolli, at Guðrún er ekkja ok á hon sjálf svör fyrir sér. Enn fýsa mun ek þessa“. Gengr nú Ósvífr til fundar við Guðrúnu, ok segir henni, at — „þar er kominn Bolli Þorleiksson, ok biðr þín; áttu nú svör þessa máls. Mun ek hér um skjótt birta minn vilja, at Bolla mun eigi frá hnekt, ef ek skal ráða“. Guðrún svarar: „Skjótlitit gerir þú þetta mál, ok ræddi Bolli eitt sinn þetta mál fyrir mér, ok veik ek heldr af, ok þat sama er mér enn í hug“. Þá segir Ósvífr: „Þá munu margir menn mæla, at þetta sé meir af ofsa mælt enn mikilli fyrirhyggju, ef þú neitar slíkum manni sem Bolli er; enn meðan ek em uppi, þá skal ek hafa forsjá fyrir yðr börnum mínum um þá hluti, er ek kann gerr at sjá enn þér“. Ok er Ósvífr

tók þetta mál svá þvert, þá fyrirtók Guðrún eigi fyrir sína hönd, ok var þó en tregasta í öllu. Synir Ósvífrs fýsa þessa mjök; þykkir sér mikil slægja til mægða við Bolla. Ok hvárt sem at þessum málum var setit lengr eða skemr, þá réðst þat af, at þar fóru festar fram ok kveðit á brullaupsstefnu um vetrnátta skeið. Síðan reið Bolli heim í Hjarðarholt ok segir Óláfi þessa ráðastofnun. Hann lætr sér fátt um finnast. Er Bolli heima, þar til er hann skal boðit sækja. Bolli bauð Óláfi frænda sínum, enn Óláfr var þess ekki fljótr, ok fór þó at bæn Bolla. Veizla var virðuleg at Laugum. Bolli var þar eftir um vetrinn. Ekki var mart í samförum þeira Bolla af Guðrúnar hendi. Enn er sumar kom, þá gengu skip landa í milli. Þá spurðust þau tíðendi til Noregs af Íslandi, at þat var alkristit; varð Óláfr konungr við þat allglaðr ok gaf leyfi öllum til Íslands þeim mönnum, er hann hafði í gíslingum haft, ok fara hvert er þeim líkaði. Kjartan svaraði, því at hann var fyrir þeim mönnum öllum, er í gíslingu höfðu verit haldnir — „hafið mikla þökk, ok þann munum vér af taka, at vitja Íslands í sumar“. Þá segir Óláfr konungr: „Eigi munum vér þessi orð aftr taka, Kjartan, enn þó mæltum vér þetta ekki síðr til annarra manna enn til þín; því at vér virðum svá, Kjartan, at þú hafir hér setit meir í vingan enn

gíslingu. Vilda ek, at þú fýstist eigi út til Íslands, þó at þú eigir þar göfga frændr; því at kost muntu eiga at taka þann ráðakost í Noregi er engi mun slíkr á Íslandi“. Þá svarar Kjartan: „Várr herra launi yðr þann sóma, er þér hafið til mín gert, síðan er ek kom á yðvart vald. Enn þess væntir ek, at þér munuð eigi síðr gefa mér orlof enn þeim öðrum, er þér hafið hér haldit um hríð“. Konungr kvað svá vera skyldu, enn segir sér torfengan slíkan mann ótiginn sem Kjartan var. Þann vetr hafði Kálfr Ásgeirsson verit í Noregi, ok hafði áðr um haustit komit vestan af Englandi með skip þeira Kjartans ok kaupeyri. Ok er Kjartan hafði fengit orlofit til Íslandsferðar, halda þeir Kálfr á búnaði sínum. Ok er skipit var albúit, þá gengr Kjartan á fund Ingibjargar konungs systur. Hon fagnaði honum vel, ok gefr rúm at sitja hjá sér ok taka þau tal saman. Segir Kjartan þá Ingibjörgu, at hann hefir búit ferð sína til Íslands. Þá svarar hon: „Meir ætlum vér, Kjartan, at þú hafir gert þetta við einræði þitt, enn menn hafi þik þessa eggjat, at fara í brott af Noregi ok til Íslands“. Enn fátt varð þeim at orðum þaðan í frá. Í þessu bili tekr Ingibjörg til mjöðdrekku, er stendr hjá henni. Hon tekr þar ór motr hvítan gullofinn ok gefr Kjartani, ok kvað Guðrúnu Ósvífrsdóttur hölzti gott at vefja honum at

höfði sér, — „ok muntu henni gefa motrinn at bekkjargjöf; vil ek, at þær Íslendinga konur sjái þat, at sú kona er eigi þrælaættar, er þú hefir tal átt við í Noregi“. Þar var guðvefjarpoki um utan; var þat enn ágætasti gripr. „Hvergi mun ek leiða þik“, sagði Ingibjörg, „far nú vel ok heill“. Eftir þat stendr Kjartan upp ok hvarf til Ingibjargar, ok höfðu menn þat fyrir satt, at þeim þætti fyrir at skiljast. Gengr nú Kjartan í brott ok til konungs, sagði konungi, at hann er þá búinn ferðar sinnar. Óláfr konungr leiddi Kjartan til skips ok fjöldi manns með honum, ok er þeir kómu þar sem skipit flaut ok var þá ein bryggja á land, þá tók konungr til orða: „Hér er sverð, Kjartan, er þú skalt þiggja af mér at skilnaði okkrum; láttu þér vápn þetta fylgjusamt vera, því at ek vænti þess, at þú verðir eigi vápnbitinn maðr, ef þú berr þetta sverð“. Þat var enn virðuligsti gripr ok búit mjök. Kjartan þakkaði konungi með fögrum orðum alla þá sæmd ok virðing, er hann hafði honum veitt, meðan hann hafði verit í Noregi. Þá mælti konungr: „Þess vil ek biðja þik, Kjartan, at þú haldir vel trú þína“. Eftir þat skiljast þeir konungr ok Kjartan með miklum kærleik. Gengr þá Kjartan út á skip. Konungr leit eftir honum ok mælti: „Mikit er at Kjartani kveðit ok

kyni hans, ok mun óhægt vera at gerða við forlögum þeira".

44. Þeir Kjartan ok Kálfr sigla nú í haf. Þeim byrjaði vel ok váru litla hríð úti; tóku Hvítá í Borgarfirði. Þessi tíðendi spyrjast víða, útkváma Kjartans. Þetta fréttir Óláfr faðir hans ok aðrir frændr hans ok verða fegnir mjök. Ríðr Óláfr þegar vestan ór Dölum ok suðr til Borgarfjarðar. Verðr þar mikill fagnafundr með þeim feðgum. Býðr Óláfr Kjartani til sín við svá marga menn sem hann vildi. Kjartan tók því vel, kvaðst sér þá eina vist ætla at hafa á Íslandi. Ríðr Óláfr nú heim í Hjarðarholt, enn Kjartan er at skipi um sumarit. Hann spyrr nú gjaforð Guðrúnar ok brá sér ekki við þat. Enn mörgum var á því kvíðustaðr áðr. Guðmundr Sölmundarson, mágr Kjartans, ok Þuríðr systir hans kómu til skips. Kjartan fagnar þeim vel. Ásgeirr æðikollr kom ok til skips at finna Kálf son sinn. Þar var í ferð með honum Hrefna dóttir hans; hon var en fríðasta kona. Kjartan bauð Þuríði systur sinni at hafa slíkt af varningi sem hon vildi. Slíkt it sama mælti Kálfr við Hrefnu. Kálfr lýkr nú upp einni mikilli kistu ok bað þær þar til ganga. Um daginn gerði á hvast veðr, ok hljópu þeir Kjartan þá út at festa skip sitt, ok er þeir höfðu því lokit, ganga þeir heim til búðanna. Gengr Kálfr inn fyrri í búðina. Þær Þuríðr

ok Hrefna hafa þá mjök brotit ór kistunni. Þá þrífr Hrefna upp motrinn ok rekr í sundr. Tala þær um, at þat sé en mesta gersemi. Þá segir Hrefna, at hon vill falda sér við motrinn. Þuríðr kvað þat ráðlegt, ok nú gerir Hrefna svá. Kálfr sér þetta, ok lét eigi hafa vel til tekizt ok bað hana taka ofan sem skjótast, — því at sjá er einn svá hlutr, at vit Kjartan eigum eigi báðir saman". Ok er þau tala þetta, þá kemr Kjartan inn í búðina; hann hafði heyrt tal þeira ok tók undir þegar ok kvað ekki saka. Hrefna sat þá enn með faldinum. Kjartan hyggr at henni vandlega ok mælti: „Vel þykki mér þér sama motrinn, Hrefna", segir hann, „ætla ek ok, at þat sé bezt fallit, at ek eiga alt saman motr ok mey". Þá svarar Hrefna: „Þat munu menn ætla, at þú munir eigi kvángast vilja bráðendis, enn geta þá konu er þú biðr". Kjartan segir, at eigi mundi mikit undir, hverja hann ætti, enn lézt engrar skyldu lengi vánbiðill vera—, „sé ek at þessi búnaðr berr þér vel, ok er sannlegt at þú verðir mín kona". Hrefna tekr nú ofan faldinn ok selr Kjartani motrinn, ok hann varðveitir. Guðmundr ok þau Þuríðr buðu Kjartani norðr þangat til sín til kynnisvistar um vetrinn. Kjartan hét ferð sinni. Kálfr Ásgeirsson réðst norðr með feðr sínum. Skifta þeir Kjartan nú félagi sínu ok fór það alt í makendi ok vinskap. Kjartan riðr nú frá skipi ok vestr í Dali. Þeir váru

tólf saman. Kemr Kjartan heim í Hjarðarholt, ok verða allir menn honum fegnir. Kjartan lætr flytja fé sitt sunnan frá skipi um haustit. Þessir tólf menn, er vestr riðu með Kjartani, váru allir í Hjarðarholti um vetrinn. Þeir Óláfr ok Ósvífr heldu enum sama hætti um heimboð. Skyldu sitt haust hvárir aðra heimsækja. Þetta haust skyldi vera boð at Laugum, enn Óláfr til sækja ok þeir Hjarðhyltingar. Guðrún mælti nú við Bolla, at henni þótti hann eigi hafa sér alt satt til sagt um útkvámu Kjartans. Bolli kvaðst þat sagt hafa, sem hann vissi þar af sannast. Guðrún talaði fátt til þessa efnis. Enn þat var auðfynt, at henni líkaði illa, því at þat ætluðu flestir menn, at henni væri enn mikil eftirsjá at um Kjartan, þó at hon hyldi yfir. Líðr nú þar til, er haustboðit skyldi vera at Laugum. Óláfr bjóst til ferðar ok bað Kjartan fara með sér. Kjartan kvaðst mundu heima vera at gæta bús. Óláfr bað hann eigi þat gera at styggjast við frændr sína, — „minstu á þat, Kjartan, at þú hefir engum manni jafnmikit unt sem Bolla fóstbróður þínum. Er þat minn vili, at þú farir. Mun ok brátt semjast með ykkr frændum, ef þit finnizt sjálfir“. Kjartan gerir svá sem faðir hans beiðist, ok tekr hann nú upp skarlatsklæði sín, þau er Óláfr konungr gaf honum at skilnaði, ok bjó sik við skart. Hann gyrði sik með sverðinu konungs-

naut. Hann hafði á höfði hjálm gullroðinn ok skjöld á hlið rauðan, ok dreginn á með gulli krossinn helgi. Hann hafði í hendi spjót, ok gullrekinn falrinn á. Allir menn hans váru í litklæðum; þeir váru alls á þriðja tigi manna. Þeir ríða nú heiman ór Hjarðarholti ok fóru þar til er þeir kómu til Lauga. Var þar mikit fjölmenni fyrir.

45. Bolli gekk í móti þeim Óláfi ok synir Ósvífrs og fagna þeim vel. Bolli gekk at Kjartani ok mintist til hans. Kjartan tók kveðju hans. Eftir þat var þeim inn fylgt. Bolli er við þá enn kátasti. Óláfr tók því einkar vel, enn Kjartan heldr fálega. Veizla fór vel fram. Bolli átti stóðhross þau, er bezt váru kölluð; hestrinn var mikill ok vænn ok hafði aldregi brugðizt at vígi. Hann var hvítr at lit ok rauð eyrun ok topprinn. Þar fylgdu þrjú merhryssi með sama lit sem hestrinn. Þessi hross vildi Bolli gefa Kjartani, enn Kjartan kvaðst engi vera hrossamaðr ok vildi eigi þiggja. Óláfr bað hann við taka hrossunum —, „ok eru þetta ena virðuligstu gjafir". Kjartan setti þvert nei fyrir. Skildust eftir þat með engri blíðu. Ok fóru Hjarðhyltingar heim, ok er nú kyrt. Var Kjartan heldr fár um vetrinn; nutu menn lítt tals hans; þótti Óláfi á því mikil mein. Þann vetr eftir jól býst Kjartan heiman, ok þeir tólf saman; ætluðu þeir norðr til heraða. Ríða nú

leið sína, þar til er þeir koma í Víðidal norðr í Ásbjarnarnes, ok er þar tekit við Kjartani með enni mestu blíðu ok ölúð. Váru þar hýbýli en vegligstu. Hallr son Guðmundar var þá á tvítugs aldri. Hann var mjök í kyn þeira Laxdæla. Þat er alsagt, at eigi hafi verit alvasklegri maðr í öllum Norðlendinga fjórðungi. Hallr tók við Kjartani frænda sínum með mikilli blíðu. Eru nú þegar leikar lagðir í Ásbjarnarnesi, ok safnat víða til um heruð. Kom til vestan ór Miðfirði, ok af Vatnsnesi ok ór Vatnsdal, ok alt utan ór Langadal. Varð þar mikit fjölmenni. Allir menn höfðu á máli, hversu mikit afbragð Kjartan var annarra manna. Síðan var aflat til leiks ok beitist Hallr fyrir. Hann bað Kjartan til leiks — „vildim vér, frændi, at þú sýndir kurteisi þína í þessu“. Kjartan svarar: „Lítt hefi ek tamit mik til leika nú it næsta; því at annat var tíðara með Óláfi konungi; enn eigi vil ek synja þér um sinnsakir þessa“. Býst nú Kjartan til leiks; var þeim mönnum at móti honum skipt, er þar váru sterkastir. Er nú leikit um daginn; hafði þar engi maðr við Kjartani hvárki afl né fimleik. Ok um kveldit, er leik var lokit, þá stendr upp Hallr Guðmundarson ok mælti: „Þat er boð föður míns ok vili um alla þá menn, er hingat hafa lengst sótt, at þeir sé hér allir náttlangt ok taki hér á morgin

til skemtanar“. Þetta erendi ræmdist vel ok þótti stórmannlega boðit. Kálfr Ásgeirsson var þar kominn ok var einkar kært með þeim Kjartani; þar var ok Hrefna systir hans ok helt allmjök til skarts. Var þar aukit hundrað manna á búi um nóttina. Um daginn eftir var þar skipt til leiks. Kjartan sat þá hjá leik ok sá á. Þuríðr systir hans gekk til máls við hann ok mælti svá: „Þat er mér sagt, frændi, at þú sér heldr hljóðr vetrlangt; tala menn þat, at þér muni vera eftirsjá at um Guðrúnu. Færa menn þat til þess, at engi blíða verðr á með ykkr Bolla frændum, svá mikit ástríki sem með ykkr hefir verit allar stundir. Ger svá vel ok hæfilega, at þú lát þér ekki at þessu þykkja, ok unn frænda þínum góðs ráðs; þætti oss þat ráðlegast, at þú kvángaðist, eftir því sem þú mæltir í fyrra sumar, þótt þér sé eigi þat með öllu jamræði sem Hrefna er, því at þú mátt eigi þat finna innan lands. Ásgeirr faðir hennar er göfugr maðr ok stórættaðr. Hann skortir ok eigi fé at fríða þetta ráð; er ok önnur dóttir hans gift ríkum manni. Þú hefir ok mér sagt, at Kálfr Ásgeirsson sé enn röskvasti maðr; er þeira ráðahagr enn sköruligsti. Þat er minn vili, at þú takir tal við Hrefnu, ok væntir mik, at þér þykki þar fara vit eftir vænleik“. Kjartan tók vel undir þetta, ok kvað hana vel mála leita. Eftir

þetta er komit saman tali þeira Hrefnu; tala þau um daginn. Um kveldit spurði Þuríðr Kjartan, hversu honum hefði virzt orðtak Hrefnu. Hann lét vel yfir; kvaðst kona þykkja vera en sköruligsta at öllu því er hann mátti sjá af. Um morgininn eftir váru menn sendir til Ásgeirs ok boðit honum í Ásbjarnarnes. Tókst nú umræða um mál þeira ok biðr Kjartan nú Hrefnu dóttur Ásgeirs. Hann tekr því máli líklega, því at hann var vitr maðr ok kunni at sjá, hversu sæmilega þeim er boðit. Kálfr er þessa máls mjök flýtandi — „vil ek ekki láta til spara“. Hrefna veitti ok eigi afsvör fyrir sína hönd, ok bað hon föður sinn ráða. Er nú þessu máli á leið snúit ok váttum bundit. Ekki lætr Kjartan sér annat líka, enn brullaup sé í Hjarðarholti. Þeir Ásgeirr ok Kálfr mæla ekki þessu í mót; er nú ákveðin brullaupsstefna í Hjarðarholti, þá er fimm vikur eru af sumri. Eftir þat reið Kjartan heim með stórar gjafir. Óláfr lét vel yfir þessum tíðendum, því at Kjartan var miklu kátari, enn áðr hann fór heiman. Kjartan fastaði þurt langaföstu, ok gerði þat at engis manns dæmum hér á landi, því at þat er sögn manna, at hann hafi fyrstr manna fastat þurt hér innanlands. Svá þótti mönnum þat undarlegr hlutr, at Kjartan lifði svá lengi matlauss, at menn fóru langar leiðir at sjá hann. Með slíku móti

váru aðrir hættir Kjartans um fram aðra menn; síðan gengu af páskarnir. Eftir þat láta þeir Kjartan ok Óláfr stofna til veizlu mikillar. Koma þeir norðan Ásgeirr ok Kálfr at ákveðinni stefnu ok Guðmundr ok Hallr, ok höfðu þeir allir saman sex tigu manna. Þeir Kjartan höfðu ok mikit fjölmenni fyrir. Var sú veizla ágæt, því at viku var at boðinu setit. Kjartan gaf Hrefnu at línfé motrinn, ok var sú gjöf allfræg, því at engi var þar svá vitr eða stórauðigr, at slíka gersemi hefði sét eða átta. Enn þat er hygginna manna frásögn, at átta aurum gulls væri ofit í motrinn. Kjartan var ok svá kátr at boðinu, at hann skemti þar hverjum manni í tali sínu ok sagði frá ferðum sínum; þótti mönnum þar mikils um þat vert, hversu mikil efni þar váru til seld, því at hann hafði lengi þjónat enum ágætasta höfðingja, Óláfi konungi Tryggvasyni. Enn þá er boðinu var slitit, valdi Kjartan góðar gjafir Guðmundi ok Halli ok öðru stórmenni; fengu þeir feðgar mikinn orðstír af þessi veizlu. Tókust góðar ástir með þeim Kjartani ok Hrefnu.

46. Þeir Óláfr ok Ósvífr heldu sinni vináttu, þótt nökkut væri þústr með enum yngrum mönnum. Þat sumar hafði Óláfr heimboð hálfum mánaði fyrir vetr. Ósvífr hafði ok boð stofnat at vetrnóttum. Bauð þá hvárr þeira öðrum til sín með svá marga menn sem þá þætti

hvárum mestr sómi at vera. Ósvífr átti þá fyrri boð at sækja til Óláfs ok kom hann at ákveðinni stundu í Hjarðarholt. Í þeiri ferð var Bolli ok Guðrún ok synir Ósvífrs. Um morgininn eftir ræddi kona ein um, er þær gengu utar eftir skálanum, hversu konum skyldi skipa í sæti. Þat bar saman ok Guðrún er komin gegnt rekkju þeiri, at Kjartan var vanr at liggja í. Kjartan var þá at ok klæddist ok steypti yfir sik skarlatskyrtli rauðum. Þá mælti Kjartan til konu þeirar, er um kvenna skipanina hafði rætt, því at engi var annarr skjótari til at svara: „Hrefna skal sitja í öndvegi ok vera mest metin at gervöllu, á meðan ek em á lífi“. Enn Guðrún hafði þó áðr ávalt skipat öndvegi í Hjarðarholti ok annarsstaðar. Guðrún heyrði þetta ok leit til Kjartans ok brá lit, enn svarar engu. Annan dag eftir mælti Guðrún við Hrefnu, at hon skyldi falda sér með motrinum ok sýna mönnum svá enn bezta grip, er komit hafði til Íslands. Kjartan var hjá ok þó eigi allnær ok heyrði, hvat Guðrún mælti. Hann varð skjótari til at svara enn Hrefna: „Ekki skal hon falda sér með motri at þessu boði, því at meira þykki mér skifta, at Hrefna eigi ena mestu gersemi, heldr enn boðsmenn hafi nú augnagaman af at sinni“. Viku skyldi haustboð vera at Óláfs. Annan dag eftir ræddi Guðrún í hljóði til Hrefnu, at

hon skyldi sýna henni motrinn. Hon kvað svá vera skyldu. Um daginn eftir ganga þær í útibúr þat, er gripirnir váru í. Lauk Hrefna upp kistu ok tók þar upp guðvefjarpoka, enn ór pokanum tók hon motrinn ok sýndi Guðrúnu. Hon rakti motrinn ok leit á um hríð ok ræddi hvárki um löst né lof; síðan hirði Hrefna motrinn, ok gengu þær til sætis síns. Eftir þat fór þar fram gleði ok skemtan; enn þann dag er boðsmenn skyldu í brott ríða, gekk Kjartan mjök um sýslur at annast mönnum hestaskifti, þeim er langt váru at komnir, ok slíkan fararbeina hverjum, sem hafa þurfti. Ekki hafði Kjartan haft sverðit konungsnaut í hendi, þá er hann hafði at þessu gengit; enn þó var hann sjaldan vanr at láta þat hendi firr ganga. Síðan gekk hann til rúms síns, þar sem sverðit hafði verit, ok var þá á brottu. Hann gekk þegar at segja feðr sínum þessa svipan. Óláfr mælti: „Hér skulum vér fara með sem hljóðast ok mun ek fá menn til njósnar í hvern flokk þeira er á brott ríða“. Ok svá gerði hann. Án enn hvíti skyldi ríða með liði Ósvífrs ok hugleiða afhvarf manna eða dvalar. Þeir riðu inn hjá Ljárskógum ok hjá bæjum þeim, er í Skógum heita, ok dvöldust hjá skóginum ok stigu þar af baki. Þórólfr son Ósvífrs fór af bænum ok nökkurir aðrir menn með honum; þeir hurfu í brott í hrískjörr nökkur, á meðan þeir dvöldust hjá

skóginum. Án fylgdi þeim til Laxár, er fellr ór Sælingsdal, ok kvaðst hann þá mundu aftr hverfa. Eigi taldi Þórólfr mein á því, þótt hann hefði hvergi farit. Þá nótt áðr hafði fallit lítil snæfölva, svá at sporrækt var. Án reið aftr til skógar ok rakti spor Þórólfs til keldu einnar eða fens; hann þreifar þar í niðr ok greip á sverðshjöltum. Án vildi hafa til vitni með sér um þetta mál, ok reið eftir Þórarni í Sælingsdalstungu, ok hann fór til með Áni, at taka upp sverðit. Eftir þat færði Án Kjartani sverðit. Kjartan vafði um dúki ok lagði niðr í kistu. Þar heitir Sverðskelda síðan, er þeir Þórólfr höfðu fólgit konungsnaut. Var nú látit kyrt yfir þessu, enn umgerðin fanst aldregi síðan. Kjartan hafði jafnan minni mætr á sverðinu síðan enn áðr. Þetta lét Kjartan á sik bíta, ok vildi eigi hafa svá búit. Óláfr mælti: „Láttu þetta ekki á þik bíta. Hafa þeir sýnt ekki góðan prett, enn þik sakar ekki; látum eigi aðra eiga at því at hlæja, at vér leggim slíkt til deilu, þar er til móts eru vinir ok frændr“. Ok við þessar fortölur Óláfs lét Kjartan kyrt vera. Eftir þetta bjóst Óláfr at sækja heimboð til Lauga at vetrnóttum, ok ræddi um við Kjartan, at hann skyldi fara. Kjartan var trauðr til, ok hét þó ferðinni at bæn föður síns. Hrefna skyldi ok fara ok vildi heima láta motrinn. Þorgerðr húsfreyja spurði: „Hvénær skaltu upp taka slíkan ágætisgrip, ef

hann skal í kistum liggja, þá er þú ferr til boða?" Hrefna svarar: „Margir menn mæla þat, at eigi sé örvæna, at ek koma þar, at ek eiga færi öfundarmenn enn at Laugum". Þorgerðr segir: „Ekki leggjum vér mikinn trúnað á þá menn, er slíkt láta fjúka hér í milli húsa". Enn með því at Þorgerðr fýsti ákaft, þá hafði Hrefna motrinn, enn Kjartan mælti þá eigi í mót, er hann sá, hversu móðir hans vildi. Eftir þetta ráðast þau til ferðar, ok koma þau til Lauga um kveldit ok var þeim þar vel fagnat. Þorgerðr ok Hrefna selja klæði sín til varðveizlu. Enn um morgininn, er konur skyldu taka búnað sinn, þá leitar Hrefna at motrinum, ok var þá í brottu þaðan, sem hon hafði varðveitt, ok er þá víða leitat, ok fanst eigi. Guðrún kvað þat líkast, at heima mundi eftir hafa orðit motrinn, eða hon mundi hafa búit um óvarlega ok felt niðr. Hrefna sagði nú Kjartani, at motrinn var horfinn. Hann svarar ok kvað eigi hægt hlut í at eiga, at gæta til með þeim, ok bað hana nú láta vera kyrt; segir síðan föður sínum, um hvat at leika var. Óláfr svarar: „Enn vilda ek sem fyrr, at þú létir vera ok hjá þér líða þetta vandræði; mun ek leita eftir þessu í hljóði; því at þar til vilda ek alt vinna, at ykkr Bolla skildi eigi á; er um heilt bezt at binda, frændi", segir hann. Kjartan svarar: „Auðvitat er þat, faðir, at þú

mundir unna öllum hér af góðs hlutar; enn þó veit ek eigi, hvárt ek nenni at aka svá höllu fyrir Laugamönnum". Þann dag er menn skyldu á brott ríða frá boðinu, tekr Kjartan til máls ok segir svá: „Þik kveð ek at þessu, Bolli frændi, þú munt vilja gera til vár drengilegar heðan í frá enn hingat til; mun ek þetta ekki í hljóðmæli færa, því at þat er nú at margra manna viti um hvörf þau er hér hafa orðit, er vér hyggjum, at í yðvarn garð hafi runnit. Á hausti, er vér veittum veizlu í Hjarðarholti, var tekit sverð mitt; nú kom þat aftr, enn eigi umgerðin; nú hefir hér enn horfit sá gripr, er fémætr mun þykkja; þó vil ek nú hafa hvárntveggja". Þá svarar Bolli: „Eigi eru vér þessa valdir, Kjartan, er þú berr á oss; mundi oss alls annars af þér vara enn þat, at þú mundir oss stuld kenna". Kjartan segir: „Þá menn hyggjum vér hér í ráðum hafa verit um þetta, at þú mátt bætr á ráða, ef þú vill; gangi þér þörfum meir á fang við oss; höfum vér lengi undan eirt fjandskap yðrum; skal nú því lýsa, at eigi mun svá búit hlýða". Þá svarar Guðrún máli hans ok mælti: „Þann seyði raufar þú þar, Kjartan, at betr væri at eigi ryki; nú þó at svá sé, sem þú segir, at þeir menn sé hér nökkurir, er ráð hafi til þess sett, at motrinn skyldi hverfa, þá virði ek svá, at þeir hafi at sínu gengit; hafi þér nú

þat fyrir satt þar um sem yðr líkar, hvat af motrinum er orðit; enn eigi þykki mér illa, þó at svá sé fyrir honum hagat, at Hrefna hafi litla búningsbót af motrinum heðan í frá“. Eftir þetta skilja þau heldr þunglega. Ríða þeir heim Hjarðhyltingar. Takast nú af heimboðin. Var þó kyrt at kalla. Ekki spurðist síðan til motrsins. Þat höfðu margir menn fyrir satt, at Þórólfr hefði brendan motrinn í eldi at ráði Guðrúnar systur sinnar. Þann vetr öndverðan andaðist Ásgeirr æðikollr. Tóku synir hans þar við búi ok fé.

47. Eftir jól um vetrinn safnar Kjartan at sér mönnum. Urðu þeir saman sex tigir manna. Ekki sagði Kjartan föður sínum, hversu af stóðst um ferð þessa; spurði Óláfr ok lítt at. Kjartan hafði með sér tjöld ok vistir. Ríðr Kjartan nú leið sína, þar til er hann kemr til Lauga. Hann biðr menn stíga af baki, ok mælti, at sumir skyldu geyma hesta þeira, enn suma biðr hann reisa tjöld. Í þann tíma var þat mikil tízka, at úti var salerni, ok eigi allskamt frá bænum, ok svá var at Laugum. Kjartan lét þar taka dyrr allar á húsum ok bannaði öllum mönnum útgöngu, ok dreitti þau inni þrjár nætr. Eftir þat ríðr Kjartan heim í Hjarðarholt, ok hverr hans förunauta til síns heimilis. Óláfr lætr illa yfir þessi ferð. Þorgerðr kvað eigi lasta þurfa, ok sagði Lauga-

menn til slíks gert hafa eða meiri svívirðingar. Þá mælti Hrefna: „Áttir þú, Kjartan, við nökkura menn tal at Laugum?“ Hann svarar: „Lítit var bragð at því“; — segir hann, at þeir Bolli skiftust við nökkurum orðum. Þá mælti Hrefna ok brosti við: „Þat er mér sannlega sagt, at þit Guðrún munið hafa við talazt, ok svá hefi ek spurt, hversu hon var búin, at hon hefði nú faldit sik við motrinum ok semdi einkar vel“. Kjartan svarar ok roðnaði mjök við, — var mönnum auðfynt, at hann reiddist við, er hon hafði þetta í fleymingi —: „ekki bar mér þat fyrir augu, er þú segir frá, Hrefna“, segir Kjartan, „mundi Guðrún ekki þurfa at falda sér motri, til þess at sama betr enn allar konur aðrar“. Þá hætti Hrefna þessu tali. Þeim Laugamönnum líkar illa, ok þótti þetta miklu meiri svívirðing ok verri, enn þótt Kjartan hefði drepit mann eða tvá fyrir þeim. Váru þeir synir Ósvífrs óðastir á þetta mál; enn Bolli svafði heldr. Guðrún talaði hér fæst um; enn þó fundu menn þat á orðum hennar, at eigi væri víst, hvárt öðrum lægi í meira rúmi enn henni. Gerist nú fullkominn fjandskapr milli Laugamanna ok Hjarðhyltinga. Ok er á leið vetrinn, fæddi Hrefna barn; þat var sveinn ok var nefndr Ásgeirr. Þórarinn búandi í Tungu lýsir því, at hann vildi selja Tungu land. Var þat bæði, at honum þurru lausafé, enda

þótti honum mjök vaxa þústr milli manna í heraðinu, enn honum var kært við hváratveggju. Bolli þóttist þurfa at kaupa sér staðfestu, því at Laugamenn höfðu fá lönd, enn fjölda fjár. Þau Bolli ok Guðrún riðu í Tungu at ráði Ósvífrs; þótti þeim í hönd falla, at taka upp land þetta hjá sér sjálfum, ok bað Ósvífr þau eigi láta smátt slíta. Síðan réðu þau Þórarinn um kaup þetta ok urðu ásátt, hversu dýrt vera skyldi, ok svá þat er í móti skyldi vera, ok var mælt til kaups með þeim Bolla. Enn því var kaupit eigi váttum bundit, at eigi váru menn svá margir hjá, at þat þætti vera lögfult. Ríða þau Bolli ok Guðrún heim eftir þetta. Enn er Kjartan Óláfsson spyrr þessi tíðendi, ríðr hann þegar við tólfta mann ok kom í Tungu snemma dags; fagnar Þórarinn honum vel ok bauð honum þar at vera. Kjartan kvaðst heim mundu ríða um kveldit, enn eiga þar dvöl nökkura. Þórarinn frétti at um erendi. Kjartan svarar: „Þat er erendi mitt hingat, at ræða um landkaup þat nökkut, er þér Bolli hafið stofnat; því at mér er þat í móti skapi, ef þú selr land þetta þeim Bolla ok Guðrúnu“. Þórarinn kvað sér vanhenta annat, — „því at verðit skal bæði ríflegt, þat er Bolli hefir mér fyrir heitit landit, ok gjaldast skjótt“. Kjartan mælti: „Ekki skal þik í skaða, þó at Bolli kaupi eigi landit, því at ek mun kaupa því-

líku verði, ok ekki mun þér duga mjök í móti at mæla því sem ek vil vera láta. Því at þat mun á finnast, at ek vil hér mestu ráða í heraði, ok gera þó meir eftir annarra manna skaplyndi enn Laugamanna". Þórarinn svarar: „Dýrt mun mér verða drottins orð um þetta mál; enn þat væri næst mínu skaplyndi, at kaup þetta væri kyrt, sem við Bolli höfum stofnat". Kjartan mælti: „Eigi kalla ek þat landkaup, er eigi er váttum bundit; ger nú annathvárt, at þú handsalar mér þegar landit at þvílíkum kostum, sem þú hefir ásáttr orðit við aðra, eða bú sjálfr á landi þínu ella". Þórarinn kaus at selja honum landit. Váru nú þegar váttar at þessu kaupi. Kjartan reið heim eftir landkaupit. Þetta spurðist um alla Breiðafjarðardali. Et sama kveld spurðist þetta til Lauga. Þá mælti Guðrún: „Svá virðist mér, Bolli, sem Kjartan hafi þér gert tvá kosti nökkuru harðari enn hann gerði Þórarni, at þú munt láta verða herað þetta með litlum sóma, eða sýna þik á einhverjum fundi ykkrum nökkuru óslæra, enn þú hefir fyrr verit". Bolli svarar engu ok gekk þegar af þessu tali. Ok var nú kyrt þat er eftir var langaföstu. — Enn þriðja dag páska reið Kjartan heiman við annan mann; fylgdi honum Án svarti. Þeir koma í Tungu um daginn. Kjartan vill, at Þórarinn ríði með honum vestr til Saurbæjar at játa þar skuldarstöðum, því at

Kjartan átti þar miklar fjárreiður. Þórarinn var riðinn á annan bæ. Kjartan dvaldist þar um hríð ok beið hans. Þann sama dag var þar komin Þórhalla málga. Hon spyrr Kjartan, hvert hann ætlaði at fara. Hann kvaðst fara skyldu vestr til Saurbæjar. Hon spyrr: „Hverja skaltu leið ríða?“ Kjartan svarar: „Ek mun ríða vestr Sælingsdal, enn vestan Svínadal. Hon spurði, hversu lengi hann mundi vera. Kjartan svarar: „Þat er líkast, at ek ríða vestan fimtadaginn“. „Mantu reka erendi mitt?“ sagði Þórhalla, „ek á frænda vestr fyrir Hvítadal í Saurbæ; hann hefir heitit mér hálfri mörk vaðmáls; vilda ek, at þú heimtir ok hefðir með þér vestan“. Kjartan hét þessu. Síðan kemr Þórarinn heim ok ræðst til ferðar með þeim; ríða þeir vestr um Sælingsdalsheiði, ok koma um kveldit á Hól til þeira systkina. Kjartan fær þar góðar viðtökur, því at þar var en mesta vingan. Þórhalla málga kom heim til Lauga um kveldit. Spyrja synir Ósvífrs, hvat hon hitti manna um daginn. Hon kvaðst hafa hitt Kjartan Óláfsson. Þeir spurðu, hvert hann ætlaði. Hon sagði slíkt af, sem hon vissi, — „ok aldregi hefir hann verit vasklegri enn nú, ok er þat eigi kynlegt, at slíkum mönnum þykki alt lágt hjá sér“. Ok enn mælti Þórhalla: „Auðfynt þótti mér þat á, at Kjartani var ekki annat jafnlétt hjalat, sem um landkaup þeira

Þórarins". Guðrún mælti: „Vel má Kjartan því alt gera djarflega, þat er honum líkar, því at þat er reynt, at hann tekr þá enga ósæmd til, at neinn þori at skjóta skafti at móti honum". Bæði var hjá tali þeira Guðrúnar Bolli ok synir Ósvífrs. Þeir Óspakr svara fá ok heldr til áleitni við Kjartan, sem jafnan var vant. Bolli lét sem hann heyrði eigi, sem jafnan, er Kjartani var hallmælt, því at hann var vanr at þegja eða mæla í móti.

48. Kjartan sitr enn fjórða dag páska á Hóli. Var þar en mesta skemtan ok gleði. Um nóttina eftir lét Án illa í svefni, ok var hann vakiðr. Þeir spurðu, hvat hann hefði dreymt. Hann svarar: „Kona kom at mér óþekkileg ok kipti mér á stokk fram. Hon hafði í hendi skálm ok trog í annarri; hon setti fyrir brjóst mér skálmina ok reist á mér kviðinn allan ok tók í brott innyflin ok lét koma í staðinn hrís; eftir þat gekk hon út", segir Án. Þeir Kjartan hlógu mjök at drauminum ok kváðu hann heita skyldu Án hrísmaga. Þrifu þeir til hans ok kváðust leita skyldu, hvárt hrís væri í maganum. Þá mælti Auðr: „Eigi þarf at spotta þetta svá mjök; er þat mitt tillag, at Kjartan geri annathvárt, at hann dvelist hér lengr; enn ef hann vill ríða, þá ríði hann með meira lið heðan enn hingat". Kjartan mælti: „Vera kann, at yðr þykki Án hrísmagi mjök merki-

máll, þá er hann sitr á tali við yðr um dagana, er yðr þykkir alt sem vitran sé þat er hann dreymir; ok fara mun ek sem ek hefi áðr ætlat fyrir þessum draum". Kjartan býst snimma fimtadag í páskaviku ok Þorkell hvelpr ok Knútr bróðir hans at ráði Auðar. Þeir riðu með Kjartani á leið alls tólf saman. Kjartan kemr fyrir Hvítadal ok heimti vaðmál Þórhöllu málgu, sem hann hét. Síðan reið hann suðr Svínadal. Þat var tíðenda at Laugum í Sælingsdal, at Guðrún var snemma á fótum, þegar er sólu var ofrat. Hon gekk þangat til er bræðr hennar sváfu; hon tók á Óspaki. Hann vaknaði skjótt við ok svá þeir fleiri bræðr; ok er Óspakr kendi þar systur sína, þá spurði hann, hvat hon vildi, er hon var svá snemma á fótum. Guðrún kvaðst vildu vita, hvat þeir vildu at hafast um daginn. Óspakr kvaðst mundu kyrru fyrir halda, — „ok er nú fátt til verknaðar". Guðrún mælti: „Gott skaplyndi hefðið þér fengit, ef þér værið dætr einshvers bónda, ok láta hvárki at yðr verða gagn né mein; enn slíka svívirðing ok skömm sem Kjartan hefir yðr gert, þá sofi þér eigi at minna, at hann ríði hér hjá garði við annan mann, ok hafa slíkir menn mikit svínsminni; þykki mér ok rekin ván, at þér þorið Kjartan heim at sækja, ef þér þorið eigi at finna hann nú, er hann ferr við annan mann eða þriðja, enn þér sitið

heima ok látit vænlega, ok eruð æ hölzti margir". Óspakr kvað hana mikit af taka, enn vera ilt til mótmæla, ok spratt hann upp þegar ok klæddist, ok hverr þeira bræðra at öðrum. Síðan bjuggust þeir at sitja fyrir Kjartani. Þá bað Guðrún Bolla til ferðar með þeim. Bolli kvað sér eigi sama fyrir frændsemis sakir við Kjartan, ok tjáði, hversu ástsamlega Óláfr hafði hann upp fæddan. Guðrún svarar: „Satt segir þú þat, enn eigi muntu bera giftu til at gera svá at öllum þykki vel, ok mun lokit okkrum samförum, ef þú skerst undan förinni". Ok við fortölur Guðrúnar miklaði Bolli fyrir sér fjandskap allan á hendr Kjartani ok sakir, ok vápnaðist síðan skjótt, ok urðu níu saman. Váru þeir fimm synir Ósvífrs: Óspakr ok Helgi, Vandráðr ok Torráðr, Þórólfr, Bolli enn sétti, Guðlaugr enn sjaundi, systurson Ósvífrs ok manna vænlegastr. Þar var Oddr ok Steinn, synir Þórhöllu málgu. Þeir ríðu til Svínadals ok námu staðar hjá gili því, er Hafragil heitir; bundu þar hestana ok settust niðr. Bolli var hljóðr um daginn ok lá uppi hjá gilsþreminum. Enn er þeir Kjartan váru komnir suðr um Mjósyndi ok rýmast tekr dalrinn, mælti Kjartan, at þeir Þorkell mundu snúa aftr. Þorkell kvaðst ríða mundu, þar til er þrýtr dalinn. Ok þá er þeir kómu suðr um sel þau, er Norðrsel heita, þá mælti Kjartan til þeira bræðra, at

þeir skyldu eigi ríða lengra, — „skal eigi Þórólfr þjófrinn at því hlæja, at ek þora eigi at ríða leið mína fámennr". Þorkell hvelpr svarar: „Þat munu vér nú veita þér, at ríða nú eigi lengra; enn iðrast munu vér þess, ef vér erum eigi viðstaddir, ef þú þarft manna við í dag". Þá mælti Kjartan: „Eigi mun Bolli frændi minn slá banaráðum við mik; enn ef þeir Ósvífrssynir sitja fyrir mér, þá er eigi reynt, hvárir frá tíðendum eiga at segja, þó at ek eiga við nökkurn liðsmun". Síðan riðu þeir bræðr vestr aftr.

49. Nú ríðr Kjartan suðr eftir dalnum ok þeir þrír saman, Án svarti ok Þórarinn. Þorkell hét maðr, er bjó á Hafratindum í Svínadal. Þar er nú auðn. Hann hafði farit til hrossa sinna um daginn ok smalasveinn hans með honum. Þeir sá hváratveggju, Laugamenn í fyrirsátinni, ok þá Kjartan, er þeir riðu eftir dalnum þrír saman. Þá mælti smalasveinn, at þeir mundu snúa til móts við þá Kjartan; kvað þeim þat mikit happ, ef þeir mætti skirra vandræðum svá miklum, sem þá var til stefnt. Þorkell mælti: „Þegi skjótt", segir hann, „mun fóli þinn nökkurum manni líf gefa, ef bana verðr auðit; er þat ok satt at segja, at ek spari hváriga til, at þeir eigi nú svá ilt saman, sem þeim líkar; sýnist mér þat betra ráð at vit komim okkr þar, at okkr sé

við engu hætt, enn vit megim sem gerzt sjá fundinn, ok hafim gaman af leik þeira. Því at þat ágæta allir, at Kjartan sé vígr hverjum manni betr; væntir mik ok, at hann þurfi nú þess; því at okkr er þat kunnigt, at ærinn er liðsmunr". Ok varð svá at vera sem Þorkell vildi. Þeir Kjartan ríða fram at Hafragili. Enn í annan stað gruna þeir Ósvífrssynir, hví Bolli mun sér hafa þar svá staðar leitat, er hann mátti vel sjá, þá er menn riðu vestan. Þeir gera nú ráð sitt, ok þótti sem Bolli mundi þeim eigi vera trúr, ganga at honum upp í brekkuna, ok brugðu á glímu ok á glens ok tóku í fætr honum ok drógu hann ofan fyrir brekkuna. Enn þá Kjartan bar brátt at er þeir riðu hart, ok er þeir kómu suðr yfir gilit, þá sá þeir fyrirsátina ok kendu mennina. Kjartan spratt þegar af baki ok sneri í móti þeim Ósvífrssonum. Þar stóð steinn einn mikill. Þar bað Kjartan þá við taka. Enn áðr þeir mættist, skaut Kjartan spjótinu, ok kom í skjöld Þórólfs fyrir ofan mundriðann, ok bar at honum skjöldinn við. Spjótit gekk í gegnum skjöldinn ok handlegginn fyrir ofan olboga ok tók þar í sundr aflvöðvann. Lét Þórólfr þá lausan skjöldinn, ok var honum ónýt höndin um daginn. Síðan brá Kjartan sverðinu ok hafði eigi konungsnaut. Þórhöllu synir runnu á Þórarin, því at þeim var þat hlutverk ætlat.

Var sá atgangr harðr, því at Þórarinn var rammr at afli; þeir váru ok vel knáir; mátti þar ok varla í milli sjá, hvárir þar mundu drjúgari verða. Þá sóttu þeir Ósvífrs synir at Kjartani, ok Guðlaugr. Váru þeir sex, enn þeir Kjartan ok Án tveir. Án varðist vel ok vildi æ ganga fram fyrir Kjartan. Bolli stóð hjá með Fótbít. Kjartan hjó stórt, enn sverðit dugði illa; brá hann því jafnan undir fót sér. Urðu þá hvárirtveggju sárir, Ósvífrs synir ok Án, enn Kjartan var þá enn ekki sárr. Kjartan barðist svá snart ok hraustlega, at þeir Ósvífrs synir hopuðu undan ok sneru þá þar at, sem Án var. Þá fell Án ok hafði hann þá barizt um hríð, svá at úti lágu iðrin. Í þessi svipan hjó Kjartan fót af Guðlaugi fyrir ofan kné ok var honum sá áverki ærinn til bana. Þá sækja þeir Ósvífrs synir fjórir Kjartan, ok varðist hann svá hraustlega, at hvergi fór hann á hæl fyrir þeim. Þá mælti Kjartan: „Bolli frændi, hví fórtu heiman, ef þú vildir kyrr standa hjá? ok er þér nú þat vænst, at veita öðrum hvárum ok reyna nú, hversu Fótbítr dugir“. Bolli lét sem hann heyrði eigi. Ok er Óspakr sá, at þeir mundu eigi bera af Kjartani, þá eggjar hann Bolla á alla vega, kvað hann eigi mundu vilja vita þá skömm eftir sér, at hafa heitit þeim vígsgengi ok veita nú ekki, — „ok var Kjartan oss þá þungr í skiftum, er vér höfð-

um eigi jafnstórt til gert, ok ef Kjartan skal nú undan rekast, þá mun þér, Bolli, svá sem oss, skamt til afarkosta“. Þá brá Bolli Fótbít ok snýr nú at Kjartani. Þá mælti Kjartan til Bolla: „Víst ætlar þú nú, frændi, níðingsverk at gera, enn miklu þykki mér betra at þiggja banaorð af þér, frændi, enn veita þér þat“. Síðan kastaði Kjartan vápnum ok vildi þá eigi verja sik, enn þó var hann lítt sárr, enn ákaflega vígmóðr. Engi veitti Bolli svör máli Kjartans, enn þó veitti hann honum banasár. Bolli settist þegar undir herðar honum, ok andaðist Kjartan í knjám Bolla. Iðraðist Bolli þegar verksins, ok lýsti vígi á hendr sér. Bolli sendi þá Ósvífrs sonu til heraðs, enn hann var eftir ok Þórarinn hjá líkunum. Ok er þeir Ósvífrs synir kómu til Lauga, þá sögðu þeir tíðendin. Guðrún lét vel yfir, ok var þá bundit um höndina Þórólfs, greri hon seint ok varð honum aldregi meinlaus. Lík Kjartans var fært heim í Tungu. Síðan reið Bolli heim til Lauga. Guðrún gekk í móti honum ok spurði, hversu framorðit væri. Bolli kvað þá vera nær nóni dags þess. Þá mælti Guðrún: „Mikil verða hermdarverk; ek hefi spunnit tólf álna garn, enn þú hefir vegit Kjartan“. Bolli svarar: „Þó mætti mér þat óhapp seint ór hug ganga, þóttu mintir mik ekki á þat“. Guðrún mælti: „Ekki tel ek slíkt með óhöppum; þótti mér sem þú

hefðir meiri metorð þann vetr, er Kjartan var í Noregi, enn nú er hann trað yðr undir fótum, þegar hann kom til Íslands; enn ek tel þat þó síðast, er mér þykkir mest vert, at Hrefna mun eigi ganga hlæjandi at sænginni í kveld". Þá segir Bolli ok var mjök reiðr: „Ósýnt þykki mér, at hon fölni meir við þessi tíðendi enn þú, ok þat grunar mik, at þú brygðir þér minnr við, þó at vér lægim eftir á vígvellinum, enn Kjartan segði frá tíðendum". Guðrún fann þá, at Bolli reiddist, ok mælti: „Haf ekki slíkt við, því at ek kann þér mikla þökk fyrir verkit; þykki mér nú þat vitat, at þú vilt ekki gera í móti skapi mínu". Síðan gengu þeir Ósvífrssynir í jarðhús þat, er þeim var búit á laun, enn þeir Þórhöllusynir váru sendir út til Helgafells at segja Snorra goða þessi tíðendi, ok þat með, at þau báðu hann senda sér skjótan styrk til liðveizlu á móti Óláfi ok þeim mönnum, er eftirmál áttu eftir Kjartan. — Þat varð til tíðenda í Sælingsdalstungu þá nótt, er vígit hafði orðit um daginn, at Án settist upp, er allir hugðu at dauðr væri. Urðu þeir hræddir, er vöktu yfir líkinu, ok þótti þetta undr mikit. Þá mælti Án til þeira: „Ek bið yðr í guðs nafni, at þér hræðizt mik eigi, því at ek hefi lifat ok haft vit mitt alt til þeirar stundar, at rann á mik ómeginshöfgi; þá dreymdi mik en sama kona ok fyrr, ok þótti mér hon

nú taka hrísit ór maganum, enn lét koma innyflin í staðinn, ok varð mér gott við þat skifti“. Síðan váru bundin sár þau, er Án hafði, ok varð hann heill, ok var síðan kallaðr Án hrísmagi. — Enn er Óláfr Höskuldsson spurði þessi tíðendi, þá þótti honum mikit at um víg Kjartans, enn þó bar hann drengilega. Þeir synir hans vildu þegar fara at Bolla ok drepa hann. Óláfr segir: „Þat skal fjarri fara; er mér ekki sonr minn at bættri, þó at Bolli sé drepinn, ok unna ek Kjartani um alla menn fram, enn eigi mátta ek vita mein Bolla. Enn sé ek yðr maklegri sýslu: fari þér til móts við Þórhöllusonu, er þeir eru sendir til Helgafells at stefna liði at oss. Vel líkar mér, þótt þér skapið þeim slíkt víti, sem yðr líkar“. Síðan snarast þeir til ferðar Óláfssynir ok gengu á ferju, er Óláfr átti. Váru þeir sjau saman. Róa út eftir Hvammsfirði ok sækja knálega ferðina. Þeir hafa veðr lítit ok hagstætt. Þeir róa undir seglinu þar til er þeir koma undir Skorrey ok eigu þar dvöl nökkura ok spyrjast þar fyrir um ferðir manna. Ok litlu síðar sjá þeir skip róa vestan um fjörðinn; kendu þeir brátt mennina. Váru þar Þórhöllusynir. Leggja þeir Halldórr þegar at þeim; þar varð engi viðtaka, því at þeir Óláfssynir hljópu þegar út á skipit at þeim; urðu þeir Steinn handteknir ok höggnir

fyrir borð. Þeir Óláfssynir snúa aftr ok þótti þeira ferð allsköruleg vera.

50. Óláfr fór í móti líki Kjartans. Hann sendi menn suðr til Borgar at segja Þorsteini Egilssyni, ok þat með, at hann vildi hafa styrk af honum til eftirmáls, ef stórmenni slægist í móti með Ósvífrssonum; þá kvaðst hann alt vildu eiga undir sér; slík orð sendi hann norðr í Víðidal til Guðmundar mágs síns ok þeira Ásgeirssona, ok þat með, at hann hafði lýst vígi Kjartans á hendr öllum mönnum, þeim er í tilför höfðu verit, nema Óspaki Ósvífrssyni — hann var áðr sekr um konu þá er Aldís hét, hon var dóttir hólmgöngu-Ljóts af Ingjaldssandi; þeira son var Úlfr, er síðan var stallari Haralds konungs Sigurðarsonar; hann átti Jórunni Þorbergsdóttur; þeira son var Jón faðir Erlends hímalda, föður Eysteins erkibiskups. — Óláfr hafði lýst vígsökinni til Þórsnessþings; hann lét flytja heim lík Kjartans ok tjalda yfir, því at þá var engi kirkja ger í Dölum. Enn er Óláfr spurði, at Þorsteinn hafði skjótt við brugðit ok hafði tekið upp mikit fjölmenni ok svá þeir Víðdælir, þá lætr Óláfr safna mönnum fyrir um alla dali. Var þat mikit fjölmenni. Síðan sendi Óláfr lið þat alt til Lauga ok mælti svá: „Þat er minn vili, at þér verið Bolla, ef hann þarf, eigi verr enn þér fylgið mér, því at nær er þat minni ætlan, at þeir þykkist nökkut eiga

eftir sínum hlut at sjá við hann utanheraðsmennirnir, er nú munu brátt koma á hendr oss". Ok er þessu var skipat með þessum hætti, þá kómu þeir Þorsteinn ok svá Víðdælir, ok váru þeir enir óðustu. Eggjaði Hallr Guðmundarson mest ok Kálfr Ásgeirsson at ganga skyldi at Bolla ok leita Ósvífrssona, þar til er þeir fyndist, ok sögðu, at þeir mundu hvergi ór heraði farnir. Enn með því at Óláfr latti mjök at fara, þá váru borin á milli sáttmál, ok var þat auðsótt við Bolla, því at hann bað Óláf einn ráða fyrir sína hönd. Enn Ósvífr sá engi sín efni at mæla í móti, því at honum kom ekki lið frá Snorra. Var þá lagðr sættarfundr í Ljárskógum. Kómu mál öll óskoruð undir Óláf; skyldi koma fyrir víg Kjartans, svá sem Óláfi líkaði, fé ok mannsektir. Síðan var slitit sættarfundi. Eigi kom Bolli til sættarfundarins, ok réð Óláfr því. Gerðum skyldi upp lúka á Þórsnessþingi. Nú riðu þeir Mýramenn ok Víðdælir í Hjarðarholt. Þorsteinn Kuggason bauð Ásgeiri syni Kjartans til fóstrs til huggaanar við Hrefnu. Enn Hrefna fór norðr með bræðrum sínum ok var mjök harmþrungin; enn þó bar hon sig kurteislega, því at hon var við hvern mann létt í máli. Engan tók Hrefna mann eftir Kjartan. Hon lifði litla hríð, síðan er hon kom norðr, ok er þat sögn manna, at hon hafi sprungit af stríði.

51. Lík Kjartans stóð uppi viku í Hjarðarholti. Þorsteinn Egilsson hafði gera látit kirkju at Borg. Hann flutti lík Kjartans heim með sér, ok var Kjartan at Borg grafinn. Þá var kirkja nývígð ok í hvítaváðum. Síðan leið til Þórsnessþings. Váru þá mál til búin á hendr þeim Ósvífrssonum, ok urðu þeir allir sekir. Var gefit fé til, at þeir skyldi vera ferjandi, enn eigà eigi útkvæmt, meðan nökkurr Óláfssona væri á dögum eða Ásgeirr Kjartansson. Enn Guðlaugr systrson Ósvífrs skyldi vera ógildr fyrir tilför ok fyrirsát við Kjartan. Ok engar skyldi Þórólfr sæmdir hafa fyrir áverka þá er hann hafði fengit. Eigi vildi Óláfr láta sækja Bolla, ok bað hann koma fé fyrir sik. Þetta líkaði þeim Halldóri ok Steindóri stórilla, ok svá öllum sonum Óláfs, ok kváðu þungt mundu veita, ef Bolli skyldi sitja samheraðs við þá. Óláfr kvað hlýða mundu, meðan hann væri á fótum. Skip stóð uppi í Bjarnarhöfn, er átti Auðun festargarmr. Hann var á þinginu ok mælti: „Þat er til kostar, at þessa manna sekt mun eigi minni í Noregi, ef vinir Kjartans lifa“. Þá segir Ósvífr: „Þú, festarhundr, munt verða eigi sannspár; því at synir mínir munu vera virðir mikils af tignum mönnum, enn þú, festargarmr, munt fara í trollendr í sumar. Auðun festargarmr fór utan þat sumar, ok braut skipit við Færeyjar. Þar týndist

hvert mannsbarn af skipinu; þótti þat mjök hafa á hrinit, er Ósvífr hafði spát. Ósvífrssynir fóru utan þat sumar, ok kom engi þeira út síðan. Lauk þar eftirmáli, at Óláfr þótti hafa vaxit af því, at hann lét þar með beini ganga, er maklegast var, þar er þeir váru Ósvífrssynir; enn hlífði Bolla fyrir frændsemis sakir. Óláfr þakkaði mönnum vel liðveizlu. Bolli hafði landkaup í Tungu at ráði Óláfs. Þat er sagt, at Óláfr lifði þrjá vetr, síðan Kjartan var veginn. Enn síðan, er hann var allr, skiftu þeir synir hans arfi eftir hann. Tók Halldórr bústað í Hjarðarholti. Þorgerðr móðir þeira var með Halldóri. Hon var mjök heiftarfingin til Bolla, ok þótti sár fóstrlaunin.

52. Þau Guðrún ok Bolli settu bú saman um várit í Sælingsdalstungu ok varð þat brátt risulegt. Þau Bolli ok Guðrún gátu son. Þeim sveini var nafn gefit ok kallaðr Þorleikr. Hann var vænn sveinn snemma, ok vel fljótlegr. Halldórr Óláfsson bjó í Hjarðarholti, sem fyrr var ritat. Hann var mjök fyrir þeim bræðrum. Þat vár, at Kjartan var veginn, tók Þorgerðr Egilsdóttir vist frændsveini sínum með Þorkatli at Hafratindum. Sveinninn gætti þar fjár um sumarit. Honum var Kjartan mjök harmdauði sem öðrum. Hann mátti aldri tala til Kjartans, svá at Þorkell væri hjá, því at hann

mælti jafnan illa til hans, ok kvað hann verit hafa hvítan mann ok huglausan, ok hermdi hann oft eftir, hverneg hann hafði við orðit áverkann. Sveininum varð at þessu illa getit, ok ferr í Hjarðarholt ok segir til Halldóri ok Þorgerði, ok bað þau viðtöku. Þorgerðr bað hann vera í vist sinni til vetrar. Sveinninn kvaðst eigi hafa þrótt til at vera þar lengr, — „ok mundir þú mik eigi biðja þessa, ef þú vissir, hversu mikla raun ek hefi af þessu". Þá gekst Þorgerði hugr við harmtölur hans, ok kvaðst mundu láta honum uppi vist fyrir sína hönd. Halldórr segir: „Gef ekki gaum sveini þessum, því at hann er ómerkr". Þá svarar Þorgerðr: Lítils er sveinn verðr", segir hon, „enn Þorkatli hefir alls kostar illa farit þetta mál, því at hann vissi fyrirsát Laugamanna fyrir Kjartani ok vildi eigi segja honum. Enn gerði sér af gaman ok skemtan af viðskiftum þeira, enn hefir síðan lagt til mörg óvingjarnleg orð. Mun yðr fjarri fara bræðrum, at þér munið þar til hefnda leita, sem ofrefli er fyrir, er þér getið eigi launat sín tillög slíkum mannfýlum sem Þorkell er". Halldórr svarar fá hér um, enn bað Þorgerði ráða vist sveinsins. Fám dögum síðar ríðr Halldórr heiman ok þeir nökkurir menn saman. Hann ferr til Hafratinda ok tók hús á Þorkatli. Var Þorkell leiddr út ok drepinn, ok varð hann ó-

drengilega við sitt líflát. Engu lét Halldórr ræna, ok fór heim við svá búit. Vel lét Þorgerðr yfir þessu verki, ok þótti minning sjá betri enn engi. Þetta sumar var kyrt at kalla, ok var þó et fæsta með þeim Bolla ok Óláfssonum; létu þeir bræðr et ólinligsta við Bolla. Enn hann vægði í öllu fyrir þeim frændum, þess er hann mínkaði sik í engu, því at hann var enn mesti kappsmaðr. Bolli hafði fjölment, ok helt sik ríkmannlega, því at eigi skorti fé. Steindórr Óláfsson bjó á Dönustöðum í Laxárdal. Hann átti Þuríði Ásgeirsdóttur, er átt hafði Þorkell kuggi. Þeira son hét Steindórr, er kallaðr var gróslappi.

53. Enn næsta vetr eftir andlát Óláfs Höskuldssonar, þá sendir Þorgerðr Egilsdóttir orð Steindóri syni sínum at áliðnum vetri, at hann skyldi koma á fund hennar. Ok er þau mæðgin hittast, segir hon honum skil á, at hon vill fara heiman ok vestr til Saurbæjar at hitta Auði vinkonu sína. Hon segir Halldóri, at hann skal fara. Þau váru fimm saman. Halldórr fylgdi móður sinni. Fara nú til þess er þau koma fyrir bæinn í Sælingsdalstungu. Þá sneri Þorgerðr hestinum upp at bænum ok spurði: „Hvat heitir bær sjá?“ Halldórr svarar: „Þess spyrr þú eigi af því, móðir, at eigi vitir þú áðr; sjá bær heitir í Tungu“. „Hverr býr hér“, segir hon? Hann svarar:

„Veiztu þat móðir“. Þá segir Þorgerðr ok blés við: „Veit ek at vísu“, segir hon, „at hér býr Bolli bróðurbani yðvarr, ok furðu ólíkir urðu þér yðrum frændum göfgum, er þér vilit eigi hefna þvílíks bróður sem Kjartan var, ok eigi mundi svá gera Egill móðurfaðir yðvarr, ok er ilt at eiga dáðlausa sonu; ok víst ætla ek yðr til þess betr felda, at þér værið dætr föður yðvars ok værið giftar; kemr hér at því, Halldórr, sem mælt er, at einn er auðkvisi ættar hverrar, ok sú er mér auðsæzt ógifta Óláfs, at honum glaptist svá mjök sonaeignin; kveð ek þik af því at þessu, Halldórr“, segir hon, „at þú þykkist mest fyrir yðrum bræðrum. Nú munum vér aftr snúa, ok var þetta erendit mest, at minna yðr á þetta, ef þér myndið eigi áðr“. Þá svarar Halldórr: „Ekki munum vér þér þat kenna, móðir, þótt oss líði ór hug þetta. Halldórr svarar hér fá um, ok þó þrútnaði honum mjök móðr til Bolla. Líðr nú vetr sjá, ok er sumar kemr, þá líðr framan til þings. Halldórr lýsir þingreið sinni ok þeir bræðr hans; ríða þeir með mikinn flokk ok tjalda búð þá, er Óláfr hafði átt; var þingit kyrt ok tíðendalaust. Þeir váru á þingi norðan Víðdælir, synir Guðmundar Sölmundarsonar. Barði Guðmundarson var þá átján vetra gamall. Hann var mikill maðr ok sterkr. Óláfssynir bjóða Barða frænda sínum heim með sér

ok leggja til þess mörg orð. Hallr Guðmundarson var þá eigi hér á landi. Barði tók þessu vel, því at ástúðigt var með þeim frændum. Ríðr nú Barði vestr af þingi með þeim Óláfssonum; koma þeir heim í Hjarðarholt, ok er Barði þar um sumarit, þat sem eftir var.

54. Nú segir Halldórr Barða í hljóði, at þeir bræðr ætla at fara at Bolla, ok sögðust eigi lengr þola frýju móður sinnar — „er ekki því at leyna, Barði frændi, at mjök var undir heimboði við þik, at vér vildim hér til hafa þitt liðsinni ok brautargengi". Þá svarar Barði: „Illa mun þat fyrir mælast, at ganga á sættir við frændr sína, enn í annan stað sýnist mér Bolli torsóttlegr; hann hefir mart manna um sik, enn er sjálfr enn mesti garpr; þar skortir ok eigi vitrlegar ráðagerðir, er þau eru Guðrún ok Ósvífr; þykki mér við þetta alt saman óauðsóttlegt". Halldórr segir: „Hins munu vér þurfa, at torvelda ekki þetta mál fyrir oss; hefi ek ok þetta eigi fyrr upp kveðit, enn þat mun framgengt verða, at vér munum til leita hefndanna við Bolla; vænti ek ok, frændi, at þú skerist eigi undan ferð þessi með oss". Barði svarar: „Veit ek, at þér mun ósannlegt þykkja, at ek víkjumst undan; mun ek þat ok eigi gera, ef ek sé, at ek fæ eigi latt". „Þá hefir þú vel af máli", segir Halldórr, „sem ván var at". Barði sagði, at þeir mundu verða ráðum

at at fara. Halldórr kvaðst spurt hafa, at Bolli hafði sent heiman menn sína, suma norðr til Hrútafjarðar til skips, enn suma út á strönd, — „þat er mér ok sagt, at Bolli sé at seli í Sælingsdal, ok sé þar ekki fleira manna enn húskarlar þeir er þar vinna heyverk; sýnist mér svá sem eigi muni í annat sinn sýnna at leita til fundar við Bolla enn nú“. Ok þetta staðfesta þeir með sér Halldórr ok Barði. Maðr hét Þorsteinn svarti; hann bjó í Hundadal í Breiðafjarðardölum, vitr maðr ok auðigr. Hann hafði verit langan tíma vinr Óláfs pá. Systir Þorsteins hét Solveig; hon var gift þeim manni er Helgi hét ok var Harðbeinsson. Helgi var mikill maðr ok sterkr ok farmaðr mikill; hann var nýkominn þá út, ok var á vist með Þorsteini mági sínum. Halldórr sendir orð Þorsteini svarta ok Helga mági hans. Enn er þeir kómu í Hjarðarholt, segir Halldórr þeim ætlan sína ok ráðagerð ok bað þá til ferðar með sér. Þorsteinn lét illa yfir þessi ætlan — „er þat enn mesti geigr, at þér frændr skuluð drepast niðr á leið fram; eru nú fáir slíkir menn í yðvarri ætt sem Bolli er“. Enn þó at Þorsteinn mælti slíkt, þá kom fyrir ekki. Halldórr sendir orð Lamba föðurbróður sinnm, ok er hann kom á fund Halldórs, þá sagði hann honum ætlan sína. Lambi fýsti mjök, at þetta skyldi fram ganga. Þorgerðr húsfreyja

var ok mikill hvatamaðr at þessi ferð skyldi takast; kvaðst aldri hefnt þykkja Kjartans, nema Bolli kæmi fyrir. Eftir þetta búast þeir til ferðar. Í þessi ferð váru þeir Óláfs synir fjórir, enn fimti var Barði. Þessir váru Óláfs synir: Halldórr ok Steindórr, Helgi ok Höskuldr; enn Barði var son Guðmundar; sétti Lambi, sjaundi Þorsteinn, átti Helgi mágr hans, níundi Án hrísmagi. Þorgerðr réðst ok til ferðar með þeim; heldr löttu þeir þess, ok kváðu slíkt ekki kvennaferð. Hon kvaðst at vísu fara skyldu — „því at ek veit gerst um yðr sonu mína, at þurfi þér brýningina“. Þeir segja hana ráða mundu.

55. Eftir þat ríða þeir heiman ór Hjarðarholti níu saman. Þorgerðr var en tíunda. Þau ríða inn eftir fjörum ok svá til Ljárskóga; þat var öndverða nótt; létta eigi fyrr enn þau koma í Sælingsdal, þá er nökkut var mornat. Skógr þykkr var í dalnum í þann tíð. Bolli var þar í seli, sem Halldórr hafði spurt; selin stóðu við ána, þar sem nú heita Bollatóftir. Holt mikit gengr fyrir ofan selit ok ofan at Stakkagili; milli hlíðarinnar ok holtsins er engi mikit, er í Barmi heitir. Þar unnu húskarlar Bolla. Þeir Halldórr ok hans förunautar riðu at Öxnagróf yfir Ránarvöllu, ok svá fyrir ofan Hamarengi; þat er gegnt selinu; þeir vissu at mart manna var í selinu; stíga af baki, ok ætluðu

at bíða þess, er menn færi frá selinu til verks. Smalamaðr Bolla fór at fé snemma um morgininn uppi í hlíðinni; hann sá mennina í skóginum ok svá hrossin, er bundin váru. Hann grunar, at þetta muni eigi vera friðmenn, er svá leynilega fóru. Hann stefnir þegar heim et gegnsta til selsins ok ætlar at segja Bolla kvámu manna. Halldórr var skygn maðr. Hann sér, at maðrinn hleypr ofan ór hlíðinni ok stefndi til selsins. Hann segir förunautum sínum, at þat mun vera smalamaðr Bolla, — „ok mun hafa sét ferð vára; skulum vér nú gera í móti honum ok láta hann engri njósn koma til selsins“. Þeir gerðu sem hann mælti fyrir. Án hrísmagi varð þeira skjótastr ok getr farit sveininn, tekr hann upp ok keyrir niðr; þat fall varð á þá leið, at hryggrinn brotnaði í sundr í sveininum. Síðan riðu þeir at selinu; selin váru tvau: svefnsel ok búr. Bolli hafði verit snemma á fótum um morgininn ok skipat til vinnu, enn lagizt þá til svefns, er húskarlar fóru í brott. Þau váru tvau í selinu, Bolli ok Guðrún. Þau vöknuðu við dyninn, er þeir hlupu af baki; heyrðu þau ok, er þeir ræddu um, hverr fyrstr skyldi inn ganga í selit at Bolla. Bolli kendi mál Halldórs ok fleiri þeira förunauta. Bolli mælti við Guðrúnu ok bað hana ganga ór selina í brott, ok segir, at sá einn mundi fundr þeira verða, er henni mundi ekki gaman at

verða. Guðrún kvaðst hyggja, at þau ein tíðendi mundi þar verða, at hon mundi sjá mega, ok kvað Bolla ekki mundu mein at sér, þótt hon væri nær honum stödd. Bolli kvaðst þessu ráða vilja, ok svá var, at Guðrún gekk út ór selinu. Hon gekk ofan fyrir brekkuna til lækjar þess er þar fell, ok tók at þvá léreft sín. Bolli var nú einn í selinu; hann tók vápn sín, setti hjálm á höfuð sér, ok hafði skjöld fyrir sér, enn sverðit Fótbít í hendi; enga hafði hann brynju. Þeir Halldórr ræða nú um með sér, hversu at skal orka; því at engi var fúss at ganga inn í selit. Þá mælti Án hrísmagi: „Eru þeir menn hér í ferð, er Kjartani eru skyldari at frændsemi enn ek; enn engi mun sá, at minnisamara muni vera um þann atburð, er Kjartan lézt enn mér. Var mér þat þá í hug, at ek var heim færðr í Tungu ódauðr at einu, enn Kjartan var veginn, at ek munda feginn vinna Bolla mein, ef ek kæmumst í færi. Mun ek fyrstr inn ganga í selit“. Þá svarar Þorsteinn svarti: „Hreystimannlega er slíkt mælt; enn þó er ráðlegra at rasa eigi fyrir ráð fram, ok fari menn nú varlega, því at Bolli mun eigi kyrr fyrir standa, er at honum er sótt. Nú þótt hann sé fáliðr fyrir, þá munu þér þar ván eiga snarprar varnar. Því at Bolli er bæði stərkr ok vígfimr. Hefir hann ok sverð þat er örugt er til vápns. Síðan gengr Án inn

í selit hart ok skjótt, ok hafði skjöldinn yfir höfði sér ok sneri fram enu mjóra. Bolli hjó til hans með Fótbít ok af skjaldarsporðinn, ok þar með klauf hann Án í herðar niðr; fekk hann þegar bana. Síðan gekk Lambi inn; hann hafði hlíf fyrir sér, enn sverð brugðit í hendi. Í því bili kipti Bolli Fótbít ór sárinu, ok bar þá af honum skjöldinn. Þá lagði Lambi í lær Bolla, ok varð þat mikit sár. Bolli hjó í móti á öxl Lamba, ok rendi sverðit ofan með síðunni; hann varð þegar óvígr, ok aldri síðan varð honum höndin meinlaus, meðan hann lifði. Í þessarri svipan gekk inn Helgi Harðbeinsson, ok hafði í hendi spjót þat, er alnar var löng fjöðrin, ok járni vafit skaftit. Enn er Bolli sér þat, þá kastar hann sverðinu, enn tók skjöldinn tveim höndum, ok gekk fram at selsdyrunum í móti Helga. Helgi lagði til Bolla með spjótinu, í gegnum skjöldinn ok sjálfan hann. Bolli hallaðist upp at selsvegginum. Nú þustu menn inn í selit, Halldórr ok bræðr hans. Þorgerðr gekk ok inn í selit. Þá mælti Bolli: „Þat er nú ráð, bræðr, at ganga nær enn hér til“. Kvaðst þess vænta, at þá mundi skömm vörn. Þorgerðr svarar máli hans, ok sagði eigi spara þurfa at vinna ógrunsamlega at við Bolla; bað þá ganga milli bols ok höfuðs. Bolli stóð þá enn upp við selsvegginn ok helt at sér kyrtlinum, at eigi hlypi út iðrin.

Þá hljóp Steindórr Óláfsson at Bolla ok hjó til hans með exi mikilli á hálsinn við herðarnar, ok gekk þegar af höfuðit. Þorgerðr bað hann heilan njóta handa; kvað nú Guðrúnu mundu eiga at búa um rauða skör Bolla um hríð. Eftir þetta ganga þeir út ór selinu. Guðrún gengr þá neðan frá læknum ok til tals við þá Halldórr, ok spurði, hvat til tíðenda hafði gerzt í skiftum þeira Bolla. Þeir segja slíkt sem í hafði gerzt. Guðrún var í námkyrtli, ok við vefjarupphlutr þröngr, enn sveigr mikill á höfði. Hon hafði knýtt um sik blæju ok váru í mörk blá ok tröf fyrir enda. Helgi Harðbeinsson gekk at Guðrúnu ok tók blæjuendann, ok þerði blóð af spjótinu því enu sama, er hann lagði Bolla í gegnum með. Guðrún leit til hans ok brosti við. Þá mælti Halldórr: „Þetta er illmannlega gert ok grimmlega“. Helgi bað hann eigi þat harma, — „því at ek hygg þat“, segir hann, — „at undir þessu blæjuhorni búi minn höfuðsbani“. Síðan tóku þeir hesta sína ok riðu í brott. Guðrún gekk á veg með þeim ok talaði við þá um hríð. Síðan hvarf hon aftr.

56. Þat ræddu þeir förunautar Halldórs, at Guðrúnu þætti lítit dráp Bolla, er hon slóst á leiðiorð við þá, ok átti alt tal við þá, svá sem þeir hefði ekki at gert, þat er henni væri í móti skapi. Þá svarar Halldórr: „Ekki er þat mín ætlan, at Guðrúnu þykki lítit lát Bolla;

hygg ek, at henni gengi þat meir til leiðiorðs við oss, at hon vildi vita sem gerzt, hverir menn hefði verit í þessi ferð; er þat ok ekki ofmæli, at Guðrún er mjök fyrir öðrum konum um allan skörungsskap. Þat er ok eftir vánum, at Guðrúnu þykki mikit lát Bolla; því at þat er satt at segja, at eftir slíka menn er mestr skaði, sem Bolli var, þó at vér frændr bærim eigi giftu til samþykkis". Eftir þetta ríða þeir heim í Hjarðarholt. Þessi tíðendi spyrjast brátt víða, ok þóttu mikil. Var Bolli et mesta harmdauði. Guðrún sendi þegar menn á fund Snorra goða; því at þar þóttust þau Ósvífr eiga alt traust, er Snorri var. Snorri brá við skjótt orðsending Guðrúnar, ok kom í Tungu við sex tigu manna. Guðrún var fegin kvámu hans. Hann bauðst at leita um sættir; enn Guðrúnu var lítit um þat, at játa því fyrir hönd Þorleiks, at taka fé fyrir víg Bolla — „þykki mér þú, Snorri, þat liðsinni mér mest veita", segir Guðrún, „at þú skiftir bústöðum við mik, svá at ek sitja eigi samtýnis við þá Hjarðhyltinga". Í þenna tíma átti Snorri deilur miklar við þá Eyrbyggja. Snorri kvaðst þetta mundu gera fyrir vinfengis sakir við Guðrúnu, enn þó muntu, Guðrún, þessi missari verða at búa í Tnngu". Býst nú Snorri í brott ok gaf Guðrún honum virðulegar gjafir. Ríðr nú Snorri heim, ok var kyrt at kalla þau miss-

ari. Enn næsta vetr eftir víg Bolla fæddi Guðrún barn; þat var sveinn. Sá var Bolli nefndr. Hann var snimma mikill ok vænn. Guðrún unni honum mikit. Ok er vetr sá líðr af ok vár kom, þá ferr fram kaup þat, sem rætt hafði verit, at þau myndu kaupa um lönd Snorri ok Guðrún. Réðst Snorri í Tungu ok bjó þar, meðan hann lifði. Guðrún ferr til Helgafells ok þau Ósvífr, ok setja þar bú saman risulegt; vaxa þar upp synir Guðrúnar Þorleikr ok Bolli. Þorleikr var þá fjogurra vetra gamall, er Bolli var veginn faðir hans.

57. Maðr hét Þorgils ok var Hölluson, enn því var hann kendr við móður sína, at hon lifði lengr enn faðir hans; hann hét Snorri ok var son Álfs ór Dölum. Halla móðir Þorgils var dóttir Gests Oddleifssonar. Þorgils bjó í Hörðadal á þeim bæ, er í Tungu heitir. Þorgils var mikill maðr ok vænn ok enn mesti ofláti; engi var hann kallaðr jafnaðarmaðr. Oft var heldr fátt með þeim Snorra goða; þótti Snorra Þorgils hlutgjarn ok áburðarmikill. Þorgils gaf sér mart til erenda út í sveitina; hann kom jafnan til Helgafells, ok bauð sik til umsýslu með Guðrúnu. Hon tók á því vel at eins, ok lítit af öllu. Þorgils bauð heim Þorleiki syni hennar, ok var hann löngum í Tungu, ok nam lög at Þorgísli, því at hann var enn lögkænsti maðr. Í þenna tíma var í förum

Þorkell Eyjólfsson; hann var enn frægsti maðr ok kynstórr, ok var hann mikill vin Snorra goða. Hann var ok jafnan með Þorsteini Kuggasyni frænda sínum, þá er hann var út hér. Ok eitt sinn er Þorkell átti skip uppi standanda í Vaðli á Barðaströnd, þá varð atburðr sá í Borgarfirði, at son Eiðs ór Ási var veginn af sonum Helgu frá Kroppi. Hét sá Grímr, er vegit hafði, enn bróðir hans Njáll; hann drukknaði í Hvítá litlu síðar. Enn Grímr varð sekr skógarmaðr um vígit, ok lá hann úti á fjöllum, er hann var í sektinni; hann var mikill maðr ok sterkr. Eiðr var þá mjök gamlaðr, er þetta var tíðenda; varð af því at þessu gerr engi reki. Mjök lögðu menn til orðs Þorkatli Eyjólfssyni, er hann rak eigi þessa réttar. Um várit eftir, þá er Þorkell hafði búit skip sitt, ferr hann suðr um Breiðafjörð, ok fær sér þar hest, ok ríðr einn saman, ok léttir eigi ferðinni, fyrr enn hann kemr í Ás til Eiðs frænda síns. Eiðr tók við honum feginsamlega. Þorkell segir honum sitt erendi, at hann vill leita til fundar við Grím skógarmann hans; spyrr þá Eið, ef hann vissi nökkut til, hvar bæli hans mundi vera. Eiðr svarar: „Ekki em ek þess fúss; þykki mér þú miklu til hætta, hversu ferðin tekst, enn at eiga við heljarmann slíkan, sem Grímr er. Ef þú vill fara, þá far þú við marga menn, svá at þú

eigir alt undir þér“. „Þat þykki mér engi frami“, segir Þorkell, „at draga fjölmenni at einum manni; enn þat vilda ek, at þú léðir mér sverðit Sköfnung, ok vænti ek þá, at ek skyla bera af einhleypingi einum, þótt hann sé vel at sér búinn“. „Þú munt þessu ráða“, segir Eiðr, „enn ekki kemr mér þat á óvart, þóttu iðrist eitthvert sinn þessa einræðis; enn með því at þú þykkist þetta gera fyrir mínar sakir, þá skal þér eigi þessa varna, er þú beiðir, því at ek ætla Sköfnung vel niðr kominn, þóttu berir hann. Enn sú er náttúra sverðins, at eigi skal sól skína á hjöltin, ok honum skal eigi bregða, svá at konur sé hjá. Ef maðr fær sár af sverðinu, þá má þat sár eigi græða, nema lyfsteinn sá sé riðinn við, er þar fylgir“. Þorkell kvaðst þessa ætla vandlega at gæta, ok tekr við sverðinu enn bað Eið vísa sér leið þangat sem Grímr ætti bæli. Eiðr kvaðst þat helzt ætla, at Grímr ætti bæli norðr á Tvídægru við Fiskivötn. Síðan ríðr Þorkell norðr á heiðina þá leið, er Eiðr vísaði honum, ok er hann sótti á heiðina mjök langt, sér hann hjá vatni einu miklu skála ok sækir þangat til.

58. Nú kemr Þorkell til skálans, ok sér hann þá, hvar maðr sitr við vatnit við einn lækjarós ok dró fiska; sá hafði feld á höfði. Þorkell stígr af baki ok bindr hestinn undir skálavegginum. Síðan gengr hann fram at

vatninu, þar sem maðrinn sat. Grímr sá skugg-ann mannsins, er bar á vatnit, ok sprettr hann upp skjótt. Þorkell er þá kominn mjök svá at honum, ok höggr til hans; höggit kom á höndina fyrir ofan úlflið, ok var þat ekki mikit sár. Grímr rann þegar á Þorkel ok takast þeir fangbrögðum; kendi þar brátt aflsmunar, ok fell Þorkell ok Grímr á hann ofan. Þá spurði Grímr, hverr þessi maðr væri. Þorkell kvað hann engu skifta. Grímr mælti: „Nú hefir öðruvís orðit, enn þú mundir ætlat hafa, því at nú mun þitt líf vera á mínu valdi“. Þorkell kvaðst ekki mundu sér friðar biðja, — „því at mér hefir ógiftulega tekizt“. Grímr sagði ærin sín óhöpp, þótt þetta liði undan; „mun þér annarra forlaga auðit verða, enn deyja á okkrum fundi, ok vil ek þér líf gefa; enn þú launa því sem þú vill“. Standa þeir nú upp báðir ok ganga heim til skálans. Þor-kell sér, at Grím mæðir blóðrás; tekr þá Sköfn-ungs-stein ok ríðr, ok bindr við hönd Gríms, ok tók þegar allan sviða ok þrota ór sárinu. Þeir váru þar um nóttina. Um morgininn býst Þorkell í brott ok spyrr, ef Grímr vili fara með honum. Hann kveðst þat at vísu vilja. Þorkell snýr þegar vestr ok kemr ekki á fund Eiðs; léttir ekki fyrr enn hann kemr í Sæl-ingsdalstungu. Snorri goði fagnar honum með mikilli blíðu. Þorkell sagði honum, at ferð sjá

hafði illa tekist. Snorri kvað hafa vel orðit, — „lízt mér giftusamlega á Grím; vil ek at þú leysir hann vel af hendi. Væri þat nú mitt ráð, vinr, at þú létir af ferðum ok fengir þér staðfestu ok ráðakost, ok gerist höfðingi, sem þú átt kyn til“. Þorkell svarar; „Oft hafa mér vel gefizt yður ráð“, ok spurði, ef hann hefði um hugsat, hverrar konu hann skyldi biðja. Snorri svarar: „Þeirar skaltu konu biðja, er beztr kostr er, enn þat er Guðrún Ósvífrsdóttir“. Þorkell kvað þat satt vera, at ráðahagrinn var virðulegr — „enn mikit þykkí mér á liggja ofstæki hennar“, segir hann, „ok stórræði; hon mun vilja hefna láta Bolla bónda síns. Þar þykkist í ráðum vera með henni Þorgils Hölluson, ok má vera, at honum sé eigi allr getnaðr at þessu; enn vel er mér Guðrún at skapi“. Snorri mælti: „Ek mun í því bindast, at þér mun ekki mein verða at Þorgísli, ok meiri ván þykki mér, at nökkur umskifti sé orðin um hefndina Bolla, áðr þessi missari sé liðin“. Þorkell svarar: „Vera kann, at þetta sé eigi tóm orð, er þú talar nú; enn um hefnd Bolla sé ek ekki líklegra nú enn fyrir stundu, nema þar snarist nökkurir enir stærri menn í bragð“. Snorri mælti: „Vel líkar mér, at þú farir enn utan í sumar; sjám þá, hvat við berr“. Þorkell kvað svá vera skyldu, ok skiljast þeir við svá búit. Fór Þorkell vestr

yfir Breiðafjörð ok til skips. Hann flutti Grím utan með sér; þeim byrjaði vel um sumarit ok tóku Noreg sunnarla. Þá mælti Þorkell til Gríms: „Kunnigr er þér málavöxtr ok atburðir um félagsskap okkarn; þarf þat ekki at tjá; enn gjarna vilda ek, at hann seldist með minnum vandræðum út enn áhorfðist um hríð; enn at hraustum manni hefi ek þik reynt, ok fyrir þat vil ek þik svá af höndum leysa sem ek hafa aldri þungan hug á þér haft. Kaupeyri mun ek þér fá svá mikinn, at þú megir ganga í hraustra manna lög; enn þú nem ekki staðar norðr hér í landi, því at frændr Eiðs eru margir í kaupförum, þeir er þungan hug hafa á þér". Grímr þakkaði honum þessi orð, ok kvaðst eigi beiða mundu kunna jafnframarla, sem hann bauð. At skilnaði gaf hann Grími góðan kaupeyri; töluðu þat margir, at þetta væri gert allstórmannlega. Síðan fór Grímr í Vík austr ok staðfestist þar; hann þótti mikill maðr fyrir sér, ok endast þar frá Grími at segja. — Þorkell var í Noregi um vetrinn ok þótti vera mikils háttar maðr; hann var stórauðigr at fé ok enn mesti ákafamaðr. Nú verðr þar frá at hverfa um stund, enn taka til út á Íslandi ok heyra, hvat þar gerist til tíðenda, meðan Þorkell er utan.

59. Guðrún Ósvífrsdóttir fór heiman þat sumar at tvímánaði ok inn í Dali; hon reið í

Þykkvaskóg. Þorleikr var þá ýmist í Þykkvaskógi með þeim Ármóðs-sonum, Halldóri ok Örnólfi, stundum var hann í Tungu með Þorgísli. Sömu nótt sendi Guðrún mann til Snorra goða, at hon vill finna hann þegar um daginn eftir. Snorri brá skjótt við, ok reið þegar við annan mann, þar til at hann kom til Haukadalsár. Hamarr stendr fyrir norðan ána, er Höfði heitir; þat er í Lækjarskógs landi. Í þeim stað hafði Guðrún ákveðit at þau Snorri skyldu finnast. Þau kómu þar mjök jafnsnemma. Fylgdi ok einn maðr Guðrúnu; var þat Bolli Bollason; hann var þá tólf vetra gamall; enn fullkominn var hann at afli ok hyggju, svá at þeir váru margir, er eigi biðu meira þroska, þó at alrosknir væri; hann bar þá ok Fótbít. Þau Snorri ok Guðrún tóku þegar tal; enn Bolli ok förunautar Snorra sátu á hamrinum ok hugðu at mannaferðum um heraðit. Ok er þau Snorri ok Guðrún höfðu spurzt tíðenda, þá frétti Snorri at erendum, hvat þá hefði nýlega við borit, er hon sendi svá skyndilega orð. Guðrún mælti: „Þat er satt, at mér er þessi atburðr spánnýr, er ek mun nú upp bera, enn þó varð hann fyrir tólf vetrum; því at um hefndina Bolla mun ek nökkut ræða; má þér þat ok ekki at óvörum koma, því at ek hefi þik á mint stundum. Mun ek þat ok fram bera, at þú hefir þar til heitit mér nökkurum

styrk, ef ek biða með þolinmæði; enn nú þykki mér rekin ván, at þú munir gaum at gefa váru máli. Nú hefir ek beðit þá stund, er ek fæ mér skap til; enn þó vilda ek hafa heil ráð af yðr, hvar hefnd þessi skal niðr koma". Snorri spurði, hvar hon hefði helzt ætlat. Guðrún mælti: „Þat er minn vili, at þeir haldi eigi allir heilu Óláfs synir". Snorri kvaðst þat banna mundu at fara á hendr þeim mönnum, er mest váru virðir í heraðinu, enn náfrændr þeira, er nær munu ganga hefndunum, ok er alt mál, at ættvíg þessi takist at". Guðrún mælti: „Þá skal fara at Lamba ok drepa hann; er þá af einn, sá er illfúsastr er". Snorri svarar: „Er sök við Lamba, þótt hann væri drepinn, enn eigi þykki mér Bolla hefnt at heldr, ok eigi mun þeira Bolla slíkr munr gerr í sættum, sem vert er, ef þeim vígum er saman jafnat". Guðrún mælti: „Vera kann, at vér fáim ekki jafnmæli af þeim Laxdælum, enn gjalda skal nú einnhverr afráð, í hverjum dal sem hann býr; skal ok nú þar at snúa, er Þorsteinn svarti er; því at engi hefir sér verra hlut af deilt þessum málum enn hann". Snorri mælti: „Slíkt er Þorsteinn í sökum við yðr sem þeir menn, er í tilför váru vígs Bolla ok unnu ekki á honum; enn þú lætr þá menn sitja hjá kyrra, er mér þykkir sem í meira lagi sé hefnd í, enn hafi þó borit banaorð af Bolla, er

Helgi er Harðbeinsson“. Guðrún mælti: „Satt er þat, enn eigi má ek vita, at þessir menn siti um kyrt allir, er ek hefi áðr þenna fjandskap miklat á hendr“. Snorri svarar: „Ek sé þar gott ráð til; þeir Lambi ok Þorsteinn skulu vera í ferð með sonum þínum, ok er þeim Lamba þat maklegt friðkaup; enn ef þeir vilja eigi þat, þá mun ek ekki mæla þá undan, at eigi skapi þér þeim slíkt víti sem yðr líkar“. Guðrún mælti: „Hverneg skal at fara at koma þessum mönnum til ferðar, er þú hefir upp nefnt“? Snorri mælti: „Þat verða þeir at annast, er fyrir skulu vera ferðinni“. Guðrún mælti: „Þar munu vér hafa þína forsjá á því, hverr ferðinni skal stjórna ok fyrir vera“. Þá brosti Snorri ok mælti: „Hér hefir þú kyrit mann til“. Guðrún mælti: „Þetta muntu tala til Þorgils“? Snorri segir svá vera. Guðrún mælti: „Rætt hefi ek þetta áðr við Þorgils, ok er sem því sé lokit; því at hann gerði þann einn kost á, er ek vilda ekki á líta; enn ekki fór Þorgils undan at hefna Bolla, ef hann næði ráðahag við mik; enn þess er borin ván, ok mun ek því ekki biðja hann til þessarrar ferðar“. Snorri mælti: „Hér mun ek gefa ráð til, fyrir því at ek fyrirman Þorgísli ekki þessar ferðar. Honum skal at vísu heita ráðahag, ok gera þat þó með undirmálum þeim at þú sér engum manni samlendum gift öðrum enn

Þorgísli, ok þat skal enda, því at Þorkell Eyjólfsson er nú eigi hér á landi, enn ek hefi honum ætlat þenna ráðahag". Guðrún mælti: „Sjá mun hann þenna krók". Snorri svarar: „Sjá mun hann víst eigi, því at Þorgils er meir reyndr at ákafa enn vitsmunum. Ger þenna máldaga við fára manna vitni; lát hjá vera Halldór fóstbróður hans, enn eigi Örnólf, því at hann er vitrari, ok kenn mér, ef eigi dugir". Eftir þetta skilja þau Guðrún talit, ok bað hvárt þeira annat vel fara. Reið Snorri heim, enn Guðrún í Þykkvaskóg. Um myrgininn eftir ríðr Guðrún ór Þykkvaskógi, ok synir hennar með henni, ok er þau ríða út eftir Skógarströnd, sjá þau, at menn ríða eftir þeim. Þeir ríða hvatan, ok koma skjótt eftir, ok var þar Þorgils Hölluson; fagna þar hvárir öðrum vel. Ríða nú öll saman um daginn út til Helgafells.

60. Fám nóttum síðar enn Guðrún hafði heim komit, heimti hon sonu sína til máls við sik í laukagarð sinn; enn er þeir koma þar, sjá þeir, at þar váru breidd niðr línklæði, skyrta ok línbrækr; þau váru blóðug mjök. Þá mælti Guðrún: „Þessi sömu klæði, er þit sjáið hér, frýja ykkr föðurhefnda; nú mun ek ekki hafa hér um mörg orð, því at ekki er ván at þit skipizt af framhvöt orða, ef þit íhugið ekki við slíkar bendingar ok áminningar". Þeim

bræðrum brá mjök við þetta, er Guðrún mælti, enn svöruðu þó á þá leið, at þeir hafa verit ungir til hefnda at leita ok forystulausir; kváðust hvárki kunna ráð gera fyrir sér né öðrum — „ok muna mættim vit, hvat vit höfum látit“. Guðrún kvaðst ætla, at þeir mundu meir hugsa um hestavíg eða leika. Eftir þetta gengu þeir í brott. Um nóttina eftir máttu þeir bræðr eigi sofa. Þorgils varð þess varr ok spurði, hvat þeim væri. Þeir segja honum alt tal þeira mæðgina ok þat með, at þeir mega eigi bera lengr harm sinn ok frýju móður sinnar, — „viljum vér til hefnda leita“, sagði Bolli, „ok höfum við bræðr nú þann þroska, at menn munu mjök á leita við okkr, ef vit hefjum eigi handa“. Um daginn eftir taka þau tal með sér Þorgils ok Guðrún, enn Guðrún hóf svá mál sitt: „Svá þykki mér, Þorgils, sem synir mínir nenni eigi kyrrsetu þessi lengr, svá at þeir leiti eigi til hefnda eftir föður sinn; enn þat hefir mest dvalit hér til, at mér þóttu þeir Þorleikr ok Bolli of ungir hér til at standa í mannráðum. Enn ærin hefir nauðsyn til verit at minnast þess nökkuru fyrr“. Þorgils svarar: „Því þarftu þetta mál ekki við mik at ræða, at þú hefir þvert tekit at ganga með mér; enn alt er mér þat samt í hug ok fyrr, þá er vit höfum þetta átt at tala; ef ek nái ráðahag við þik, þá vex mér ekki í augu at

stinga af einnhvern þeira eða báða tvá, þá er næst gengu vígi Bolla". Guðrún mælti: „Svá þykki mér sem Þorleiki virðist engi jafnvel til fallinn at vera fyrirmaðr, ef þat skal nökkut vinna, er til harðræða sé; enn þik er ekki því at leyna, at þeir sveinarnir ætla at stefna at Helga Harðbeinssyni berserkinum, er sitr í Skorradal at búi sínu ok uggir ekki at sér". Þorgils mælti: „Aldregi hirði ek, hvárt hann heitir Helgi eða öðru nafni, því at hvárki þykki mér ofrefli at eiga við Helga eða einnhvern annan; er um þetta mál alt rætt fyrir mína hönd, ef þú heitr með váttum at giftast mér, ef ek kem hefndum fram með sonum þínum". Guðrún kvaðst þat efna mundu alt, er hon yrði á sátt, þótt þat væri við fára manna vitni gert, ok sagði hon, at þetta mundi at ráði gert. Guðrún bað þangat kalla Halldór fóstbróður hans ok þá sonu sína. Þorgils bað ok Örnólf við vera. Guðrún kvað þess enga þörf, — „eru mér meiri grunir á um trúleika Örnólfs við þik, enn ek ætla þér vera". Þorgils bað hana ráða. Nú koma þeir bræðr á fund Guðrúnar ok Þorgils; þar var Halldórr í tali með þeim. Guðrún segir þeim nú skyn á, at — „Þorgils hefir heitit at gerast fyrirmaðr ferðar þeirar, at veita heimferð at Helga Harðbeinssyni með sonum mínum at hefna Bolla; hefir Þorgils þat til mælt ferðarinnar, at hann næði

ráðahag við mik. Nú skírskota ek því við vitni yðru, at ek heit Þorgísli, at giftast engum manni öðrum samlendum enn honum; enn ek ætla ekki at giftast í önnur lönd". Þorgils þykkir nú þetta vel mega fyrir bíta, ok sér hann ekki í þetta. Slíta þau nú þessu tali. Þetta ráð er nú fullgert, at Þorgils skal til ferðar ráðast. Býst hann frá Helgafelli ok með honum synir Guðrúnar; ríða þeir inn í dali ok fyrst heim í Tungu.

61. Enn næsta drottinsdag var leið, ok reið Þorgils þangat með flokki sínum. Snorri goði var eigi á leið; var þar fjölmenni. Um daginn heimti Þorgils til tals við sik Þorstein svarta ok mælti: „Svá er, sem þér er kunnigt, at þú vart í tilför með Óláfssonum, þá er veginn var Bolli; hefir þú þær sakir óbætt við þá sonu hans. Nú þó at síðan sé langt liðit, er þeir atburðir urðu, þá ætla ek þeim eigi ór minni liðit við þá menn, er í þeiri ferð váru. Nú virða þeir bræðr svá sem þeim sami þat sízt, at leita á við Óláfssonu fyrir sakir frændsemi; er nú þat ætlun þeira bræðra, at venda til hefnda við Helga Harðbeinsson, því at hann veitti Bolla banasár. Viljum vér þess biðja þik, Þorsteinn, at þú sér í ferð þessi með þeim bræðrum ok kaupir þik svá í frið ok í sætt". Þorsteinn svarar: „Eigi samir mér þetta, at sæta vélræðum við Helga mág minn; vil ek

miklu heldr gefa fé til friðar mér, svá at þat þykkí góðr sómi“. Þorgils segir: „Lítit ætla ek þeim um þat bræðrum, at gera þetta til fjár sér; þarftu ekki í því at dyljast, Þorsteinn, at þú munt eiga tvá kosti fyrir höndum, at ráðast til ferðar eða sæta afarkostum, þegar er þeir megu við komast; vilda ek ok, at þú tækir þenna kost, þótt þér sé vandi á við Helga; verðr hverr fyrir sér at sjá, er menn koma í slíkt öngþveiti“. Þorsteinn mælti: „Mun gerr fleirum slíkr kostr, þeim er í sökum eru við sonu Bolla? Þorgils svarar: „Um slíkan kost mun Lambi eiga at kjósa“. Þorsteinn kvaðst þá betra þykkja, ef hann skyldi eigi verða um þetta einlagi. Eftir þat kallar Þorgils Lamba til móts við sik ok biðr Þorstein heyra tal þeira ok mælti: „Slíkt sama mál vil ek við þik ræða, Lambi, sem ek hefi upp borit við Þorstein; hverja sæmd viltu bjóða sonum Bolla fyrir sakarstaði þá, er þeir eigu við þik? því at þat er oss með sönnu sagt, at þú ynnir á Bolla; ferr þat saman, at þú ert sakbitinn í meira lagi, fyrir því at þú eggjaðir mjök, at Bolli væri drepinn; var ok við þik í meira lagi várkunn, þegar er leið sonu Óláfs“. Lambi spurði, hvers beitt mundi vera. Þorgils svarar, at slíkr kostr mundi honum gerr sem Þorsteini, at ráðast í ferð með þeim bræðrum. Lambi segir: „Ilt þykki mér friðkaup í þessu ok ódrengilegt;

em ek ófúss þessar farar". Þá mælti Þorsteinn: „Eigi er einsætt, Lambi, at skerast svá skjótt undan ferðinni, því at hér eigu stórir menn í hlut, ok þeir er mikils eru verðir, enn þykkjast lengi hafa setit yfir skörðum hlut; er mér sagt um sonu Bolla, at þeir sé þorskavænlegir menn ok fullir ofrkapps, enn eigu mikils at reka; megum vér ekki annat ætla, enn leysast af nökkuru eftir slík stórvirki. Munu menn ok mér mest til ámælis leggja þetta fyrir sakir tengda með okkr Helga; þykki mér ok sem svá verði flestum gefit, at alt láti fjörvi firri; verðr því vandræði fyrst at hrinda, er bráðast kemr at höndum". Lambi mælti: „Auðheyrt er þat, hvers þú fýsir, Þorsteinn, ætla ek þat vel fallit, at þú ráðir þessu, ef þér sýnist svá einsætt, því at lengi höfum við átt vandræða félag mikit saman; vil ek þat til skilja, ef ek geng at þessu, at þeir frændr mínir Óláfssynir siti kyrrir ok í friði, ef hefnd gengr fram við Helga". Þorgils játtar þessu fyrir hönd þeira bræðra. Réðst nú þetta, at þeir Þorsteinn ok Lambi skulu ráðast með Þorgísli til ferðar; kváðu á með sér, at þeir skyldu koma þriðja dag snimma í Tungu í Hörðadal. Eftir þetta skilja þeir; ríðr Þorgils heim um kveldit í Tungu. Líðr nú sjá stund, er þeir höfðu ákveðit, at þeir skyldu koma á fund Þorgils, er til ferðar váru ætlaðir með honum;

þriðja myrgininn fyrir sól koma þeir Þorsteinn ok Lambi í Tungu. Fagnar Þorgils þeim vel.

62. Þorgils býst nú heiman, ok ríða þeir upp eftir Hörðadal tíu saman. Þar var Þorgils Hölluson flokkstjóri. Þar váru í ferð synir Bolla, Bolli ok Þorleikr. Þórðr köttr var enn fjórði, bróðir þeira; fimti Þorsteinn svarti, sétti Lambi, sjaundi ok átti Halldórr ok Örnólfr, níundi Sveinn, tíundi Húnbogi; þeir váru synir Álfs ór Dölum. Þessir váru allir víglegir; þeir ríða leið sína upp til Sópandaskarðs ok yfir Langavatnsdal, ok svá yfir Borgarfjörð þveran. Þeir riðu at Eyjarvaði yfir Norðrá, enn at Bakkavaði yfir Hvítá skamt frá bæ ofan; riðu þeir Reykjardal, ok svá yfir hálsinn til Skorradals, ok svá upp eftir skóginum í nánd bænum at Vatnshorni; stíga þar af hestum sínum; var þá mjök kveldit áliðit. Bærinn at Vatnshorni stendr skamt frá vatninu fyrir sunnan ána. Þorgils mælti þá við förunauta sína, at þeir mundu þar vera um nóttina, — „ok mun ek fara heim til bæjarins á njósn at forvitnast, hvárt Helgi sé heima; mér er sagt, at Helgi hafi heldr fáment oftast, enn sé allra manna varastr um sik ok hvíli í rammlegri lokrekkju". Förunautar Þorgils báðu hann fyrir sjá. Gerir Þorgils nú klæðaskifti; steypir af sér kápu blárri, enn tók yfir sik váskufl einn grán; hann

ferr heim til bæjarins, ok er hann var kominn nálega at garði, þá sér hann mann ganga í móti sér, ok er þeir finnast, mælti Þorgils: „Þér mun ek þykkja ófróðlega spyrja, félagi, hvar em ek kominn í sveit? eða hvat heitir bær sjá? eða hverr býr hér?“ Maðrinn svarar: „Þú munt vera furðu heimskr maðr ok fávíss, ef þú hefir eigi heyrt getit Helga Harðbeinssonar, ens mesta garps ok mikilmennis“. Þorgils spyrr þá, hversu góðr Helgi væri viðtakna, ef ókunnir menn koma til hans, ok þeir er mjök þurfa ásjá. Hann svarar: „Gott er þar satt frá at segja, því at Helgi er et mesta stórmenni bæði um manna viðtökur ok annan skörungskap“. Hvárt er Helgi nú heima?“ segir Þorgils, „ek vilda skora á hann til viðtöku“. Hinn spyrr, hvat honum væri á höndum. Þorgils svarar: „Ek varð sekr í sumar á þingi; vilda ek nú leita mér trausts nökkurs til þess manns, er mikill væri fyrir sér; vilda ek þar í mót veita honum fylgd mína ok þjónostu; skaltu nú fylgja mér heim til bæjarins til fundar við Helga“. „Vel má ek þat gera“, segir hann, „at fylgja þér heim, því at heimul mun þér gisting hér vera náttlangt; enn ekki muntu Helga finna, því at hann er eigi heima“. Þá spyrr Þorgils, hvar hann væri. Hann svarar: „Helgi er í seli sínu, þar er heitir í Sarpi“. Þorgils spyrr, hvar þat væri eða hvat manna

væri með honum. Hann kvað þar vera son hans Harðbein ok tvá menn aðra, er sekir váru ok hann hafði við tekit. Þorgils bað hann vísa sér sem gegnst til selsins, — „því at ek vil þegar hitta Helga, er ek nái honum ok reka erendi mitt“. Húskarlinn gerði svá, at hann vísaði honum leiðina, ok eftir þat skilja þeir. Snýr Þorgils í skóginn ok til förunauta sinna, ok segir þeim, hvers hann hefir víss orðit um hagi Helga — „munu vit hér dveljast náttlangt ok venda ekki fyrr til selsins enn á morgin“. Þeir gera sem hann mælti fyrir. Um morgininn riðu þeir Þorgils upp eftir skóginum, þar til er þeir kómu skamt frá selinu; þá bað Þorgils þá stíga af hestunum ok eta dagverð, ok svá gera þeir. Dveljast þar um hríð.

63. Nú er at segja, hvat tíðenda er at selinu, at Helgi var þar ok þeir menn með honum, sem fyrr var sagt. Helgi ræddi um morgininn við smalamann sinn, at hann skyldi fara um skóga í nánd selinu ok hyggja at mannaferðum eða hvat hann sæi til tíðenda, — „erfitt hafa draumar veitt í nótt“. Sveinninn ferr eftir því sem Helgi mælti. Hann er horfinn um hríð, ok er hann kemr aftr, þá spyrr Helgi, hvat hann sæi til tíðenda. Hann svarar: „Sét hefi ek þat, at ek ætla at tíðendum muni gegna“. Helgi spyrr, hvat þat væri. Hann

kvaðst sét hafa menn eigi allfá, — „ok hygg ek vera munu utanheraðsmenn“. Helgi mælti: „Hvar váru þeir, er þú sátt þá? eða hvat höfðust þeir at? eða hugðir þú nökkut at klæðabúnaði þeira eða yfirlitum?“ Hann svarar: „Ekki varð mér þetta svá mjök umfelmt, at ek hugleiddak eigi slíka hluti, því at ek vissa, at þú mundir eftir spyrja“. Hann sagði ok, at þeir væri skamt frá selinu, ok þeir átu þar dagverð. Helgi spyrr, hvárt þeir sæti í hvirfingi eða hverr út frá öðrum. Hann kvað þá í hvirfingi sitja í söðlum. Helgi mælti: „Seg mér nú frá yfirlitum þeira; vil ek vita, ef ek mega nökkut ráða at líkendum, hvat manna þetta sé“. Sveinninn mælti: „Þar sat maðr í steindum söðli ok í blári kápu; sá var mikill ok drengilegr, vikóttr ok nökkut tannberr“. Helgi segir: „Þenna mann kenni ek gerla at frásögn þinni; þar hefir þú sét Þorgils Hölluson vestan ór Hörðadal; eða hvat mun hann vilja oss kappinn?“ Sveínninn mælti: „Þar næst sat maðr í gyldum söðli; sá var í skarlatskyrtli rauðum ok hafði gullhring á hendi, ok var knýtt gullhlaði um höfuð honum; sá maðr hafði gult hár, ok liðaðist alt á herðar niðr; hann var ljóslitaðr ok liðr á nefi, ok nökkut hafit upp framan nefit, eygðr allvel, bláeygr ok snareygr ok nökkut skoteygr, ennibreiðr ok fullr at völngum; hann hafði brúnaskurð á hári,

ok hann var vel vaxinn um herðar ok þykkr undir hönd; hann hafði allfagra hönd ok sterklegan handlegg, ok alt var hans látbragð kurteislegt, ok því orði lýk ek á, at ek hefi engan mann sét jafnvasklegan at öllu; hann var ok unglegr maðr, svá at honum var ekki grön vaxin; sýndist mér sem þrútinn mundi vera af trega". Þá svarar Helgi: „Vendilega hefir þú at þessum manni hugat; mun ok mikils um þenna mann vert vera; enn ekki mun ek þenna mann sét hafa; þó mun ek geta til, hverr hann er; þat hygg ek, at þar hafi verit Bolli Bollason; því at þat er mér sagt, at hann sé efnilegr maðr". Þá mælti sveinninn: „Þá sat maðr í smeltum söðli; sá var í gulgrænum kyrtli; hann hafði mikit fingrgull á hendi; sá maðr var enn fríðasti sýnum, ok mun enn vera á ungum aldri, jarpr á hárslit, ok ferr allvel hárit, ok at öllu var hann enn kurteisasti maðr". Helgi svarar: „Vita þykkjumst ek, hverr þessi maðr mun vera, er þú hefir nú frá sagt; þar mun vera Þorleikr Bollason, ok ertu skýrr maðr ok glöggþekkinn". Sveinninn segir: „Þar næst sat ungr maðr, hann var í blám kyrtli ok í svörtum brókum ok gyrðr í brækr; sá maðr var réttleitr ok hvítr á hárlit ok vel farinn í andliti, grannlegr ok kurteislegr". Helgi svarar: „Þenna mann kenni ek, ok hann mun ek sét hafa, ok mundi þá vera maðrinn allungr; þar mun vera Þórðr

Þórðarson, fóstri Snorra goða, ok hafa þeir kurteist lið mjök Vestfirðingarnir; hvat er enn þá?“ Þá mælti sveinninn: „Þá sat maðr í skozkum söðli, hárr í skeggi ok skolbrúnn mjök, svartr á hár ok skrúfhárr, ok heldr ósýnilegr, ok þó garplegr; hann hafði yfir sér fellikápu grá“. Helgi segir: „Glögt sé ek, hverr þessi maðr er; þar er Lambi Þorbjarnarson ór Laxárdal, ok veit ek eigi, hví hann er í för þeira bræðra“. Sveinninn mælti: „Þá sat maðr í standsöðli, ok hafði yzta heklu blá ok silfrhring á hendi; sá var búandlegr ok heldr af æsku aldri, dökkjarpr á hár ok hrökk mjök; hann hafði örr í andliti“. „Nú vesnar mjök frásögnin“, sagði Helgi, „þar muntu sét hafa Þorstein svarta mág minn, ok víst þykki mér undarlegt, er hann er í þessi ferð, ok eigi munda ek veita honum slíka heimsókn, eða hvat er enn þá?“ Hann svarar: „Þá sátu tveir menn, þeir váru líkir sýnum, ok mundu vera miðaldra menn ok enir knáligstu, rauðir á hárlit ok freknóttir í andliti ok þó vel sýnum“. Helgi mælti: „Gerla skil ek, hverir þessir menn eru: þar eru þeir Ármóðssynir, fóstbræðr Þorgils, Halldórr ok Örnólfr, ok ertu skilvíss maðr; eða hvárt eru nú taldir þeir menn, er þú sátt?“ Hann svarar: „Litlu mun ek nú við auka: þá sat þar næst maðr ok horfði út ór hringinum; sá var í spangabrynju

ok hafði stálhúfu á höfði, ok var barmrinn þverrar handar breiðr; hann hafði öxi ljósa um öxl, ok mundi vera alnar fyrir munn; sjá maðr var dökklitaðr ok svarteygr ok enn víkingligsti“. Helgi svarar: „Þenna mann kenni ek glögt at frásögn þinni; þar hefir verit Húnbogi enn sterki, son Álfs ór Dölum, ok vant er mér at sjá, hvat þeir vilja, ok mjök hafa þeir valda menn til ferðar þessar“. Sveinninn mælti: „Ok enn sat maðr þar et næsta þessum enum sterklega manni; sá var svartjarpr á hár, þykkleitr ok rauðleitr ok mikill í brúnum, hár meðalmaðr“. Helgi mælti: „Hér þarftu eigi lengra frá at segja; þar hefir verit Sveinn, son Álfs ór Dölum, bróðir Húnboga; ok betra mun oss at vera eigi ráðlausum fyrir þessum mönnum; því at nær er þat minni ætlan, at þeir muni vilja hafa minn fund, áðr þeir losni ór heraði, ok eru þeir menn í för þessi, er várn fund munu kalla skaplegan, þó at hann hefði nökkuru fyrr at hendi komit. Nú skulu konur þær, sem hér eru at selinu, snarast í karlföt ok taka hesta þá, er hér eru hjá selinu, ok ríða sem hvatast til vetrhúsa; kann vera, at þeir sem nær oss sitja þekki eigi, hvárt þar ríða karlar eða konur; munu þeir þurfa lítils tóms at ljá oss, áðr vér munum koma mönnum at oss, ok er þá eigi sýnt, hvárra vænna er“. Konurnar ríða í brott fjórar saman. Þorgils grunar, at

njósn muni borin vera frá þeim ok til Helga, ok bað þá taka hesta sína ok ríða at sem tíðast, ok svá gerðu þeir, ok áðr þeir stigi á bak, reið maðr at þeim þjóðsýnlega. Sá var lítill vexti ok allkviklátr; hann var margeygr furðulega ok hafði færilegan hest. Þessi maðr kvaddi Þorgils kunnlega. Þorgils spyrr hann at nafni ok kynferði ok svá, hvaðan hann væri kominn. Hann kveðst Hrappr heita ok vera breiðfirzkr at móðurkyni, — „ok þar hefi ek upp vaxit; hefi ek nafn Víga-Hrapps ok þat með nafni, at ek em engi dældarmaðr, þó at ek sé lítill vexti; enn ek em sunnlenzkr at föðurkyni; hefi ek nú dvalizt þar nökkura vetr, ok allvel hefir þetta til borit, Þorgils, er ek hefi þik hér ratat; því at ek ætlaða þó þinn fund at sækja, þó at mér yrði um þat nökkuru torsóttara; enn vandkvæði eru mér á hendi; ek hefi áðr orðit missáttr við húsbónda minn; hafða ek af honum viðfarar ekki góðar, enn ek hefi þat af nafni, at ek vil ekki sitja mönnum slíkar hneisur, ok veitta ek honum tilræði; enn þó get ek, at annathvárt hafi tekit lítt eða ekki; enn litla stund var ek þar til raunar síðan, því at ek þóttumst hirðr, þegar ek kom á bak hesti þessum, er ek tók frá bónda“. Hrappr segir mart, enn spurði fás, enn þó varð hann brátt varr, at þeir ætluðu at stefna

at Helga, ok lét hann vel yfir því ok sagði, at hans skal eigi á bak at leita.

64. Þeir Þorgils tóku reið mikla, þegar þeir kómu á bak, ok riðu nú fram ór skóginum. Þeir sá fjóra menn ríða frá selinu; þeir hleyptu ok allmikit. Þá mæltu sumir förunautar Þorgils, at ríða skyldi eftir þeim sem skjótast. Þá svarar Þorleikr Bollason: „Koma munu vér áðr til selsins ok vita, hvat þar sé manna; því at þat ætla ek síðr, at hér sé Helgi ok hans fylgdarmenn; sýnist mér svá sem þetta sé konur einar“. Þeir váru fleiri, er í móti mæltu. Þorgils kvað Þorleik ráða skyldu; því at hann vissi, at Þorleikr var manna skygnastr; snúa nú at selinu. Hrappr hleypir fram fyrir ok dúði spjót-sprikuna, er hann hafði í hendi, ok lagði fram fyrir sik, ok kvað þá vera alt mál at reyna sik. Verða þeir Helgi þá eigi fyrr varir við, enn þeir Þorgils taka á þeim selit. Þeir Helgi lúka aftr hurðina ok taka vápn sín. Hrappr hleypr þegar upp á selit ok spurði, hvárt skolli væri inni. Helgi svarar: „Fyrir þat mun þér ganga, sem sá sé nökkut skæðr, er hér býr inni, at hann muni bíta kunna nær greninu“, — ok þegar lagði Helgi spjóti út um selsglugginn ok í gegnum Hrapp; fell hann dauðr til jarðar af spjótinu. Þorgils bað þá fara varlega ok gæta sín við slysum, — „því at vér höfum ærin efni

til at vinna selit ok Helga, þar sem hann er nú kominn, því at ek hygg, at hér sé fátt manna fyrir". Selit var gert um einn ás, ok lá hann á gaflhlöðum, ok stóðu út af ásendarnir, ok var einart þak á húsinu ok ekki gróit. Þá mælti Þorgils, at menn skyldu ganga at ásendunum ok treysta svá fast, at brotnaði, eða ella gengi af innraftarnir; enn sumir skyldu geyma dyranna, ef þeir leitaði út. Fimm váru þeir Helgi inni í selinu; Harðbeinn son hans var þar; hann var tólf vetra gamall; ok smalamaðr hans ok tveir menn aðrir, er þat sumar höfðu komit til hans ok váru sekir; hét annarr Þorgils, enn annarr Eyjólfr. Þorsteinn svarti stóð fyrir selsdurunum ok Sveinn son Dala-Álfs; enn þeir aðrir förunautar rifu af ræfrit af selinu, ok höfðu þeir þar skipt liði til; tók annan ásenda Húnbogi enn sterki ok þeir Ármóðs synir, enn þeir Þorgils ok Lambi annan ásenda ok þeir synir Guðrúnar; treysta þeir nú fast á ásinn ok brotnaði hann í sundr í miðju, ok í þessi svipan lagði Harðbeinn út atgeiri ór selinu, þar sem hurðin var brotin; lagit kom í stálhúfu Þorsteins svarta, svá at í enninu nam staðar; var þat mjök mikill áverki. Þá mælti Þorsteinn þat er satt var, at þar váru menn fyrir. Því næst hljóp Helgi út um dyrnar svá djarflega, at þeir hrukku fyrir er næstir váru. Þorgils var þá nær staddr ok

hjó eftir honum með sverði ok kom á öxlina; varð þat mikill áverki. Helgi snerist þá í móti ok hafði í hendi viðaröxi. Helgi mælti: „Enn skal þessi enn gamli þora at sjá í mót vápnum“, — ok fleygði öxinni at Þorgísli ok kom öxin á fót honum, ok varð þat mikit sár. Ok er Bolli sá þetta, þá hleypr hann at Helga ok hafði í hendi Fótbít ok lagði í gegnum Helga; var þat banasár hans. Þeir fylgdarmenn Helga hlaupa þegar ór selinu ok svá Harðbeinn. Þorleikr Bollason víkr í móti Eyjólfi; hann var sterkr maðr. Þorleikr hjó til hans með sverði ok kom á lærit fyrir ofan kné ok tók af fótinn; fell hann dauðr til jarðar, enn Húnbogi enn sterki hleypr í móti Þorgísli ok hjó til hans með öxi, ok kom á hrygginn, ok tók hann sundr í miðju. Þórðr köttr var nær staddr, þar er Harðbeinn hljóp út, ok vildi þegar ráða til hans. Bolli hleypr til, er hann sá þetta, ok bað eigi veita Harðbeini skaða, — „skal hér engi maðr vinna klækis-verk, ok skal Harðbeini grið gefa“. Helgi átti annan son, er Skorri hét; sá var at fóstri á Englandi í Reykjardal enum syðra.

65. Eftir þessi tíðendi ríða þeir Þorgils í brott ok yfir hálsinn til Reykjardals, ok lýstu þar vígum þessum; riðu síðan ena sömu leið vestr, sem þeir höfðu vestan riðit; léttu eigi sinni ferð, fyrr enn þeir kómu í Hörðadal.

Þeir segja nú þessi tíðendi, er gerzt höfðu í för þeira; varð þessi ferð en frægsta, ok þótti þetta mikit stórvirkl, er slíkr kappi hafði fallit sem Helgi var. Þorgils þakkar mönnum vel ferðina, ok slíkt et sama mæltu þeir bræðr Bollasynir. Skiljast þeir menn nú, er í ferð höfðu verit með Þorgísli. Lambi ríðr vestr til Laxárdals ok kemr fyrst í Hjarðarholt ok sagði þeim frændum sínum innilega frá þessum tíðendum, er orðit höfðu í Skorradal. Þeir létu illa yfir hans ferð ok töldu mjök á hendr honum; kváðu hann meir hafa sagzt í ætt Þorbjarnar skrjúps enn Mýrkjartans Írakonungs. Lambi reiddist mjök við orðtak þeira ok kvað þá kunna sik ógerla, er þeir veittu honum átölur, — „því at ek hefi dregit yðr undan dauða", segir hann. Skiftust þeir síðan fám orðum við; því at hvárumtveggjum líkaði þá verr enn áðr. Ríðr Lambi heim til bús síns. Þorgils Hölluson ríðr út til Helgafells, ok með honum synir Guðrúnar ok fóstbræðr hans, Halldórr ok Örnólfr. Þeir kómu síðla um kveldit til Helgafells, svá at allir menn váru í rekkjum. Guðrún ríss upp ok bað menn upp standa ok vinna þeim beina. Hon gengr til stufu ok heilsar Þorgísli ok öllum þeim, ok spurði þá tíðenda. Þorgils tók kveðju Guðrúnar. Hann hafði þá lagt af sér kápuna ok svá vápnin, ok sat þá upp til stafa. Þorgils var í rauðbrún-

um kyrtli ok hafði um sik breitt silfrbelti. Guðrún settist niðr í bekkinn hjá honum. Þá kvað Þorgils vísu þessa:

(2) Sóttum heim at Helga.
Hrafn létum ná svelga.
Ruðum farröðuls eiki,
þá er fylgdum Þorleiki.
Þrjá létum þar falla
þjóðnýta gervalla
hjálms allkæna þolla.
Hefnt teljum nú Bolla.

Guðrún spurði þá vendilega at þessum tíðendum, er orðit höfðu í för þeira. Þorgils sagði slíkt, er hon spurði. Guðrún kvað ferðina orðna ena snöfurligstu ok bað þá hafa þökk fyrir. Eftir þat er þeim beini veittr, ok er þeir váru mettir, var þeim fylgt til rekkna; sofa þeir af nóttina. Um daginn eftir gengr Þorgils til tals við Guðrúnu ok mælti: „Svá er háttat sem þú veizt, Guðrún, at ek hefi fram komit ferðinni, þeiri er þú batt mik til; tel ek þat fullmannlega af höndum int, vænti ek ok, at ek hafa því vel vart; þú munt þat ok muna, hverjum hlutum þú hefir mér heitit þar í mót; þykkjumst ek nú til þess kaups kominn“. Þá mælti Guðrún: „Ekki hefir síðan svá langt liðit, er vit ræddumst við, at mér sé þat ór minni liðit; ætla ek ok þat eina fyrir mér, at efna við þik alt, þat er ek varð ásátt, eða hvers minnir þik um, hversu mælt var með

okkr?“ Þorgils kvað hana muna mundu. Guðrún svarar: „Þat hygg ek, at ek héta þér því at giftast engum manni samlendum öðrum enn þér, eða viltu nökkut mæla í móti þessu?“ Þorgils kvað hana rétt muna. „Þá er vel“, segir Guðrún, „ef okkr minnir eins um þetta mál; vil ek ok ekki lengr draga þetta fyrir þér, at ek ætla þess eigi auðit verða, at ek sjá þín kona; þykkjumst ek enda við þik öll ákveðin orð, þó at ek giftumst Þorkatli Eyjólfssyni, því at hann er nú eigi hér á landi“. Þá mælti Þorgils ok roðnaði mjök: „Gerla skil ek, hvaðan alda sjá renn undir; hafa mér þaðan jafnan köld ráð komit; veit ek, at þetta eru ráð Snorra goða“. Sprettr Þorgils upp þegar af þessu tali, ok var enn reiðasti; gengr til förunauta sinna ok sagði, at hann vill í brott ríða. Þorleiki líkar illa, er svá var hagat, at Þorgísli var eigi geð á, enn Bolli samþykkist hér um vilja móður sinnar. Guðrún kvaðst gefa skyldu Þorgísli góðar gjafir ok blíðka hann svá. Þorleikr kvað þat ekki tjá mundu, — „því at Þorgils er miklu skapstærri maðr, enn hann muni hér at smáhlutum lúta vilja“. Guðrún kvað hann þá heima huggast skyldu. Þorgils ríðr við þetta frá Helgafelli ok með honum fóstbræðr hans; kemr hann heim í Tungu til bús síns ok unir stórilla sínum hlut.

66. Þann vetr tók Ósvífr sótt ok andaðist.

Þat þótti mannskaði mikill, því at hann hafði verit enn mesti spekingr. Ósvífr var grafinn at Helgafelli, því at Guðrún hafði þar þá látit gera kirkju. Á þeim sama vetri fekk sótt Gestr Oddleifsson, ok er at honum leið sóttin, þá kallaði hann til sín Þórð lága, son sinn, ok mælti: „Svá segir mér hugr um, at þessi sótt muni skilja vára samvistu. Ek vil mik láta færa til Helgafells, því at sá staðr mun verða mestr hér í sveitum; þangat hefi ek oft ljós sét“. Eftir þetta andaðist Gestr. Vetrinn hafði verit kuldasamr, ok váru íslög mikil, ok hafði langt lagt út Breiðafjörð, svá at eigi mátti á skipum komast af Barðaströnd. Lík Gests stóð uppi tvær nætr í Haga; enn þá sömu nótt gerði á veðr svá hvast, at ísinn rak allan frá landi; enn um daginn eftir var veðr gott ok lygnt. Þórðr tók skip ok lagði á lík Gests ok fara þeir suðr um daginn yfir Breiðafjörð ok koma um kveldit til Helgafells. Var þar vel tekit við Þórði, ok er hann þar um nóttina. Um morgininn var niðr sett lík Gests, ok hvíldu þeir Ósvífr í einni gröf. Kom nú fram spásagan Gests, at skemra var í milli þeira, enn þá er annarr var á Barðaströnd enn annarr í Sælingsdal. Þórðr enn lági ferr heim, þegar hann er búinn; enn næstu nótt eftir gerði á æðiveðr; rak þá ísinn allan at landi; helt því lengi um vetrinn, at ekki mátti þar á skipum

fara. Þóttu at þessu mikil merki, at svá gaf til at fara með lík Gests, at hvárki var fært áðr né síðan.

67. Þórarinn hét maðr, er bjó í Langadal; hann var goðorðsmaðr ok ekki ríkr. Son hans hét Auðgísl; hann var frálegr maðr. Þorgils Hölluson tók af þeim feðgum goðorðit, ok þótti þeim þat en mesta svívirðing. Auðgísl fór á fund Snorra goða ok sagði honum þenna ójafnað ok bað hann ásjá. Snorri svaraði vel at einu, ok tók lítinn af öllu ok mælti: „Gerist hann Höllu-slappi nú framgjarn ok áburðarmikill. Hvárt mun Þorgils enga þá menn fyrir hitta, at eigi muni honum alt vilja þola? Er þat víst auðsætt, at hann er mikill maðr ok knálegr, enn komit hefir orðit slíkum mönnum í hel sem hann er“. Snorri gaf Auðgísli öxi rekna, er hann fór í brott. Um várit fóru þeir Þorgils Hölluson ok Þorsteinn svarti suðr til Borgarfjarðar, ok buðu bætr sonum Helga ok öðrum frændum hans; var sæzt á þat mál ok var ger góð sæmd. Galt Þorsteinn tvá hluti bóta vígsins, enn Þorgils skyldi gjalda þriðjung, ok skyldi greiða á þingi. Þetta sumar reið Þorgils til þings, ok er þeir kómu á hraunit at Völlum, sá þeir konu ganga í móti sér; sú var mikil harðla. Þorgils reið í móti henni, enn hon veik undan, ok kvað þetta:

(3) Kosti fyrðar,
ef framir þykkjast,
ok varist við svá
vélum Snorra;
engi mun við varast;
vitr er Snorri.

Síðan gekk hon leið sína. Þá mælti Þorgils: „Sjaldan fór svá, þá er vel vildi, at þú færir þá af þingi, er ek fór til þings“. Þorgils ríðr nú á þingit ok til búðar sinnar, ok var kyrt öndvert þingit. Sá atburðr varð einnhvern dag um þingit, at fest váru út klæði manna til þerris. Þorgils átti blá heklu; hon var breidd á búðarvegginn. Menn heyrðu, at heklan kvað þetta:

(4) Hangir vát á vegg,
veit hattkilau bragð,
þvígit oftar þurr,
þeygi dyl ek, at hon viti tvau.

Þetta þótti et mesta undr. Enn næsta dag eftir gekk Þorgils vestr yfir ána, ok skyldi gjalda fé sonum Helga; hann sezt niðr á hölknit fyrir ofan búðirnar; með honum var Halldórr fóstbróðir hans ok fleiri váru þeir saman. Þeir synir Helga kómu til mótsins. Þorgils rekr nú at telja silfrit. Auðgísl Þórarinsson gekk þar hjá, ok í því er Þorgils nefndi tíu, þá hjó Auðgísl til hans, ok allir þóttust heyra, at höfuðit nefndi ellifu, er af fauk hálsinum. Auðgísl hljóp til Vatnsfirðingabúðar, enn Hall-

dórr hljóp þegar eftir honum, ok hjó hann í búðardurunum til bana. Þessi tíðendi kómu til búðar Snorra goða, at Þorgils Hölluson var veginn. Snorri segir: „Eigi mun þér skilizt hafa; Þorgils Hölluson mun vegit hafa“. Maðrinn segir: „Enda fauk höfuðit af bolnum“. „Þá má vera, at satt sé“, sagði Snorri. Sæzt var á víg þessi, sem í sögu Þorgils Höllusonar segir.

68. Þat sama sumar, er Þorgils Hölluson var veginn, kom skip í Bjarnarhöfn; þat átti Þorkell Eyjólfsson; hann var þá svá auðigr maðr, at hann átti tvá knörru í förum; annarr kom í Hrútafjörð á Borðeyri, ok var hvárrtveggi viði hlaðinn. Ok er Snorri goði spurði útkvámu Þorkels, ríðr hann þegar til skips. Þorkell tók við honum með allri blíðu. Þorkell hafði ok mikinn drykk á skipi sínu; var veitt allkappsamlega; varð þeim ok mart talat. Spurði Snorri tíðenda af Noregi. Þorkell segir frá öllu vel ok merkilega. Snorri segir í mót þau tíðendi, sem hér höfðu gerzt, meðan Þorkell hafði utan verit. „Sýndist mér nú þat ráð“, segir Snorri, „sem ek rædda fyrir þér, áðr þú fórt utan, at þú tækir þik ór förum ok settist um kyrt ok aflaðir þér kvánfangs þess ens sama, sem þá var orði á komit“. Þorkell svarar: „Skil ek, hvar þú ferr, ok alt er mér slíkt et sama nú í hug, sem þá ræddum vit;

því at eigi fyrirman ek mér ens göfgasta ráðs, ef þat má við gangast". Snorri mælti: „Til þess skal ek boðinn ok búinn at ganga með þeim málum fyrir þína hönd; er nú ok afráðinn hvárrtveggi hlutrinn, sá er þér þótti torsóttlegastr, ef þú skyldir fá Guðrúnar, at Bolla er hefnt, enda er Þorgils frá ráðinn". Þorkell mælti: „Djúpt standa ráð þín, Snorri, ok at vísu vil ek at venda þessu máli". Snorri var at skipi nökkurar nætr; síðan tóku þeir skip teinært, er þar flaut við kaupskipit, ok bjugg-ust til ferðar, hálfr þriði togr manna; þeir fóru til Helgafells. Guðrún tók við Snorra ágæta vel; var þeim veittr allgóðr beini, ok er þeir höfðu verit þar eina nótt, þá kallar Snorri til tals við sik Guðrúnu ok mælti: „Svá er mál með vexti, at ek hefi ferð þessa veitt Þorkatli Eyjólfssyni vin mínum; er hann nú hér kominn, sem þú sér, enn þat er erendi hans hingat at hefja bónorð við þik. Er Þorkell göfugr maðr; er þér ok alt kunnigt um ætt hans ok athæfi; skortir hann ok eigi fé; þykkir oss hann nú einn maðr líkastr til höfðingja vestr hingat, ef hann vill sik til þess hafa; hefir Þorkell mikinn sóma, þá er hann er út hér, enn miklu er hann meira virðr, þá er hann er í Noregi með tignum mönnum". Þá svarar Guðrún: „Synir mínir munu hér mestu af ráða, Þorleikr ok Bolli, enn þú ert svá enn þriði maðr, Snorri,

at ek mun mest þau ráð undir eiga, er mér þykkja allmiklu máli skifta, því at þú hefir mér lengi heilráðr verit". Snorri kvaðst einsætt þykkja, at hnekkja Þorkatli eigi frá. Eftir þat lét Snorri kalla þangat sonu Guðrúnar; hefir þá uppi við þá málit ok tjár, hversu mikill styrkr þeim mætti verða at Þorkatli fyrir sakir fjårafla hans ok forsjá, ok taldi þar um mjúklega. Þá svarar Bolli: „Móðir mín mun þetta glöggvast sjá kunna; vil ek hér um hennar vilja samþykkja; enn víst þykkir oss ráðlegt at virða þat mikils, er þér flytit þetta mál, Snorri, því at þú hefir marga hluti stórvel gert til vár". Þá mælti Guðrún: „Mjök munum vér hlíta forsjá Snorra um þetta mál, því at oss hafa þín ráð heil verit". Snorri fýsti í hverju orði, ok réðst þat af, at ráðahagr skyldi takast með þeim Guðrúnu ok Þorkatli; bauð Snorri at hafa boð inni. Þorkatli líkaði þat vel, — „því at mik skortir eigi föng til at leggja fram, svá sem yðr líkar". Þá mælti Guðrún: „Þat er vili minn, at boð þetta sé hér at Helgafelli; vex mér ekki þat fyrir augum at hafa hér kostnað fyrir; mun ek hvárki til þess krefja Þorkel né aðra, at leggja starf á þetta". „Oft sýnir þú þat, Guðrún", segir Snorri, „at þú ert enn mesti kvenskörungr". Verðr nú þat af ráðit, at brullaup skal vera at Helgafelli at sex vikum sumars. Fara þeir

Snorri ok Þorkell við þetta á brott; fór Snorri heim, enn Þorkell til skips; er hann ýmist um sumarit í Tungu eða við skip. Líðr til boðsins. Guðrún hefir mikinn viðrbúnað ok tilöflun. Snorri goði sótti þessa veizlu með Þorkatli ok höfðu þeir nær sex tigu manna, ok var þat lið mjök valit, því at flestir menn váru í litklæðum. Guðrún hafði nær hundrað fyrirboðsmanna. Þeir bræðr Bolli ok Þorleikr gengu í mót þeim Snorra ok með þeim fyrirboðsmenn. Er Snorra allvel fagnat ok hans föruneyti. Er nú tekit við hestum þeira ok klæðum; var þeim fylgt í stufu; skipuðu þeir Þorkell ok Snorri bekk annan, þann er æðri var, enn boðsmenn Guðrúnar enn óæðra bekk.

69. Þetta haust hafði Gunnarr Þiðrandabani verit sendr Guðrúnu til trausts ok halds; hon hafði ok við honum tekit, ok var leynt nafni hans. Gunnarr hafði sekr orðit um víg Þiðranda Geitissonar ór Krossavík, sem segir í sögu Njarðvíkinga. Fór hann mjök huldu höfði, því at margir stórir menn veittu þar eftirsjár. Et fyrsta kveld veizlunnar, er menn gengu til vatns, stóð þar maðr mikill hjá vatninu; sá var herðimikill ok bringubreiðr; sá maðr hafði hatt á höfði. Þorkell spurði, hverr hann væri. Sá nefndist svá sem honum sýndist. Þorkell segir: „Þú munt segja eigi satt; værir þú líkari at frásögn Gunnari Þiðrandabana; ok ef þú ert svá mikil kempa,

sem aðrir segja, þá muntu eigi vilja leyna nafni þínu“. Þá svarar Gunnarr: „Allkappsamlega mælir þú til þessa; ætla ek mik ok ekki þurfa at dyljast fyrir þér; hefir þú rétt kendan manninn, eða hvat hefir þú mér hugat at heldr?“ Þorkell kvaðst þat vilja mundu, at hann vissi þat brátt. Hann mælti til sinna manna, at þeir skyldu handtaka hann. Enn Guðrún sat innar á þverpalli ok þar konur hjá henni ok höfðu lín á höfði, enn þegar hon verðr vör við, stígr hon af brúðbekkinum ok heitr á sína menn at veita Gunnari lið; hon bað ok engum manni eira, þeim er þar vildi óvísu lýsa. Hafði Guðrún lið miklu meira; horfðist þar til annars, enn ætlat hafði verit. Snorri goði gekk þar í milli manna, ok bað lægja storm þenna, — „er þér Þorkell einsætt at leggja ekki svá mikit kapp á þetta mál; máttu sjá, hversu mikill skörungr Guðrún er, ef hon berr okkr báða ráðum“. Þorkell lézt því hafa heitit nafna sínum Þorkatli Geitissyni, at hann skyldi drepa Gunnar, ef hann kæmi vestr á sveitir, — „ok er hann enn mesti vinr minn“. Snorri mælti: „Miklu er þér meiri vandi á at gera eftir várum vilja; er þér ok þetta sjálfum höfuðnauðsyn, því at þú fær aldri slíkrar konu sem Guðrún er, þótt þú leitir víða“. Ok við umtölur Snorra ok þat með, at hann sá, at hann mælti satt, þá sefaðist Þorkell, enn Gunnari var i

brott fylgt um kveldit. Veizla fór þar vel fram ok skörulega; ok er boði var lokit, búast menn í brott. Þorkell gaf Snorra allféмiklar gjafir ok svá öllum virðingamönnum. Snorri bauð heim Bolla Bollasyni ok bað hann vera með sér öllum þeim stundum, er honum þætti þat betra. Bolli þiggr þat ok ríðr heim í Tungu. Þorkell settist nú at Helgafelli ok tekr þar við búsumsýslu; þat mátti brátt sjá, at honum var þat eigi verr hent enn kaupferðir. Hann lét þegar um haustit taka ofan skála, ok varð upp gerr at vetri, ok var hann mikill ok risulegr. Ástir takast miklar með þeim Þorkatli ok Guðrúnu. Líðr fram vetrinn. Um várit eftir spyrr Guðrún, hvat hann vili sjá fyrir Gunnari Þiðrandabana. Þorkell kvað hana mundu fyrir því ráða, — „hefir þú tekit þat svá fast, at þér mun ekki at getast, nema hann sé sæmilega af höndum leystr. Guðrún kvað hann rétt geta, — „vil ek“, sagði hon, „at þú gefir honum skip, ok þar með þá hluti, sem hann má eigi missa at hafa“. Þorkell svarar ok brosti við: „Eigi er þér lítit í hug um mart, Guðrún“, segir hann, „ok er þér eigi hent at eiga vesalmenni; er þat ok ekki við þitt æði; skal þetta gera eftir þínum vilja“. Ferr þetta fram. Gunnarr tók við gjöfinni allþakksamlega — „mun ek aldri svá langhendr verða, at ek fá yðr launat þann sóma allan, sem þit veitit mér“.

Fór Gunnarr utan ok kom við Noreg. Eftir þat fór hann til búa sinna. Gunnarr var stórauðigr ok et mesta mikilmenni ok góðr drengr.

70. Þorkell Eyjólfsson gerðist höfðingi mikill. Helt hann sér mjök til vinsælda ok virðingar. Hann var maðr heraðsríkr ok málamaðr mikill; þingdeilda hans er hér þó ekki getit. Þorkell var ríkastr maðr í Breiðafirði, meðan hann lifði, þegar er Snorra leið. Þorkell sat vel bæ sinn; hann lét gera öll hús at Helgafelli stór ok rammleg; hann markaði ok grundvöll til kirkju, ok lýsti því, at hann ætlaði sér at sækja kirkjuviðinn. Þau Þorkell ok Guðrún áttu son; sá er nefndr Gellir; hann var snemma enn efnilegasti. Bolli Bollason var ýmist í Tungu eða at Helgafelli; var Snorra til hans allvel. Þorleikr bróðir hans var at Helgafelli. Váru þeir bræðr miklir menn ok enir knáligstu, ok hafði Bolli alt fyrir. Vel var Þorkatli til stjúpbarna sinna. Guðrún unni Bolla mest allra barna sinna. Bolli var nú sextán vetra, enn Þorleikr tuttugu. Þá ræddi Þorleikr við Þorkel stjúpföður sinn ok móður sína, at hann vildi utan fara, — „leiðist mér at sitja heima sem konum; vilda ek, at mér væri fengin fararefni“. Þorkell svarar: „Ekki þykkjumst ek verit hafa mótgerðasamr ykkr bræðrum, síðan er tengdir várar tókust; þykki mér þetta en mesta várkunn, at þik fýsi at kanna siðu annarra

manna, því at ek vænti at þú þykkir vaskr maðr, hvar sem þú kemr með dugandi mönnum“. Þorleikr kvaðst ekki mundu hafa mikit fé, — „því at ósýnt er“, hversu mér gætist til; em ek ungr ok í mörgu óráðinn“. Þorkell bað hann hafa svá sem hann vildi. Síðan kaupir Þorkell í skipi til handa Þorleiki, er uppi stóð í Dögurðarnesi; fylgir Þorkell honum til skips ok bjó hann at öllu vel heiman. Fór Þorleikr utan um sumarit. Skip þat kemr til Noregs. Var þá lands höfðingi Óláfr konungr enn helgi. Þorleikr ferr þegar á fund Óláfs konungs. Hann tók vel við honum ok kannaðist við kynferði hans ok bauð honum til sín. Þorleikr þektist þat. Er hann með konungi um vetrinn ok gerðist hirðmaðr hans; virði konungr hann vel. Þótti Þorleikr enn vaskasti maðr ok var hann með Óláfi konungi svá at vetrum skifti. Nú er at segja frá Bolla Bollasyni. Þá er hann var átján vetra gamall um várit, ræddi hann við Þorkel mág sinn ok þau móður sína, at hann vill, at þau leysi föðurarf hans. Guðrún spyrr, hvat hann ætlaðist fyrir, er hann kallaði til fjár í hendr þeim. Bolli svarar: „Þat er vili minn, at konu sé beðit til handa mér; vilda ek, Þorkell mágr, segir Bolli, at þú værir mér þar um flutningsmaðr, at þat gengi fram“. Þorkell spurði, hverrar konu hann vildi biðja. Bolli svarar:

„Kona heitir Þórdís, hon er dóttir Snorra goða; hon er svá kvenna, at mér er mest um at eiga; ok ekki mun ek kvángast í bráð, ef ek nái eigi þessu ráði; þykki mér ok mikit undir, at þetta gangi fram“. Þorkell svarar: „Heimolt er þér, mágr, at ek ganga með máli þessu, ef þér þykkir þat máli skifta; vænti ek, at þetta mál verði auðsótt við Snorra, því at hann mun sjá kunna, at honum er vel boðit, þar er þú ert“. Guðrún mælti: „Þat er skjótt at segja, Þorkell, at ek vil til þess láta engan hlut spara, at Bolli fái þann ráðakost, sem honum líkar; er þat bæði, at ek ann honum mest, enda hefir hann öruggastr verit í því minna barna, at gera at mínum vilja“. Þorkell lézt þat ætla fyrir sér, at leysa Bolla vel af hendi — „er þat fyrir margs sakir maklegt, því at ek vænti þess, at gott verði mannkaup í Bolla“. Litlu síðar fara þeir Þorkell ok Bolli ok váru saman mjök margir menn; fara þar til er þeir koma í Tungu. Snorri tók vel við þeim ok blíðlega; eru þar enar mestu ölværðir af Snorra hendi. Þórdís Snorradóttir var heima með feðr sínum; hon var væn kona ok merkileg; ok er þeir höfðu fár nætr verit í Tungu, þá berr Þorkell upp bónorðsmálin ok mælir til mægðar við Snorra fyrir hönd Bolla, enn til samfara við Þórdísi dóttur hans. Þá svarar Snorri: „Slíkra mála er vel leitat, sem mér er at þér ván;

vil ek þessu máli vel svara, því at mér þykkir Bolli enn mannvænsti maðr, ok sú kona þykki mér vel gift er honum er gift; enn þat mun þó mestu um stýra, hversu Þórdísi er um gefit; því at hon skal þann einn mann eiga, at henni sé vel at skapi“. Þetta mál kemr fyrir Þórdísi, enn hon svarar á þá leið, at hon mundi þar um hlíta forsjá föður síns; kvaðst fúsari at giftast Bolla í sinni sveit, enn ókunnum manni lengra í brott. Ok er Snorri fann, at henni var ekki þetta í móti skapi, at ganga með Bolla, þá er þetta at ráði gert, ok fóru festar fram; skal Snorri hafa boð þat inni ok skal vera at miðju sumri. Við þetta ríða þeir Þorkell ok Bolli heim til Helgafells, ok er nú Bolli heima, þar til er at brullaupsstefnu kemr. Búast þeir nú heiman Þorkell ok Bolli, ok þeir menn með þeim, er til þess váru ætlaðir; var þar fjölmenni mikit ok et sköruligsta lið. Ríða nú leið sína ok koma í Tungu; eru þar allgóðar viðtökur; var þar mikit fjölmenni ok veizla en virðuligsta, ok er veizluna þrýtr, búast menn í brott. Snorri gaf Þorkatli gjafar sæmilegar ok þeim Guðrúnu báðum, slíkt sama öðrum vinum sínum ok frændum; ríðr nú hverr til síns heimilis þeira manna er þetta boð hafa sótt. Bolli var í Tungu, ok tókust brátt góðar ástir með þeim Þórdísi. Snorri lagði ok mikla stund á at veita Bolla vel, ok var til hans hvar

betr enn til sinna barna. Bolli þektist þat vel, ok er þau missari í Tungu í góðu yfirlæti. Um sumarit eftir kom skip af hafi í Hvítá; þat skip átti hálft Þorleikr Bollason, enn hálft áttu norrænir menn. Ok er Bolli spyrr útkvámu bróður síns, ríðr hann þegar suðr til Borgarfjarðar ok til skips; verðr hvárr þeira bræðra öðrum feginn; er Bolli þar svá at nóttum skiftir; síðan ríða þeir báðir bræðr vestr til Helgafells. Þorkell tekr við þeim með allri blíðu, ok þau Guðrún bæði, ok buðu Þorleiki þar at vera um vetrinn, ok þat þiggr hann. Þorleikr dvelst at Helgafelli um hríð; ríðr síðan til Hvítár, ok lætr setja upp skipit, enn flytja vestr varnað sinn. Þorleiki hafði gott orðit til fjár ok virðingar; því at hann hafði gerzt handgenginn enum tignasta manni, Óláfi konungi. Var hann nú at Helgafelli nm vetrinn, enn Bolli í Tungu.

71. Þenna vetr finnast þeir bræðr jafnan ok höfðu tal með sér, ok hvárki hendu þeir gaman at leikum né annarri skemtan; ok eitt sinn er Þorleikr var í Tungu, þá töluðu þeir bræðr svá at dægrum skifti. Snorri þóttist þá vita, at þeir mundu stórt nakkvat ráða. Þá gekk Snorri á tal þeira bræðra. Þeir fögnuðu honum vel, ok létu þegar falla niðr talit. Hann tók vel kveðju þeira. Síðan mælti Snorri: „Hvat hafi þit í ráðagerðum, er þit gáið hvárki

svefns né matar?“ Bolli svarar: „Þetta eru ekki ráðagerðir, því at þat tal er með litlum merkjum, er vér eigum at tala. Ok er Snorri fann, at þeir vildu leyna hann því öllu, er þeim var í skapi, enn hann grunaði þó, at þeir mundu um þat mest tala, er stór vandræði mundu af gerast, ef fram gengi, — mælti Snorri til þeira: „Hitt grunar mik nú, sem þat muni hvárki hégómi né gamanmál, er þit munuð lengstum um tala, ok virði ek ykkr til várkunnar, þótt svá sé, ok gerið svá vel ok segið mér ok leynið mik eigi; munu vér eigi allir verr kunna um ráða þetta mál, því at ek mun hvergi í móti standa, at þat gangi fram, er ykkarr sómi vaxi við“. Þorleiki þótti Snorri vel undir taka; sagði hann í fám orðum ætlan þeira bræðra, at þeir ætla at fara at þeim Óláfssonum, ok þeir skyldi sæta afarkostum; segja sik þá ekki til skorta, at hafa jafnan hlut af þeim Óláfssonum, er Þorleikr var handgenginn Óláfi konungi, enn Bolli kominn í mægðir við slíkan höfðingja sem Snorri er. Snorri svarar á þá leið: „Ærit hefir komið fyrir víg Bolla, er Helgi var Harðbeinsson fyrir goldinn; eru hölzti mikil vandræði manna áðr orðin, þó at staðar nemi um síðir“. Bolli segir þá: „Hvat er nú, Snorri, ertu eigi jafnhvass í liðveizlunni, sem þú lézt fyrir litlu? ok eigi mundi Þorleikr þér enn þessa ætlan sagt hafa, ef

hann hefði nökkut við mik um ráðizt, ok þar er þú telr Helga hafa komit í hefnd fyrir Bolla, þá er mönnum þat kunnigt, at fé kom fyrir víg Helga, enn faðir minn er óbættr". Enn er Snorri sá, at hann fekk þeim eigi talit hughvarf, þá býðst Snorri til at leita um sættir með þeim Óláfssonum, heldr enn manndráp tækist; ok því játta þeir bræðr. Síðan reið Snorri í Hjarðarholt með nökkura menn. Halldór tók vel við honum ok bauð honum þar at vera. Snorri kvaðst heim mundu ríða um kveldit, — „enn ek á við þik skylt erendi". Síðan taka þeir tal, ok lýsir Snorri yfir erendum sínum, at hann kvaðst þess orðinn varr, at þeir Bolli ok Þorleikr undu eigi lengr, at faðir þeira væri bótlauss af þeim Óláfssonum, — „enn nú vilda ek leita um sættir ok vita, ef endir yrði á ógiftu yðvarri frænda". Halldórr tók þessu ekki fjarri ok svarar: „Harðla kunnigt er mér, at Þorgils Hölluson ok Bollasynir ætluðu at veita mér árás eða bræðrum mínum, áðr enn þú snerir hefndinni fyrir þeim, svá at þaðan af sýndist þeim at drepa Helga Harðbeinsson; hefir þú þér deilt góðan hlut af þessum málum, hvat sem þú hefir til lagt um en fyrri skifti vár frænda". Snorri mælti: „Miklu þykki mér skifta, at gott verði mitt erendi ok hér kæmi því á leið, er mér er mestr hugr á, at tækist góðar sættir með yðr frændum; því

at mér er kunnigt skaplyndi þeira manna, er málum eiga at skifta við yðr, at þeir munu þat alt vel halda, er þeir verða á sáttir". Halldórr svarar: „Þessu vil ek játta, ef þat er vili bræðra minna, at gjalda fé fyrir víg Bolla, slíkt sem þeir menn dæma, er til gerðar eru teknir; enn undan vil ek skilja sektir allar ok svá goðorð mitt, svá staðfestu; slíkt et sama þær staðfestur, er bræðr mínir búa á; vil ek ok til skilja, at þeir eigi þær at frjálsu fyrir þessa málalykt; taka ok sinn mann hvárir til gerðar". Snorri segir: „Vel ok skörulega er þetta boðit; munu þeir bræðr þenna kost taka, ef þeir vilja at nökkuru hafa mín ráð". Síðan reið Snorri heim ok segir þeim bræðrum, hvert orðit hafði hans erendi, ok svá þat, at hann mundi við skiljast þeira mál með öllu, ef þeir vildu eigi játta þessu. Bolli bað hann fyrir ráða, — „ok vil ek, Snorri, at þér dæmið fyrir vára hönd". Þá sendir Snorri orð Halldóri, at þá var ráðin sættin; bað hann kjósa mann til gerðar til móts við sik. Halldórr kaus til gerðar fyrir sína hönd Steindór Þorláksson af Eyri; sættarfundr skyldi vera at Dröngum á Skógaströnd, þá er fjórar vikur eru af sumri. Þorleikr Bollason reið til Helgafells, ok var alt tíðendalaust um vetrinn. Ok er leið at þeiri stundu, er ákveðit var um fundinn, þá kom Snorri goði með þeim Bollasonum, ok váru alls

fimtán saman; jafnmargir kómu þeir Steindórr til mótsins. Tóku þeir Snorri ok Steindórr tal ok urðu ásáttir um mál þessi. Eftir þat luku þeir fésekt; enn eigi er hér ákveðit, hversu mikit þeir gerðu; frá því er sagt at fé galzt vel ok sættir váru vel haldnar. Á Þórsnesþingi váru gjöld af hendi int. Halldórr gaf Bolla sverð gott, enn Steindórr Óláfsson gaf Þorleiki skjöld; var þat ok góðr gripr, ok var síðan slitit þinginu, ok þóttu hvárirtveggju hafa vaxit af þessum málum.

72. Eftir þat er þeir höfðu sæzt Bolli ok Þorleikr ok Óláfssynir, ok Þorleikr hafði verit einn vetr á Íslandi, þá lýsti Bolli því, at hann ætlaði utan. Snorri latti þess ok mælti: „Oss þykkir mikit í hættu, hversu þér tekst; enn ef þik fýsir fleira at ráða, enn nú ræðr þú, þá vil ek fá þér staðfestu ok gera þér bú, ok þar með fá þér í hendr manna forræði ok halda þér til virðingar í öllu; vænti ek, at þat sé auðvelt, því at flestir menn leggja góðan hug til þín“. Bolli svarar: „Þat hefi ek lengi haft í hug mér, at ganga suðr um sinnsakir; þykkir maðr við þat fávíss verða, ef hann kannar ekki víðara enn hér Ísland“. Ok er Snorri sér þat, at Bolli hefir statt þetta fyrir sér, at ekki mundi tjá at letja, þá býðr Snorri honum at hafa fé svá mikit, sem hann vildi, til ferðarinnar. Bolli játtar því at hafa féit mikit, —

„vil ek“, sagði hann, „engis manns miskunnarmaðr vera hvárki hér né utanlendis“. Síðan ríðr Bolli suðr til Borgarfjarðar ok til Hvítár, ok kaupir skip þat hálft at þeim mönnum, er þat áttu. Eiga þeir bræðr þá saman skipit. Ríðr Bolli síðan vestr heim. Þau Bolli ok Þórdís áttu eina dóttur; sú hét Herdís; þeiri mey bauð Guðrún til fóstrs. Hon var þá vetrgömul, er hon fór til Helgafells. Þórdís var ok löngum þar; var Guðrún ok allvel til hennar.

73. Nú fóru þeir bræðr báðir til skips. Bolli hafði mikit fé utan. Þeir bjuggu nú skipit, ok er þeir váru albúnir, létu þeir í haf. Þeim byrjaði ekki skjótt, ok höfðu útivist langa, tóku um haustit Noreg, ok kómu norðr við Þrándheim. Óláfr konungr var austr í landi ok sat í Víkinni, ok hafði hann þar efnat til vetrsetu. Ok er þeir bræðr spurðu þat, at konungr mundi ekki koma norðr til Þrándheims þat haust, þá segir Þorleikr, at hann vill leita austr með landi ok á fund Óláfs konungs. Bolli svarar: „Lítit er mér um þat, at rekast milli kaupstaða á haustdegi; þykki mér þat mikil nauð ok ófrelsi. Vil ek hér sitja vetrlangt í bænum. Er mér sagt, at konungr mun koma norðr í vár; enn ef hann kemr eigi, þá mun ek ekki letja, at vit farim á hans fund“. Bolli ræðr þessu; ryðja þeir nú skip sitt ok taka sér bæjarsetu. Brátt fanst þat, at Bolli

mundi vera maðr framgjarn ok vildi vera fyrir öðrum mönnum; honum tókst ok svá, því at maðrinn var örlátr; fekk hann brátt mikla virðing í Noregi. Bolli helt sveit um vetrinn í Þrándheimi ok var auðkent, hvar sem hann gekk til skytninga, at menn hans váru betr búnir at klæðum ok vápnum enn annat bæjarfólk; hann skaut ok einn fyrir sveitunga sína alla, þá er þeir sátu í skytningum; þar eftir fór annat örlæti hans ok stórmenska. Eru þeir bræðr nú í bænum um vetrinn. Þenna vetr sat Óláfr konungr austr í Sarpsborg, ok þat spurðist austan, at konungs var ekki norðr ván. Snemma um várit bjuggu þeir bræðr skip sitt ok fóru austr með landi. Tókst þeim greitt ferðin, ok kómu austr til Sarpsborgar, ok fóru þegar á fund Óláfs konungs; fagnar konungr vel Þorleiki hirðmanni sínum ok hans förunautum. Síðan spurði konungr, hver sá væri enn vörpulegi maðr, er í göngu var með Þorleiki. Enn hann svarar: „Sá er bróðir minn ok heitir Bolli“. „At vísu er hann skörulegr maðr“, segir konungr. Eftir þat bauð konungr þeim bræðrum at vera með sér; taka þeir þat með þökkum, ok eru þeir með konungi um várit. Er konungr vel til Þorleiks sem fyrr, enn þó mat hann Bolla miklu meira, því at konungi þótti hann mikit afbragð annarra manna. Ok er á leið várit, þá ræða þeir bræðr

um ferðir sínar; spurði Þorleikr, hvárt Bolli vili fara út til Íslands um sumarit, — „eða viltu vera í Noregi lengr“? Bolli svarar: „Ek ætla mér hvárki; ok er þat satt at segja, at ek hafða þat ætlat, þá er ek fór af Íslandi, at eigi skyldi at spyrja til mín í öðru húsi; vil ek nú, frændi, at þú takir við skipi okkru“. Þorleiki þótti mikit, ef þeir skulu skilja, — „enn þú, Bolli, munt þessu ráða sem öðru“. Þessa sömu ræðu báru þeir fyrir konung, enn hann svarar á þá leið: „Viltu ekki, Bolli, dveljast með oss lengr“? segir konungr, „þætti mér hinn veg bezt, er þú dveldist með mér um hríð; mun ek veita þér þvílíka nafnbót, sem ek veitta Þorleiki bróður þínum“. Þá svarar Bolli: „Allfúss væra ek, herra, at bindast yðr á hendr, enn fara vil ek fyrst þangat, sem ek hefi áðr ætlat, ok mik hefir lengi til fýst, enn þenna kost vil ek gjarna taka, ef mér verðr aftrkvámu auðit“. „Þú munt ráða ferðum þínum, Bolli“, segir konungr, „því at þér eruð um flest einráðir Íslendingar; enn þó mun ek því orði á lúka, at mér þykkir þú, Bolli, hafa komit merkilegastr maðr af Íslandi um mína daga“. Ok er Bolli hafði fengit orlof af konungi, þá býst hann til ferðar ok gekk á kugg einn, er ætlaði suðr til Danmerkr; hann hafði ok mikit fé með sér; fóru ok nökkurir menn með honum af hans förunautum. Skildust þeir

Óláfr konungr með mikilli vináttu; veitti konungr Bolla góðar gjafar at skilnaði. Þorleikr var þá eftir með Óláfi konungi, enn Bolli fór ferðar sinnar þar til er hann kemr suðr til Danmerkr; hann er þar um vetrinn í Danmörku ok fekk þar mikinn sóma af ríkum mönnum; hann helt sik ok þar at engu óríkmannlegar enn þá er hann var í Noregi. Ok er Bolli hafði verit einn vetr í Danmörku, þá byrjar hann ferð sína út í lönd ok léttir eigi fyrr ferðinni, enn hann kemr út í Miklagarð. Hann var litla hríð þar áðr hann kom sér í Væringjasetu; höfum vér ekki heyrt frásagnir, at neinn Norðmaðr hafi fyrr gengit á mála með Garðskonungi enn Bolli Bollason. Var hann í Miklagarði mjök marga vetr ok þótti enn hraustasti maðr í öllum mannraunum, ok gekk jafnan næst enum fremstum. Þótti Væringjum mikils vert um Bolla, meðan hann var í Miklagarði.

74. Nú er þar til máls at taka, at Þorkell Eyjólfsson sitr í höfðingskap sínum. Gellir son þeira Guðrúnar óx upp heima þar; hann var snemma drengilegr maðr ok vinsæll. Þat er sagt eitt sinn, at Þorkell sagði Guðrúnu draum sinn: „Þat dreymdi mik“, segir hann, „at ek þóttumst eiga skegg svá mikit, at tæki um allan Breiðafjörð“. Þorkell bað hana ráða drauminn. Guðrún spurði: „Hvat ætlar þú

þenna draum þýða“? „Auðsætt þykki mér þat, at þar mun standa ríki mitt um allan Breiðafjörð“. „Vera má, at svá sé“, segir Guðrún, „enn heldr munda ek ætla, at þar mundir þú drepa skeggi í Breiðafjörð niðr“. Þat sama sumar setr Þorkell fram skip sitt ok býr til Noregs. Gellir son hans var þá tólf vetra gamall; hann fór utan með feðr sínum. Þorkell lýsir því, at hann ætlar at sækja sér kirkjuvið, ok siglir þegar á haf, er hann var búinn. Hann hafði hæga útivist ok eigi allskamma; taka þeir Noreg norðarla. Þá sat Óláfr konungr í Þrándheimi. Þorkell sótti þegar á fund Óláfs konungs ok með honum Gellir son hans. Þeir fengu þar góðar viðtökur. Svá var Þorkell mikils metinn af konungi þann vetr, at þat er alsagt, at konungr gaf honum eigi minna fé enn tíu tigi marka brends silfrs. Konungr gaf Gelli at jólum skikkju, ok var þat en mesta gersemi ok ágætr gripr. Þann vetr lét Óláfr konungr gera kirkju í bænum af viði; var þat stofnat allmikit mustari ok vandað alt til. Um várit var viðr sá til skips fluttr, er konungr gaf Þorkatli; var sá viðr bæði mikill ok góðr, því at Þorkell gekk nær. Þat var einn morgin snemma, at konungr gekk út við fá menn; hann sá mann uppi á kirkju þeiri, er í smíð var þar í bænum. Hann undraðist þetta mjök, því at morni var minnr fram komit, enn smið-

ar váru vanir upp at standa. Konungr kendi manninn; var þar Þorsteinn Eyjólfsson ok lagði mál við öll en stærstu tré, bæði bita ok staflægjur ok uppstöðutré. Konungr sneri þegar þangat til ok mælti: „Hvat er nú, Þorkell, ætlar þú hér eftir at semja kirkjuvið þann er þú flytr til Íslands“? Þorkell svarar: „Satt er þat, herra“. Þá mælti Óláfr konungr: „Högg þú af tvær alnar hverju stórtré, ok mun sú kirkja þó ger mest á Íslandi“. Þorkell svarar: „Tak sjálfr við þinn, ef þú þykkist ofgefit hafa, eða þér leiki aftrmund at, enn ek mun ekki alnarkefli af honum höggva; mun ek bæði til hafa atferð ok eljun at afla mér annan við“. Þá segir konungr ok allstillilega: „Bæði er, Þorkell, at þú ert mikils verðr, enda gerist þú nú allstórr; því at víst er þat ofsi einum bóndasyni at keppast við oss; enn eigi er þat satt, at ek fyrirmuna þér viðarins, ef þér verðr auðit at gera þar kirkju af; því at hon verðr eigi svá mikil, at þar muni of þitt alt inni liggja. Enn nær er þat mínu hugboði, at menn hafi litla nytsemd viðar þessa, ok fari því firr, at þú getir gert neitt mannvirki ór viðinum“. Eftir þat skilja þeir ræðuna; snýr konungr í brott, ok fanst þat á, at honum þótti verr, er Þorkell vildi at engu hafa, þat er hann lagði til. Lét konungr þat þó ekki við veðri komast; skildust þeir Þorkell með mikl-

um kærleik. Stígr Þorkell á skipfjöl ok lætr í haf. Þeim byrjaði vel, ok váru ekki lengi úti. Þorkell kom skipi sínu í Hrútafjörð. Hann reið brátt frá skipi ok heim til Helgafells. Allir menn urðu honum fegnir. Hafði Þorkell fengit mikinn sóma í þessi ferð. Hann lét upp setja skip sitt ok um búa, ok fekk kirkjuviðinn til varðveizlu þar er vel var kominn, því at eigi varð norðan fluttr um haustit, því at hann átti starfsamt jafnan. Þorkell sitr nú heima um vetrinn í búi sínu. Hann hafði jóladrykkju at Helgafelli, ok var þar fjölmenni mikit, ok með öllu hafði hann mikla rausn þann vetr, enn Guðrún latti þess ekki ok sagði til þess fé nýtt vera, at menn miklaði sik af, ok þat mundi ok á framreitum, er Guðrúnu skyldi til fá um alla stórmensku. Þorkell miðlaði marga góða gripi þann vetr vinum sínum, er hann hafði út haft.

75. Þenna vetr eftir jól bjóst Þorkell heiman norðr til Hrútafjarðar at flytja norðan viðu sína. Ríðr hann fyrst inn í Dali ok þaðan í Ljárskóga til Þorsteins frænda síns ok aflar sér manna ok hrossa. Hann ferr síðan norðr til Hrútafjarðar ok dvelst þar um hríð ok hefir ætlan á um ferðina; safnar at sér hestum þar um fjörð, því at hann vildi eigi fleiri farar at gera, ef svá mætti takast. Varð þetta ekki skjótt. Þorkell var í starfi þessu fram á langa-

föstu; hann kemr þessu starfi til vegar; hann dró viðinn norðan meir enn á þrjátíu hestum, ok lætr liggja viðinn á Ljáeyri. Síðan ætlaði hann at flytja á skipi út til Helgafells. Þorsteinn átti ferju mikla, ok ætlaði Þorkell þat skip at hafa, þá er hann færi heimleiðis. Þorkell var í Ljárskógum um föstuna, því at ástúðigt var með þeim frændum. Þorsteinn ræddi við Þorkel, at þat mundi vel hent, at þeir færi í Hjarðarholt, — „vil ek fala land at Halldóri, því at hann hefir lítit lausafé, síðan hann galt þeim Bollasonum í föðurbætr; enn þat land er svá, at ek vilda helzt eiga". Þorkell bað hann ráða; fara þeir heiman ok váru saman vel tuttugu menn. Þeir koma í Hjarðarholt; tók Halldórr vel við þeim ok var enn málreifasti. Fátt var manna heima, því at Halldórr hafði sent menn norðr í Steingrímsfjörð; þar hafði komit hvalr, er hann átti í. Beinir enn sterki var heima; hann einn lifði þá þeira manna, er verit höfðu með Óláfi föður hans. Halldórr hafði mælt til Beinis, þegar er hann sá reið þeira Þorsteins: „Gerla sé ek erendi þeira frænda; þeir munu fala land mitt at mér, ok ef svá er, þá munu þeir heimta mik á tal. Þess get ek, at á sína hönd mér setist hvárr þeira, ok ef þeir bjóða mér nökkurn ómaka, þá vertu eigi seinni at ráða til Þorsteins enn ek til Þorkels; hefir þú lengi verit trúr oss frændum. Ek hefi

ok sent á ena næstu bæi eftir mönnum; vilda ek, at þat hæfðist mjök á, at lið þat kæmi ok vér slitim talinu". Ok er á leið daginn, ræddi Þorsteinn við Halldór, at þeir skyldu ganga allir saman á tal, — „eigum vit erendi við þik". Halldórr kvað þat vel fallit. Þorsteinn mælti við förunauta sína, at ekki þyrfti þeir at ganga með þeim; enn Beinir gekk með þeim ekki at síðr, því at honum þótti mjök eftir því fara sem Halldórr gat til. Þeir gengu mjök langt á brott í túnit. Halldórr hafði yfir sérsamda skikkju ok á nist löng sem þá var títt Halldórr settist niðr á völlinn, enn á sína hönd honum hvárr þeira frænda ok þeir settust nálega á skikkjuna, enn Beinir stóð yfir þeim ok hafði öxi mikla í hendi. Þá mælti Þorsteinn: „Þat er erendi mitt hingat, at ek vil kaupa land at þér. Legg ek þetta því nú til umræðu, at nú er Þorkell frændi minn við; þætti mér okkr þetta vel hent, því at mér er sagt, at þú hafir ógnógleg lausafé, enn land dýrt undir. Mun ek gefa þér í móti þá staðfestu, at sæmileg sé, ok þar í milli, sem vit verðum á sáttir". Halldórr tók ekki svo fjarri í fyrstu, ok intust þeir til um kaupakosti, ok er þeim þótti hann ekki fjarri taka, þá feldi Þorkell sik mjök við umræðuna ok vildi saman færa með þeim kaupit. Halldórr dró þá heldr fyrir þeim, enn þeir sóttu eftir því fastara, ok þar

kom um síðir, at þess firr var, er þeir gengu nær. Þá mælti Þorkell: „Sér þú eigi, Þorsteinn frændi, hversu þetta ferr? Halldórr hefir þetta mál dregit fyrir oss í allan dag, enn vér höfum setit hér at hégóma hans ok ginningum; nú ef þér er hugr á landkaupi, þá munum vér verða at ganga nær“. Þorsteinn kvaðst þá vilja vita sinn hluta; bað nú Halldórr ór skugga ganga, hvárt hann vildi unna honum landkaupsins. Halldórr svarar: „Ek ætla, at ekki þurfi at fara myrkt um þat, at þú munt kauplaust heim fara í kveld“. Þá segir Þorsteinn: „Ek ætla ok ekki þurfa at fresta því, at kveða þat upp, er fyrir er hugat, at þér eru tveir kostir hugðir, því at vér þykkjumst eiga undir oss hærra hlut fyrir liðsmunar sakir; er sá kostr annarr, at þú gerir þetta mál með vild ok haf þar í mót vinfengi várt; enn sá er annarr, at sýnu er verri, at þú rétt nauðigr fram höndina ok handsala mér Hjarðarholts land“. Enn þá er Þorsteinn mælti svá framt, þá sprettr Halldórr upp svá hart, at nistin rifnaði af skikkjunni, ok mælti: „Verða mun annat fyrr, enn ek mæla þat, er ek vil eigi“. „Hvat mun þat“? spyrr Þorsteinn. „Bolöx mun standa í höfði þér af enum versta manni, ok steypa svá ofsa þínum ok ójafnaði“. Þorkell svarar: „Þetta er illa spát, ok væntum vér, at eigi gangi eftir, ok ærnar kalla ek

nú sakar til, þóttu, Halldórr, látir land þitt ok hafir eigi fé fyrir“. Þá svarar Halldórr: „Fyrr muntu spenna um þöngulshöfuð á Breiðafirði, enn ek handsala nauðigr land mitt“. Halldórr gengr nú heim eftir þetta. Þá drífa menn at bænum, þeir er hann hafði eftir sent. Þorsteinn var enn reiðasti, ok vildi þegar veita Halldóri atgöngu. Þorkell bað hann eigi þat gera, — „ok er þat en mesta óhæfa á slíkum tiðum, enn þegar þessi stund líðr af, þá mun ek ekki letja, at oss lendi saman“. Halldórr kvaðst þat ætla, at hann mundi aldri vanbúinn við þeim. Eftir þetta riðu þeir í brott ok ræddu mart um ferð þessa með sér. Þorsteinn mælti, kvað þat satt vera, at þeira ferð var en dáligsta, — „eða hví varð þér svá bilt, Þorkell frændi, at ráða til Halldórs ok gera honum nökkura skömm“? Þorkell svarar: „Sáttu eigi Beini, er hann stóð yfir þér með reidda öxina? ok var þat en mesta ófæra, því at þegar mundi hann keyra öxina í höfuð þér, er ek gerða mik líklegan til nökkurs“. Ríða þeir nú heim í Ljárskóga. Líðr nú föstunni ok kemr en efsta vika.

76. Á skírdag snemmendis um morgininn býst Þorkell til ferðar. Þorsteinn latti þess mjök, — „því at mér lízt veðr ótrúlegt“, sagði hann. Þorkell kvað veðr duga mundu et bezta, — „ok skaltu nú ekki letja mik, frændi, því

at ek vil heim fyrir páskana". Nú setr Þorkell fram ferjuna ok hlóð. Þorsteinn bar jafnskjótt af utan sem Þorkell hlóð ok þeir förunautar hans. Þá mælti Þorkell: „Hættu nú frændi, ok heft ekki ferð vára; eigi fær þú nú ráðit þessu at sinni". Þorsteinn svarar: „Sá okkarr mun nú ráða, er verr mun gegna, ok mun til mikils draga um ferð þessa". Þorkell bað þá heila hittast. Gengr Þorsteinn nú heim ok er ókátr mjök. Hann gengr til stufu, ok biðr leggja undir höfuð sér ok svá var gert; griðkonan sá, at tárin runnu ofan á hægindit ór augum honum. Enn litlu síðar kom vindsgnýr mikill á stufuna. Þá mælti Þorsteinn: „Þar megum vér nú heyra gnýja bana Þorkels frænda". Nú er at segja frá ferð þeira Þorkels. Þeir sigla um daginn út eftír Breiðafirði ok váru tíu á skipi; veðrit tók at hvessa mjök ok gerði enn mesta storm, áðr létti. Þeir sóttu knálega ferðina, ok váru þeir menn enir röskustu. Þorkell hafði með sér sverðit Sköfnung ok var þat í stokki. Þeir Þorkell sigla, þar til er þeir kómu at Bjarnarey; sá menn ferðina af hvárutveggja landinu, enn er þeir váru þar komnir, þá laust hviðu í seglit, ok hvelfdi skipinu. Þorkell druknaði þar ok allir þeir menn, er með honum váru. Viðuna rak víða um eyjar; hornstafina rak í þá ey, er Stafey heitir síðan. Sköfnungr var festr við

innviðuna í ferjunni; hann hittist við Sköfnungsey. Enn þat sama kveld, er þeir Þorkell höfðu druknat um daginn, varð sá atburðr at Helgafelli, at Guðrún gekk til kirkju, þá er menn váru farnir í rekkju, ok er hon gekk í kirkjugarðshliðit, þá sá hon draug standa fyrir sér. Hann laut yfir hana ok mælti: „Mikil tíðendi, Guðrún“, sagði hann. Guðrún svarar: „Þegi þú yfir þeim þá, armi“. Gekk Guðrún til kirkju, svá sem hon hafði áðr ætlat, ok er hon kom til kirkjunnar, þá þóttist hon sjá, at þeir Þorkell váru heim komnir ok stóðu úti fyrir kirkju. Hon sá, at sjár rann ór klæðum þeira. Guðrún mælti ekki við þá ok gekk inn í kirkju ok dvaldist þar slíka hríð, sem henni sýndist; gengr hon síðan inn til stufu, því at hon ætlaði, at þeir Þorkell mundu þangat gengnir; ok er hon kom í stufuna, þá var þar ekki manna. Þá brá Guðrúnu mjök í brún um atburð þenna allan jafnsaman. Föstudag enn langa sendi Guðrún menn sína at forvitnast um ferðir þeira Þorkels, suma inn á strönd, enn suma um eyjar; var þá rekinn víða kominn um eyjarnar ok svá til hvárrartveggju strandar. Þváttdaginn fyrir páska spurðust tíðendin ok þóttu vera mikil, því at Þorkell hafði verit mikill höfðingi. Þorkell hafði átta vetr ens fimta tigar, þá er hann druknaði, enn þat var fjórum vetrum fyrr, enn enn heilagi Óláfr

konungr fell. Guðrúnu þótti mikit fráfall Þorkels, enn bar þó skörulega af sér. Fátt eina náðist af kirkjuviðinum. Gellir var þá fjórtán vetra gamall; hann tók þá til búsumsýslu með móður sinni ok tók við manna forráði. Var þat brátt auðsætt á honum, at hann var vel til fallinn til fyrirmanns. Guðrún gerðist trúkona mikil. Hon nam fyrst kvenna saltara á Íslandi. Hon var löngum um nætr at kirkju á bænum sínum. Herdís Bolladóttir fór jafnan með henni um nætrnar. Guðrún unni mikit Herdísi. Þat var sagt einhverja nótt, at meyna Herdísi dreymdi, at kona kæmi at henni; sú var í vefjarskikkju ok faldin höfuðdúki; ekki sýndist henni konan svipleg. Hon tók til orða: „Seg þú þat ömmu þinni, at mér hugnar illa við hana, því at hon bröltir allar nætr á mér ok fellir á mik dropa svá heita, at ek brenn af öll. Enn því segi ek þér til þessa, at mér líkar til þín nökkuru betr, enn þó svífr enn nökkut kynlegt yfir þik; enn þó munda ek við þik semja; ef mér þætti eigi meiri bóta vant, þar sem Guðrún er“. Síðan vaknaði Herdís ok sagði Guðrúnu drauminn. Guðrúnu þótti góðr fyrirburðrinn. Um morgininn eftir lét Guðrún taka upp fjalar ór kirkjugólfinu, þar sem hon var vön at falla á knébeð. Hon lét grafa þar niðr í jörð. Þar fundust undir bein; þau váru blá ok illileg; þar fanst ok kinga ok seiðstafr

mikill. Þóttust menn þá vita, at þar mundi verit hafa völuleiði nökkut. Váru þau bein færð langt í brott, þar sem sízt var manna vegr.

77. Þá er fjórir vetr váru liðnir frá drukknun Þorkels Eyjólfssonar, þá kom skip í Eyjafjörð; þat átti Bolli Bollason; váru þar á flestir norrænir hásetar. Bolli hafði mikit fé út ok marga dýrgripi, er höfðingjar höfðu gefit honum. Bolli var svá mikill skartsmaðr, er hann kom út ór för þessi, at hann vildi engi klæði bera nema skarlatsklæði ok pellsklæði ok öll vápn hafði hann gullbúin. Hann var kallaðr Bolli enn prúði. Hann lýsti því fyrir skipverjum sínum, at hann ætlaði vestr til heraða sinna, ok fekk skip sitt ok varnað í hendr skipverjum sínum. Bolli ríðr frá skipi við tólfta mann; þeir váru allir í skarlatsklæðum fylgdarmenn Bolla ok riðu í gyldum söðlum; allir váru þeir listulegir menn, enn þó bar Bolli af. Hann var í pellsklæðum, er Garðskonungr hafði gefit honum; hann hafði yzta skarlatskápu rauða; hann var gyrðr Fótbít, ok váru at honum hjölt gullbúin ok meðalkaflinn gulli vafiðr; hann hafði gyldan hjálm á höfði ok rauðan skjöld á hlið ok á dreginn riddari með gulli; hann hafði glaðel í hendi, sem títt er í útlöndum, ok hvar sem þeir tóku gistingar, þá gáðu konur engis annars enn horfa á Bolla ok skart

hans ok þeira félaga. Með slíkri kurteisi ríðr Bolli vestr í sveitir, alt þar til er hann kom til Helgafells með liði sínu; varð Guðrún allfegin Bolla syni sínum. Dvaldist Bolli þar eigi lengi, áðr hann reið inn í Sælingsdalstungu ok hittir Snorra mág sinn ok Þórdísi konu sína. Varð þar mikill fagnafundr. Snorri bauð Bolla til sín með svá marga menn, sem hann vildi. Bolli þektist þat, ok er hann með Snorra um vetrinn ok þeir menn, sem norðan riðu með honum. Bolli varð frægr af ferð þessi. Snorri lagði eigi minni stund nú á at veita Bolla með allri blíðu enn fyrr, er hann var með honum.

78. Enn er Bolli hafði verit einn vetr á Íslandi, þá tók Snorri goði sótt. Sú sótt fór ekki ótt. Snorri lá mjök lengi, ok er sóttin óx, heimti Snorri til sín frændr sína ok nauðleytamenn. Þá mælti hann til Bolla: „Þat er vili minn, at þú takir hér við búi ok mannaforræði eftir dag minn; ann ek þér eigi verr virðingar enn mínum sonum; er sá ok nú minn sonr eigi hér á landi, er ek hygg at þeira verði mestr maðr, er Halldórr er“. Síðan andaðist Snorri. Hann hafði þá sjau vetr ens sjaunda tigar. Þat var einum vetri eftir fall Óláfs konungs ens helga; svá sagði Ari prestr enn fróði. Snorri var í Tungu grafinn. Bolli ok Þórdís tóku við búi í Tungu, sem Snorri hafði

mælt; létu synir Snorra sér þat vel líka. Varð Bolli mikilhæfr maðr ok vinsæll. Herdís Bolladóttir óx upp at Helgafelli ok var hon allra kvenna vænst; hennar bað Ormr son Hermundar Illugasonar, ok var hon gefin honum; þeira son var Koðrán, er átti Guðrúnu Sigmundardóttur; sonr Koðráns var Hermundr, er átti Úlfheiði dóttur Rúnólfs Ketils sonar byskups; þeira synir váru Ketill, er ábóti var at Helgafelli, ok Hreinn ok Koðrán ok Styrmir; dóttir þeira var Þórvör, er átti Skeggi Brandsson, ok er þaðan komit Skógverja kyn. Óspakr hét son Bolla ok Þórdísar; dóttir Óspaks var Guðrún, er átti Þórarinn Brandsson: þeira son var Brandr, er setti stað at Húsafelli; hans son var Sighvatr prestr, er þar bjó lengi. Gellir Þorkelsson kvángaðist; hann fekk Valgerðar dóttur Þorkels Arasonar af Reykjanesi. Gellir fór utan ok var með Magnúsi konungi enum góða ok þá af honum tólf aura gulls ok mikit fé annat. Synir Gellis váru þeir Þorkell ok Þorgils; sonr Þorgils var Ari enn fróði; son Ara hét Þorgils; hans son var Ari enn sterki. Nú tekr Guðrún mjök at eldast ok lifði við slíka harma, sem nú var frá sagt um hríð. Hon var fyrst nunna á Íslandi ok einsetukona; er þat ok almæli, at Guðrún hafi verit göfgust jafnborinna kvenna hér á landi. Frá því er sagt eitthvert sinn, at Bolli kom

til Helgafells, því at Guðrúnu þótti ávalt gott, er hann kom at finna hana. Bolli sat hjá móður sinni löngum ok varð þeim mart talat. Þá mælti Bolli: „Muntu segja mér þat, móðir, at mér er forvitni á at vita? Hverjum hefir þú manni mest unt“? Guðrún svarar: „Þorkell var maðr ríkastr ok höfðingi mestr, enn engi var maðr gervilegri enn Bolli ok allbetr at sér. Þórðr Ingunnarson var maðr þeira vitrastr ok lagamaðr mestr. Þorvalds get ek at engu“. Þá svarar Bolli: „Skil ek þetta gerla, hvat þú segir mér frá því, hversu hverjum var farit bænda þinna, enn hitt verðr enn ekki sagt, hverjum þú ynnir mest; þarftu nú ekki at leyna því lengr“. Guðrún svarar: „Fast skorar þú þetta, sonr minn“, segir Guðrún, „enn ef ek skal þat nökkurum segja, þá mun ek þik helzt velja til þess“. Bolli bað hana svá gera. Þá mælti Guðrún: „Þeim var ek verst, er ek unna mest“. „Þat hyggjum vér“, svarar Bolli, „at nú sé sagt alleinarðlega“, ok kvað hann vel hafa gert, er hon sagði þetta, er hann forvitnaði. Guðrún varð gömul kona, ok er þat sögn manna, at hon yrði sjónlaus. Guðrún andaðist at Helgafelli ok þar hvílir hon. Gellir Þorkelsson bjó at Helgafelli til elli, ok er mart merkilegt frá honum sagt; hann kemr ok við margar sögur, þótt hans sé hér lítt getit. Hann lét gera kirkju at Helgafelli

virðulega mjök, svá sem Arnórr jarlaskáld váttar í erfidrápu þeiri, er hann orti um Gelli, ok kveðr þar skýrt á þetta. Ok er Gellir var nökkut hniginn á enn efra aldr, þá býr hann ferð sína af Íslandi. Hann kom til Noregs ok dvaldist þar eigi lengi, ferr þegar af landi á brott ok gengr suðr til Róms, sækir heim enn helga Pétr postola. Hann dvelst í þeiri ferð mjök lengi; ferr síðan sunnan ok kemr í Danmörk; þá tekr hann sótt ok lá mjök lengi ok fekk alla þjónostu. Síðan andaðist hann, ok hvílir í Róiskeldu. Gellir hafði haft Sköfnung með sér, ok náðist hann ekki síðan; enn hann hafði verit tekinn ór haugi Hrólfs kraka. Ok er andlát Gellis spurðist til Íslands, þá tók Þorkell son hans við föðurleifð sinni at Helgafelli, enn Þorgils annarr son Gellis druknaði ungr á Breiðafirði ok allir þeir, er á skipi váru með honum. Þorkell Gellisson var et mesta nytmenni, ok var sagðr manna fróðastr.

79. Í þann tíma er Bolli Bollason bjó í Tungu ok nú var áðr frá sagt, þá bjó norðr í Skagafirði á Miklabæ Arnórr kerlingarnef, son Bjarnar Þórðarsonar frá Höfða. Þórðr hét maðr, er bjó á Marbæli. Guðrún hét kona hans; þau váru vel at sér ok höfðu gnótt fjár; son þeira hét Óláfr ok var hann ungr at aldri ok allra manna efnilegastr. Guðrún kona Þórðar var náskyld Bolla Bollasyni; var hon systrungr hans; Óláfr son þeira Þórðar var heitinn eftir Óláfi pá í Hjarðarholti. Þórðr ok Þorvaldr Hjaltasynir bjuggu at Hofi í Hjaltadal; þeir váru höfðingjar miklir. Maðr hét Þórólfr, ok var kallaðr stærimaðr; hann bjó í Þúfum; hann var óvinveittr í skapi ok æðimaðr mikill; hann átti griðung grán ólman. Þórðr af Marbæli var í förum með Arnóri. Þórólfr stærimaðr átti frændkonu Arnórs, enn hann var þingmaðr Hjaltasona; hann átti ilt við búa sína ok lagði þat í vanda sinn; kom þat mest til þeira Marbælinga; graðungr hans gerði mönnum mart mein, þá er hann kom ór

afréttum; meiddi hann fé manna, enn gekk eigi undan grjóti; hann braut ok andvirki ok gerði mart ilt. Þórðr af Marbæli hitti Þórólf at máli, ok bað hann varðveita graðung sinn, — „viljum vér eigi þola honum ofríki“. Þórólfr lézt eigi mundi sitja at fé sínu; ferr Þórðr heim við svá búit. Eigi miklu síðar getr Þórðr at líta, hvar graðungrinn hefir brotit niðr torfstakka hans. Þórðr hleypr þá til ok hefir spjót í hendi, ok er boli sér þat, veðr hann jörð, svá at upp tekr um klaufir. Þórðr leggr til hans, svá at hann fellr dauðr á jörð. Þórðr hitti Þórólf, ok sagði honum at boli var dauðr. „Þetta var lítit frægðarverk“, svarar Þórólfr, „enn gera munda ek þat vilja, er þér þætti eigi betr“. Þórólfr var málóði ok heitaðist í hverju orði. Þórðr átti heimanferð fyrir höndum. Óláfr son hans var þá sjau vetra eða átta; hann fór af bænum með leik sínum ok gerði sér hús, sem börnum er títt, enn Þórólfr kom þar at honum; hann lagði sveininn í gegnum með spjóti; síðan fór hann heim ok sagði konu sinni. Hon sagði: „Þetta er ilt verk ok ómannlegt; mun þér þetta illu reifa“. Enn er hon tók á honum þungt, þá fór hann í brott þaðan ok létti eigi fyrr enn hann kom á Miklabæ til Arnórs; fréttust þeir tíðenda. Þórólfr sagði honum víg Óláfs, — „sé ek þar nú til trausts sem þér eruð sakir mágsemdar“.

„Eigi ferr þú sjándi eftir um þenna hlut“, sagði Arnórr, „at ek muna virða meira mágsemd við þik enn virðing mína ok sæmd, ok ásjá áttu hér engrar ván af mér“. Fór Þórólfr upp eftir Hjaltadal til Hofs, ok fann þá Hjaltasonu ok sagði þeim, hvar komit var hans máli, — „ok sé ek hér nú til ásjá sem þit eruð“. Þórðr segir: „Slíkt eru níðingsverk, ok mun ek enga ásjá veita þér um þetta efni“. Þorvaldr varð um fár; fær Þórólfr ekki af þeim at sinni; reið hann í brott ok upp eftir Hjaltadal til Reykja; fór þar í laug; enn um kveldit reið hann ofan aftr ok undir virkit at Hofi, ok ræddist við einn saman, svá sem annarr maðr væri fyrir ok kveddi hann ok frétti, hverr þar væri kominn. „Ek heiti Þórólfr“, kvað hann. „Hvert vartu farinn? eða hvat er þér á höndum?“ spyrr launmaðrinn. Þórólfr sagði tilfelli þessi öll, eftir því sem váru, — „bað ek Hjaltasonu ásjá“, segir hann, „sakir nauðsynja minna“. Þessi svarar, er fyrir skyldi vera: „Gengit er nú þaðan, er þeir gerðu erfit, þat et fjölmenna, er tólf hundruð manna sátu at, ok ganga slíkir höfðingjar mjök saman, er nú vilja eigi veita einum manni nökkura ásjá“. Þorvaldr var úti staddr ok heyrði talit; hann gengr þangat til ok tók í tauma hestsins, ok bað hann af baki stíga, — „enn þó er eigi virðingarvænlegt við þik at eiga fyrir sakir fólsku þinnar“.

80. Nú er at segja frá Þórði, er hann kom heim ok frá víg sonar síns ok harmaði þat mjök. Guðrún kona hans mælti: „Þat er þér ráð at lýsa vígi sveinsins á hönd Þórólfi, enn ek mun ríða suðr til Tungu ok finna Bolla frænda minn, ok vita, hvern styrk hann vill veita okkr til eftirmáls“. Þau gerðu svá, ok er Guðrún kom í Tungu, fær hon þar viðtökur góðar. Hon segir Bolla víg Óláfs sonar síns ok beiddi, at hann tæki við eftirmálinu. Hann svaraði: „Eigi þykki mér þetta svá hæglegt at seilast til sæmdar í hendr þeim Norðlendingum; fréttist mér ok svá til, sem maðrinn muni þar niðr kominn, at ekki muni hægt eftir at leita“. Bolli tók þó við málinu um síðir ok fór Guðrún norðr ok kom heim; hon sagði Þórði bónda sínum, svá sem nú var komit, ok líðr nú svá fram um hríð. Eftir jól um vetrinn var lagðr fundr í Skagafirði at Þverá, ok stefndi Þorvaldr þangat Guðdala-Starra; hann var vinr þeira bræðra. Þorvaldr fór til þingsins við sína menn, ok er þeir kómu fyrir Urðskriðuhóla, þá hljóp ór hlíðinni ofan at þeim maðr; var þar Þórólfr; réðst hann í ferð með þeim Þorvaldi, ok er þeir áttu skamt til Þverár, þá mælti Þorvaldr við Þórólf: „Nú skaltu hafa með þér þrjár merkr silfrs, ok sitja hér upp frá bænum at Þverá; haf þat at marki, at ek mun snúa skildi mínum ok at þér holinu,

ef þér er fritt, ok máttu þá fram ganga; skjöldrinn er hvítr innan". Ok er Þorvaldr kom til þingsins, hittust þeir Starri ok tóku tal saman. Þorvaldr mælti: „Svá er mál með vexti, at ek vil þess beiða, at þú takir við Þórólfi stærimanni til varðveizlu ok traustს; mun ek fá þér þrjár merkr silfrs ok vináttu mína". „Þar er sá maðr", segir Starri, „er mér þykkir ekki vinsæll, ok óvíst, at honum fylgi hamingja; enn sakir okkars vinskapar, þá vil ek við honum taka". „Þá gerir þú vel", segir Þorvaldr; sneri hann þá skildinum ok frá sér hvolfinu, ok er Þórólfr sér þat, gengr hann fram, ok tók Starri við honum. Starri átti jarðhús í Guðdölum, því at jafnan váru með honum skógarmenn; átti hann ok nökkut sökótt.

81. Bolli Bollason býr til vígsmálit Óláfs; hann býst heiman ok ferr norðr til Skagafjarðar með þrjá tigi manna; hann kemr á Miklabæ, ok er honum þar vel fagnat; segir hann, hversu af stóð um ferðir hans, — „ætla ek at hafa fram vígsmálit nú á Hegranessþingi á hendr Þórólfi stærimanni; vilda ek, at þú værir mér um þetta mál liðsinnaðr". Arnórr segir: „Ekki þykki mér þú Bolli, vænt stefna út, er þú sækir norðr hingat við slíka ójafnaðarmenn, sem hér er at eiga; munu þeir þetta mál meir verja með kappi enn réttindum; enn ærin nauðsyn þykkir mér þér á vera; munu vér ok freista

at þetta mál gangi fram". Arnórr dregr at sér fjölmenni mikit; ríða þeir Bolli til þingsins. Þeir bræðr fjölmenna mjök til Hegranessþings; þeir hafa frétt um ferðir Bolla; ætla þeir at verja málit; ok er menn koma til þingsins hefir Bolli fram sakir á hendr Þórólfi; ok er til varnar var boðit, gengu þeir til Þorvaldr ok Starri við sveit sína, ok hugðu at eyða málinu fyrir Bolla með styrk ok ofríki. Enn er þetta sér Arnórr, gengr hann í milli með sína sveit ok mælti: „Þat er mönnum einsætt, at færa hér eigi svá marga góða menn í vandræði sem á horfist, at menn skyli eigi ná lögum um mál sín, er ok ófallit at fylgja Þórólfi um þetta mál; muntu Þorvaldr ok óliðdrjúgr verða, ef reyna skal". Þeir Þorvaldr ok Starri sáu nú, at málit mundi fram ganga, því at þeir höfðu ekki liðsafla við þeim Arnóri, ok léttu þeir frá. Bolli sekti Þórólf stærimann þar á Hegranessþingi um víg Óláfs frænda síns, ok fór við þat heim. Skildust þeir Arnórr með kærleikum. Sat Bolli í búi sínu.

82. Þorgrímr hét maðr; hann átti skip uppi standanda í Hrútafirði; þangat reið Starri ok Þórólfr við honum. Starri mælti við stýrimann: „Hér er maðr at ek vil at þú takir við ok flytir út, ok hér eru þrjár merkr silfrs, er þú skalt hafa ok þar með vináttu mína". Þorgrímr mælti: „Á þessu þykki mér nökkur

vandi, hversu af hendi verðr leyst; enn við áskorun þína mun ek við honum taka; enn þó þykki mér þessi maðr vera ekki giftuvænlegr". Þórólfr réðst nú í sveit með kaupmönnum; enn Starri ríðr heim við svá búit. Nú er at segja frá Bolla; hann hugsar um efni þeira Þórólfs, ok þykkir eigi verða mjök með öllu fylgt, ef Þórólfr skal sleppa; frétti hann nú, at hann er til skips ráðinn. Bolli býst heiman; setr hann hjálm á höfuð sér, skjöld á hlið, spjót hafði hann í hendi, enn gyrðr sverðinu Fótbít; hann ríðr norðr til Hrútafjarðar, ok kom í þat mund er kaupmenn váru albúnir. Var þá ok vindr á kominn. Ok er Bolli reið at búðardurunum, gekk Þórólfr út í því ok hafði húðfat í fangi sér. Bolli bregðr Fótbít, ok leggr í gegnum hann. Fellr Þórólfr á bak aftr í búðina inn, enn Bolli hleypr á hest sinn. Kaupmenn hljópu saman ok at honum. Bolli mælti: „Hitt er yðr ráðlegast, at láta nú vera kyrt, því at yðr mun ofstýri verða at leggja mik við velli; enn vera má, at ek kvista einnhvern yðvarn eða alla tvá, áðr ek em feldr". Þorgrímr segir: „Ek hygg, at þetta sé satt". Létu þeir vera kyrt, enn Bolli reið heim, ok hefir sótt mikinn frama í þessi ferð; fær hann af þessu virðing mikla, ok þótti mönnum farit skörulega. Hefir sektan manninn í öðrum fjórðungi, enn síðan riðit

einn saman í hendr óvinum sínum ok drepit hann þar.

83. Um sumarit á alþingi fundust þeir Bolli ok Guðmundr enn ríki ok töluðu mart. Þá mælti Guðmundr: „Því vil ek lýsa, Bolli, at ek vil við slíka menn vingast, sem þér eruð; ek vil bjóða þér norðr til mín til hálfsmánaðar veizlu, ok þykki mér betr, at þú komir“. Bolli svarar, at vísu vill hann þiggja sæmdir at slíkum manni, ok hét hann ferðinni. Þá urðu ok fleiri menn til at veita honum þessi vinganarmál. Arnórr kerlingarnef bauð Bolla ok til veizlu at Miklabæ. Maðr hét Þorsteinn; hann bjó at Hálsi; hann var sonr Hellu-Narfa; hann bauð Bolla til sín, er hann færi norðan, ok Þórðr af Marbæli bauð Bolla. Fóru menn af þinginu ok reið Bolli heim. Þetta sumar kom skip í Dögurðarnes ok settist þar upp. Bolli tók til vistar í Tungu tólf kaupmenn; váru þeir þar um vetrinn, ok veitti Bolli þeim allstórmannlega. Sátu þeir um kyrt fram yfir jól; enn eftir jól ætlar Bolli at vitja heimboðanna norðr, ok lætr hann þá járna hesta ok býr ferð sína; váru þeir átján í reið; váru kaupmenn allir vápnaðir. Bolli reið í blári kápu, ok hafði í hendi spjótit konungsnaut et góða. Þeir ríða nú norðr, ok koma á Marbæli til Þórðar; var þar allvel við þeim tekit; sátu þrjár nætr í miklum fagnaði. Þaðan riðu þeir

á Miklabæ til Arnórs ok tók hann ágætlega vel við þeim. Var þar veizla en bezta. Þá mælti Arnórr: „Vel hefir þú gert, Bolli, er þú hefir mik heimsótt; þykki mér þú hafa lýst í því við mik mikinn félagsskap; skulu eigi eftir betri gjafir með mér, enn þú skalt þiggja mega; mín vinátta skal þér ok heimol vera; enn nökkurr grunr er mér á, at þér sé eigi allir menn vinhollir í þessu heraði; þykkjast sviftir vera sæmdum; kemr þat mest til þeira Hjaltasona; mun ek nú ráðast til ferðar með þér norðr á Heljardalsheiði, þá er þér farið heðan“. Bolli svarar: „Þakka vil ek yðr, Arnórr bóndi, alla sæmd, er þér gerið til mín nú ok fyrrum; þykki mér ok þat bæta várn flokk, at þér ríðit með oss; enn alt hugðum vér at fara með spekt um þessi heruð, enn ef aðrir leita á oss, þá má vera, at vér leikim þá enn nökkut í mót“. Síðan ræðst Arnórr til ferðar með þeim, ok ríða nú vęg sinn.

84. Nú er at segja frá Þorvaldi, at hann tekr til orða við Þórð bróður sinn: „Vita muntu, at Bolli ferr heðra at heimboðum; eru þeir nú at Arnórs átján saman ok ætla norðr Heljardalsheiði“. „Veit ek þat“, svarar Þórðr. Þorvaldr mælti: „Ekki er mér þó um þat, at Bolli hlaupi hér svá um horn oss, at vér finnim hann eigi; því at ek veit eigi hverr minni sæmd hefir meir niðr drepit enn hann“. Þórðr mælti:

„Mjök ertu íhlutunarsamr ok meir enn ek vilda, ok ófarin mundi þessi, ef ek réða; þykki mér óvíst, at Bolli sé ráðlauss fyrir þér“. „Eigi mun ek letjast láta“, svarar Þorvaldr, „enn þú munt ráða ferð þinni“. Þórðr mælti: „Eigi mun ek eftir sitja, ef þú ferr, bróðir, enn þér munu vér eigna alla virðing, þá er vér hljótum í þessi ferð, ok svá, ef öðruvís berr til“. Þorvaldr safnar at sér mönnum, ok verða þeir átján saman, ok ríða á leið fyrir þá Bolla ok ætla at sitja fyrir þeim. Þeir Arnórr ok Bolli ríða nú með sína menn, ok er skamt var í milli þeira ok Hjaltasona, þá mælti Bolli til Arnórs: „Mun eigi þat nú ráð, at þér hverfit aftr? hafi þér þó fylgt oss et drengiligsta; munu þeir Hjaltasynir ekki sæta fláráðum við mik“. Arnórr mælti: „Eigi mun ek enn aftr hverfa; því at svá er sem annarr segi mér, at Þorvaldr muni til þess ætla at hafa fund þinn, eða hvat sé ek þar upp koma? blika þar eigi skildir við? ok munu þar vera Hjaltasynir; enn þó mætti nú svá um búast, at þessi þeira ferð yrði þeim til engrar virðingar, enn megi metast fjörráð við þik“. Nú sjá þeir Þorvaldr bræðr, at þeir Bolli eru hvergi liðfæri enn þeir, ok þykkjast sjá, ef þeir sýna nökkura óhæfu af sér, at þeira kostr mundi mikit versna, sýnist þeim þat ráðlegast at snúa aftr, alls þeir máttu ekki sínum vilja fram koma. Þá

mælti Þórðr: „Nú fór sem mik varði, at þessi ferð mundi verða hæðileg, ok þætti mér enn betra heima setit; höfum sýnt oss í fjandskap við menn, enn komið engu á leið“. Þeir Bolli ríða leið sína; fylgir Arnórr þeim upp á heiðina, ok skildi hann eigi fyrr við þá, enn hallaði af norðr; þá hvarf hann aftr, enn þeir riðu ofan eftir Svarfaðardal ok koma á bæ þann, er á Skeiði hét; þar bjó sá maðr, er Helgi hét; hann var ættsmár ok illa í skapi, auðigr at fé; hann átti þá konu, er Sigríðr hét; hon var frændkona Þorsteins Hellu-Narfasonar; hon var þeira skörungr meiri. Þeir Bolli litu heygarð hjá sér; stigu þeir þar af baki ok kasta þeir fyrir hesta sína ok verja til heldr litlu, enn þó helt Bolli þeim aftr at heygjöfinni — „veit ek eigi“, segir hann, „hvert skaplyndi bóndi hefir“. Þeir gáfu heyvöndul, ok létu hestana grípa í. Á bænum heima gekk út maðr ok þegar inn aftr ok mælti: „Menn eru við heygarð þinn, bóndi, ok reyna desjarnar“. Sigríðr húsfreyja svarar: „Þeir einir munu þeir menn vera, at þat mun ráð at spara eigi hey við“. Helgi hljóp upp í óðafári ok kvað aldri hana skyldu þessi ráða, at hann léti stela heyjum sínum. Hann hleypr þegar sem hann sé vitlauss ok kemr þar at sem þeir áðu. Bolli stóð upp er hann leit ferðina mannsins, ok studdist við spjótit konungsnaut, ok þegar Helgi kom at honum, mælti

hann: „Hverir eru þessir þjófarnir, er mér bjóða ofríki, ok stela mik eign minni, ok rífa í sundr hey mitt fyrir faraskjóta sína?“ Bolli segir nafn sitt. Helgi svarar: „Þat er óliðlegt nafn ok muntu vera óréttvíss“. „Vera má, at svá sé“, segir Bolli, „enn hinu skaltu mæta, er réttvísi er í“. Bolli keyrði þá hestana frá heyinu ok bað þá eigi æja lengr. Helgi mælti: „Ek kalla yðr hafa stolit mik þessu, sem þér hafið haft, ok gert á hendr yðr skóggangssök“. „Þú munt vilja, bóndi“, sagði Bolli, „at vér komim fyrir oss fébótum við þik, ok hafir þú eigi sakir á oss; mun ek gjalda tvenn verð fyrir hey þitt“. „Þat ferr heldr fjarri“, svarar hann, „mun ek framar á hyggja um þat, er vér skiljum“. Bolli mælti: „Eru nökkurir hlutir þeir, bóndi, er þú vilir hafa í sætt af oss?“ „Þat þykki mér vera mega, svarar Helgi, at ek vili spjót þat et gullrekna, er þú hefir í hendi“. „Eigi veit ek“, sagði Bolli, „hvárt ek nenni þat til at láta; hefi ek annat nökkut heldr fyrir því ætlat; máttu þat ok varla tala, at beiðast vápns ór hendi mér. Tak heldr annat fé svá mikit, at þú þykkist vel haldinn af“. „Fjarri ferr þat“, svarar Helgi, „er þat ok bezt at þér svarið slíku fyrir, sem þér hafið til gert“. Síðan hóf Helgi upp stefnu ok stefndi Bolla um þjófnað, ok lét varða skóggang. Bolli stóð ok heyrði til ok brosti við lítinn þann.

Enn er Helgi hafði lokit stefnunni, mælti hann: „Nær fórtu heiman?“ Bolli sagði honum. Þá mælti bóndi: „Þá tel ek þik hafa á öðrum alizt meir enn hálfan mánuð“. Helgi hefr þá upp aðra stefnu ok stefnir Bolla um verðgang; ok er því var lokit þá mælti Bolli: „Þú hefir mikit við, Helgi, ok mun betr fallit at leika nökkut í móti við þik“. Þá hefr Bolli upp stefnu ok stefndi Helga um illmæli við sik, ok annari stefnu um brekráð til fjár síns. Þeir mæltu förunautar hans at drepa skyldi skelmi þann. Bolli kvað þat eigi skyldu. Bolli lét varða skóggang. Hann mælti eftir stefnuna: „Þér skuluð færa heim húsfreyju Helga kníf ok belti, er ek sendi henni, því at mér er sagt at hon hafi gott eina lagt til várra haga“. Bolli ríðr nú í brott, enn Helgi er þar eftir. Þeir Bolli koma til Þorsteins á Háls ok fá þar góðar viðtökur; er þar búin veizla fríð.

85. Nú er at segja frá Helga, at hann kemr heim á Skeið, ok segir húsfreyju sinni, hvat þeir Bolli höfðu við ázt. „Þykkjumst ek eigi vita“, segir hann, „hvat mér verðr til ráðs at eiga við slíkan mann, sem Bolli er, enn ek em málamaðr engi; á ek ok ekki marga, þá er mér muni at málum veita“. Sigríðr húsfreyja svarar: „Þú ert orðinn mannfóli mikill; hefir átt við ena göfgustu menn ok gert þik at undri; mun þér ok fara, sem maklegt er, at þú munt

hér fyrir uppgefa alt fé þitt ok sjálfan þik“. Helgi heyrði á orð hennar ok þóttu ill vera, enn grunaði þó, at satt mundi vera, því at honum var svá farit, at hann var vesalmenni, ok þó skapillr ok heimskr; sá hann sik engi færi hafa til leiðréttu, enn mælt sik í ófæru; barst hann heldr illa af fyrir þetta alt jafnsaman. Sigríðr lét taka sér hest ok reið at finna Þorstein frænda sinn Narfason, ok vóru þeir Bolli þá komnir; hon heimti Þorstein á mál ok sagði honum, í hvert efni komit var. „Þó hefir slíkt illa til tekizt“, svarar Þorsteinn. Hon sagði ok, hversu vel Bolli hafði boðit, eða hversu heimsklega Helga fór; bað hon Þorstein eiga í allan hlut, at þetta mál greiddist. Eftir þat fór hon heim. Enn Þorsteinn kom at máli við Bolla: „Hvat er um, vinr“, segir hann, „hvárt hefir Helgi af Skeiði sýnt fólsku mikla við þik? vil ek biðja, at þér leggið niðr fyrir mín orð ok virðið þat engis, því at ómæt eru þar afglapa orð“. Bolli svarar: „Þat er víst, at þetta er engis vert; mun ek mér ok ekki um þetta gefa“. „Þá vil ek, sagði Þorsteinn, „at þér gefið honum upp þetta fyrir mína skyld ok hafið þar fyrir mína vináttu“. „Ekki mun þetta til neins váða horfa“, sagði Bolli, „lét ek mér fátt um finnast, ok biðr þat várdaga“. Þorsteinn mælti: „Þat mun ek sýna, at mér þykkir máli skifta, at þetta gangi eftir mínum vilja; ek vil

gefa þér hest, þann er beztr er hér í sveitum, ok eru tólf saman hrossin". Bolli svarar: „Slíkt er allvel boðit, enn eigi þarftu at leggja hér svá mikla stund á; ek gaf mér lítit um slíkt; mun ok lítit af verða þá er í dóm kemr". „Þat er sannast", sagði Þorsteinn, „at ek vil selja þér sjálfdæmi fyrir málit". Bolli svarar: „Þat ætla ek sannast, at ekki þurfi um at leitast, því at ek vil ekki sættast á þetta mál". „Þá kýstu þat er öllum oss gegnir verst", sagði Þorsteinn, „þótt Helgi sé lítilsverðr, þá er hann þó í venzlum bundinn við oss; þá munu vér hann eigi upp gefa undir vápn yður, síðan þú vill engis mín orð virða. Enn at þeim atkvæðum at Helgi hafði í stefnu við þik, lízt mér þat engi sæmdarauki, þó at þat sé á þing borit". Skildu þeir Þorsteinn ok Bolli heldr fálega; ríðr hann í brott, ok hans félagar, ok er ekki getit, at hann sé með gjöfum í brott leystr.

86. Bolli ok hans förunautar kómu á Möðruvöllu til Guðmundar ens ríka; hann gengr í móti þeim með allri blíðu ok var enn glaðasti. Þar sátu þeir hálfan mánuð í góðum fagnaði. Þá mælti Guðmundr til Bolla: „Hvat er til haft um þat, hefir sundrþykki orðit með yðr Þorsteini?" Bolli kvað lítit til haft um þat, ok tók annat mál. Guðmundr mælti: „Hverja leið ætlar þú aftr at ríða?" „Ena sömu",

svarar Bolli. Guðmundr mælti: „Letja vil ek yðr þess, því at mér er svá sagt, at þit Þorsteinn hafið skilit fálega; ver heldr hér með mér ok ríð suðr í vár, ok látum þá þessi mál ganga til vegar“. Bolli lézt eigi mundu bregða ferðinni fyrir hót þeira, — „enn þat hugða ek, þá er Helgi fólit lét sem heimsklegast ok mælti hvert óorðan at öðru við oss ok vildi hafa spjótit konungsnaut ór hendi mér fyrir einn heyvöndul, at ek skylda freista, at hann fengi ömbun orða sinna; hefi ek ok annat ætlat fyrir spjótinu, at ek munda heldr gefa þér ok þar með gullhringinn, þann er stólkonungrinn gaf mér; hygg ek nú, at gripirnir sé betr niðr komnir, enn þá at Helgi hefði þá“. Guðmundr þakkaði honum gjafir þessar ok mælti: „Hér munu smærri gjafir í móti koma, enn verðugt er“. Guðmundr gaf Bolla skjöld gulllagðan ok gullhring ok skikkju; var í henni et dýrsta klæði, ok búin öll, þar er bæta þótti; allir váru gripirnir mjök ágætir. Þá mælti Guðmundr: „Illa þykki mér þú gera, Bolli, er þú vill ríða um Svarfaðardal“. Bolli segir þat ekki skaða munu. Ríðu þeir í brott ok skilja þeir Guðmundr við enum mestum kærleikum. Þeir Bolli ríða nú veg sinn út um Galmarströnd. Um kveldit kómu þeir á þann bæ, er at Krossum heitir. Þar bjó sá maðr, er Óttarr hét. Hann stóð úti; hann var sköllóttr ok í skinnstakki.

Óttarr kvaddi þá vel, ok bauð þeim þar at vera. Þat þiggja þeir. Var þar góðr beini ok bóndi enn kátasti; váru þeir þar um nóttina. Um morgininn, er þeir Bolli váru ferðar búnir, þá mælti Óttarr: „Vel hefir þú gert, Bolli, er þú hefir sótt heim bæ minn; vil ek ok sýna þér lítit tillæti, gefa þér gullhring ok kunna þökk at þú þiggir; hér er ok fingrgull, er fylgja skal“. Bolli þiggr gjafirnar ok þakkar bónda. Óttarr var á hesti sínum því næst, ok reið fyrir þeim leiðina, því at fallit hafði snjór lítill um nóttina. Þeir ríða nú veg sinn út til Svarfaðardals, ok er þeir hafa eigi lengi riðit, snerist hann við Óttarr, ok mælti til Bolla: „Þat mun ek sýna, at ek vilda, at þú værir vin minn; er hér annarr gullhringr, er ek vil þér gefa; væra ek yðr velviljaðr í því, er ek mætta; munu þér ok þess þurfa“. Bolli kvað bónda fara stórmannlega til sín, — „enn þó vil ek þiggja hringinn“. „Þá gerir þú vel“, segir bóndi.

87. Nú er at segja frá Þorsteini af Hálsi. Þegar honum þykkir ván, at Bolli muni norðan ríða, þá safnar hann mönnum ok ætlar at sitja fyrir Bolla, ok vill nú, at verði umskifti um mál þeira Helga. Þeir Þorsteinn hafa þrjá tigi manna, ok ríða fram til Svarfaðardalsár ok setjast þar. Ljótr hét maðr, er bjó á Völlum í Svarfaðardal. Hann var höfðingi mikill ok

vinsæll ok málamaðr mikill; þat var búningr hans hversdaglega, at hann hafði svartan kyrtil ok refði í hendi, enn ef hann bjóst til víga, þá hafði hann blán kyrtil ok öxi snaghyrnda; var hann þá heldr ófrýnlegr. Þeir Bolli ríða út eftir Svarfaðardal; fylgir Óttarr þeim út um bæinn at Hálsi ok at ánni út. Þar sat fyrir þeim Þorsteinn við sína menn, ok þegar er Óttarr sér fyrirsátina, bregðr hann við ok keyrir hest sinn þvers í brott. Þeir Bolli ríða at djarflega, ok er þeir Þorsteinn sjá þat ok hans menn, spretta þeir upp; þeir váru sínum megin ár hvárir, enn áin var leyst með löndum, enn íss flaut á miðri; hleypa þeir Þorsteinn út á ísinn. Helgi af Skeiði var ok þar, ok eggjar þá fast, ok kvað nú vel, at þeir Bolli reyndi, hvárt honum væri kapp sitt ok metnaðr einhlítt, eða hvárt nökkurir menn norðr þar mundu þora at halda til móts við hann, — „þarf nú ok eigi at spara at drepa þá alla; mun þat ok leiða öðrum“, sagði Helgi, „at veita oss ágang“. Bolli heyrir orð Helga, ok sér, hvar hann er kominn út á ísinn. Bolli skýtr at honum spjóti, ok kemr á hann miðjan; fellr hann á bak aftr í ána, enn spjótit flýgr í bakkann öðrum megin, svá at fast var, ok hekk Helgi þar á niðr í ána. Eftir þat tókst þar bardagi enn skarpasti; Bolli gengr at svá fast, at þeir hrökkva undan, er nær váru; þá sótti fram

Þorsteinn í móti Bolla, ok þegar þeir fundust, höggr Bolli til Þorsteins á öxlina, ok varð þat mikit sár; annat sár fekk Þorsteinn á fæti; sóknin var en harðasta. Bolli varð ok sárr nökkut ok þó ekki mjök. Nú er at segja frá Óttari. Hann ríðr upp á Völlu til Ljóts, ok þegar þeir finnast, mælti Óttarr: „Eigi er nú setuefni, Ljótr“, sagði hann, „ok fylg þú nú virðing þinni, er þér liggr laus fyrir“. „Hvat er nú helzt í því, Óttarr“? „Ek hygg, at þeir berist hér niðri við ána Þorsteinn af Hálsi ok Bolli, ok er þat en mesta hamingja at skirra vandræðum þeira“. „Ljótr mælti: „Oft sýnir þú af þér mikinn drengskap“. Ljótr brá við skjótt ok við nökkura menn, ok þeir Óttarr báðir; ok er þeir kómu til árinnar, berjast þeir Bolli sem óðast. Váru þá fallnir þrír menn af Þorsteini. Þeir Ljótr ganga fram í meðal þeira snarlega, svá at þeir máttu nær ekki at hafast. Þá mælti Ljótr: „Þér skuluð skilja þegar í stað“, segir hann, „ok er þó nú ærit at orðit; vil ek einn gera milli yðvar um þessi mál, enn ef því neita aðrirhvárir, þá skulu vér veita þeim atgöngu“. Enn með því at Ljótr gekk at svá fast, þá hættu þeir at berjast; ok því játtu hvárirtveggju, at Ljótr skyldi gera um þetta þeira í milli. Skildust þeir við svá búit. Fór Þorsteinn heim, enn Ljótr býðr þeim Bolla heim með sér, ok þat þiggr hann. Fóru

þeir Bolli á Völlu til Ljóts. Þar heitir í Hestanesi, sem þeir höfðu barizt. Óttarr bóndi skildist eigi fyrri við þá Bolla, enn þeir kómu heim með Ljóti. Gaf Bolli honum stórmannlegar gjafir at skilnaði ok þakkaði honum vel sitt liðsinni; hét Bolli Óttari sinni vináttu. Fór hann heim til Krossa ok sat í búi sínu.

88. Eftir bardagann í Hestanesi fór Bolli heim með Ljóti á Völlu við alla sína menn, enn Ljótr bindr sár þeira, ok greru þau skjótt, því at gaumr var at gefinn. Enn er þeir váru heilir sára sinna, þá stefndi Ljótr þing fjölment; riðu þeir Bolli á þingit; þar kom ok Þorsteinn af Hálsi við sína menn. Ok er þingit var sett, mælti Ljótr: „Nú skal ekki fresta uppsögn um gerð þá, er ek hefi samit milli þeira Þorsteins af Hálsi ok Bolla. Hefi ek þat upphaf at gerðinni, at Helgi skal hafa fallit óheilagr fyrir illyrði sín ok tiltekju við Bolla; sárum þeira Þorsteins ok Bolla jafna ek saman; enn þá þrjá menn, er fellu af Þorsteini, skal Bolli bæta, enn fyrir fjörráð við Bolla ok fyrirsát skal Þorsteinn greiða honum fimtán hundruð þriggja alna aura. Skulu þeir at þessu alsáttir“. Eftir þetta var slitið þinginu. Segir Bolli Ljóti, at hann mun ríða heimleiðis ok þakkar honum vel alla sína liðveizlu, ok skiftust þeir fögrum gjöfum við ok skildu við góðan vinskap. Bolli tók upp bú Sigríðar á Skeiði,

því at hon vildi fara vestr með honum; ríða þau veg sinn, þar til er þau koma á Miklabæ til Arnórs. Tók hann harðla vel við þeim; dvöldust þar um hríð, ok sagði Bolli Arnóri alt um skifti þeira Svarfdæla, hversu farit hafði. Arnórr mælti: „Mikla heill hefir þú til borit um ferð þessa við slíkan mann sem þú áttir, þar er Þorsteinn var; er þat sannast um at tala, at fáir eða engir höfðingjar munu sótt hafa meira frama ór öðrum heruðum norðr hingat enn þú, þeir sem jafnmarga öfundarmenn áttu hér fyrir“. Bolli ríðr nú í brott af Miklabæ við sína menn ok heim suðr; tala þeir Arnórr til vináttu með sér af nýju at skilnaði; enn er Bolli kom heim í Tungu, varð Þórdís húsfreyja hans honum fegin; hafði hon frétt áðr nökkut af orrostum þeira Norðlendinga, ok þótti mikit í hættu, at honum tækist vel til; sitr Bolli nú í búi sínu með mikilli virðingu. Þessi ferð Bolla var ger at nýjum sögum um allar sveitir, ok töluðu allir einn veg um, at slík þótti varla farin hafa verit nálega; óx virðing hans af slíku ok mörgu öðru. Bolli fekk Sigríði gjaforð göfugt ok lauk vel við hana, ok höfum vér eigi heyrt þessa sögu lengri.

Vísnaskýringar.

1 (**Hólmgöngu-Bersi**). Vísa þessi er einnig í Kormáks sögu, og er auðskilin.

2 (**Þorgils Hölluson**). Vísan er auðskilin. *Farröðuls* er tilgáta dr. Finns Jónssonar fyrir *fagrröðuls*, sem í handritunum stendr: *farröðull*, skjöldr; *eiki*, tré, vöndr; *farröðuls eiki*, sverð.

3 (**Kona**, fylgja Þorgeirs). Þessi vísa þarf ekki skýringar við.

4 (**Heklan**). *Hattkilan* er víst kápuhöttrinn; getið hefir verið til, að *-kilan* væri skylt *-kili* í *einkili* (sbr. k i l a á sænsku og kj æ l e á dönsku), einkavinr, enn það er ólíklegt; væri *-kilan* = *kýlan*, gæti það verið *hattskýlan*, enda stendr ‚hattsk.' í Vatnshyrnu handritinu. *Þvígit* er: því-eigi at.

Hugsunin er ekki ljós. Virðist vera:

Kápan hangir vot á vegg, hettan veit bragð, því eigi oftar þur(?) Eg dyl þess eigi, að hún viti tvö (brögð). (Annað: vélráð Snorra, að fá Þorgils til að vega Helga Harðbeinsson, og hitt: banaráð Snorra við Þorgils).

Nöfn.

(Talan er blaðsíðutala).

Leiðréttingar.

Bls. 84₇: Gróu *á að vera* Gró. *Bls. 84₂₅:* sverðit *réttara* sverðsins. *Bls. 86₆:* gangandi fé *á að vera* ganganda fé. *Bls. 93₂₃:* sjá; *réttara er eflaust* Ljá, *þótt* sjá *standi í Möðruvallabók. Bls. 122₁₄:* Þrændr *á að vera* Þrændir. *Bls. 195₁₅:* bæ *á að vera* Bæ.

Stefnir (I, 16.) getur um útgáfuna á Íslendingasögum þannig:

„Íslendinga-sögur eru svo alkunnar, að það er óþarfi að lýsa þeim hjer; enginn sannur Íslendingur efast um ágæti þeirra, öllum er kunnugt, að þær, ásamt öðrum fornsögum vorum, hafa víðsvegar um hinn menntaða heim vakið undrun og aðdáun frægustu vísindamanna, og vegna þeirra höfum vjer hlotið margan og mikinn heiður. Fornsögum vorum eigum vjer mest að þakka, að vjer höfum haldið tungu feðra vorra næstum óbreyttri í margar aldir, og þær hafa óefað átt mikinn og góðan þátt í því að viðhalda þreki og þoli þjóðarinnar til að afbera allar þær hörmungar og kvalir, sem á hana voru lagðar um langan aldur af náttúrunnar völdum og vægðarlausum kúgurum. Án fornsagna vorra mundi þjóð vor að líkindum dauð úr öllum æðum og liðin undir lok fyrir löngu síðan“.